

**İZMİR ÖZELİNDE KENT KÜLTÜRÜ
AÇISINDAN YEREL YÖNETİMLER VE
SANAT**

145448

Elvan ÇELİKTUĞ

**Dokuz Eylül Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü**

**Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin
Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı İçin Öngördüğü
YÜKSEK LİSANS TEZİ
Olarak Hazırlanmıştır**

İzmir

2004

**İZMİR ÖZELİNDE KENT KÜLTÜRÜ
AÇISINDAN YEREL YÖNETİMLER VE
SANAT**

Elvan ÇELİKTUĞ

**Dokuz Eylül Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü**

**Danışman:
Doç. Bedri Karayağmurlar**

**Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin
Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı İçin Öngördüğü
YÜKSEK LİSANS TEZİ
Olarak Hazırlanmıştır**

İzmir

2004

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU DOKÜMANTASYON MERKEZİ
TEZ VERİ FORMU

Tez No:

Konu kodu:

Üniv.kodu:

***Not:Bu bölüm merkezimiz tarafından doldurulacaktır.**

Tezin yazarının

Soyad: Çelikutğ

Adı: Elvan

Tezin Türkçe Adı: İzmir Özelinde Kent Kültürü Açısından Yerel Yönetimler ve Sanat

Tezin Yabancı Dildeki Adı: Local Administrations and Art In İzmir and its Towns

Tezin Yapıldığı

Üniversite: DOKUZ EYLÜL

Enstitü: EĞİTİM BİLİMLERİ

Yılı: 2004

Diğer kuruluşlar:

Tezin Türü:

X 1-Yüksek Lisans

Dili: Türkçe

2-Doktora

Sayfa sayısı: 167

3-Sanatta Yeterlilik

Referans sayısı:

Tez Danışmanlarının

Ünvanı: Doç. Dr.

Adı: Bedri

Soyadı: Karayağmurlar

Ünvanı:

Adı:

Soyadı:

Türkçe anahtar kelimeler:

İngilizce anahtar kelimeler:

1-

1-

2-

2-

3-

3-

4-

4-

5-

5-

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼ę¼'ne

**İşbu çalışmada, j¼rimiz tarafından G¼zel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-iş
ğretmenliği Bilim Dalında Y¼KSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.**

Başkan..Doç..Bedri...Karayag¼murlar
Adı Soyadı

¼ye...Doç..Bedri...Karayag¼murlar
Adı Soyadı(Danışman)

¼ye...Prof...M¼hmmet...Sağlam
Adı Soyadı

¼ye...Prof...Dr...Emine...Halıçınarlı
Adı Soyadı

¼ye.....
Adı Soyadı

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen ğretim ¼yelerine ait olduğunu onaylıyorum.

28.1.4/2004

Prof. Dr. Sedef...
Enstit¼ M¼d¼r¼

Sedef...
Sedef

ÖNSÖZ

Araştırmamızda “İzmir Özelinde Kent Kültürü Açısından Yerel Yönetimler ve Sanat” başlığı altında inceleme yapılmıştır. Bu bağlamda bir toplumu diğer toplumlardan farklı kılan; yaşam biçimleri, düşünsel ve sanatsal faaliyetleri, siyasal ve sosyal örgütlenmeleridir. Bunların bütününde ise kültür oluşmaktadır ve gelecek de kültür ile şekil bulacaktır. Kültürün toplum içinde meydana getirdiği oluşumlar, insanlığın ortak malıdır. Bu oluşumların en çok görüldüğü yerler, tabii ki kentlerdir. Artık günümüzde, nüfus yoğunluğu da kentlerde daha fazladır. Araştırmamızın temelini; kent ve kültürün birbiri ile bütünleşmesinde değer kazanan sanatın İzmir özelinde incelenmesi oluşturmaktadır.

Toplumlar çağdaş uygarlık düzeyine ulaştıklarını kentleri ile gösterirler. Bu kentler tarihsel süreçte kendilerine göre birikimlerle oluşmuşlardır. Bu birikimler önce doğal çevreleri ile kendini göstermeye başlamış, daha sonra da kültürel birikimleri ile şekillenmiştir.

“Kent ve Kültür” başlıklı olan birinci bölümde kuramsal araştırmalar yapılmıştır. Belgesel veri kaynaklarında belgeler, kitaplar, raporlar, süreli yayınlar incelenmiştir. Literatür taranarak bilgi kaynakları elde edilmiştir. İkinci ve üçüncü bölümün şekil bulmasında kavramsal ve tarihsel bilgilerin toplanmasında sorun yaşanmazken, yerel yönetimlerle yapılan görüşmelerde problem yaşanmıştır. Yerel yönetimlerin “Kültür ve Sanat” bölümünde görev alanların bu alana ilgilerinin yetersizliği görülmüştür. Bunun için kimi zaman görüşme yapılan kişilerin ilgisi ile karşılaşılırken, kimi zaman görüşmeler ertelenerek zaman ayrılmamıştır. Görüşmelerde ilgisini eksik etmeyen yönetici ve görevlilere yardımlarından dolayı teşekkür ederim.

Çalışmamın hazırlanmasında yardımları ile bana yön veren değerli hocam Doç. Dr. Bedri Karayağmurlar’a, gösterdikleri sabır ve desteklerinden dolayı ailem ve arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Elvan Çelikutuş

Eylül 2004/İZMİR

İÇİNDEKİLER

Önsöz	I
Giriş.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM KENT VE KÜLTÜR

1.1. Kentlerin Oluşumu	6
1.1.1. İlk Kent Oluşumu ve Kentleşme	6
1.1.2. Kent Kuramları	19
1.1.3. Türkiye’de Kentleşme	21
1.2. Kültürün Oluşumu	26
1.2.1. Kültür Kavramı	26
1.2.2. Kavrama Tarihsel Bakış	29
1.2.3. Bir Sistem Olarak Kültür.....	32
1.2.4. Kültürün Eğitim Açısından Önemi	33
1.2.4.1. Kültür Süreçleri	35
1.2.4.1.1. Kültürleme Süreci.....	36
1.2.4.1.2. Kültürleşme Süreci	37
1.2.4.1.3. Kültürlenme Süreci	39
1.2.4.1.4. Kültür Değişmesi Süreci	40
1.2.4.2. Kültür Haritası	43
1.2.5. Kültür Felsefesi.....	46
1.2.6. Kültürün Toplum Açısından Önemi.....	48
1.2.6.1. Toplumumuzda Kültür	50

İKİNCİ BÖLÜM

YEREL YÖNETİM VE SANAT

2.1. Yerel Yönetim	53
2.2. Sanat ve Yerel Yönetimlerdeki Önemi.....	53
2.3. Sanat ve Sanatçının Yerel Yönetimdeki Yeri	62

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KENT KÜLTÜRÜ VE İZMİR

3.1. İzmir Kentine Tarihsel Bakış	72
3.2. Kültür ve Sanat Açısından Yerel Yönetimde İzmir.....	74
3.2.1. İzmir Büyükşehir Belediyesi	86
3.2.2. Konak Belediyesi	91
3.2.3. Karşıyaka Belediyesi.....	94
3.2.4. Buca Belediyesi	97
3.2.5. Bornova Belediyesi	98
3.2.6. Narlıdere Belediyesi.....	99
3.2.7. Balçova Belediyesi.....	101
3.3. Farklı Ülkelerden Örnekler	101

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç ve Öneriler	104
Kaynakça.....	116
İnternet Kaynakçası.....	119
Fotoğraf Listesi	120
Ekler.....	121
Özet.....	159
Summary (İngilizce Özet).....	160
Özgeçmiş.....	161

GİRİŞ

İnsan, hayatını yaşanır kılmak için durmadan çevresini ve kendisini değiştirmek zorundadır. Yaşadığı ortamı daha yaşanılır hale getirme daha kültürlü kılma savaşımıdır. Bunun için de kendini sürekli geliştirme ve yenileme özgürlüğü içindedir. Kendini yenileme, sürekli geliştirme özgürlükse, özgürlük kültürle gelecektir.

Kültür öğrenilmiş, saklanmış ve öğretilmiştir. Eğitimle de sürekli yeni kuşaklara aktarılmaktadır. İnsanoğlu, içinde bulunduğu toplumun sanatını, gelenek-göreneklerini, yeteneklerini, becerilerini ve alışkanlıklarını bir bütün olarak öğrenmiş, bunları kendine özgü saklayarak gelecek nesillere de öğretmiştir. Böylelikle kültür de nesilden nesile aktarılmıştır.

Eğitim alanları, kültürel değerlerin en iyi şekilde verilebileceği alanlardır. Bir toplumu üst seviyelere çıkarmak, çağdaş bir toplum haline getirmek ancak eğitim ile gerçekleştirilebilir. Eğitim öğretim uygulamalarında, kültürel değerlere mutlaka yer verilmeli, gündemde tutulmalıdır. Eğitimin amacı; “Soyut bir bilgiler yığınıyla yüklenmiş insanlar yaratmak değil; içinde buldukları ortamın maddesel ve kültürel gereklerini karşılayacak yetenekleri yetiştirmektir.”(Tanilli,2002: 456)

İnsan özgürlüğünü sağlayacağı kültüre; yaşadığı çevrenin kültür dokusu, tarihi geçmişi ve toplumsal yapısı ile değer katacaktır. Bu, hem geçmiş hem de gelecek arasındaki çizgide yapıcı çalışmalarla olacaktır. Geçmişe, gelecek tasarımıyla bakıldığında oluşturulan bileşimde daha kültürlü bir toplum yaratılacaktır. Kültürün toplum içindeki oluşumları, tüm insanlığın ortak malı olacaktır. Bu oluşumların en yoğun yaşandığı yerlerse kentlerdir.

Günümüzde,kentte yaşayanların sayısı kırdaki yaşayanlardan daha çoktur. Çağlar içinde kent, uygarlık düzeyine, aydınlığa ve bilgilenme oranına göre değişip bu günlere kadar gelmiştir. Zaman içerisinde kentler, toplumunun geçmişine, bulunduğu çevreye ve yaşam koşullarına göre kendi kent kültürünü yaratmıştır. Bilginin ve kültürün yaratıldığı yerler halini almıştır.

Kent kültürünü yaratan, bir toplumu diğer toplumlardan ayıran, onun özgün yapısını ortaya çıkaran; yaşam biçimlerinin, düşünsel ve sanatsal faaliyetlerinin, siyasal ve sosyal örgütlenmelerinin bütünüdür. Kentlerin geleceğe adını yazdıracak olan kültürleridir. Bu da ancak halkın kültür seviyesini yükseltmekle olacaktır.

Kent kültürünün oluşumunda eğitim önemli bir yer tutar. Toplumumuz açısından baktığımızda, hâlâ okur yazar oranının düşük olduğu görülmektedir. Kültür seviyesini yükseltmek için, öncelikle okur yazar sayısının en üst seviyede olması gerekir. Eğitim; bitirilebilecek en yüksek eğitim kurumundan mezun olmak değil; yetenekleri ve bilişi ile yaratıcı birey olarak kendini geliştirebilmektir. Bunu sağlamak bireye ve devlete düşerken, aynı zamanda kentlerde yerel yönetimlerin kendi sorumluluklarının bilincinde, halka kentlilik bilincini kazandırarak, kültür seviyesini üste çekmek için gerekli eğitim çalışmalarını yapması gerekmektedir. Böylece kent kültürüne artı bir değer daha kazandırılmış olacaktır. Burada halka gerekli hizmetleri götürmenin yanında, kentlilik bilincini kazandırmada da yerel yönetimlere büyük iş düşmektedir.

İnsanların ve toplumların kültürü, sanatsal üretimlerinin de belirleyicisi olmuştur. Yaşadıkları mekanlarda insanlar kültürlerini sanatsal olarak yansıtmışlardır. Kültürel değerler, kentin geçmişine şöyle bir bakıp geçmişten aldığı etkileri, dışavurumlarla bugünlere taşıyabilmiştir. Kentliler kültürü bugünlere taşıyabildiği gibi, eriyip yok olmadan da geleceğe iletilebilmelidir. Kültürel ve sanatsal değerler, çağdaş uygarlık söz konusu olduğunda konumumuzu her zaman ileri taşıyacaktır. Sanat evrensel bir dil olduğuna göre, tüm dünyada değişimin adı olacaktır.

Araştırma konumuz “İzmir Özelinde Kent Kültürü Açısından Yerel Yönetimler ve Sanat” adı altındadır. Araştırmada literatürler taranmış ve konu ile ilgili kavramlar üzerinde durulmuştur. Birinci bölümde kent ve kültür kavramsal olarak incelenmiştir. İlk olarak kentlerin oluşumu anlatılmıştır. Kentlerin oluşumu bölümü içerisinde, ilk kent oluşumunun yanı sıra, kentleşme ve Türkiye’de kentleşme incelenmiştir. Kentlerin oluşumunun ardından, kültürün oluşumu ele alınmıştır ve toplumsal açıdan kültürün önemi üzerinde durulmuştur. Kent kültürünün ele alınabilmesi için, kent ve kültür kavramlarının incelenmesi gerekmiştir. Bu bağlamda; kentlerin çağdaş seviyeyi yakalamasında en büyük etken olan kent kültürü incelenmiştir. Kent kültürü içinde büyük bir yer kaplayan sanatın önemi üzerinde durulmuştur. Bir kentin yönetimi ve düzeninde en büyük görev, yerel yönetimlere düşmektedir. İkinci bölüm; yerel yönetimlerin incelenmesi, sanatın ve sanatçının yerel yönetim içerisindeki önemi üzerine kurulmuştur. Yerel yönetimlerin kent içerisindeki kültürel ve sanatsal değerlere verdiği önem, araştırmamızda en büyük ağırlığı almaktadır. Araştırma konumuz adından da anlaşılacağı üzere İzmir özelinde sınırlandırılmıştır. Üçüncü bölümde; İzmir özelinde kent kültürü ve yerel yönetimler incelenmiştir. Dördüncü bölüm toplanan bilgilere karşılık, yapılması gerekenlerle ilgili önerilerdir.

Konumuz; çağdaş ve uygar bir seviyeyi daima yakalama açısından, insanların sanat ve kültür anlayışlarını geliştirme açısından ve yerel yönetimlerin halka sundukları hizmetlerin arasında kültürel ve sanatsal değerlere gerekli ve zorunlu önemi vermesi açısından önemlidir.

Kent içinde kültürel ve sanatsal değerlere verilen önemle, her zaman bir adım ileri atılacaktır. Sanat, evrensel bir dildir, tüm dünyada özgürlüğün adı sanatta saklıdır. Kültürel değerlere verilen önemle, o kentin geçmişine şöyle bir bakıp geçmişte ortaya çıkan dışavurumlarını benimsemek ve bugünlere taşıyabilmek önemlidir. Bugünlere taşınabildiği gibi eriyip yok olmadan da geleceğe iletilebilmelidir.

Zamanımızda, kentler modernizmle yozlaşmaya başlamıştır. Kentler, tüketim kentlerine dönüşmüştür. Bu tüketim, mal ve hizmetten öteye giderek kentsel mekanların ve değerlerin tüketimini de beraberine almıştır. Bunda kente olan göçlerin etkisi büyüktür. Kentlinin kentine sahip çıkması, benim değil bizim görüşünü benimsemesi beklenirken, yeni göç edenlerle bu daha da karmaşık bir hal almıştır. Kentsel yozlaşmanın tek nedeni kırsal kültür değildir. Asıl büyük neden, kentte yaşayanlar arasındaki ekonomik seviyenin farklı olmasıdır. Artık parası olan, kentte istediğini yapabilmektedir. Böylece insani değerler ve kentsel mekanlar bozuk para gibi harcanmaktadır. Kentte yaşayanlar ve kenti yönetenler, para hırsı uğruna kenti bir çırpıda silerek kendi benliklerine de zarar vermektedirler. İşte bu gidişe bir dur demek veya önemini vurgulamak araştırmamızın konusunu oluşturmuştur.

İnsanların ve toplumların kültürü, sanatsal üretimlerinin de belirleyicisi olmuştur. Sanatsal ürünler, kentte izler bırakırken, kent de sanatsal ürünlere yansımıştır. Kentin binaları, sokakları, anıtları, meydanları, insanları ve kendisi bazen bir ressamın tuvalinde, bazen bir şairin dizelerinde ya da bir romanın satırlarında, bir tiyatro sahnesinde, bir film karesinde hayat bulmuştur. Bir yapının çizgileriyle, duvarlarıyla, kapısıyla, penceresiyle, bir sokağın dokusuyla, bir köprüyle, bir meydan çeşmesi ve anıtıyla, heykelleriyle, duvar resimleriyle, seramiklerle, rölyeflerle sanat kentte kendisini bulmuştur.

Sanatçılar buldukları kenti, her zaman eserlerinde işlemişlerdir. Sanat, kentlerdeki o baskın havayı açığa çıkarmıştır. sanatçıların zaten yapıtları, buldukları yerlerle şekil bulmuştur. Örneğin; Paris'i tanımak için Victor Hugo'nun "Sefiller" adlı eseri okunabilir. O dönemin siyasi çalkantıları ve Paris halkı, eserde kendini göstermiştir. Gauguin de, yaşamını sürdürdüğü yer olan Tahiti'yi insanlarıyla birlikte resimlerinde işlemiştir. Kapitalist yaşam biçiminden kaçan Gauguin, mekan değiştirip Tahiti'yi tercih etmiştir. İlkel yaşamla işlediği resimlerinde insan ilişkilerinin özlemi vardır.

Toplumumuzda sanat için yapılması gereken, özgün çalışmaların kent halkına ulaşmasına fırsat vermek olmalıdır. Buna fırsat verilmeli ki kent, kültürünü oluşturulabilsin. Bir kent anılırken kültürel ve sanatsal faaliyetleriyle sivrilebilmeli, öncü olabilmeli.

Araştırmamızda kaynak olarak araştırmacıların kitaplarının yanında, süreli yayınlar da kullanılmıştır. İnternette bulunan site dergilerinin makalelerinden de ayrıca yararlanılmıştır. Bunların yanı sıra, sanat ve kültür üzerine belediyelerde görev alan veya ilgili birçok kişilerle ve yüksek öğrenimde görev yapan sanat eğitimcileri ile görüşmeler yapılmıştır. Ayrıca, araştırmaya örnek oluşturması açısından Avrupa'daki büyük kentlerin belediye internet adreslerine konumuzla ilgili mailler çekilmiştir. Fakat, sadece Eindhoven Belediyesine ulaşılabilmiştir. Konu ile ilgili çalışmalarının ne şekilde yürütüldüğüne dair bilgiler alınmıştır. Araştırma, yapılan bu çalışmalarla şekil bulmuştur. Ayrıca araştırmada anket yöntemine gidilmesine rağmen anketler tam olarak uygulanamamıştır. Çünkü anketlerin uygulanacağı kişiler, zaman ayıramayıp sürekli ileri tarihlere randevu vermişlerdir. Bu tarihler de tez süresini aşmaktadır.

Kentlerin ve kentlilerin kaybolan kimliklerini hatırlamasında öncü olan kent plastikleri, kenttin simgesi olmakta, geçmişi hatırlatmakta, yerel ve ulusal tarih ve kültür bilincini oluşturmakta, halkın sanatla buluşması görevini üstlenmektedir.

Kent içinde yer alan çeşitli sanat faaliyetlerinin yanı sıra, plastik değerlerin kentliler tarafından algılanmamaları, ilgisizlikleri bir başka sorundur. Bu da ancak kentlilik bilincinin oluşturulmasıyla aşılabilir. Böylece bireyler çevrelerine karşı duyarlı olup kentsel tasarım çalışmalarına gerekli özeni göstereceklerdir. Çağdaş bir kent oluşturma yolunda en önemli görev, kuşkusuz yerel yönetimlere düşmektedir. Bu yönde kent kültürü, kent sanatı ve kent plastiklerine gerekli önemin verilmesi çıkış noktasından biri olmalıdır.

Bu görüş birliği ile, yerel yönetimde etkin kişilerle ve yerel yönetimlerin Kültür ve Sanat işlerinden sorumlu kişilerle görüşmeler sağlanarak, kültür ve sanata olan önem ne boyutta olduğu saptanmaya çalışılmıştır. Görüşmeler kültür ve sanatın önemsenmesi adına etkili olmuştur.

Araştırmamızın ilk bölümünü oluşturan “Kent ve Kültür” kavramsal bilgilerle oluşturulduktan sonra, ikinci bölümde “Yerel Yönetim ve Sanat” bölümünde; yerel yönetimlerde sanatın kapladığı alan ve önem incelenmiştir. Ayrıca bu bölümde, yerel yönetimlerin sanatçıya verdiği önem üzerinde durulmuştur. Üçüncü bölüm olan “Kent Kültürü ve İzmir”de İzmir kenti tarihsel olarak ele alındıktan sonra Büyükşehir belediyesi ve ona bağlı bulunan diğer belediyelerin yapmış oldukları sanatsal ve kültürel aktiviteleri ile birlikte sanata ne derecede önem verdikleri üzerine araştırma ile bölüm oluşturulmuştur.

Son bölüm incelendiği zaman,araştırmanın en etkin olan bölümünün burada oluşturulduğu görülecektir. Bu bölümde yapılan araştırmalar ve görüşmeler sonucunda yerel yönetimlere eleştirel bir yaklaşımla öneriler sunulmuştur.

Zamanımızda ekonomik ve teknolojik yapıdaki değişiklik, birey üzerindeki yoğun baskı ve kaybolan değerlere sahip çıkma isteği, sanata olan ilgiyi daha da artırmıştır. Toplumun gelecek kuşaklara sahip olduğu değerleri aktarması, ancak sanat yoluyla gerçekleşecektir. Sanat ve kültürün gelişimi, toplum içindeki yaratıcı bireylerle sağlanacaktır. Bu, ancak kendini yeniden yaratma bilincine sahip bireyle devam ettirilebilir. Eski değerlerin bugün kendini gösterebilmesi, yeniden şekil bulup özgünleşmesi, bunu bugüne aktaran gizli yaratıcı bireyler sayesinde olmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM KENT VE KÜLTÜR

1.1.Kentlerin Oluşumu

1.1.1.İlk Kent Oluşumu ve Kentleşme

Kentlerin, tarihin her diliminde var olan yerleşme tipi olmadığı araştırmalar sonucu öğrenilmiştir. Kentlerin ortaya çıkışları insanların tarımsal üretime ve yerleşik hayata geçişleri ile kendini göstermiştir. Zaman içerisinde tarımsal üretim yaparak beslenen ve geçimini bu yolla sağlayan insanlar, bu alanların yakınlarına kurdukları köylerde yerleşik hayata geçmişlerdir. Yerleşik hayatın bu ilk evreleri kentlerin kuruluş ve ortaya çıkışına neden olmuştur.

Kentleşme sürecinin başlangıcı genellikle uygarlığın başlangıcıyla bir kabul edilmektedir. Kentleşmenin başlangıcı için somut bir tarih verilmemektedir. Bu belirsizliği ortadan kaldırmak için genellikle avcılıktan tarımsal faaliyete geçiş başlangıç olarak kabul edilmektedir. Zaman içerisinde ekonomik, sosyal ve kültürel faaliyetler kentleşme için kriter olarak gösterilmiştir.

Bozkut Güvenç, İnsan ve Kültür adlı kitabında insanın geçirmiş olduğu evrimleri kısaca şöyle anlatmıştır: İnsanoğlunun geçirdiği en büyük devrim avcılık ve toplayıcılıktan, hayvancılık ve tarıma geçişle olmuştur.Dünyanın ısınmasıyla buzulların erimesi bu devrimin bütün dünyaya yayılmasını sağlamıştır.Besinin üretilmesi yani tarımın gelişmesiyle yerleşik hayat başlamış ve ilk kent oluşumu kendini göstermiştir. Kısaca Tarım Devrimi'yle ilkellikle çağdaşlığı ayıran yazı, matematik, hukuk, madencilik, gemicilik, ticaret, para ve pazar ekonomisi, örgün eğitim, işbölümü, doğal çevreden daha fazla yararlanma, yeni enerji kaynaklarının bulunup kullanılması ve kentleşme belli merkezlerden bütün dünyaya yayılmıştır.(Güvenç,1999:179)

İşte insanlar birlikte yaşadıkları bu mekanlara köy veya zaman içerisinde kent olarak adlandırmışlardır. Köy ve kent için çeşitli tanımlar yapılmıştır. Bu tanımlar yapılırken belli ölçütler ele alınmıştır. Bunların içinde yönetimin yapıldığı sınırlar, nüfus, ekonomik ve toplumbilimsel ölçütler vardır. Bu tanımlardan yönetimin yapıldığı sınırları ölçü olarak alan şöyledir: “Belli bir yönetsel örgüt biriminin sınırları içinde kalan yerlere kent, bu sınırların dışındaki alanlara köy” denilmektedir. Bazı tanımlarda ise nüfus ölçü olarak alınmıştır. Buna

göre: “Belli bir nüfus düzeyini aşmış olan yerleşmelere kent, diğerlerine köy” adı verilmektedir. Ekonomik ölçülere göre de köy ve kent tanımı yapılmıştır. Buna göre: “Mal ve hizmetlerin, üretim, dağıtım ve tüketimi sürecinde toplumun sürekli olarak değişen gereksinmelerini karşılamak için kent bir ekonomik mekanizmadır.” Toplumbilimsel ölçütlerde ise kentin özellikleri: “Belli bir nüfus yoğunluğu, yoğunluk, işbölümü, uzmanlaşma ve türdeş olmama” dır.(Keleş,2002:105-107)

İnsanların bir arada yaşamaya başladığından beri kentleşme hareketleri vardır. Genellikle kentleşme nüfus artışına bağlı olarak geliştiği düşünülür. Nüfus artışı tabii ki büyük bir etkidir, fakat bir toplumun ekonomik ve toplumsal yapısındaki değişiklikler de nüfus kadar önemlidir. Ruşen Keleş kentleşme tanımı yaparken ekonomik ve toplumsal yapının yanında siyasal boyutları da eklemiştir:

Kentleşme, yalnız bir nüfus hareketi olarak görülürse, eksik kavranmış olur. Çünkü kentleşme olgusu, bir toplumun ekonomik ve toplumsal yapısındaki değişimlerden doğar. Bu nedenle, kentleşmeyi tanımlarken, nüfus hareketini yaratan ekonomik ve toplumsal değişimlere de yer vermek gerekir. Kentleşmenin ekonomik, toplumsal ve siyasal boyutlarını da hesaba katan, geniş anlamda bir tanımı belki şudur: Sanayileşmeye ve ekonomik gelişmeye koşut olarak kent sayısının artması ve bugünkü kentlerin büyümesi sonucunu doğuran, toplum yapısında, artan oranda örgütlenme, işbölümü ve uzmanlaşma yaratan , insan davranış ve ilişkilerinde kentlere özgü değişikliklere yol açan bir nüfus birikimi süreci. Kentleşmenin önemli boyutlarından biri olan siyasal davranış değişikliklerini de, bu tanımın, kentlere özgü davranış değişiklikleri içinde bulmak olanağıdır. (Keleş, 2002:21-22)

Tarih, eşsiz ve özgün yapıda kurulmuş birçok kent örneği ile doludur. Her çağın ve uygarlığın tarih boyunca kendine özgü kentleri olmuştur. O çağın özellikleri kentlerde kendini göstermiş ve bu özellikleri ile akıllarda kalmışlardır. İnsanların ortak gereksinmelerinden dolayı bir arada yaşamaya başlamaları kentleri ortaya çıkarmıştır. Bu kentler de buldukları çağı ve uygarlığı yansıtmışlardır.

İlk kentsel yerleşimler M.Ö. 3000 yıllarında Mısır ve Mezopotamya’da görülmüştür. Özellikle Mezopotamya’da yaşayan Sümerler pek çok ilkin yaratıcısıdır. İlk kentleşmenin de Sümerler zamanında Mezopotamya’da olduğu bilinmektedir. Nermin Bayçin Suyla Oyun adlı yazısında buna şöyle deyinmektedir: “Kültürlerin beşiğinde sallanan, pek çok ‘ilklerin’ yaratıcısı Sümerler... İlk alet yapan insandan 1,5 milyon yıl sonra gücünü ve zenginliğini, sulu tarımdan alarak kentsel devletlere dönüşen ilk toplum...” (Nermin Bayçin; <http://www.evrenselbasim.com/ek/yazi.asp?id=1465>)

Daha sonraları kentler Antik Yunanda gelişen felsefe ve sanatla şekil bulmuştur. Eski antik kentlerin hepsi bir devlet gibidir. Bu kentler yerleşimlerinde kendilerine göre belli bir plan uygulamışlardır. Ruşen Keleş antik kentlerle ilgili bilgiyi bize şöyle anlatmaktadır:

Antikçağda, Mısır, Mezopotamya, Yunanistan ve Ege adalarında gelişen uygarlıkların kentlerinde, belli bir plana göre düzenlenmiş olduklarını gösteren kanıtlara rastlanır. Milet, Efes, Heraklia, Priene ve Bergama bunlardan bazılarıdır. Daha çok, savunma nitelikleri ve askeri kişiliği ağır basan Roma uygarlığı kentleri de, düzensiz ve plansız kentler değildir.(Keleş, 2002:113)

Toplum bilimciler ve tarihçiler kentlerin ilk ortaya çıkışını uygarlıkların doğuşuna bağlı bulurlar. Ruşen Keleş de kentlerin ilk ortaya çıkışına örnek olarak Babil ve Syracuse'ü vermiştir. Daha sonra ise Atina ve Roma kent sıralamasında yerini almıştır. Tarihte kentleri şöyle anlatmaktadır Ruşen Keleş:

Antik çağların kentlerinin büyüklüklerine ilişkin fazla bilgimiz olmamakla birlikte, MÖ 6. yüzyılda Babil'in 350 bin ve iki yüzyıl sonra da Syracuse'ün 400 bin nüfuslu olduğu bilinmektedir. Perikles zamanında Atina daha büyük bir kenti. Kuşkusuz, antik çağın en büyük kenti bir buçuk milyon nüfuslu Roma'ydı. Eski Yunan ve Roma kentleri, tutsaklık düzenine dayanan bir uygarlığın ürünüydüler. (Keleş, 2002:23)

Yunan uygarlığında insanlar toplum için çalışırlardı. Çalışan kesim; bir önder, yaşlılar ve toprağı işleyenlerden oluşuyordu. Önder tarım ürünlerini istediğı gibi kullanırdı. Düzenli olarak öndere vergi verilir ve oymaklar arasında düzenli bir mal değış tokuşu olurdu. Karşılıklı armağanlar giderek mal değış tokuşu niteliğini aldı. Oymak içerisinde önderle emekçiler arasında bağlar koptu. Önderler toprak sahibi oldu ve emekçiler de örgütlendi. Oymakların oturduğı köyler toprak sahiplerinin yönettiğı kent devletlerine dönüştü. İlk kentleşme böylece Yunan uygarlığında kendini göstermiş oldu. Sınıflı toplum da böylece başladı. Fischer ilk kentleşmeyi böyle anlatmaktadır. (Fischer, 2003:39)

İlk kentlerin ortaya çıkışı ile ilgili birçok düşünce, görüş ortaya atılmıştır. Bunlardan biri savaşçıların köylüler üzerinde egemenlik kurmaya çalışmalarıdır. Yüksek surlarla çevrili kaleler yapmışlardır. Bu kalelerin etrafına da köylüleri yerleşmesi için zorlamışlardır. Bu çalışma zamanla kentlerin oluşmasında bir etken olmuştur.

Bir diğerk görüş ise su kenarlarına kurulan ve ticaret yapılan yerleşim yerlerinin oluşmasıdır. Buralarda nüfus artmış ve köy konumundan kent konumuna geçiş olmuştur.

Diğerk bir görüş ise herhangi bir bölgeyi işgal eden savaşçıların güçlerini birleştirmek için bir arada yaşayarak oluşturdukları kentlerdir. Birçok kent işgal sonrası kurulmuştur. (Erten, 1999:34)

Bu düşünceler kent oluşumunu desteklemektedir. Buradan anlaşılacağı gibi kent oluşumunda tek bir neden bulunmadığı açıktır.

İlk kentlerin oluşmasıyla ilgili verilerde Murray Bookchin de hem fikirdir. O da fikirlerini şöyle dile getirmiştir:

İlk önceleri tapınak çevresine kurulu Sümer kentleri vardı; daha sonraları Babil gibi meydanlar çevresine kurulmuş kentler ortaya çıktı; daha dinamik bir nitelik taşıyan eski Yunan demokrisilerinde, insanlar arasındaki etkileşimi teşvik eden kent meydanları yaşamın merkezini oluştururdu: ortaçağa ve daha yeni dönemlere ait olanlar ise Pazar yerlerinin çevresine kurulmuştu. Kendi aralarında farklılık göstermiş olsalar bile geçmişteki kentler dilimizde büyük bir prestije sahiptir. (Bookchin,1999:33)

Ortaçağ'a gelene kadar kaleler ardında kalan kentlerin bu gizli yapıları uzun sürmemiş ve kentler surların dışına taşarak gelişmesini devam ettirmiştir. Ortaçağ'daki kentlerde din önemli bir rol oynamıştır.

Bu dönem bilindiği gibi Batı dünyasındaki küçük "şehir devletlerinden" imparatorluklara geçiş dönemidir. İmparatorluk şeklindeki örgütlenmeler daha sonraları Doğu'da da görülen bir gelişmedir. Kentleşme bu dönemde biraz yavaşlamıştır. Toprağın düzenleyicisi ve kentin hakimi sıfatıyla dini lider, doğuş halindeki küçük kentin iktisadi ve hukuki hayatını düzenlemektedir. Gelişme başlangıcında bulunan bu yeni kentler ve çevrelerindeki arazi, hükümdarın izniyle kentte oturan topluluk hesabına değil, dini liderin menfaatine bazı özel devlet imtiyazları ile donatılmıştır.(Karaman,1998:2)

Bugünkü büyük kentlerin ilk kuruluşları ise feodal toplumlar zamanına rastlamaktadır. Bu dönemde nüfus artışı olmuştur. Bundan dolayı o dönemdeki kentlere kasaba demek daha doğru olacaktır. Ortaçağ'da ortaya çıkan feodalite; "Toprağı ve üzerinde yaşayan köylüleri tek bir kimsenin malı sayan" (<http://www.mfa.gov.tr/turkce/gruph/ha/ha01htm/03htm>) bir rejimdir. Ortaçağ kentlerinin özellikleri arasında ticaret yollarının kesişme noktası olmasıdır. Bu kentlerin biçimleri geometriktir. Genellikle surlarla çevrili kentlerdir. Bu surlar savunma gereksinimi ile yapılmıştır. Aynı zamanda güzel görünme isteği de ön plandadır. Keleş Ortaçağ kentlerinin özelliklerini daha ayrıntısıyla şöyle vermektedir: "Surlarla çevrili kaleler, pazar yerleri, yönetim yapıları ve meslek loncalarının adı ile anılan sokakları bulunmaktadır." (Keleş, 2002:113)

Feodal yapıda kimi yerleşimler öne çıkıp kentleşme görülse de kırsal üretime bağlı kalınmıştır. Buralar yönetimin, ticaretin, kültürün ve dinin merkezleri olmuşlardır. Y. Tüfekçi Yerel Yönetimler ve Günümüz adlı yazısında bunu şöyle dile getirmektedir:

Ancak köleci ve feodal süreçte tek tek kimi kentler öne çıksa da üretimin toprağa dayalı yapısından dolayı kentler yönetsel, ticari, kültürel, dini merkezler olmanın ötesine geçememiş, kıra, kırsal üretime ve onun sahibi olan krala ya da toprak beyine bağımlı kalmışlardır. Üretimi gerçekleştiren sınıflar açısından kentler, yabancı birer olgu olarak kalmıştır. Sınıf mücadelelerinin köle ve köylü ayaklanmalarının gerçekleştiği yerler olmalarına rağmen siyasi iktidarın merkezileştiği odaklar olmanın ötesinde bir öneme sahip olmamışlardır. Elbette ki bu kentleri tamamen önemsizleştirmez. (Tüfekçi, <http://www.barikatlar.de/barikat/20/yerel20.htm>)

Feodal yapıda soylular ve onların sahip olduğu topraklarda yaşayan köylüler bulunmaktadır. Fakat zamanla buna herhangi bir el emeği harcamadan geçinen ve kentlerde yaşayan yeni bir topluluk eklenmiştir. Bunlar da burjuvalardır. Burjuvalar zamanla kent yönetimine katılmışlardır. Altyapı, ticari yasalar, hukuk vb. konularda birçok talepleri olmuştur ve bunlara feodal sistem karşılık verememiştir. Böylece zamanla kent yönetimine kent meclislerinde veya belediye meclislerinde katılarak müdahale etmişlerdir. (Y. Tüfekçi, <http://www.barikat-lar.de/barikat/20/yere120.htm>) Burjuvaların oluşumunu Y. Tüfekçi şöyle dile getirmektedir: “Artık soylular ve toprakla birlikte onlara ait olan köylülerin dışında, herhangi bir el emeği harcamaksızın geçinen ve kentlerde yaşayan yeni bir toplumsal katman ortaya çıkmıştır: Burjuva. Türkçedeki tam karşılığı ‘kentsoylu’...” (Tüfekçi, <http://www.barikat-lar.de/barikat/20/yere120.htm>)

Rönesans ile Orta Çağ’ın katı kuralları sarsılmıştır. Siyasal ve yönetsel değişiklikler, düşüncede ve sanatta da etkisini göstermiştir. Güç toprak sahiplerinin elindedir ve kilisenin baskısı da sürmektedir. Ancak zamanla Eski Yunan kaynaklarındaki gibi doğanın ve insanın yeniden doğuşu üzerine görüşler gelişmiştir. Sanatın yanında bilimsel çalışmalarda da bu görüşe dayanılmıştır. Örneğin Leonardo’nun araştırmalarının yanında, Kopernik’in astronomi çalışmaları da başlamıştır. Resimlerinin yanında Leonardo insan vücudunu, anne karnındaki bebeğin büyümesini incelemiştir. Dalgaların ve akımların yasalarını irdlemiştir. Böcek ve kuşları inceleyerek ilk uçan makineyi yapmaya çalışmıştır. (Gombrich,1992:222) Kopernik ise gökbilimsel verilere dayanarak, dünyanın evrenin merkezi olmadığını, sadece güneş etrafında döndüğünü göstermiştir. Bilimsel devrimin başlatıcısı olmuştur. Galileo ise Kopernik’in kuramını kanıtlamıştır. (Armağan,1983:10)

Rönesans’ın kentleri ise ideal kent planlarıdır. Fakat bu planlar her topluma, her çağa veya ülkeye uymamıştır. Bu kentlerin büyük meydanları vardır. Meydanlar simetrik, düzgün ve görkemlidir. Meydanlardan dışa doğru açılan yollar bulunmaktadır. Bunu Ruşen Keleş şöyle anlatmıştır: “Bakışumlu (simetrik), düzgün ve görkemli meydanların, bir meydandan dışa doğru açılan düz ışınların belirlediği yolların niteliği Rönesans kentleri, bugün bile bu varlıklarını yer yer korumaktadırlar.”(Keleş, 2002:114)

Rönesans’ın ikinci yarısında ise Barok şehirciliği çıkmıştır. Bu dönemde korular ve parklar şehri süslemiştir. Rönesans’ta görülen meydanlardan dışa açılan yollar yön değiştirmiştir. Siyasal rejimin mutlakiyetçi niteliğine uygun olarak yollar saraya doğru yönelmiştir.(Keleş,2002:114)

1690’da ise Fransız Denis Papin adlı fizikçi buhar makinesini tasarlamıştır. Bir kuşak sonra 1712’de Thomas Newcomen ise işler durumdaki ilk buhar makinesini icat etmiştir.

Buharla çalışan makinenin yapılması sanayide büyük bir adım olmuştur. (Davulcu, <http://www.ahsapev.com.tr/halkmimarisi.htm>) Artık el emeğinin yerini buharla çalışan makineler almıştır. Bununla üretim artmış ve sanayi burjuvazisi gelişmiştir.

18. yüzyılda Fransa'da ayrıcalıklı sınıf olan soylular ve ruhban sınıfı vardır. Burjuvazi de giderek zengin, egemen bir sınıf haline gelmektedir. Fakat ayrıcalıklardan yararlanamamakta ve bu ayrıcalıkların kaldırılmasını istemektedir. Ayrıcalıklı sınıf toprağa bağlı olduğu halde burjuvazi toprağa bağlı değildir. Geçimini ticaret ve zanaatla sağlamaktadır. Burjuvazi, ayrıcalıklı sınıfın düzeniyle karşı karşıya gelmektedir. Soylularla giriştiği mücadelede de başarıya ulaşmıştır. (Tanilli,2002:109-112)

Kapitalizm, feodal kalıpları yıkmıştır. Kapitalizm ile üretim toprağa bağlı olmaktan çıkmıştır. Kentler toplumsal üretimin gerçekleştiği yerler olmuştur. Merkezler kalabalıklaşmış, ekonomik, toplumsal ve siyasal önem artmıştır. Bunu Tüfekçi şöyle anlatmaktadır:

Öte yandan kapitalizmin gelişmesi, artık üretimi toprağa bağlı olmaktan çıkarıyor, kentler toplumsal üretimin gerçekleştiği ve giderek yoğunlaştığı merkezler olarak ekonomik, toplumsal ve siyasal önemini her geçen gün daha da artırıyordu. (Tüfekçi, <http://www.barikat-lar.de/barikat/20/yerel20.htm>)

Kapitalizme kadar insanın geçirmiş olduğu yenilikleri aşama aşama Güvenç şöyle anlatmaktadır:

Artı ürünün çoğalması, kentleri, kentlerin genişlemesi, kentsel işbölümünü güçlendirmiştir. İşbölümü uzmanlaşmayı, uzmanlaşma yeni keşif ve icatları getirdi. *Sepetçilik, çömlekçilik, yün ve pamuğun eğrilmesi, dokuma tezgâhı ve tekniği, madencilik, kerpiç ve pişirilmiş tuğla, kemer tipi inşaat, yelkenli gemiler, tekerlekli arabalar, yazı ve matematik, madeni para, ölçü ve ağırlık birimlerinin icadı* birbirini izledi. Alışveriş ve ticaret hayatı büyük gelişmeler gösterdi. Bunu sonucu olarak, varlık ve servet belli ellerde ve ailelerde toplanmaya başladı. (Güvenç, 1999:176)

Kapitalizm ekonomik yönetimi ele geçirmiştir. Kent yönetiminin yerelleşmesi isteği ise zamanla yaygınlaşarak benimsenmiştir. Böylece kentleri yönetmek için belediyecilik kavramı oluşmuştur. (Erten.1999:56) Her kent kendine göre yapısını geliştirmiştir. Çünkü bazılarında merkezi devlet yapısı zayıftır, bu nedenle kent kendi özgün yapısını ortaya çıkarabilmiştir. Bu durumu Tüfekçi şu sözleri ile dile getirmektedir:

Kent kökenli bir sınıfsal katman olarak burjuvaların, özellikle altyapı, ticari yasalar, hukuk vb. konularda birçok talebinin bulunması ve bu talepler ekseninde feodal sistemin birçok unsurlarıyla sık sık karşı karşıya gelmesi kaçınılmazdı. Burjuvaların kent yönetimlerine katılma aracı kent meclisleri ya da belediye meclisleriydi. Bu araç, kent özgülüne göre değişmekteydi. Özellikle merkezi devlet yapısının zayıf olduğu yerlerde her kent kendi özgün yapısını ortaya çıkarabilmekteydi. (Tüfekçi, <http://www.barikat-lar.de/barikat/20/yerel20.htm>)

Ekonomik yönetimi ele geçirdiği gibi yerel yönetimi de ele geçiren burjuvalar kentteki yol, han gibi yerler için vergiler toplamışlardır. Kapitalizmin gelişmesi yanında emperyalizm de gelişmiştir. Emperyalistler gittikleri ülkelere kendi kültürlerini de götürmüşlerdir. Bunun örnekleri günümüzde de kendini göstermektedir. Özellikle Güney Afrika ülkelerinde Avrupa etkisi vardır.

18. yüzyıla rastlayan bu dönemde zamanla salt aklın yerini duyular ve duygular almıştır. Burada temel insanın özgürleşmesidir. Özgürleşmek isteyen insanların sesi artık yükselmeye başlamıştır. Köylülerin derebeylere karşı ayaklanması 1789'da Fransa'da ilk olarak görülür. (Tanilli,2002:109) Bu ayaklanma ilkdir ve Avrupa'da ve dünyada çok önemli hareketlerin başlangıcıdır. Hareket "Kardeşlik, Eşitlik, Özgürlük" üzerine temellenmiştir. Devrim ile milliyetçilik duyguları da gelişmiştir.

1789 ile medeni eşitlik gelmiştir. Fakat para daha çok ön plana çıkmıştır. Zenginlerle fakirler arasında büyük farklılıklar oluşmuştur. Burjuvazi seçmen olabilmek için servete sahip olması gerektiğine inanmaktadır. (Tanilli,2002:109-112) Bunu Tanilli şöyle anlatmaktadır: "1789'un bireyci burjuvaları, zenginlerle yoksullar arasındaki farklılıkları hafifletecek önlemleri reddetmekle kalmıyorlar, üstelik, belli ölçüde bir servete sahip olmayı, seçmen olabilmek için yeterli ölçüsü olarak ileri sürüyorlardı." (2002:112)

18. yüzyılda insanların büyük çoğunluğu köylüdür. Toprağın işlenmesi için gerekli koşullar onlara yetmektedir. Okur-yazar da değildir. Bu durumda kültürel gelişme azınlık bir kesimin elinde kalmaktadır. Bu azınlıklar ise soylular, kilise adamları ve burjuvazidir. Kitaplar onlar için yazılmakta, sanat eserleri onlar için yaratılmaktadır. Zamanla 18. yüzyıl ortalarında Sanayi Devrimi'nin kendini göstermesi ile makineleşme artmıştır. Makineleşme ile büyük fabrikalar doğmuştur. Sanayiciler kentlerde yoğunlaşmışlardır. Bunun yanında yeni kentlerin kurulması bile görülmüştür. Kentlerle köyler arasında farklılıklar oluşmuştur. (Tanilli,2002:117-119) Bunu Server Tanilli şöyle anlatmaktadır:

Sanayiciler kentlerde yerleşiyor ya da yeni kentler kuruyorlar çok kez. Bunun sonucunda kentlerde köy ve kasabalar arasında –eskiden beri görülen- farklılık, böylece daha da derinleşiyor: Artık kentler sınaî ve ticari faaliyetlerin merkezleridir; köyler ve kasabalar ise yalnızca tarım faaliyetlerinde bulunacaklardır. Kentlerin, köy ve kasabaların aleyhine olarak büyümesi öyle bir noktaya gelir ki, 20. yüzyılın başlarında Batı Avrupa nüfusunun çoğunluğu artık kentlerde bulunmaktadır. (Tanilli, 2002:119)

19. yüzyılda Sanayi Devrimi ile toplumların yapısında değişiklikler olmuştur. Bunlar ekonomik ve toplumsal değişikliklerdir. Sanayileşme ile nüfus kentlerde birikmeye başlamıştır. Çünkü buralarda çalışma alanları çok fazlaşmıştır. Artan nüfus ile kent alanları genişleme göstermiştir. Kent yeni gelenleri de barındıracak şekilde biçim almıştır. Barınma,

sağlık sorunları, toplumsal güvenlik kent düzenlenirken artık ön plana çıkmıştır. (Keleş, 2002:114-115)

Sanayi Devrimi ile eski sosyal sınıfın yerine yeni bir sosyal sınıf almıştır. Bu kapitalist burjuvazidir. Bu sınıf önceden de anlattığımız gibi zaten vardır. Yeni sınıfı oluşturan burjuvaziye farklı kişiler de katılmıştır. Tanilli bunları şöyle sıralamaktadır:

Sanayiciler, tacirler, serbest meslekten olanlar, rantiyeler... Bu zengin çevreler, büyük fabrikatörler, işletmelerinin dışında arazileri ve şatolarıyla soyluların en yüksek tabakasının yaşamını sürdürmektedirler. Daha alçak gönüllü olanları, dükkân sahipleri ve zanaatkarlar, çalışmanın yanı sıra, faizle para vererek, çok kez orta burjuvaziye girebilmektedirler. (Tanilli, 2002:121)

Sanayi devriminde kentsoylular (burjuvalar), tüccarlar ve bankacılar sözü geçen kimselerdir. Bunlar ekonomik yapıya yön veren kişilerdir. Bu dönemden önce ses getirmeye başlayan zanaatkarlar da artık emeklerini sergileyebilmişlerdir. Teknolojik ve ussal yani akla uygun gelişmeler zaman içerisinde yayılıp uygulanmıştır. Kapitalist düzen içerisinde gelişen değişimler düzene uyulmasına zorunlu kılmıştır. Zihniyet ve davranışlar bu düzene uydurulmaya çalışılarak kent yapısında da değişikliklere gidilmiştir. Yerleşimler en kolay üretim nasıl yapılabilecekse oralarda olmuştur. Örneğin enerji kaynaklarına yakın, ulaşımı kolay, hammadde ve insangücü kullanımının ucuz ve kolay olduğu yerler tercih edilmiştir. Tabii ki de fabrikaların çevresinde böylece işçi kentleri de doğmuştur. Bunun sonucu olarak sanayileşmenin ürünü kentleşme görüşü desteklenmektedir. Sanayileşme ve kentleşme birbirine bağlı olarak gelişme göstermektedir. (Keleş,2002:23-24)

Sanayileşmiş toplumlarda toplumsal ilişkiler nesnel duruma gelmektedir, yani insanın kişisel görüşleri ön planda değildir. İşbölümü artmış ve uzlaşma kendini göstermiştir. İnsan bütünden kopmuştur, Fischer'in tabiriyle insan büyük makinenin küçük bir parçasıdır. İşbölümü ile insanın önemi azalmıştır, önemli olan yapmış olduğu iş ve üründür. Böylece çalışan insanı kendini işine vermiş görüş açısı daralmıştır. Çalışma süresi düzenlendiği için de daha az ustalık beklenir ve çalışan yabancılaşma yolunda artık ilerlemiştir. (Fischer, 2003:81)

Makineleşme ile tarım alanlarında sorun başlamıştır. Çünkü tarımsal üretim de makineleşmiştir. Böylece köylerde boşta kalan işgücü çareyi kente göçmekte bulmuştur. Sanayi Devriminde kapitalizmin gelişmesiyle birlikte işgücüne de ihtiyaç artmıştır. Böylece köyden kente göçler başlamıştır. Köyden kente göç eden nüfus çalışan nüfustur. Zamanla kentler kalabalıklaşmış, kentli ile köylü arasında farklılıklar çoğalmıştır. Geçmiş tarım olan bu kesim burjuvazinin karşısındadır. Bu nüfusa proleter denmektedir. Çalışanların

oluşturduğu sosyal topluluktur. Proleterlerin artması ile kent hayatı değişiklikler göstermiştir. Bu ortamda zamanla sınıf mücadelesi kendini göstermeye başlamıştır. Kapitalist üretim makineleşmiş ve kentlerde yaşam buna göre biçimlenmiştir. Proleterlerin oluşumunu ve kentteki konumunu Y. Tüfekçi şöyle anlatmaktadır:

Kapitalizmin gelişmesiyle kendisini sınırlayan feodal kalıpları parçalaması, yine kapitalizmin fazlasıyla ihtiyaç duyduğu serbest işgücünün köylerden kentlere göç etmesini ve proleterleşmesini de beraberinde getiriyordu. Artan proleter nüfus, kentlerin ihtiyaçlarını, yapısını, yaşam tarzını, işleyişini, kültürünü vb. de değiştiriyordu. Sınıf mücadelesinin kalbi, artık kentlerde atıyordu. En az burjuvalar kadar kentli yeni bir sınıf; proletarya da tarih sahnesindeki yerini alıyordu. (Tüfekçi, <http://www.barikat-lar.de/barikat/20/yerel20.htm>)

Genellikle kapitalist ülkelerin hepsinde aynı kent yapısı görülür bunlar çevresi yoksul semtlerle dolu olan kentlerdir. Merkezlerde gerekli düzenlemeler yapılırken, çevre mahalleler düzensizdir. Gerekli hizmetler buralarda eksik uygulanır, çevre denetimsizdir. Aynı zamanda bu mahallelerde işsizlik oranı da fazladır. Merkez ile çevre mahallelerde sınıfsal farklılıklar vardır. Merkezdeki işçi ihtiyacı buradaki işsiz insanlarla karşılanmaktadır. Metin Erten'in yukarıda anlattığımız kapitalist ülkelerin genel yapısı ile ilgili yorumu şöyledir:

Kapitalist ülke kentlerinin hemen hepsi, çevresi yoksul semtlerle dolu birer ada gibidir. Kentlerin dış mahallesi düzensiz, pis, denetimsiz, gerekli hizmetlerin götürülmediği, işsizliğin çok olduğu alanlardır. Kentin merkezi ve çevre semtlerinde sınıfsal farklılık çok açıkça gözlemlenebilir. Kentin dış semtlerinin işsiz insanlarıyla çevrili olması, kent merkezindeki işyerlerine düşük ücretli işçi bulmaya, herkesin yapamayacağı işleri yapacak insanları bulundurmaya yaramaktadır. Bu durum, güneşli ülkelerin kentlerinde daha da fazla miktarda olmak üzere kendini göstermektedir. (Erten, 1999:39)

Köyden kente göç eden proleter kesim hem ekonomik olarak düşük seviyede hem de kültürel olarak yaşam tarzları farklı olduğundan kentli ile uyum sağlayamamıştır. Kentli ile bu insanlar arasında yaşayış farkları vardır. Geçmişinde gelirini sağlamak için mecburi olarak tarımla uğraşan, sosyo-kültürel hayatı tanımayan, monoton ve zor koşullarda yaşamaya alışmış köylüye, kentlinin hızlı yaşamı garip gelmiştir. Proleterler; kendi seçtiği meslekte rahatça geçimini sağlayan, kişisel zevklere fazlaca önem veren kentliye alışamazken, kentli okuma yazma bile bilmeyen bu kesimi direkt dışlamıştır. Bu iki grup arasındaki sosyal farklar ve eşitsizlikler sosyalist akımın kaynağını oluşturmaktadır. Bunu Tanilli şöyle anlatmaktadır:

Büyük çoğunluğu tarım kökenlidir. Çeşitli nedenlerle köyden ve kasabadan kopup gelmiştir. Koparılmıştır daha doğrusu. Ve kentlerin çevresine yerleşmektedir. Kentin asıl ahalisiyle bunlar arasında yaşayış düzeyi bakımından bir fark vardır ki, 'korkunç'tur.

Burjuvazi, korku ve tiksintiyle bakmaktadır bu kitlelere. Öyle de olsa, her iki sınıf arasındaki sosyal eşitsizlikler, gün gelir önce mantık ve kardeşlik adına, daha sonra başka gerekçelere dayanarak, çeşitli sosyal kökenlerden gelen aydınlarca eleştirilmeye başlanır.

Sosyalist akım böyle böyle doğar. (Tanilli, 2002:121)

Sosyalizm, toplum içinde oluşan haksızlıklara, insanların sömürülmesine, eşitsizliğe karşı bir tepki olarak ortaya çıkmıştır. Geçmişten bu yana bu tepki insanların içinde hep yaşamıştır. Ancak 19. yüzyılda Sanayi Devrimi'nden sonra kendini tam olarak göstermiştir. (Tanilli,2002:121)

Sosyalist kuramın temellerini Marx, Engels ve Lenin atmıştır. Toplumla mekân ve de kentleşme tarihsel bir gelişmeyle oluşmuştur. Bu bir üretim biçimi örgütlenmesidir. Burada üretim araçları kişiye değil, kamuya mal edilmiş olmalıdır. Gelir ve gönenc eşit dağıtılmalıdır. Sosyalist kuram eşitlik ilkesini temel alarak gelişme göstermiştir. Keleş sosyalizmi şöyle anlatmaktadır:

Toplumla mekân, dolayısıyla kentleşme arasındaki ilişkinin, tarihsel bir gelişmenin sonucu olarak ortaya çıkmış belli bir üretim biçimi örgütlenmesinin işlevi olduğunu varsayar. Sosyalizmde temel öge üretim araçlarının özel iyeliğe konu olmaması ; kamuya mal edilmiş bulunması ve devlet aracılığı ve karışması yoluyla, gelir ve gönencin dağılımında, göresel de olsa bir eşitliğe varılmasıdır. (Keleş, 2002:91)

Sosyalist düşünürler, özgürlükle toplumsal adaleti aynı düzleme yerleştirerek, eşitlik ilkesini toplumsal ve ekonomik ilişkiler alanında incelemektedirler. Sosyalist toplumlarda kentlerin oluşumu kapitalist topluma benzerlik göstermektedir. Bununla beraber sosyalist kent plâncıları, kapitalistlerin sunduğu kent plânını tam olarak uygulamamışlardır. Sosyalistler, kendilerine özgü kentler yaratma düşüncelerini uygulamaya devam etmişlerdir. Kent içindeki toprakların özel mülkiyete geçirilmemiş olması sosyalist ülkelerdeki kentlerin en önemli özelliğidir. Bu kentlerde toplumsal farklılıklar olmadığı için, başta konut olmak üzere diğer kent gereksinimleri karşılanmıştır. Sosyalist kentlerde, değişik bölgelerdeki kentler arasında farklılıklar olmaması amaçlanmıştır. Bu kentlerde gecekonduya, kaçak yapılaşmaya, işsizliğe, yoksul ve pis mahallelere yer yoktur. (Erten, 1999:40)

19. yüzyıl genel anlamda insanların kentlere aktığı bir dönemdir. Kentte de endüstri arttığı için işgücüne ihtiyaç olmuştur. Böylece kırdan kente göçler artmıştır. 19.yy.da Fransız Devrimi sürekli ve gelişmiş ideolojilerin oluşmasını sağlamıştır.

Sanayileşme, kentleşme ve işgücünün birleşmesiyle kendini göstermiştir. Fakat kentleşme içindeki gelir farklılıkları sorun yaratmaktadır. Köyden kente göç nedeniyle gecekondular artmıştır. Bunun sonucu olarak kent topluluğunda oluşan yarı köylü, yarı

kentli kesimin sorunları da büyümektedir. Sanayileşmekte olan merkez kentlerin sorunları köyün sorunlarını da geri plana itmektedir.

Sanayi devrimi ile toplum daha egemen hale gelmiştir. Artık toplum kendini geliştirip uzmanlaşmaya başlamıştır. Bireyler birbirlerine bağlanarak örgütlenmeye başlamıştır. Teknolojinin ve bilimin ilerlemesi ile üretim artmıştır. Sanayi devrimi ile endüstri kentleri oluşmuştur. Bu sayede zaman içerisinde toplum, kendisine ait kent kültürünü doğurmuştur.

Sanayileşme yanında kalkınmayı da getirmiştir. Kalkınma bir toplum için çok önemlidir. Buna sadece iktisadi olarak bakılmamalı, sosyal ve kültürel açıdan da kalkınma incelenmelidir. Sanayileşmekte olan bir ülkenin kalkınması öncelikle insana verilen önemle kendini göstermelidir. Bunu Server Tanilli şöyle dile getirmektedir:

Bu da, bir yandan eğitim ve öğretim yoluyla, 'kalkınma'nın gerektirdiği nitelikte ve sayıda 'insan'ın yaşama hazırlanması, bir yandan da insan gücü ve bilgi birikiminin iyi bir biçimde kullanılması ile olasıdır. (Tanilli, 2002:298)

20. yüzyılda ise artık kent planlaması görüşü ön plana çıkmıştır. Kalabalık kentlerde güzelleştirme çabası vardır. Görünüm ve düzen için çalışmalar yapılmaktadır. Yeni bir meslek alanı olan kent planlaması ile kent plancıları bu işi yapmaktadırlar.

Genel olarak kentlerin ilk oluşumlarından itibaren şöyle bir baktığımızda kentleşme hızını arttıran etkenlerin olduğunu görürüz. Bu etkenlerin başında tarihsel gelişim içerisinde köleliğin kalkması kentleşmeyi hızlandırmıştır. Diğer bir etken ise tarımdan sanayi devrimine geçişte görülür. Sanayinin ekonomik verimi tarımdan daha üstündür. Bu nedenle kentleşme sanayi çevresinde yoğunlaşmıştır. En son etken ise teknolojik olarak yararlanılabilecek araçların kentlerde yoğunlaşmasıdır. Teknolojiyi kentte yakalamak daha kolaydır. (Kuşdil,1993:6)

Sanayileşmenin kentleşmeyi geliştirdiğini belirtmiştik. Sanayi ile birlikte kapitalist düzen de gelişmiştir. Üretim artmıştır, fakat insanın ihtiyacı için ürettiği üründen uzaklaşması gerçekleşmiştir. Önceleri istek üzerine yapılan emek ürününün yerine kime nereye gittiği belli olmayan üretim almıştır. Ürün direk pazar piyasasına verilmiş ve araçlarla satımı yapılmıştır. Burada hem kişi yaptığı üründen haberi olmamış, hem de fabrikadaki bir araçtan farkı kalmamıştır. Böylece yabancılaşma kendini göstermiştir. Yabancılaşma, doğayla ilişki halindeki insanın gereksinimlerini gidermek için ortaya koyduğu ürünlerden uzaklaşmasıdır. Bu ürünler zaman içerisinde insandan uzaklaşarak düşman, yabancı, onu ezici bir şey halini almaktadır. Buna en iyi örnek paradır. Bu örnek ile yabancılaşmayı M. H. Doğan şöyle anlatmaktadır:

Yabancılaşma, insanın doğayla ilişkisinde, gereksinimlerinin giderilmesi için ortaya koyduğu maddi ve tinsel ürünlerin giderek bağımsızlık kazanarak insandan kopup ona düşman, yabancı, onu ezici bir şey haline gelmesidir. Buna en güzel örnek, iki insan, iki topluluk arasındaki mal değiş-tokuşunu kolaylaştırmak, basitleştirmek için icadedilmiş olan paranın giderek insanı ezen, insana egemen bir güç haline gelmesidir. (Doğan, 2001:196)

Bu yabancılaşmayı Selahattin Hilav ise şöyle anlatmaktadır: “İnsan bu ürünleri ortaya koyarken, bu ürünlerin içinde, kendini de kaybetmektedir. Bu ürünler, insanın yarattığı şeyler olduğu halde, insana karşıt, yabancı ve ezici gerçekler haline gelmektedir.” (Hilav, 1981:120)

İnsanın çalışma ve üretme çabası ile içinde bulunduğu dünyayı değiştirmeye uğraşır. Bu uğraşı ile kendini yaptığı işte yabancı olarak görür. Kendi emeği ile ortaya çıkan ürünler artık onun denetiminden çıkmıştır, kendi başınadır. “İnsanın yabancılaşması çalışma ve üretim yüzünden doğadan ayrılmasıyla başlar.” (Fischer,2003:80)

İnsanlar çalışırken yaptıkları ürünlerde kendilerini bulmak, ürünlerinin kölesi değil efendisi olabilecek toplumsal koşulları yaratmak için, kendi gelişiminde bu yabancılaşmayı yenmek zorundadır. Sanatçı ürününe kişisel bir bağ duyar. Fakat endüstri üretiminde böyle bir şey yoktur. İşçi emeğinin ürününe karşı tutumu, üzerinde üstünlük kuran yabancı bir nesneye olan tutumudur. Üretimi sırasında kişiliğini yitirmiş ve yaptığı şeye yabancılaşmıştır. Fischer bunu şöyle anlatmaktadır:

İnsanlar çalışma süreci içinde ve emeklerinin ürünlerinde kendilerini bulmak ve kendilerini üretimlerinin kölesi değil de efendisi yapabilecek toplumsal koşulları yaratmak için, insanın gelişmesinde gerekli olan bu yabancılaşmayı durmadan yenmek zorundadırlar. Yaratıcı bir el sanatçısı işine bir yakınlık, ortaya çıkardığı ürüne kişisel bir bağ duyar. Oysa endüstri üretimindeki işbölümüyle bu olanak ortadan kalkar. Ücretli işçinin, “yabancılaşma” ya karşı kullanabileceği işiyle ya da kendisiyle kurduğu bir birlik duygusu olamaz. Bu işçinin kendi emeğinin ürününe karşı tutumu, kendi üstünde üstünlük kuran yabancı bir nesneye karşı tutumudur. Kendisi üretim işinde kişiliğini yitirmiş, yaptığı şeye ve kendisiyle yabancılaşmıştır. (Fischer, 2003:80)

Kent sözcüğü genellikle uygarlıkla eş anlamlı kullanılmıştır. Bu durumda uygarlığın kentleşmeyle geldiği ve varolduğu genel bir kanıdır. Bir toplumun ekonomik ve toplumsal yapısındaki değişiklikler kentleşme ile kendini göstermiştir.

Günümüzde kentleşme hareketlerini kısaca dört grupta toplayabiliriz. Bunlar ekonomik, teknolojik, siyasal ve sosyopsikolojik etmenlerdir. Ekonomik ve teknolojik nedenler üzerinde daha önce durmuştuk. Siyasal nedende kentlere politik kararlar verilirken öncülük tanınmıştır. Böylece sanayileşmede hızlı bir gelişim göstermektedirler. Sosyopsikolojik nedenlerde ise kentlerin sahip olduğu toplumsal , kültürel ve hizmetlerin çekici olmasıdır. Böylece insanlar kentlere yerleşmenin yaşamlarını daha kolaylaştıracağını düşünmektedirler. (Keleş,2002:26-33)

Çağlar içinde kentler, uygarlık düzeyine, aydınlığa, bilgilenme oranına göre değişerek bugünlere dek gelmişlerdir. Eski çağlarda tiyatrosu olmayan yere kent denmezken çağımızda kent, tüm fiziksel özelliklerin, her yönden çeşitliliğin görüldüğü yerlerdir. Günümüze gelene kadar kentler, tarihsel süreç içerisinde her farklı dönemde, farklı biçim ve içeriklerle oluşmuşlardır. Bir zamanlar dünya köylerin ve köylülerin dünyası iken, zamanımızda kentlerin ve kentlilerin dünyası biçimine dönüşmüştür. Kent içerisinde katılımcılar her zaman vardır ve çoğunluğun olduğu yerlerdir. Bununla birlikte bilgi ve kültür de kentlerde üretilir.

Metin Erten kentleşmeyi şöyle tanımlamıştır:

Sanayileşme ve ekonomik gelişmeye koşut olarak kent sayısının artması ve bugünkü kentlerin büyümesi sonucunu doğuran, işbölümü ve uzmanlaşma yaratan, insan davranış ve ilişkilerinde kentlere özgü değişikliklere yol açan bir nüfus birikim sürecidir. (Erten, 1999:31)

Birçok kent tanımı yapılmıştır. Hepsinde ortak noktalar vardır. Tarımsal üretimin yapıldığı yerler değildir. İktisadi çalışmaların yapıldığı yerlerdir. Ticaretin yapılabilmesi için gerekli olan ana paranın bulunduğu yer kentlerdir. Buralarda nüfus yoğundur. Toplumsal yaşamda çeşitlilik fazladır. Her türlü üretim faaliyetleri buralarda bulunur. Aynı zamanda toplumsal örgütlenmelerin merkezleri kentlerdir. Burada yaşayan insanlar tek düzelikten uzaktır. Çeşitlilik ve hareket buralarda yoğun olduğu için insanlar ilişkilerinde rahattır. Fakat karmaşıklıklar içindedirler. Toplumların bazı kesimlerinde ise ortak davranış kalıpları meydana gelir. Bunlar belli bir kesimi oluştururlar. İnsanlar, kendisi gibi olanlarla üretim süreci içerisinde yaşam birliği kurarlar. Bu üretim süreci içerisinde olmayanlar ise oluşturulan yaşam birliğinin içerisinde yer almazlar. Cengiz Türksöy insanları üretim süreci içinde bulunanlar ve bulunmayanlar olarak ikiye ayırmıştır. Kentleşmek ve Kentlilik Bilinci adlı yazısında bunu şu şekilde değinmiştir:

Üzerinde uzlaşmış bir tek 'kent' tanımı olmasa da, kentlerin ortak özelliklerinden hareketle, tarım dışı iktisadi etkinliklerin, sermayenin ve nüfusun yoğunlaştığı; toplumsal yaşamda ve üretimde çeşitliliğin olduğu; yönetsel ve toplumsal yönden örgütlenmenin yaygınlaştığı yerlere kent denilmektedir. Bir yerleşmeyi 'kent' yapan özelliklerden birisi, orada yaşayan toplumun ve tek düzelikten uzak insan ilişkilerinin karmaşıklığıdır. Bilinen bu karmaşıklığa karşın, bireysel insan ilişkileri belirli kalıplar içine sığdırılmasa da, toplum belirli kesimlerin içindeki ortak davranış kalıplarına başvurarak çeşitli genellemeler yapılabilir. İnsanların, üretim süreci içinde kendisi gibi olanlarla yaşam birliği oluşturmaları bu genellemelerdeki önemli çıkış noktalarından birisidir. Burada göz önünde bulundurulması gereken birinci koşul, insanların üretim süreci içinde bulundurmalarıdır. Bu sürecin içinde yer edinemeyen ya da bu sürecin dışına itilmiş, üretimden koparılmış insanın kendisi gibi olanlarla yaşam birliği oluşturmasından söz edilemez. Öyleyse, kentte ya da kırdaki yaşayan insanları öncelikle, üretim süreci içinde bulunanlar ve bulunmayanlar olarak iki bölümde değerlendirmek mümkündür. Bu ayırım bir başka anlatımla; kendisi

gibi olanlarla yaşam birliği oluşturanlar ve oluşturmayanlar olarak da ifade edilebilir. (Türksoy, 2000:144-145)

Günümüzde ise nüfusu yoğun, hatta 1 milyonu aşmış kentlere metropoliten veya anakent denmektedir. Türkiye’de de metropoliten kent özellikleri gösteren kentler vardır. Bunların başında İstanbul, Ankara ve İzmir gelmektedir. Bu kentlerle birlikte çevre kentlerin de büyüüp bu kentlere yaklaşması ile bu bölgelere metropoliten bölge adı verilmektedir. (Keleş,2002:43-44) Bu görünümdeki kentler artık zamanın kentleridir. Gelecekte karşımıza çıkacak olan kentlerin yapısı nasıl olacağı merak konusudur. Burada kent plancılarına çok görev düşmektedir.

Sonuç olarak kentte tarım dışı faaliyetlerin yapılmakta, ticaret ve ticari mekanlar bulunmakta, üretimde uzmanlaşma ve yönetsel örgütlenme gerekmektedir. Kentlerin zaman içerisinde şekli değişse bile, özü itibariyle bunlar daima devam etmektedir. Kent, insanların bir araya geldiği, malların el değiştirdiği, kurumsal hizmet sunulan bir ilişkiler ve kararlar merkezidir.

1.1.2. Kent Kuramları

Kuram bir düşünce sistemidir. Burada önemli olan olayların nedeni, bir düzen içerisinde oluşup oluşmadıkları, olaylar arasında bir ilişki var mı, eğer varsa bunu aydınlatmaya çalışmaktır. Konumuz kent olduğuna göre bizi ilgilendiren kent kuramlarıdır. Burada kentlerin neden var oldukları, temel yapı ve öğelerinin neler olduğ u, nasıl büyüdükleri önemlidir. Bunlara dayanarak bu olayların gelecekte nasıl biçimlenecekleri, bugünkü durumlarına göre kestirimlerde bulunulması içeriklerindedir. (Keleş,2002:119) Kent kuramları için Ruşen Keleş şöyle demektedir:

Kent kuramlarının kimi yeterlik koşullarına ve ölçütlerine uygun olması gerekir. Bunları şöyle özetleyebiliriz: a) Kuram, kentlerin doğması ve gelişmesi sürecini açıklayabilecek nitelikte devingen ve geliştirilmeye elverişli olmalıdır. b) Geçerliği, görgül (ampirik) verilere dayanılarak kanıtlanmaya, sınanmaya elverişli bulunmalıdır. c) Kendi içinde bir tutarlılığı bulunması da, kuramı kuram yapan koşullardandır. ç) Son olarak, kuram, örneklerini gerçek yaşamdan almalıdır. Gerçek yaşam ile herhangi bir ilişkisi bulunmayacak ölçüde soyut olmamalıdır. Bu ölçüler dikkate alındığında, bugüne değin geliştirilmiş bulunan Kentbilim kuramının yetersiz, eksik ve elverişsiz olduğ u sonucuna varılır. Kentlerin doğuş nedenlerini ve büyümelerini açıklayan bu düşünce sistemlerine, “kuram” yerine “kavramsal sistem” adını vermek belki daha doğrudur. (Keleş, 2002:120)

Bu kuramlara örnek verecek olursak şöyle sıralaya biliriz: Çevrebilimcilerin kuramları, özekselleşen yerler kuramı, tek büyük kent kuramı, sıra-büyükölük kuralı, toplumbilimcilerin kent kuramlarıdır.

Toplumbilimcilerden Marx ve Engels'a göre kent üretim araçlarını, anamalin ve gereksinmelerin bulunduğu yüksek zevklerin temsil edildiği yerlerdir. Kırsal alanlarda yalnızlık ve dağınıklığın yerleridir. Artan nüfusun kentlerde iş bulabileceğini ve kentleri sanayileşmenin doğurduğunu varsayarlar. Erkin ve zenginliğin kaynağı toprak değil emektir. Bütün gereksinmeler emek karşılığında sağlanır. Keleş bu Marxçı kent kuramını şöyle açıklamıştır:

Kent öyle bir yerleşim yeridir ki, çıkar ve çelişki kümelerinde kendine özgü bir bilinç yaratarak, sınıf yapısının doğmasına yol açar.

Marx'cı yaklaşım, kentte görünen şeyin, kentin kendisi değil, fakat kapitalist üretim süreçleri ve ilişkileri olduğunu belirtir. Gerçekten, bu görüşe göre kentteki hastalıklar, özünde, kapitalizmin hastalıklarıdır. Kent emekçilerinin yoksulluğunun sömürülmesinin sorumlusu da, bu bağlamda, kent değil kapitalist üretim biçimidir. Bu amaçla, Marx ve Engels, kent yoksulluğunun ancak toplumun bir bütün olarak dönüşümü sonucunda giderilebileceğini savunurlar. Bu ise, onlara göre, kentin, belli bir sınıfı, proletaryayı ve kentsoyluluğu güçlendirerek artan zıtlıklar yoluyla "beklenen son"un gelmesini kolaylaştıran bir etmendir. Oysa, kırsal yaşam, bu özelliklere sahip değildir. (Keleş, 2002:132)

Diğer bir toplumbilimci Durkheim'a göre kent işbölümü ve dayanışma ile el alınır. Kentleşme işbölümünü artırır. Nüfus yoğunluğu ile toplumun üyeleri arasındaki etkileşim ve ilişkiler kentleşmeyi belirler. Toplum dendiğinde bir ayırım yapılmayacağını, artık toplum dendiğinde akla kent geldiğini belirtir. Toplumsal işbölümü ile yerellik önemini yitirmektedir. İşbölümü kenti özendirmekte, fakat bazı bozukluklara da neden olmaktadır. (Keleş,2002:132-133)

Weber ise kenti ekonomik ve siyasal örgütlenme biçimi olarak görür. Kent siyasal bir birimdir. Üretim ve değişim koşullarının belirlediği bir yerdir.

Weber'e göre kent, kendi içinde ve kendi başına ele alılabilecek bir sorun değildir. Bir kent kuramının geliştirilmesinde yarar yoktur. Weber, kenti sadece, kapitalizm sorununun bir parçası olarak ele almış ve incelemiştir. (Weber'den aktaran Keleş,2002:134)

Wirth'in kent kuramı ise kentliliğin çevrebilimsel, örgütsel ve sosyopsikolojik özelliklere dayandığını belirten bir kuramdır. Köy ile kent arasında ayrımlar vardır, fakat bunlar artık ulaşım ve iletişim araçlarındaki gelişmeler nedeniyle bunlar arasında benzerlik veya bir ayırım yapmanın mümkün olmayacağını savunur. (Keleş,2002:134)

Yukarıda belirttiğimiz toplumbilimciler kent kuramları geliştirmişlerdir. Bu kuramlara zamanımızda da başvurulup, örnek alınlabilmektedir.

1.1.3. Türkiye’de Kentleşme

Anadolu’da tarih boyunca birçok kent kurulmuş, yaşamış ve yıkılmıştır. İlk kentleşme paleolitik dönemden neolitik döneme geçişte görülmektedir. Bu dönemde avcı-toplayıcılıktan yerleşik tarıma geçiş olmuştur. MÖ. 7000’e uzanan bu dönemde Çayönü, Çatalhöyük ve Hacılar Anadolu’nun ilk kentleri olarak bilinmektedir. Bu dönemden sonra Anadolu üzerinde birçok uygarlıklar görülmüş ve bu uygarlıklarla birlikte birçok da kentler oluşmuştur. (http://www.tureb.org.tr/makale_detay.asp?id=114)

Anadolu’nun doğusu, batıya göre kıyaslandığında, başlangıçta Batıdan geri olmadığı görülmektedir. Anadolu’da birçok kent görüldüğünü daha önce de belirtmiştik. Bunlardan biri olan Uygurlar (V.-X. yüzyıl) tarımla uğraştıkları ve kentlerde yaşadıkları gibi tarımın en ileri usullerini kullandıkları ve ticaret hayatında da ileri oldukları bilinmektedir. O tarihlerde ulaşılmış oldukları uygarlık düzeyinin diğer devletlerin kentleri ile kıyaslandığında daha yüksek olduğu görülmektedir. (Karaman,1998:4)

Zerrin Toprak Karaman’ın Kent Yönetimi ve Politikası adlı kitabından öğrendiğimize göre Anadolu’da XIII. Yüzyılda kentleşme hareketleri hızlanmıştır. Doğudan batıya doğru kentleşme hızlı ve düzenli bir gelişme göstermiştir.

Büyük ve önemli kentler geniş sokakları, kalabalık çarşıları, cami, mescit, medrese, tekke ve sarayları bulunan; hububat, meyve, pamuk üretimi ve dokuma sanayii olan bayındır merkezler şeklinde gelişmişlerdir. (Karaman,1998:4)

Avrupa, sanayide gelişip ilerlerken Kanuni zamanında verilen imtiyazlar artmış ve kapitülasyonlar haline gelmiştir. Zamanla da ilerlemekte olan sanayinin yıkımına neden olmuştur. Küçük sanayiler ayakta kalmaya çalışsa da iktisadi buhranlar ve isyanlar huzursuzluk kaynağı olmuştur. Toprağa yerleşmiş olan köylüleri de yeniden göçebelige itmıştır. Bunu Zerrin Toprak Karaman şöyle anlatmaktadır:

Avrupa, sanayi ağırlıklı gelişmesini devam ettirirken, Kanuni zamanında verilen imtiyazlar gittikçe artarak kapitülasyonlar haline gelmiş ve filizlenmekte olan Türk Sanayiinin zamanla yıkılmasına neden olmuştur. Her türlü himayeden mahrum olan Türk Sanayii, Avrupa malları ile boy ölçüşememiş, ancak dokumacılık, bakır, demir, ağaç ve deri işleri üzerinde, küçük sanayi sayılabilecek bir gelişme ortaya çıkmıştır. Ayrıca iktisadi buhranların yanı sıra isyanlar, eşkiyalık hareketleri, ülkede huzursuzluğa neden olmuş, bu da toprağa yerleşmiş köylülerin kısmen göçebelige dönmesine yol açmıştır. Sonuçta, yönetim sisteminin bozulmasına bağlı olarak vakıflar, eğitim sistemi, imaretler bozulmuş, kentler eski bayındır hallerinden uzaklaşmışlardır. (Karaman, 1998:5)

Suraiya Faroqhi'nin Osmanlı'da Kentler ve Kentliler adlı kitabından öğrendiğimize göre 16. ve 17. yüzyıllarda Osmanlı'larda kentleşme daha çok ırnak kenarları yakınlarında görülmüştür. Ege bölgesi ise diğer yörelerle karşılaştırıldığında daha sık kentsel yerleşim örgüsüne sahiptir. Osmanlı dönemine ait kentleşme ile ilgili bilgiler çok yoğun olmamasına rağmen 16. yüzyılın kentsel gelişme dönemi olduğu bilinmektedir. (Faroqhi,1994:12-23)

Daha önce de belirttiğimiz gibi Anadolu'da Osmanlılar zamanında kentleşmenin 16. yüzyılda geliştiğini söylemiştik. 1520'li yılları Faroqhi şöyle anlatmaktadır:

Bursa, Kayseri ve Ankara gibi en büyük merkezler 1580'de olduğu gibi 1520'de de Anadolu kentlerinin başında yer alıyordu. Ama genel nüfus artışı ve kente göç, çok sayıda küçük yerleşimin 400 vergi mükellefi ve bir pazar edinmesine ve , bu sayede bu çalışmada benimsenen tanım gereği kent niteliği kazanmasına olanak sağlamıştı. 1520'de henüz kaza ya da nahiye olmayanlarının da 16. yüzyılda bu konuma yükseldiği yerleşimlerin çoğunun, kent hiyerarşisinin alt basamaklarında yer alan küçük kırsal Pazar kasabaları olduğu söylenebilir. Gene de bu yerleşimlerin çoğunun köy değil, kasaba niteliği taşıdığı anlaşılmaktadır. (Faroqhi, 1994:355)

Faroqhi'nin kitabında söylediğine göre 1580-1880 yılları arasında Osmanlılar zamanında kentler önemli ölçüde büyümüştür. 19. yüzyılın sonunda ise 1580'e göre çok daha gelişmiş bir kent yapısı olduğu görülmektedir. (Faroqhi, 1994:370)

Cumhuriyetle birlikte kalkınmasında hızlanma görülen ülkemizde kentler, nüfusun kentlere doğru hareketlenmesi ile değişime uğramaya başlamıştır. Avrupa'daki gibi kentleşme uzun bir dönemde gerçekleşmemiş, aniden kentler büyüme göstermiştir. Kentlerimiz de buna hazırlıksız yakalanmışlardır. Bu hızlı geçiş kentleşme sorunlarına neden olmuştur. Kentleşme, kent sayısının artması ve kentte yaşayan nüfusun artması olarak görülmüştür. (Karaman,1998:5)

Türkiye'de kentleşme 1950'den sonra hızlanmıştır. 1980'lerde ise yeniden yavaşlama sürecine girdiği görüşü vardır. (Keleş,2002:57) Kentleşme oranları Ruşen Keleş'in Kentleşme Politikası adlı kitabından aldığımız bilgiye göre aşağıda verilmektedir. Buna göre, Türkiye'de kentleşme az gelişmiş ülkelerin kentleşme düzeyinden yüksek, gelişmiş ülkelerin kentleşme düzeyinin altındadır:

10.000'den fazla nüfuslu yerlere 'kent' adı verilirse, Türkiye'nin kentleşme düzeyinin 1997'de %64.6, 2000 yılında %65.01 olduğu görülür. Kentlerimizde yaşamakta olan nüfus miktarı 44 milyon dolaylarındadır. Kent tanımında nüfus ölçütü yerine 'yönetmelik statüsü' ölçütü kullanılır, il ve ilçe özeklerinde yaşayan nüfusa 'kentsel nüfus' denilirse, bu anlamda da kentleşme düzeyinin %65'i geçtiği anlaşılır. Bu kentleşme düzeylerinden yüksek, bununla birlikte, sanayileşmiş ve gelişmiş ülkelerden hemen hemen tümünü %75'in üzerine çıkmış bulunan kentleşme düzeylerinin altındadır. (Keleş,2002:57)

Ruşen Keleş kentleşmeyi etkileyen üç güç olduğunu belirtmiştir. Bunlar itici, iletici ve çekici güçlerdir. Bunlardan ilki itici güçlerdir. İtici gücü oluşturan etmenlerin başında tarımda verimin düşüklüğüdür. Bunun yanında tarımsal gelir düşüktür ve toprak sahiplerine dengesiz dağıtılmıştır, tarım toprakları çok parçalanmıştır. En büyük etmen de tarımsal makineleşmedir. Tarımsal makineleşme ile boşta kalan birçok köylü olmuştur. Bunlar çareyi kente göçte bulmuşlardır. Bu nedenlerden dolayı nüfus köyden kente itilmektedir.

Burada nüfus hareketini etkileyen güçlerden biri de iletici güçtür. İletici güç ile kastedilen ulaşım araçlarıdır. Artık büyük kentlere taşıyan araçlar gelişmiştir. Taşıma ve haberleşme ile otobüs ve kamyon sayısında da artış olmuştur. Böylece köylünün kente ulaşması daha kolaylaşmıştır.

Diğer bir güç ise çekici güçlerdir. Köyden ayrılmaya hazır veya ayrılanları çeken ekonomik ve toplumsal etmenler de kente çekmektedir. Burada sanayileşme ile iş olanakları artmıştır. Sanayileşme hizmet alanlarını da arttırmıştır. En çok ilgiyi çeken sağlık hizmetleri olmuştur. Bütün bunlar kente olan nüfus akımını etkileyen güçlerdir. Bunu Ruşen Keleş şöyle anlatmaktadır:

Kentleşme itici (*push*), iletici ve çekici (*pull*) güçlerin etkisi altında oluşan ve değişen bir nüfus hareketidir. İtici etmenler, genellikle, nüfusu köyden ve tarımdan köy dışına iten etmenlerdir. İletici etmenlerle kast edilen, köyünden kopan nüfusu kentlere, büyük özelemlere taşıyan ulaşım araçlarındaki ve olanaklarındaki gelişmedir. Çekici güçler ise, köyünden ayrılan ya da ayrılmaya hazır bulunanları kentlere doğru çeken ekonomik ve toplumsal etmenlerdir. Ülkemizde, nüfusun kentlere akını üzerinde bütün bu etmenlerin değişik ölçülerde payları vardır. Ama her birinin payının ne kadar olduğu konusunda görüş birliği yoktur. (Keleş, 2002:65-66)

Bu köylerin itici, kentlerin ise çekici olması Türkiye'ye özgü bir olay değildir. Dünyanın her yerinde buna rastlanabilir. Bu güçlerin sonucu köylerden kentlere bir nüfus akımı vardır. Bunu tersine çevirmek olanaksızdır.

Türkiye'nin dünyadaki konumuna baktığımızda Batılılaşma hareketlerinin olmasına rağmen hâlâ tarım toplumundan sanayi toplumuna geçiş aşamasında olduğunu görürüz. Ülkemiz batı ülkelerine göre geri kalmış üçüncü dünya ülkesi konumundadır. Fakat birçok yönden zenginliklere sahiptir. Diğer ülkelere göre derin bir kültürel mirası vardır. Tarihi hem çok gerilere dayanmakta hem de büyüktür. Stratejik yapısı birçok ülkenin yerinde olmak isteyeceği konumdadır. Bu konumda folklorik açıdan da çeşitliliğe ve renkliliğe sahiptir. Kalkınma olarak insan gücü ve ham madde kaynakları ile güçlüdür. (Tanilli, 2002:317)

Yurdumuzda iç göç olayı oldukça yaygındır. Çeşitli bölgelerden emek gücü olarak büyük kentlere akan nüfus, alt-kültürlere yataklık eden yerleşim mekânlarında yoğunlaşmıştır. Kente göç edenler kentin eski güncel yaşamının sürdürüldüğü yerleri istila ettikleri gibi, yerleşik nüfustan farklı davranış, düşünüş biçimleri de göstermişlerdir. Bu nedenle alt-kültürler geleneksel kültürü tehdit etmektedir. Alt-kültürü oluşturanlar, geleneksel yaşama ve tüketim kalıplarına olduğu kadar, tarihsel ve kültürel dokuya da duyarsızlık göstermektedirler. Kentliler, alt-kültürü oluşturanların kentin dokusunu bozmalarına seyirci kalmamalıdır. Bu nedenle toplumun kültürel seviyesini yükseltmek için kent içinde eğitim çalışmalarının yanında, kültürel ve sanatsal faaliyetlerin eşit ağırlıklı olarak dağılımı da sağlanmalıdır. (Oktay, 2002:189-190)

Daha önce de belirttiğimiz gibi nüfusun kent çevresine doğru yayılması kapitalist toplumların özellikleri arasındadır. Ekonomik düzeyleri zayıf olanlar ve kente yeni göç edenler kentin çeperlerine, gecekondu bölgelerine yerleşerek yaşamlarını sürdürmektedirler. Bunun yanında artık zamanımızda zengin aileler de çevredeki yörekentlere yerleşmektedirler. Kent içinde yaşanan problemler onları da kent dışına itmektedir. Bu nedenlerle nüfus artışı kent merkezlerinde yavaşlarken, çevre kentlerde nüfus artışı hızlanmaktadır. (Keleş,2002:62)

Kent içindeki sınıf farklılıkları her yönden problemleri beraberinde getirmektedir. Bu sınıf farklarının nedeni de kapitalist gelişmedir. Bunu Server Tanilli şöyle belirtmiştir:

Büyük kentler içinde, yerleşme kararlarında sınıflaşma eğilimleri, kapitalist gelişme ile birlikte güçlenmektedir. Bugün, hemen hemen bütün büyük kentlerimizde, bir kesimin dünyası, yaşamı ve yararlandıkları hizmet düzeyi, öteki kesimden bütünüyle farklı ikili bir görünüm gösterir. Gecekondu bölgeleriyle, kentlerin zengin ve varlıklı bölgeleri arasında bu farklılık çok belirgindir. Kentlerin içindeki gelir dağılımı farklılıklarının dolaysız sonucu olan **barınma ve hizmet düzeyi farklılıkları**, gecekondu bölgeleriyle onlar dışında kalan konutlarda açıkça izlenebilmektedir. (Tanilli, 2002:561)

Kentlerimiz öyle bir hal almıştır ki, bu insana yakışmayan bir durumdur. Dağınık ve düzensiz yerleşim, çevre ve temizlik problemleri, eğitimsizlik, insanlar arasındaki iletişim eksikliği bunlara neden olarak gösterilebilir. Burada genel yargı köyden kente göç edenlerin sebep olduğudur. Bu nedene tamamen bağlanmak yanlış olur. Kendini kentli diyen ya da kentli hisseden insanlara da büyük görev düşmektedir. Çevrelerini sağlıklı bir düzene kavuşturmak, kültür seviyesine artı bir değer vermek için çaba göstermelidirler. Bunu Cengiz Bektaş şöyle dile getirmektedir:

Türkiye’de kentlerimizin, insana yakışmayan ortamlara dönüşmelerinin nedeninin, kırdan kente göç olduğunda herkes birleşti neredeyse... Oysa kendilerini kentli sayanlar da, var olan çevrelerini sağlıklı tutmak için hiçbir şey

yapmadıkları gibi, yeni oluşturdukları çevreleri de daha nitelikli kılamıyorlar. (Bektaş, 2003:181)

Kentleşmenin siyasal yaşama da etkileri vardır. Bu etkiler kentin ve kentlinin ekonomik, sosyal, kültürel yapılanmasına göre de değişiklik göstermektedir.,

1980 sonrası dönemde gelişmiş ve az gelişmiş ülkelerde kentler hızlı bir dönüşüm göstermişlerdir. Bu dönüşümün en önemli özelliği emeğin yeniden üretiminin önceliğini yitirmesi buna karşı sermayenin desteklenmesine yönelik politikanın gelişme göstermesi olmuştur. Bununla birlikte kentlerin yönetiminin de yerel devlet sorumluluğundan, sermayenin de içinde olduğu koalisyonlara geçmesi olmuştur. Tarık Şengül bu konu ile ilgili görüşlerini Evrensel Basım Dergisi'nde şöyle dile getirmiştir:

1980 sonrası dönem hem gelişmiş ülkelerde hem de az gelişmiş ülkelerde, kentler hızlı dönüşüme şahit olmuştur. Bu dönüşümün en büyük özelliği emeğin yeniden üretiminin önceliğini yitirmesi, buna karşın sermayenin desteklenmesine yönelik politikaların ön plana çıkması olmuştur. Bu süreç içinde kentlerin yönetimi de sınırları belli olan yerel devletin sorumluluğunun dışına taşarak, sermayenin de içinde aktif biçimde yer aldığı koalisyonların sorumluluğuna girmeye başlamıştır. Bununla birlikte, tersi yöndeki bir söylemin varlığına karşın, kentlerde yerel toplulukların temsiliyeti sınırlı kalmış, bunun gerçekleştiği durumda ise, katılımın çevresi, daha yaşanılır kentler yaratmaktan çok, daha fazla rant elde etme kayıları tarafından belirlenmiştir. (Şengül, <http://www.evrenselbasim.com/ek/yazi.asp?id=1516>)

Kentleşme ile toplum yapısındaki karmaşıklık, yönetenler ile yönetilenler arasındaki iletişimsizlik, sınıflar arasındaki çatışmalar, kentlerdeki huzursuzluk, yabancılaşıma ve şiddetin kaynağı olmuştur. Kente göç edip de gecekondu bölgelerine yerleşen kesim; kentin sunduğu olanakları, köydekiyle karşılaştırmaktadır. Bu karşılaştırma sonucunda kente göç edenler sınırlı da olsa belirli bir refaha ulaştıklarını düşünmektedirler. Bu nedenle siyasal kesimle daha çabuk bütünleşmektedirler. Böylece yerel yönetimdekiler seçmen sayısının garantiye alındığını düşünmektedirler.

Kentlerde sınıfsal kutuplaşmalar oluşmuştur. Üst ve orta gelir grupları kentte kendi yaşam biçimlerine uygun mekanlar yaratmışlardır. Emekçilerin yaşadığı bölgelerde ise sosyal ve mekansal anlamda yoksullaşma başlamıştır. 1990'lı yıllarda ise kent merkezinde yaşamayı tercih eden üst gelir grupları, kenttin dış çeperlerine doğru yönelmişlerdir. Kent merkezleri boşalıp artık kent, orta sınıf ve yoksulların mekanı olmaya başlamıştır. (Şengül, <http://www.evrenselbasim.com/ek/yazi.asp?id=1516>)

Gecekonduyla tüm kapitalist ülkelerde karşılaşmaktadır. Gecekondulaşma kapitalizmin bir ürünüdür. Kökeninde kırsal kesimdeki feodal yapının dönüşmesiyle işsiz kalan köylülerin kente göç etmesi zorunluluğu yatmaktadır. Gecekondu, tarımın kapitalistleşmesiyle açığa çıkan köylü işgücünün kentteki adıdır. Türkiye'nin en büyük

insani sorunlarından biri de gecekondudur. Çünkü buralardaki birçok insan çağdaş hizmetten yoksun bir şekilde yaşamaya çalışmaktadır. Gecekondular bir sistem sorunudur ve yoksulluğun bir görünümüdür. Makineleşme kente göçü arttırmış ve kentlerdeki ekonomik canlılık da göçü çekici kılmıştır. Bu artış ile de ülkenin batısında farklılıklar gözlemlenmiştir. (İnal, <http://www.evrenselbasim.com/ek/yazi.asp?id=1543>)

Türkiye'nin 2000'li yıllarda nüfusunun üçte ikisi kentlerden oluşmaktadır. Tarımsal etkinliklerin düşük ekonomik verimliliği köyden kente göçü kuvvetlendirmiştir ve nüfus kentlerde birikmeye başlamıştır. Tarımsal üretimin makineleşmesi de buna etkindir. Kentlerde ise iş olanakları fazladır ve yüksek ücret bulunmaktadır. Kentlerde eğitim ve sağlık olanakları da fazladır.(Kongar,2000:550)

Ülkemizde kentleşme hızı yüksektir. Bu nedenle de kaçak yapılaşma artmaktadır. Büyük kentlerimizden biri olan İzmir'de kaçak yapılaşma oranının %50 olduğu saptanmıştır. Planlı bir gelişme gösteren kentlerin yanında plansız bir şekilde ilerleyen kentler de vardır. Tabii ki bu kentlerin sosyo-ekonomik yapıları buna en büyük etkindir. Yerleşim planları karışık düzensiz alanlarda gelişme göstermiştir.Necati Uyar, Küreselleşme ve Kent adlı köşe yazısında kentin yapısını şöyle anlatmaktadır:

Planlı bir gelişmeye karşılık gelmeyen, mevcut kentlerin gerek sosyo-ekonomik yapısına ve gerekse fiziksel kurgulanışına aykırı yer seçimleri kentlerde var olan dengeleri tümünden bozuyor. Geleneksel çarşılar çöküntü alanlarına, çarşı esnafı çöküntü alanının aylak bekçisine dönüştürülüyor. Küresel marketler zinciri kentin her yanına yayılırken, küçük esnaf ve üretici işsizliğe sürükleniyor. Ortaya çıkan bu acı durum yine küreselleşmenin başlıca söylemlerinden biriyle, 'rekabet kaliteyi getirir' denilerek açıklanmaya çalışılıyor. (Uyar, <http://www.evrenselbasim.com/ek/yazi.asp?id=1515>)

Yukarıda belirtildiği gibi kentleşme hızı, yanında ekonomik problemleri de getirmektedir. Kentler her zaman köyde yaşayanların ilgisini çekmiştir. Türkiye'nin yanında diğer ülkelerde de bu problemle karşılaşılmaktadır. Bu problemi çözmek için daha çok uzun zaman gerektiği görülmekte ve bunun için çareler düşünülmektedir.

1.2.Kültürün Oluşumu

1.2.1.Kültür Kavramı

İnsan içinde bulunduğu, yaşadığı toplumun kendi kültürel mirasını öğrenir. Bu miras ile yoğrulup, kendinden de değerler ekleyerek, bu mirası savunur onunla birlikte yaşayıp gelecek kuşaklara da bu mirası iletir. Bu süreç insanların ilk dünya üzerinde görülmeye başladığından beri bu şekilde devam etmektedir.

Kültür kelimesi özellikle Alman dilinden diğer dillere yayılmaya başlamıştır. Fransız dilinde ise Voltaire'in tanımı ile: "Kültür, aklın (zihnin ve ruhun) bazı fakültelerinin (yetenek birimlerinin) amaca elverişli düşünsel çalışma ve pratiklerle geliştirilmesidir." (Voltaire'den aktaran Güvenç,1999:96)

Bu tanım ile kültür, bilgi ve bilincin geliştirilmesi ile eğitim kavramına yaklaşmıştır. Bir çağın veya bireyin, felsefe, sanat, müzik, yabancı dil ya da edebiyat kültürü incelendiğinde, bunların öğrenim ve eğitime önem verilerek başarı sağladığı düşünülür. Estetik ve düşünme yeteneği diğerlerinden daha ileri düzeyde gelişmiştir.

Bozkurt Güvenç kültürü dört ayrı anlamda incelemiştir. Birincisi bilim alanındaki kültürdür. Bu bilim alanındaki kültüre uygarlık anlamını yüklemiştir. Bir çok kaynakta da kültür uygarlıkla eş anlamlı kullanılmıştır. Diğer bir anlam beşeri alandaki kültürdür. Bu alanda eğitim sürecinin ürünü olarak kültürü incelemiştir. Estetik alandaki kültür ise güzel sanatlardır. Estetik olarak güzel sanatların kültür içindeki yerini incelemiştir. Bir de maddi ve biyolojik alanda kültürü incelemiştir. Burada kültür üretim alanında ele alınmıştır. Özellikle tarım alanında, ekin, ekinin çoğaltılması ve yetiştirilmesi bunun içindedir. Bu anlamları şöyle sıralamıştır Güvenç:

- (1) Bilim alandaki kültür: *Uygarlık*
- (2) Beşeri alandaki kültür: *Eğitim sürecinin ürünüdür.*
- (3) Estetik alandaki kültür: *Güzel sanatlar.*
- (4) Maddi (teknolojik) ve biyolojik alandaki kültür: *Üretim, tarım, ekin, çoğaltma ve yetiştirme.*(Güvenç, 1999:97)

John Dewey ise kültürü insanların kendi aralarındaki ilişkilerde oluşan koşullar olarak ifade etmiştir ve kültürün tanımını şöyle yapmıştır: "İnsanların birleşip bir arada yaşamaları için gerekli ilişkileri belirten bir takım karmaşık koşullar ifadesini kısaca KÜLTÜR kelimesinde bulur."(1962:9)

Antropolojide kültür ve uygarlık eşanlamda kullanılmış ve şöyle tanımlama yapılmıştır: "*Kültür ya da uygarlık, belli toplum üyesi olarak insanların öğrenip edindiği bilgi, sanat, gelenek-görenek benzeri bütün beceri ve alışkanlıkları içine alan karmaşık bir bütündür.*"(Güvenç,1999:280)

Doğan Özlem ise kültürü yaşam stili olarak tanımlamaktadır. Her toplumun kendine özgü yaşam örgüleri vardır. Bunun yanında toplumların birbirleri ile benzer özellikleri olmasına rağmen hepsinin aynı kültüre sahip olabilecekleri mümkün değildir. Bunu şöyle anlatmaktadır:

"Kültür" belli insan topluluklarının kendine özgü "yaşam stilleri" olarak vardır; o değişik insan topluluklarının değişik yaşam örgüleri olarak ortaya çıkar. Gerçi, bu değişik yaşam örgüleri arasında her insan topluluğunda rastlanabilecek benzer, yaklaşık, hattâ ortak özellikler olabilir; ama buradan kalkarak tüm insan

toplulukları, tüm toplumlar için geçerli olabilecek genel geçer bir “kültür” kavramı oluşturmak ancak yapay olarak olanaklıdır. (Özlem, 2000:45)

Bir toplumsal varlık olan insan kültür ortamında doğar ve daima geçmişin etkisi altındadır. Miras olarak devraldığı kültürde daha önce görülmemiş yeni nitelikler ve renkler katma fırsatına her zaman sahiptir. Kendimizden kaynaklanan bu güçler her zaman vardır, ortadan kaldırılamaz.

Nermi Uygur, kültürü tanımlarken insanı merkez almıştır. Hatta doğanın insanlaştırılması olarak tanımlamıştır. Zaten insan olmadan bir kültürü düşünmek mümkün değildir. Ve Uygur, Kültür Kuramı adlı kitabında kültürü şöyle tanımlamaktadır:

İnsanın ortaya koyduğu, içinde insanın var olduğu tüm gerçeklik demektir. Öyleyse “kültür” deyimiyse insan dünyasını taşıyan, yani insan varlığını gördüğümüz her şey anlaşılabilir. Kültür, doğanın insanlaştırılma biçimi, bu insanlaştırmaya özgü süreç ve verimdir. (Uygur, 1984:17)

Nazan Kırıcı ise kültürü ilişkiler yumağı olarak vermiştir. Bu ilişkiler yumağı insan ve toplum arasındaki etkileşimle ortaya çıkmıştır. Bu ilişkiler yumağı şu şekilde yorumlamıştır:

Çağlar ve kültürel bunalımlar, insanları yaratır. Kuşkusuz çağlara yol verenler ve yön gösterenler de aynı insanlar değil mi? İnsan-toplum etkileşimi hep bildiğimiz, en azından derinlerde sezdiğimiz, fakat evrensel kerrat cetvelini bir türlü ortaya koyamadığımız bir ilişkiler yumağıdır. İşte bu yumağın, en yaygın ve gizemli adıdır kültür. (Kırıcı, 2003:49)

Halit Yıldırım kültürü sosyolojik çerçeve içerisinde açıklamıştır. Nazan Kırıcı'nın vermiş olduğu ilişkiler yumağı burada yaşama biçimi olarak karşımıza gelmektedir. Bir toplumun yaşam biçimi karakteri kültüründe kendisini göstermektedir. Bunu Yıldırım yazısında şöyle vermiştir:

Kültür , en geniş sınırlarına sosyolojik çerçevede ulaşmakta olup, buradaki anlamıyla “bir yaşama biçimi”dir. Bir topluma özgü bütün ifade ve etkileşim biçimleri bu tanımda yer almaktadır. Bu anlamda kültür, insan olarak belli bir toplumda öğrendiklerimizle yapıp ettiklerimizin bir toplamı sayılabilir. Bu bakımdan ne yediğimiz, ne içtiğimiz, ne okuduğumuz, neye/nelere öfke duyduğumuz, neye ve nelere sevgi ve sempati ile baktığımız, ait olunan grup, küme ya da toplumu karakterize etmektedir. (Yıldırım, [http:// www.historicalsense.com/Archive/fener641.htm](http://www.historicalsense.com/Archive/fener641.htm))

İnsanoğlunun farklılığını gösteren özelliklerden birisi kültüre sahip olmasıdır. Sahip olduğu kültür sayesinde diğer canlılardan büyük bir fark göstermektedir. İnsanın bugünkü kültürünün temeli tarih öncesine dayandığını araştırmalar sonucunda öğrenebiliyoruz. İnsanlar toplu halde yaşayarak kültürlerini nesilden nesile aktarabilmişlerdir. Fakat diğer canlılar insanlar gibi toplu olarak yaşadıkları halde nesilden nesile aktarabilecekleri bir kültüre sahip değillerdir. Bazı hayvanlar eğitilebilir olmalarına rağmen, öğrendiklerini

yavrularına aktaramamaktadırlar. Yaşamsal faaliyetlerinde bir değişiklik olmamaktadır. Buna Halit Yıldırım şöyle bir örnek vermektedir:

Örneğin, arının düzgün altıgen biçimindeki kovan hücrelerinin boyutları son yirmi beş milyon yılda bir mikron bile değişmemiştir. Bazı maymunlar yavrularına bazı becerileri öğretir; ama bir dil ve kültürden yoksun oldukları için bu becerileri çok sınırlıdır. Evcil bazı hayvanlarla (atlar, köpekler gibi), kuyruksuz maymunlar oldukça karmaşık bazı becerileri öğrenebilir; ama bunları kendi yavrularına aktaramazlar. (Yıldırım, <http://www.historicalsense.com/Archive/fener64.htm>)

Yukarıda birçok araştırmacının kültür üzerine yorumları yer almaktadır. Buraya alamadığımız daha birçok da kültür kavramının tanımlamaları vardır. Aslında bütün tanımlar birbiriyle eş değerdedir. Temel insandır. Kültürün gerçekleşebilmesi için öncelikle insanın varolması gerekmektedir. İnsan kültürü ile doğayı yaşanılır kılmaktadır. Toplu halde yaşayabilmesi bunu gerektirmektedir. Her geçen gün kültürüne yenilerini eklemiş ve bunu gelecek nesillere de aktarmıştır. Kültür sessiz bir şekilde her an hayatımızda kendini gizleyerek göstermektedir.

1.2.2. Kavrama Tarihsel Bakış

Kültür sözcüğü Latince kökenlidir. Türkçe'ye de Fransızca'dan geçmiştir. Latince cultura, "toprağa bir şeyler ekip ürün almak, üretmek" (Yıldırım, <http://www.historicalsense.com/Archive/fener641.htm>) anlamında kullanılmıştır. Voltaire Fransız Devriminden önce culture'ü insan zekasının oluşumunu ve gelişmesini belirleyen bir terim olarak kullanmıştır. Böylece sözcük değişik bir anlam kazanmıştır. Fransızca'dan Almanca'ya geçmiş ve zamanla bütün Avrupa dillerine yayılmıştır. İngiliz antropologu Tylor, 1871'de ona bilimsel bir içerik kazandırmıştır. Böylece önemi de artmıştır. Zamanla uygarlıkla eşanlamli kullanılmıştır. Özellikle İngiliz ve Fransızlar uygarlık sözcüğünü tercih etmişlerdir. (Yıldırım, <http://www.historicalsense.com/Archive/fener641.htm>)

İlkel çağlarda, İnsanoğlu'nun öğrenme gücünden dolayı kültürel evrimi yavaştır. Bu çağlarda, dil öğrenmeye elverişli olan insanlar, diğerlerine karşı üstünlük sağlamışlardır. Çünkü dil öğrenebilenler atalarının yaşantılarını, bilgilerini ve törelerini, yani kültürlerini öğrenebilmektedirler. Bu durumda dil bütün insanların yaşantılarının biriktiği bir bilgi hazinesi gibidir. Dil geliştikçe kültür gelişmiş, öğrenilen ve öğrenilecek bilgi de zenginleşmiştir. Böylece kültürel evrim dilin gelişmesiyle birlikte ortaya çıkmıştır. Kültürel evrimde öne geçen insanlar geri kalanları sömürmüşler, hatta bazen ortadan kaldırmışlardır. Bu şekilde ayıklama ile güçsüzler elenmiş, güçlüler çoğalıp yayılmışlardır.

(Güvenç,1999:150) Böyle bir temel üzerinde kültür gelişim göstermiştir. Zaman geçtikçe üzerinde yeni birikimler, gelişimler oluşmuştur.

M.Ö. 1. yüzyıldan 18. yüzyıla kadar ise kültür tekil olarak kullanılmıştır. 18. yüzyılda Aydınlanma felsefesinin akla verdiği önemle; gerekli bilgileri edinen, aklını kullanabilen, akılcı ilkelere göre eylemde bulunabilen ve buna göre kişilik sahibi olmuş insana “entelektüel” denmiştir. 18. yüzyılın sonlarına doğru bu tekil anlamdan çoğul anlama geçilmiştir. Bu yeni anlamıyla kültür; bir insan topluluğu, halk veya ulusun duyuş, düşünüş ve değer birliğini meydana getiren düşünsel, sanatsal felsefi, bilimsel ve teknik tüm üretim ve varlıkları olarak tanımlanmaktadır. Böylece terim tek bir insan için kullanımdan insan topluluğu için kullanılmaya başlanmıştır ve sosyolojik bir anlam kazanmıştır. Bunun yanında uygarlıkla da eşanlamli kullanılmıştır. (Özlem,2000:143)

Yukarıda da belirttiğimiz gibi 18. yüzyılda batı ülkelerindeki “Aydınlanma” ile toplumsal açıdan birçok yapılanmalar olmuştur. Felsefenin yanında kültürel olarak da gelişmeler görülmüştür. Bu dönemde insan aklına önem verilmeye başlanmıştır. Halkın eğitimine ve estetik eğitime önem artmıştır. İnsanın duyuş, düşünüş, yaşayış ve eyleminde sınırlamalar getiren her şeyle mücadele başlamıştır. Sanatsal fikirler ve çalışmalar halkı da etkilemiştir. Sanatın eğitici ve toplusal rolü ortaya çıkmıştır. Böylece insanların kültürel gelişimlerine bir artı değer daha eklenmiştir.

Onsekizinci yüzyılda Batı ülkelerinde, felsefe ve kültür alanında, “Aydınlanma” diye adlandırılan bir akım ortaya çıktı. Bu düşünme biçiminin temeli, insan aklına karşı sınırsız bir güven duyulması; her şeyin akıl süzgecinden geçirilerek eleştirilmesi; ölçülüp, biçilmesidir. Aydınlanma felsefesi, insan aklının, bağımsız bir güç olduğunu; kendinden başka hiçbir şeye hesap vermek durumunda bulunmadığını, kendi kendine yettiğini ileri sürer. Akla karşı duyulan bu kesin inanç, toplum yaşamına, devlete, ahlaka, dine ve insan aklını sınırlayarak boyunduruk altına almak isteyen her türlü otoriteye karşı şiddetli bir eleştiri ve mücadeleye girişilmesine yol açtı. (Hilav,1981,98)

Marx ise kültürel içeriğin anlamını şöyle vermiştir: “*Kültür veya uygarlık, insanın bir toplumun üyesi olarak edindiği bilgi, inanç, sanat, ahlak, gelenek ve göreneklerle her türlü beceri ve alışkanlıklarını içeren karmaşık bir bütündür.*” (Marx’dan aktaran Yıldırım, <http://www.historicalsense.com/Archive/fener641.htm>)

Marx ve Engels insanlık tarihinin emekten doğduğunu savunmuşlardır. Bu emek duyguların ve yeteneklerin insanileşmesi ile kendini göstermiştir. Çalışma aletlerinin bulunmasıyla insan fiziksel olmaktan çok toplumsal olarak gelişme göstermiştir. O zamanlardan bu yana insanın duyguları, akli ve yaratıcı yetenekleri sürekli olarak gelişmiştir. Marxçılar insanın güzelliği yaratmada doğaya iyi bir rakip olduğunu göstermişlerdir.

Gerçekten de insan güzelliğın yasalarını bulmuş, güzelliğı anlama ve değeriendirme kapasitesini de geliştirmiştir. (H. Doğın, 2001:38-39)

Emre Kongar da insanlığın kùltür sürecini iki bölüme ayırmıştır. Bunlar yazılı kùltür ve sözlü kùltürdür. İkiisi arasındaki sınırı matbaanın bulunuşu ile belirlemiştir. Matbaanın bulunuşundan öncesi sözlü kùltürdür. Bu dönemde de elyazmaları, taş basmaları ve taş kitabeler vardır. Fakat bunlar toplumun çoğunluğuna hitap etmemektedir. Ancak bunları okuyabilecek kesim çok azdır. Fakat bu dönemde efsaneler, halk hikayeleri, dinsel kitaplar ve din adamlarının vaazları vardır. Söz ile olduğundan değışkendir, daha çok yerel ve insanların toplum içindeki yerine bağılıdır. Bu nedenle sözlü kùltürün kalıcılığı pek olmamıştır. Matbaanın bulunuşu ise yazılı kùltürün başlangıcıdır. Yazılı kùltür kalıcı ve etkin bir niteliğie sahiptir. Edebiyat alanındaki eserlerle; ozanların dizeleri ile, yazarların satırları ile kùltür birikmiş ve nitelik kazanmıştır. (Kongar,2002:25) Yazılı kùltür ile sanat ve edebiyat, siyaset ve ekonomi kalıcı olmuş ve etkinleşmiştir. Emre Kongar yazılı kùltür için şöyle demektedir: “İnsanlık, gerçek kùltürünü ancak ‘yazılı kùltür’ döneminde ‘biriktirme’ aşamasında gelmiş kişiler, gruplar ve devletler arası ilişkileri bu dönemde daha etkin bir ‘iletişim ağı’ ile düzenleme gücüne kavuşmuştur.” (Kongar, 2002:25)

Kùltürel evrim ile insan hayatında değışmeler meydana gelmiştir. Bu kùltürel evrimin ne zaman başladığı konusunda arkeologların çeşitli görüşleri vardır. Bu görüşleri Bozkurt Güvenç’in kitabından öğreniyoruz:

Kimisi, ilk taş aletlerin yapılmasına en büyük önemi verirken; kimi arkeologlar, kùltürel evrimin son 40-50 bin yıl içinde hızlanmaya başladığını; diğeri, Neolitik Devrimi’yle her şeyin birden değıştiğini,kentlerle *uygarlığın* başladığını ileri sürüyorlar. Kùltürel evrime enerji üretimi açısından bakanlar ise, Endüstri Evrimi’nin getirdiğie büyük değışikliklere ağırlık tanıyor. Bütün bu görüşlerin doğru ve haklı yanları vardır. Ancak hepsinin ortak paydası, kùltürel evrimdeki *hızlanmadır*. (Güvenç, 1999,150-151)

Kırcı’ya göre ise kùltür insanın evrim tarihine geç katılmıştır. Fakat biyolojik evrimden daha hızlı yol almıştır. Kùltür tarihinde bu değışim çok önemlidir.

Kùltür, sembolik davranışın, biçimlenmiş dilin, teknik alandaki bulucu gücün ve toplumlar arasındaki alış-verişin fenomeni olarak insanın evrim tarihine oldukça gecikmeli katılmıştır: ancak biyolojik evrimdeki mutasyonlara kıyasla hızlı bir tepki göstermiştir ve işte bu engin değışim, kùltür tarihinin karakteristik belirtisidir. (Kırcı,2003:49)

İnsanın yarattığı en önemli kùltürel olgu devlettir. Bununla birlikte ırk, millet, vatan gibi kavramlar gelişmiştir. O dönemdeki kùltürü ve insanların yaşam anlayışını Platon’dan öğrenmekteyiz. Antik Çağlar’da Platon’un yazmış olduğu Devlet kitabı toplum için, yeni bir devletin oluşturulmasına güzel bir örnektir. İnsanlık adına başvuru en eski kaynaklardan

biridir. Zamanında bu kitap Doğuda ve Batıda Hıristiyanlık ve Müslümanlıktan önce en önemli kitaplardan biri sayılmıştır. Zamanla bu kitabın üzerine din adına yorumlar yapılarak gelişmeler olmuştur. Platon'un Devlet'inde bütün devlet kurumlarının kaynakları bulunabilir. İnsanlıkla ilgili derin bilgilerle yüklü bu kitapta Platon devleti için şöyle demektedir:

Biz devletimizi, bütün topluma birden mutluluk sağlasın diye kuruyoruz. Yoksa bir sınıf, ötekilerden daha mutlu olsun diye değil; çünkü, kurduğumuz devlette doğruluğu, en kötü yönetilen devlette de eğriliği kolayca görürüz. Bunları gördükten sonra da , baştan beri üstünde durduğumuz doğrulukla eğrilik konusunda bir sonuca varırız demiştik. Şimdiyse biz, bütün yurttaşlara mutluluk sağlayan bir devlet düşünüyoruz. Yoksa yurttan bazı kişileri seçip onları mutlu kılacak değiliz. Yurt baştan başa mutlu olacak. (Platon,2002:99-100)

Kültür, insanın yaşamını olanaklı hale getirmektedir. İnsan kültürü sayesinde değişmeyen doğayı yaşanılır kılmaktadır. Onu sürekli işleyerek yaşanılır hale getirmektedir. Doğanın içerisinde oluşturduğu kültürü her geçen gün biraz daha değiştirmekte ve geliştirmektedir. Kültür de tarihe dayanmaktadır. Geçmişten günümüze gelene dek birçok değişimler göstermiştir. Geçmişinde kazandığı değerlerle şekil bulmuştur. Toplumlar geçmişe gelecek tasarımıyla bakmalı ki yaratılan kültür geleceğe yön verebilsin.

1.2.3. Bir Sistem Olarak Kültür

Kültür, her zaman değişim ve etkileşim içerisinde varlığını devam ettirmiştir. Hareketsiz ve durağan değildir. İnsanla bir varolmaktadır. İnsanoğlu her geçen gün gelişim gösterip değiştikçe kültür de aynı yolda ilerleyecektir. İnsan kültürün temel kaynağıdır. Kültür ağını oluşturan her düşünce, her kurum, her nesne insan tarafından yaratılmaktadır.

Sosyal-kültürel sistemin gerçekten var olması için en önemli değişken dildir. Kişilerin birbiriyle anlaşmak için kullandığı sembolik bir sistemdir. İnsanlar arasındaki ilişkiler gibi kurumlar ve toplumlar arasındaki ilişkiler de dille sürdürülür. Kültürel ve tarihi miras ancak dil ile yeni kuşaklara iletilir. Bozkurt Güvenç'in tabiriyle: "Dil, kültürel muhtevanın bir ansiklopedisi, hazinesi ya da sözlüğü gibidir." (Güvenç, 1999:108)

İnsan bir kültür varlığıdır. Kendine bir kültür yaratır ve bu yarattığı kültür içinde gelişir. Kültür bir zorunluluktur. Onu üretir ve onu geçmişten geleceğe taşır. Kültür ile dil birbirine bağlıdır. Bunu Nermi Uygur şöyle dile getirmiştir: "Dil, kültürü hem kurar hem geliştirir: Genellikle toplumsallaşmayı da toplumsallaşmayla birlikte tarihsel sürekliliği de sağlamakla insan varlığını eksiksizce olanaklı kılar dil." (Uygur,1984:19)

Emre Kongar'ın da belirttiği gibi dil bir toplumun uygarlık düzeyini gösteren bir aynadır. Uygarlık ne kadar güçlü ve eski ise dil de o kadar zengin ve güçlüdür. İnsanlar hem

maddi, hem de manevi alanda dilleri sayesinde yaşamlarında en iyiye ulaşabilmektedirler. Toplumlar hem kendi aralarında hem de diğer toplumlarla olan iletişimlerini, inanç ve değerlerini dilleri sayesinde kurabilmektedirler. Dili sayesinde kültür mirasını bugünlere taşımaktadırlar. Emre Kongar'ın deyimiyle: "Dil, bir toplumun eriştiği uygarlık düzeyinin tam bir aynasıdır.hem maddi hem de manevi alanda, bir toplumun sahip olduğu inanç ve değerleri ilettiği, taşıdığı, mal ve hizmetleri yansıttığı için, dil, toplumun uygarlık aynasıdır." (Kongar, 2002:41)

Dil kültürü taşıyıp korumakla kalmaz, zamanla genişleyip yayılmasını da sağlar. Kültür mirası bugünlere dil sayesinde gelmiştir. Emre Kongar'ın da belirttiği gibi dil toplumun uygarlık düzeyini gösteren bir aynadır.

1.2.4. Kültürün Eğitim Açısından Önemi

Bir insanın doğumundan ölümüne dek, sürekli yararlanacağı iki alan eğitim ve kültürdür. Kendini geliştirme hakkı bireyin en temel haklarından biridir. Eğitimin süreci evrenseldir, fakat içeriği toplumsaldır. Nasıl bir uygulama yapılabileceğini toplumsal kurumlar ve örgütler belirler. Eğitim toplumdan topluma değişir. Her toplum, kendi insanını kendi düzenine göre yetiştirir. Bu eğitim süreci içinde toplumlar arasında farklılıklar olabileceği gibi, benzerlikler de olabilir.

İnsanı diğer varlıklardan ayıran en büyük özelliği öğrenebilmesi ve bu öğrendiklerini de saklayabilmesidir. İnsan bu öğrendiklerini saklayarak kültürünü oluşturmuştur. Hatta uygarlıklar bile kurmuştur. Bozkurt Güvenç insanın geçirmiş olduğu tarihi süreci, yorumcuların tabiriyle evrimi şöyle açıklamıştır:

Canlı üstü bir varlık olan kültür bu yolla yaratılır, büyür, gelişir, yayılır; geçmişi ve geleceği ile her insanı, bütün insanlığı içine alan bir dünya olur. Bu dünya insanı yaratırken, insan da kendi çaba ve katkılarıyla özgün varlığının kaynağını besler, yeniler, hatta onu yeniden yaratabilir. Kimi yorumcular bu tarihi sürece 'evrim' derler. Evrim, türlü değer yargılarıyla yüklü, son derece, tartışmalı bir kavramdır. Evrim sözcüğü hiç kullanılmasa bile, insanın canlı-üstü varlık alanı ile ilişkileri devingen bir 'evren'i oluşturur. Özetle, insan'ın önceki kuşaklardan kalan kültür mirasını sonraki kuşaklara geçirebilen, öğrenip-öğreten, yaratıcı bir varlık olduğu söylenebilir. Sanıyorum, işte burada öğrenip-öğretebilen varlık oluşunda, toplanıyor insan'ın *biricikliği!* Canlı-üstü varlık eğitimle yaratılır, eğitimle yaşar, gelişir. (Güvenç, 1999:279)

Kültür öğrenilmiş, saklanmış ve öğretilmiştir. Eğitimle de sürekli yeni kuşaklara aktarılmaktadır. İnsanoğlu içinde bulunduğu toplumun sanatını, gelenek-göreneklerini, yeteneklerini, becerilerini ve alışkanlıklarını bir bütün olarak öğrenmiş, bunları kendine özgü saklayarak gelecek nesillere de öğretmiştir. Kültür nesilden nesile de bu şekilde

aktarılmaktadır. Bir toplumu üst seviyelere çıkarmak, çağdaş bir toplum haline getirmek ancak eğitim ile gerçekleştirilebilir. Eğitim öğretimin yanında kültürel değerleri mutlaka vermeli ve gündemde tutmalıdır. Eğitimin amacı; “Soyut bir bilgiler yığınıyla yüklenmiş insanlar yaratmak değil; içinde buldukları ortamın maddesel ve kültürel gereklerini karşılayacak yetenekleri yetiştirmektir.” (Tanilli,2002: 456)

Server Tanilli eğitimin amacını böyle vurgularken Cengiz Bektaş ise özellikle gençlere tüm kapıların açılmasını öneriyor:

İnsanlarımızın, özellikle gençlerin, yalnızca izleyicilik gibi durağan, edilgen bir durumdan çıkmaları geleceğimiz açısından zorunludur. Toplumda ‘karar verenler’, gençlere bu yolda bütün kapıları açmalıdırlar.

Bütün kurumların (okulların, müzelerin vb.) bütün kapıları açılmalıdır. Kûf kokulu müzelerin, ışıktan yoksun duvarlarına asılıvermiş resimlere, donuk gözlerle bakmamalı gençler. Kendilerine yalnızca bu olanak bırakılmamalı... İstediklerinde hemen orada, becerebildiklerinde, onlar da bir şeyler yaratabilmeliler... Ya da bir yol gösterene uyabilmeliler. Boya ile çamurla içlerini dökebilmeliler. (Bektaş, 2003:13)

Okul en etkili kültürlenme yeridir. Eğitim belli yaşta başlayıp belli yaşta bitmesine rağmen kültürün en iyi verildiği yer okuldur. Daha önce de belirttiğimiz gibi her toplum kendi kültürüne uygun eğitim sistemini geliştirmiştir. Okul için Bozkurt Güvencin yorumu şöyledir:

Okul, kültürlenmenin bazı sınırlayıcı boyutlarını aşıp sakıncalı etkileşimleri gidermeye çalışan, dengeli, amaçlı eğitim/öğretim vermelidir. Okulda bir tür kültürlenme kusursuz ama kültürlenmenin etkisiyle olumsuz etkilerini ancak sınırlı ölçüde giderebilir. (Güvenç,1999:292)

Mahmut Tezcan Eğitim Sosyolojisi adlı kitabında eğitimin sosyo-kültürel yönelimli amaçlarını şöyle dile getirmiştir:

- 1-Yaşam geleneğini korumak
- 2-Ulusal açıdan, ulusun kalımını(bekasını) sağlamak. Burada eğitim, ulusun var olmasını sağlayan bir araçtır. Bireyin, topluma ve sorunlarına dönüklüğünü sağlamak sözkonusudur.
- 3-Toplumun yenileşmesine katkıda bulunmak. Burada eğitimin toplumu değiştirecek yenilikçi eleman yetiştirmesi söz konusudur. Örneğin, bulunma ve keşif yoluyla öğrenim teknikleriyle yenilikçi, değiştirici eleman yetiştirme.
- 4-Kültürü zenginleştirmek ve biçimlendirmek.
- 5-Toplumun refahına uyarlanabilmek.
- 6-Ekonomik verimi arttırmak; iyi üretici, iyi tüketicisi yetiştirmek.
- 7-Bireyin toplumsallaştırılması, toplumsal yaşamın temellerini anlamasını sağlamak.
- 8-Bireyde siyasal bir bilinç uyandırmak, iyi vatandaş eğitimi sağlamak. Toplumun siyasal modernleşmesine bu yoldan katkıda bulunmak. (Tezcan,1985:47,48)

Platon yüzyıllar önce yazdığı Devlet kitabında öncelikle halkın eğitime önem vermiştir. Kuracağı devlet ancak halkın eğitimi ile ayakta kalabilecektir. Bunun için insana önem vermiş, ruhun öğrenme gücünü şöyle açıklamıştır:

Eğitim, ruhun bu gücünü 'iyi'den yana çevirme ve bunun için en kolay, en sağlam yolu bulma sanatıdır. Yoksa ruha görme gücünü vermek değil; çünkü güç, onda kendiliğinden vardır; ama kötü yöne çevrildir. Bakılmayacak yana bakmaktadır. Eğitim onu yalnız iyi yana yöneltir. (Platon,2002:186)

Neredeyse beş yüz yıl öncesi yazılmış olan Thomas More'un Utopia'sı ise bu gün bile merakla okunmaktadır. Dünya klasiklerine girmiş olan bu kitapta insanlık sevgisi ve saygısı yani Hümanizm hakimdir. Yeryüzündeki cennetin hayalini anlatır. Hayal de olsa hayal gücündeki kusursuz düzendir burası. Utopia'da öğretmenler, çocuklara doğru düşünmeyi öğretmekle sorumludurlar. Doğru düşünme ancak doğru ahlakla doğabilecektir. Amaç sadece yöneticiler ve bilimle uğraşanların değil tüm halkın gerçek anlamda aydın kafalı olmasıdır. Bu nedenle gereksiz tüketim malları yapıp zaman kaybetmekten yana değildirler. Çalışma saatlerini kısaltıp, geri kalan zamanlarını bilgilerini arttırmaya ve okuyup yazmaya ayırmak isterler. "Çünkü gerçek mutluluk, bilim ve sanatla zenginleşen insan düşüncesinin özgürce gelişmesinden başka bir şey değildir onların değer yargılarına göre." (More, 2000:56)

Thomas More Utopia'da eğitimin belirli bir yaşta bitmediğini ve ömür boyu sürdürülmesini vurgulamıştır. Bu gerçek çağımızda daha yeni anlaşılmıştır. Utopia'da sabah üniversitesi vardır ve burada dersler erken saatlerde başlar. Çeşitli konularda dersler ve konferanslar vardır. Buraya büyük çoğunluk katılmaktadır. Böylece bilim ve sanat seçkin bir zümrenin elinden kurtulup tüm halkın ortak malı olmaktadır. Burada sosyalizmin en önemli amaçları gerçekleşmektedir. More'un dünyanın ilk sosyalisti olduğu söylenmektedir.

1.2.4.1.Kültür Süreçleri

İnsan bulunduğu toplum yani kültürel sistem ile sürekli etkileşim halindedir. Her kültürel sistem kendine uygun insanı yetiştirmekte ve eğitmektedir. Bu birey bir yandan yetişirken diğer yandan eksik ve kusurları düzelterek yaşamını devam ettirmektedir. Böylece birey toplum içerisinde bir kültürel içerik kazanmaktadır. Eğitim antropolojisi açısından insanların toplum içindeki yaşantılarında edindikleri kültürel içerik dört süreçte toplanmaktadır. Bunlar; kültürlenme, kültürleşme, kültürlenme ve kültür değişmesi süreçleridir. (Güvenç,1999:286)

1.2.4.1.1. Kültürleme Süreci

Kültürleme, bireyin yaşamı süresince toplumunun kültürünü öğrenmesi, toplumda istenen insan olmasıdır. Kültürlemenin en iyi görüldüğü yer okuldur. Fakat eğitim belli yaşta başlayıp belli yaşta biter, kültürün ise sınırı yoktur. Eğitim süreci, kültürleme olarak görülüp anlaşıldığında başarı artar. Bu açıdan bakıldığında okul en etkili kültürleme yeridir.

Bozkurt Güvenç de kültürlemenin en iyi yerinin okul olduğunu, eğitim sürecinde kültürlemenin en iyi şekilde gerçekleştiğini belirtmiştir. Ve şöyle demektedir: “Kültürleme, en geniş anlamıyla, eğitim ve öğrenmedir.” (Güvenç, 1999:125)

Kırcı da kültürlemeyi Güvenç gibi eğitim sürecinde gerçekleşeceğini belirtmiştir. Yaşamı bir oyun olarak nitelendirmiştir. Kültürlemeyi oyunun kurallarını öğrenme ile benzetme yapmıştır. Hayat bir oyunsa bu oyunun düzenli olabilmesi için oyunun kuralları öğrenilmesi gerekmektedir.

Kültürleme, toplumların kendisini oluşturan bireylere belli bir kültürü aktarma, kazandırma, toplumun istediği insanı eğitip yaratma ve onu denetim altında tutarak, kültürel birlik ve beraberliği sağlama, bu yolla da toplumsal barış ve huzuru sağlama sürecidir. Kuralları bilinen bir oyun oynanabilir ancak. Bireyler de hayat oyununda oynayacakları oyunun kurallarını, rollerini öğrensinler ki oyun düzenli oynansın. Toplumbilimciler buna ‘sosyalizasyon’ eğitimciler ise ‘eğitim süreci’ demektedir. (Kırcı,2003:56-57)

Halit Yıldırım da yukarıdaki kültürleme tanımlarını desteklemektedir. Ayrıca kültürleme ile bireyin hayatı boyunca değiştiremeyeceği bir kişilik yapısını kazandığını da belirtmektedir.

Kültürleme; toplumların kendisini oluşturan bireylere belli bir kültürü aktarma, kazandırma, toplumun istediği insanı eğitip yaratma ve onu denetim altında tutarak, kültürel birlik ve beraberliği sağlama, bu yolla da toplumsal barış ve huzuru sağlama sürecidir. Kültürleme süreci bireye, hayatı boyunca kolay kolay değiştiremeyeceği bir kişilik yapısı kazandırır. Kültürleme, toplumsallaştırma (sosyalizasyon) ve eğitim süreci olarak da tanımlanabilir. (Yıldırım, <http://www.historicalsense.com/Archive/fener641.htm>)

Yukarıda da anlatıldığı gibi kültürleme her an hayatımızın içindedir. Kültürleme insanın doğumuyla başlamaktadır. Fakat kültürlemenin en iyi yapıldığı yer eğitim sürecidir. Kişi yaşadığı toplumun kültürünü öğrenir ve onu gelecek kuşaklara iletir. Kültürleme ile birey topluma uygun, toplumun istediği kişi olmaktadır.

1.2.4.1.2. Kültürleşme Süreci

Kültürleşme ise kültürlemenin tersi bir süreçtir. Kültürleme bireyin kendi kültüründen öğrendiklerinin tümü iken kültürleşme, başka toplumlardan öğrendikleri veya toplumun başka toplumdan aldığı, edindiği öğelerdir. Kısaca toplumların birbirinden etkilenmesidir. Toplumların birbirleriyle etkileşimi ile kültürel yapıları değişikliğe uğramaktadır. Böylece yeni bir kültür bileşimi ortaya çıkmaktadır. Kültürleşme yoluyla öğrenme, en çok çocuklar ve ergenler üzerinde etkilidir. Ancak okul ve ergenlik çağını geride bırakmış ergenlerde de etkisini göstermektedir.

Eskiden iki toplum arasındaki kültür alışverişi dostluk, savaş, komşulukla sürdürülmüştür. Günümüzde ise bu; kitle iletişim araçları olan gazeteler, dergiler, kitaplar, radyo ve televizyon programları, sinema filmleriyle ve turizm, tiyatro, müzik, sanat festivalleri ile olmakta ve bunlar kültürleşmenin etkinliğini arttırmaktadırlar. Artık günümüzde bu alışveriş karşılıklı olmaktan çıkıp güçlü ülkelerin güçsüz ülkeleri etkilemesi haline dönüşmüş, hatta kültürel sömürü haline almıştır. Buna “kültür emperyalizmi” de denmektedir. Buna göre bugün kültür tarihi açısından baktığımızda saf denebilecek bir kültür kalmamıştır. (Güvenç,1999:287-288)

Zamanımızda birbirini tanımayan, ortak bir yaşantıları olmayan, kendi kültürünü başkalarıyla paylaşmamış bireyler yabancı kültürlerin iyi veya kötü etkileri altında kalarak değişikliğe uğramaktadır. Bu değişiklik en çok gençler ve gençlik grupları arasında olmaktadır. Burada kültür emperyalizmi kendini gösterirken bunun görüldüğü toplumlarda da problemler ortaya çıkmaktadır.

Kültürleşmede birbirinden etkilenen gruplardan birisi baskın olsa bile ikisinde de değişiklik görülür. Daha genel bir tanımlama yaparsak kültürleşme başka bir kültürle ilişki veya alışveriş sonucu oluşan kültür değişmesidir. Kültürleşme, zorla yapıyorsa trans-kültürasyon, bir toplumun diğerini yutması, sindirmesi sonucuna varıyorsa, özümseme (asimilasyon) olarak adlandırılmaktadır. (Güvenç,1999:127)

Bunun yanında kültürel yozlaşma da vardır ki bu ulusal kültürün varlığını yitirmesidir. Bozkurt Güvenç kültürel yozlaşmayı şöyle anlatmaktadır:

Karşılaştırmalı kültür araştırmaları, ‘Ulusal kültür’ denilen özgün varlığın, yalnız içerikte (öğelerde, muheva’da), içeriğin biçiminde, biçimlenişinde (configuration) ve biçem (uslûp)’inde söz konusu ya da gerekli olabileceğini göstermiştir. Ancak hemen belirtmeli ki, kültür-sanat konularında, öz ve biçim ayrımını yapmak çok zordur. Öz ve biçim aklın(düşüncenin) kavramsal ayrımlarıdır. Öyleyse kültürleşme, çoğu kültür olayları gibi, iki-değer yargılı bir süreçtir. Kararlı, sürekli, bilinçli kültürleşme bir çağdaşlaşma, çağdaşlık simgesidir de. Tek ve güçlü ülkenin kültürel etkisi altında kalınması, söz konusu, ülke ne denli güçlüyse onca sakıncalı olabilir. Ancak belli bir kültürün etkisi altında kalmamak gerekçesiyle başka bir ülkeye boyun eğmek zorunda kalmak da

aynı derecede sakıncalı bir politika olabilir. Bu sonuncusuna 'kültürleşme' yerine, kültürel yozlaşma (a culturation), kültürel özümseme, ulusal kültür varlığını yitirme demek belki daha yerinde olabilir. (Güvenç, 1999:288-289)

Günümüzde globalleşme kavramı da yer etmiştir. Burada birkaç kültürün etkileşimi söz konusudur. Bu etkileşimde bireylerin yüz yüze gelmeleri şart değildir. Kitle iletişim araçları ile de bu olmaktadır. Bu kültürlenme sürecinde toplum dış dünyaya yabancı dil ile de açılmaktadır. Kırcı globalleşmeyi şöyle tanımlamaktadır:

Kültürleşme sürecinde, iki ya da daha çok kültür, karşılıklı etkileşim sonucu değişime uğrar ve yeni sentezler, dinamik bileşkeler yaratırlar. Bu anlamda kültürleşme, toplumun kendi içinde gerçekleşen kültürlenme sürecinin dış dünyaya, yabancı dil ve kültürlerle açılmasıdır. Kültürleşmede, kültürlerin veya o kültürleri yaşayan bireylerin ve grupların doğrudan etkileşime girmeleri şart değildir. Yazılı basın, radyo, tv yayınları, sinema, sanat ve moda akımlarının da uzun vadede, birbirleriyle yüz yüze gelmeden kültürleşmeleri mümkündür, 'Globalleşme' budur. (Kırcı, 2003:55)

Kültürleşme sürecini Halit Yıldırım yeni sentezlerin ve dinamiklerin yaratılması olarak tanımlamış ve globalleşmeyi şöyle vermiştir:

Kültürleşme sürecinde, iki ya da daha çok kültür, karşılıklı etkileşim sonucu değişime uğrar, yeni sentezler, dinamik bileşkeler yaratırlar. Çağımızda sözü edilen "globalleşme" (küreselleşme) budur. Birey ve gruplar olarak, kültürleşmeyi tamamen önlemek mümkün değildir. (Yıldırım <http://www.historicalsense.com/Archive/fener641.htm>)

Alman etnologlar kültür göçleri üzerine araştırmalar yapmışlardır. Burada önemli olan benzer kültürler arasında daha önceden bir göç olup olmadığıdır. Yapmış oldukları göçler konusundaki bu uzun süreli araştırmalar difüzyonist akımın bilimsel temelini oluşturmuştur. Buna göre keşifler, icatlar ve kültürel gelişmeler belli bir yörede veya belli bir dönemde veya belli bir toplumda bir kez yer alarak daha sonra buralardan yayılmaktadır. İşte bu yayılmaya difüzyon adını vermişlerdir.(Güvenç,1999:80) Bozkurt Güvenç difüzyonu suya atılan bir taşın oluşturduğu dalgalar örneğini vererek şöyle açıklamıştır:

Tıpkı, suya atılan bir taşın sebep olduğu halkaların genişleyerek dağılıp yayılması gibi. Teknolojide, sanatta, düşünce ve törede, kültürel ögenin kökeni ve yayılma yolları tarihi açıdan incelendiğinde hemen daima şu tablo çıkıyordu ortaya: Keşifler ve gelişmeler belli merkezlerden çevreye ve bütün dünyaya doğru yayılıyordu. İşte *difüzyon* ya da "yayılma" adı verilen kültürel olay ya da süreç buydu. (Güvenç, 1999:80-81)

Hiçbir sosyal-kültürel sistem tek başına değildir. Bir çevresi ve komşuları vardır. Ve bunlarla kültürel ilişkiler içerisindedir. Kendisinden dışarı yayılan difüzyon dalgaları olduğu gibi, dışarıdan kendisine ulaşan difüzyon dalgaları da vardır. Kültür sistemi açık bir sistem

olduğu için diğer kültür sistemleri ile alışveriş halindedir. Kültür sistemleri içerisindeki herhangi bir değişme difüzyon yoluyla ister istemez diğer kurumları da etkileyecektir.

Kültür kavramının sınırları coğrafyadaki gibi belirli değildir. Dünya üzerinde kültür sınırında bir belirsizlik olmasına rağmen doğu ve batı kültürü diye bölünme vardır. Fakat bu sınır nerede biter nerede başlar belli değildir. Kimi zaman, kültür kavramı birçok ülkeyi içine alabildiği gibi, bir ülkenin sınırları içinde birçok kültür de bulunabilir. Örneğin Türk kültürü dediğimizde bunun sadece Türkiye sınırları içerisinde kalanlar oluşturmamaktadır. Asya üzerinde bulunan diğer Türk ülkeleri de buna dahildir. Ayrıca bir ülke, kullanılan sınıflama ölçütlerine göre, tarih, coğrafya, dil, din, töre, ekonomi ve siyaset bakımından, farklı kültür çemberlerine girebilir.

1.2.4.1.3 Kültürlenme Süreci

Kültürleme ile kültürleşme arasındaki çatışma kültürlenme ile dengelenmeye çalışılır. Kültürleme ve kültürleşme süreci arasında yetişen birey, grup veya toplum bu etkileşimde bir çıkmaza girer ve yeni bir kültür bileşimi arar. Kendi geleneksel kültürüne yeni öz ve biçimler katma çabasına girer. İşte girmiş olduğu çabada kültürünü yenileme sürecine kültürlenme denmektedir. (Güvenç,1999:289)

Kültürleme ve kültürleşme içerisinde yetişen bireyler kültürlenme süreci ile yeni kalıplar oluştururlar. Yeni oluşturdukları bileşimlerde mutlaka eskinin etkisi vardır. Yeni yarattıkları bu bileşimleri öz ve biçim olarak eskisinden ayırt etmek kolay değildir. Yeni yaratılan içerik eskisinin etkisinde olduğu gibi eski özü de etkileyebilmektedir.

Kültürlenme, diğer kültürel süreçlere göre daha az bilinen ve tartışılanıdır. Kültürlemenin en iyi yerinin okul olduğunu daha önce de söylemiştik. Ailede başlayan kültürleme okulda devam eder. Kültürleşme ise farklı toplum özelliklerinde yetişen bireylerin bir araya gelerek kültür etkileşimlerinde bulunmasıdır. Kültürleşmede var olan kültür yeni yetişen bireylere iletilir. Kültürlenmede ise yeni filizler yaratılır. Bunların bir kısmı zamanla unutulurken bir kısmı kalıcı olur. Kırcı kültürlenme sürecindeki yeni oluşumlar için şöyle demektedir:

Kültürleme var olanı iletirken, kültürlenme, yepyeni kültür nüvelerinde yeni filizleri yaratır ve besler. Bir kısmı zaman aşımına dayanamayıp dağılırken, güçlü ve dayanıklı olanlar, yeni kültür kalıpları oluşturur. Kültür değişmelerin odağı olur. En çarpıcı örnekleri, yeni yerleşmelerde, toplu konutlarda, yeni endüstri ve iş yerlerinde, yeni eğitim kurumlarında, gençlik hareketlerinde, siyasal partilerde, sanat akımlarında görülen kültürlenme, kültürel değişim sürecinin ana kaynağıdır. (Kırcı, 2003:57)

Kültürlenme, yukarıda da belirtildiği gibi kültürleme ve kültürleşmeden farklıdır. Kültürlenmede bunların etkinliğinin sonucunda yeni oluşan kültür filizleri görülür. Toplumların birbiriyle etkileşimi sonucunda sürekli değişimler görülmektedir. Bu değişimlerin ana kaynağı olan kültürlenme ile zaman geçtikçe daha yeni oluşumlara olanak sağlanacaktır.

1.2.4.1.4. Kültür Değişmesi Süreci

Kültür değişmesi her zaman her toplumda gerçekleşmiştir. Sadece hızı değişmiştir. Bu sürecin genel değerlendirilmesi kültür değişimi olarak adlandırılmaktadır. Kültürleme, kültürleşme ve kültürlenme sürecinin birbirini güçlendirmesi ve desteklemesi değişimin hızını arttırdığı gibi birbirine karşıt ise hızını azaltır. Endüstri Devriminden bu yana bütün toplumlar değişime uğramışlardır. Artık zamanımızda kültürün nasıl değiştiği veya değişip değişmediği önemli değil, eğitimle değişimin nasıl yönlendirileceği önemlidir. (Güvenç,1999:289-290)

Süreklilik, kültürleme ve kültürlenme ile sağlanır. Toplumun tüm katmanları ve parçaları aynı hızla değişim göstermeyip kimisi hızlı, kimisi yavaş yol alır. Bu durumda değişim aşamasındaki hızlı veya yavaş ilerleyenler arasında farklılıklar oluşur. Bunlara çağdaşlarla gelenekçileri, tutucularla devrimcileri veya ilericilerle gericileri örnek verebiliriz. (Güvenç,1999:290)Bozkurt Güvenç değişim için şöyle demektedir:

Köklü ve hızlı kültür değişimleri geçirmekte olan ülkelerde, eğitim sürecini (okulları), toplumca yaşanan ikilem ve çelişkilerin, kutuplaşma ve çatışmaların dışında tutmak çabası sanıldığıınca kolay ya da başarılı olmamıştır. Kararlı ve sürekli görünen dengelere varabilmek için 'aşırı' uçların sınanıp denenmesi, olumsuz seçeneklerin yaşanması gerekmiştir. Akıllı, bilgili, zeki ve de bilge (sapiens) bir varlık olmakla övünen insan, öteki ülkelerin deneyimlerinden (yani tarihten) fazlaca bir şey öğrenmiyor. Öğrenmeye ya da açıklamaya çalışan tarihçilere de kulak vermiyor. Tarihi olayların kendini hep yeniliyor gibi görünmesi, insanın kendi yapıp yazdığı tarihten yeterince öğrenemediğini açıkça kanıtıyor. Çağdaş bir düşünürün saptadığı gibi 'İnsan öğrenebilseydi tarihten, tarih hiç kendisini tekrarlayabilir miydi?' Aslında tarih, insanlarla toplumların yaptıklarından başkasını yansıtmıyor. Bazı olayları biz insanlar tekrarlıyoruz, tarih değil! (Güvenç, 1999:291)

Kültür zaman içinde değişim gösterir. Bu değişim uyum yolu ile olur. Doğal koşullar çok fazla etkili değildir, ama kültürler zaman içinde doğal çevreye uyum gösterirler. Kültürler; yayılma, ödünç alma, komşularına öykünme gibi yollarla benzerlik gösterebilecekleri gibi, bireylerin psikolojik ve biyolojik isteklerine göre de uyum sağlayabilirler. Zaman içinde yaşam koşulları değiştikçe geleneksel çözüm yollarının sağladığı doyum azalır ve yeni ihtiyaçlar ortaya çıkar. Bu ihtiyaçları karşılayacak yeni

çözüm yollarına gidilir. Kültürel sistemler yeni yollara uyum sağlayabildiği gibi, genel gelişime ters düşen , geri giden değişmelere de uyum gösterirler.

Kültürel değişme, sistem içinde hemen gerçekleşivermez. Toplumun belli bir kesiminde gerçekleşen değişmeler, diğerlerini yeni duruma uymaya zorlar. Bazen ise geri kalan diğerleri değişmeyi frenleyip yavaşlatır, bazı durumlarda ise destekleyip hızlandırır. Bu değişimlerde mutlaka farklılaşmalar ortaya çıkacaktır. Bu değişimde geri kaldığında buna sosyal antropologlar kültürel geri kalma adını vermişlerdir. Kültürel sistemlerde bazı öge ve kurumlar değişirken bazıları bu değişime ayak uyduramayıp geri kalabilir. Bu değişmeyi Bozkurt Güvenç şöyle anlatmaktadır:

Sözgeleşi, ülkemizde, Cumhuriyetin kuruluş yıllarında değişmeye yön veren milli eğitim çabaları, toplumsal değişimin hızlandığı 1955-70 döneminde, sosyal/kültürel değişimin gerisinde kalmış gibi görünmektedir. Sosyal antropologların 'kültürel geri kalma' adını verdikleri olgu budur. Kültürel sistemler, kendilerini oluşturan öge ve kurumların bütünüyle değil de bir kısmıyla daha hızlı değişirken, diğer bazı kurumlar geri kalıyor ya da değişmiyor gibi görünürler. Bu tip farklılaşmalar, yeni sorunlar yaratır. Öyle ki sorunların çözümü yeni kültürel kurum ve öğeleri gerektirebilir. Böyle durumlarda, öteki (yabancı) toplumlardan hazır 'çözümler' alınır veya difüzyon yoluyla onlar kendileri gelirler. Ne var ki, tarihi koşullar, coğrafya nitelikleri gibi, kültürel değişmeyi doğrudan belirlemez; onun zeminini kurar ve ana çizgileri belirler. Toplumlar, bu çizgilerden yeni çözümler için yararlanır. Ancak güvenilir ve uzun süreli çözümler, daha çok, toplumun kendi *yaratıcılığına*, eski kurumlarla yenilerinin *etkileşmesine ve bütünleşmesine* bağlı kalır. (Güvenç, 1999:103-104)

Belli bir kültürün öğeleri uyum ve bütünleşme eğilimleri gösterir. Tarih ve çevresel etmenlerin etkisi nedeniyle kültür öğelerinde tam bir bütünleşme görülmez. Bütünleşme gerçekleşirken iç ve dış güçlerin etkisi bütünleşmeyi sarsar. Bütünleşme uzun bir zaman içinde gerçekleşir. Bir yön veya idealdir. Kurumlar arasındaki ayrılaşmalar bundan dolaydır. Biri gerçekleşmeden diğeri ortaya çıkar. Bizim kültürümüzden örnek verecek olursak; medeni yasanın, kadın erkek eşitliğinin, yazı ve kıyafet değişmelerinin bütünleşmeleri bugün bile tam olarak gerçekleşmemiştir.

Kırcı bir mimar olarak kültürü incelemiş ve fiziksel çevrenin etkilerini vermiştir. Kültür fiziksel çevreden hem etkilenir, hem de etkiler. Fiziksel çevre, üzerinde yaşayan toplumları şekillendirmiş, kendine uygun yön vermiştir. Bu o toplumun kültüründe de kendisini göstermiştir. Her toplum kültürel oluşum süreci içinde bulunduğu mekanı değişik değişik işlemiştir ve çevresel tasarımlarda bulunmuştur. Mimari olarak toplumlar zaman içerisinde değişik kültürlerin etkisi ile değişik biçimler almıştır. Böylece bu biçimler o çevrenin karakteristik özelliği olmuştur. Kırcı bunu toplumların kendine ait ev biçimleri ile şöyle anlatmıştır:

Mimari üzerine yapılan çalışmalar değişik kültürlerin zamanında değişik mimari biçimler geliştirdiklerini ortaya koymaktadır. Bunlar değişik semboller şeklinde iç karakteristiklerini sergilerler, bu biçimler ortak biçim özelliklerini geleneksel olarak kapsarlar. Bu yolla, ev kimliği kendini semboller aracılığıyla gösterir ve böylelikle ev biçimleri oluşturulur. Değişik ülkelerdeki ev biçimleri birbiriyle karşılaştırıldığında değişik sosyal ve kültürel dünyaları ve sosyal yapıları yansıtır. Belirli bir ülkede değişik ev biçimlerinin ortaya çıkması da bunun kesin bir göstergesidir. (Kırcı, 2003:52)

Dünya üzerinde kültürün belirli bir sınırı yoktur. Farklı farklı kültür çemberleri bulunur. Bu çemberler farklı yerleşim birimlerinde görülebildiği gibi farklı ülkelerde de görülebilir. Hepsi kendine göre farklı kültürel özellikler taşır. Büyük bir kent yerleşimini ele aldığımızda, burasının semt ve mahallelerinde bile farklı kültürel özellikler bulunur. Milli sınırlar içerisindeki bu farklı birimlere de “alt-kültür” adı verilir. Alt-kültürler bazı kültürel özellikleriyle birbirinden ayrılıp, farklı sentezlere yönelirler. Kalkınma ve modernleşme çabası içinde alt-kültürler milli bir senteze doğru giderken sınırlar sürekli değişir. Çünkü nüfus hareketleri, kentleşme, endüstrileşme, tabakalaşma ve sınıflaşma eğilimleri vardır. (Güvenç,1999:111)

Kültür genellikle kendi arasında ikiye ayrılarak incelenmiştir. Birincisi maddi kültür değerleri yani teknikler ve araçlar, ikincisi manevi kültür değerlerdir. İkisi bir arada uyumlu ve dengelidir. Fakat hızla gelişen toplumlarda maddi kültür, manevi kültürden daha hızlı değişmektedir. Böylece ikisi arasında bir boşluk oluşmaktadır. Buna da “kültürel gecikme” denmektedir.

John Dewey kültür gecikmesinin üzerinde durmuştur. Bu kültür gecikmesini anlatırken kullandığı özdensizlik kelimesini kullanmıştır. Burada özdensizlik söylenen ile yapılan davranışın birbirini tutmaması anlamında açıklamıştır. Çevrede meydana gelen değişikliklerle insanlar tepkiler gösterirler ve alışkanlıklarında da değişiklikler olur. İşte burada özdensizlikler kendini gösterir. Daha önceden kazanılan temel duygu ve ahlak tutumları bu sırada oluşan değişikliklere ayak uyduramaz. İşte buna Dewey kültür gecikmesi olarak adlandırmıştır. Yakın zamana kadar insanların yaşam koşullarında o kadar çok değişiklikler olmuştur ki temelde yatan gelenekler ve inançlar bunlara hemen ayak uyduramamışlardır. Bu değişiklikler sonucunda insanların vermiş olduğu tepkiler kelimelerle çıkış yolu bulsa da aslında duygusal tepkilerdir. İşte bu kültür gecikmesini John Dewey şöyle anlatmaktadır:

Bu özdensizlikler, çevrede meydana gelen hızlı bir değişiklik ile birlikte, insanların gösterdikleri tepkilerde ve açık alışkanlıklarda değişiklik olduğu zaman, geniş ölçüde kendini gösterir; bu, çevre değişikliğinden önceki sürede meydana gelmiş olan temel duygu ve ahlak tutumlarında birer ayarlama olmaksızın yapılır. Bu “kültür gecikmesi”, bugün, her yerde kendini apaçık gösteriyor. Koşullarda değişiklik oranı görülmedik derece büyük, hem öylesine

büyük olmuştur ki, geçen yüzyılda, insanların yaşama ve birleşme koşullarında, binlerce yıldır görülmemiş değişimler olmuştur. İşler o kadar çabuk gelişmiştir ki, temeldeki gelenekler ve inançlar , buna hemen hemen adım uyduramamışlardır. Yalnız şurada ya da buradaki insan tekleri değil, büyük insan yığınları, kendilerini çeviren koşullara, öyle bir takım davranışlarla cevap veriyorlar ki bunların, alışık oldukları sözlerle hiç ilintisi yoktur. Bununla beraber, bu sonuncular, davranışlarda değil, kelimelerde bir çıkar yol bulan, duygularla yüklü durumları ifade etmektedirler. (Dewey, 1962:47)

Kültürel gecikmeye toplumumuzdan örnek verecek olursak; gecekondularda maddi kültür öğelerinden olan giyim, beslenme alışkanlığı ve gereçler daha çabuk benimsenirken, kız çocuklarını okutma, kadına ilişkin değerler, kitle iletişim araçlarının çeşitliliğinden yararlanma gibi manevi değerler daha uzun zaman içinde benimsenmektedir. Burada kültürel gecikme kendini göstermektedir.

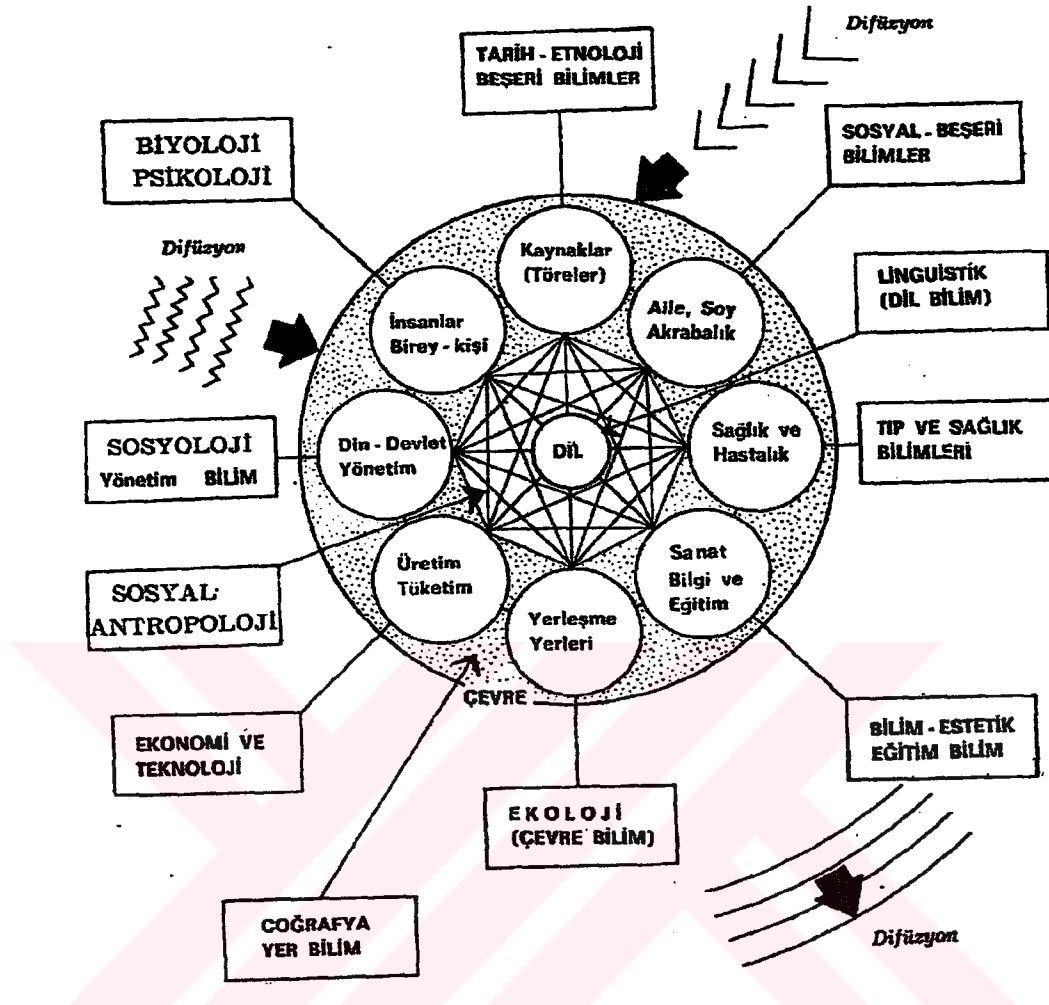
1.2.4.2.Kültür Haritası

Güvenç kültürü doğal çevre içerisinde sistemlerle birlikte harita oluşturarak anlatmıştır. Bu harita bize kültürün açıklanması için yardımcı olmaktadır. Aşağıda bu haritaya göre kültür sistemi açıklanmaktadır. Buna göre her sosyal/kültürel çevre var olabilmek için bir doğal çevreye ihtiyacı vardır. “Bu doğal çevre, coğrafyacıların, üreticilerin, mühendislerin, ulaştırmacıların, iktisatçıların ve askerlerin inceleme, görev ve çalışma alanıdır.” (Güvenç,1999:105) Bu kültürel sisteme ait her şey çevrenin içinde, üstünde, altında ve çevresinde yer alır. Doğal çevreyle ilgilenen bilim coğrafyadır.

Her toplumun kısa veya uzun bir geçmişi vardır. Bu sistem içerisinde bulunan kurum veya değişkenlerin kendine özel bir tarihi de vardır. Bunlara; Eğitim Tarihi, Tıp Tarihi, Harp Tarihi, Sanat Tarihi, Devrim Tarihi... vb örnek olarak verilebilir. Tarihçiler kültürel kaynaklarımızı ve bugünkü kurumlarımızı belirler. (Güvenç,1999:105-106) Bununla ilgilenen bilimler; tarih, etnoloji ve beşeri bilimlerdir.

İncelediğimiz sosyal/kültürel sistemde aile kurumunun önemi büyüktür. Kültürel değerler aile sayesinde yeni kuşaklara aşılabilir ve iletilir. “Aile, aynı zamanda, ekonomik, sosyal ve psikolojik bir birliktir.” (Güvenç,1999:106) Bununla ilgili bilim sosyal ve beşeri bilimlerdir.

Kültürel sistem içerisinde yaşayan, görev alan birey ve grupların sağlık ve beslenmesinden sorumlu kişiler vardır. Bununla ilgilenen bilim dalı tıp ve sağlık bilimleridir.

Şekil 1. "Kültür" Kavramı: Ana Öğeler ve Kültür Haritası - Güvenç (1999:106)'den alınmıştır.

Her toplumda okul öncesinden üniversite üstüne kadar eğitimi sağlayan, örgün ve yaygın, hizmetiçi, temel, mesleki ve teknik eğitimden sorumlu olan kurumlar, kuruluşlar ve uzmanlar bulunur. Eğitim bilimleri bu kurum ve hizmetlerle ilgilenir. (Güvenç, 1999:107)

Kültürel sistemin içindeki bireyler bir yerleşme birimi içinde bulunurlar. Buralar en küçük köyden en büyük kentlere kadar değişim gösterir. Bu yerlerin planlanması, yapımı, yönetilmesi için uzmanlara, şehircilere, mimarlara, plancılara ve teknisyenlere ihtiyaç vardır.

Büyük ve karmaşık endüstri merkezlerinin ortaya çıkması sonucu olarak "ekoloji" adı verilen yepyeni bir bilim dalı doğmuştur. Disiplinlerarası bir disiplin olan ekoloji, bu görev ve hizmetlere bir yön vermeye çalışır. (Güvenç, 1999:107)

Sosyal/kültürel sistem varlığını sürdürebilmek için ilk başta besin olmak üzere bir çok ihtiyaç maddesini tüketir. İhtiyaç olan bu maddeleri üretmek, tüketim merkezlerine ulaştırmak ve dağıtmak gerekmektedir. "Ekonomi ve teknoloji, bu üretim-tüketim

ilişkilerinin planlanması, geliştirilmesi ve düzenlenmesiyle ilgili disiplinlerdir. Teknoloji, üretim tüketim faaliyetlerinin dayandığı enerji, ulaşım-iletişim (komünikasyon), teknik kontrol ve standardizasyon işlerini yapar.” (Güvenç,1999:107)

Bozkurt Güvenç kültür haritasını açıklarken bilim ve sanatlar için şöyle demiştir: “Sosyal/kültürel sistemlerin üzerinde yaşadığı doğal çevre, çevre üzerinde yer alan inorganik ve organik varlıklarla, insanoğullarının kendileri ve bunların oluşturduğu süperorganik (kültürel) varlıklar, çeşitli bilim ve sanatlara konu teşkil ederler.” (1999:107-108) Bilimlerin birbirleri ile arasında da ilişkileri vardır. Burada teknoloji ve eğitimde etkilidir.

Tüm sosyal/kültürel sistemlerde din ve devlet adını taşıyan kurum ve kavramlar vardır.

Bunlar, sistemin genel işleyişiyle yükümlü ve sorumlu olan kurumlardır. Dinler daha çok bireylere yönelik olduğu halde, siyasal ve hukuki bir güç olan devlet, topluma ve toplumsal kurumlara, bunların işleyişine, değerlendirilmesine, denetim ve gözetimine yönelik bir örgütlenmedir.(Güvenç,1999:108)

Sosyal/kültürel sistemin gerçekten var olması, kişilerin birbirleriyle anlaşması için kullandığı sistem olan dile ihtiyacı vardır. Dil, lengüistlerin konusuna girer. Dil tüm ilişkilerin kurucusudur.(Güvenç,1999:108)

Hiçbir sosyal/kültürel sistem tek başına var olamaz. Onun bir kültür çevresi ve komşuları vardır. Çevresi ile kültürel ilişkileri vardır. “Sistemden çevresine doğru yayılan difüzyon dalgaları olduğu gibi, sisteme yakın ve uzak çevresinden ulaşan difüzyon dalgaları da vardır.”(Güvenç,1999:108)

Kültür, maddi, gözle görünebilen bir olgu değildir. Soyut bir kavramdır. Fakat bu soyut kavramı besleyen ve destekleyen olaylar, konular, kurum ve değişkenler gözlemlenebilir. Bozkurt Güvenç bunu bir haritaya benzeterek şöyle açıklamıştır:

Kültür kavramı sanki bir harita gibidir. Nasıl belli bir coğrafya haritası, bir bölgedeki topoğrafyayı-dağ, tepe, ova, nehir, göl ve ormanları-köy ve kent gibi yerleşmeleri, yolları, bunların yerlerini, birbirinden uzaklıklarını ve yüksekliklerini gösterirse; *kültür kavramı* da belli bir toplumdaki kültürel öğeleri, kuram ve süreçleri ve bunların karşılıklı ilişkilerini temsil eder. Fakat nasıl harita bölgenin, kendisi değil de onun, küçük ve soyut bir modeli ise; kültür kavramı da toplumsal yapı ve kurumların, kendisi değil, kavramsal ve soyut bir modelidir. (Güvenç, 1999:104-105)

Kültürel sistem içinde öncelikle bireyler gelir. Daha sonra kümeler, kurumlar ve hizmetler gelir. Bunların hepsi değişik yerleşme yerlerinde bulunurlar. En küçüğünden en büyüğüne kadar çeşitli yerleşme planları, yapımı ve yönetilmesi için uzmanlara, şehircilere, mimarlara, plancılara teknisyenlere ihtiyaç vardır. Bu yerleşmeler ile büyük ve karmaşık endüstri merkezleri ortaya çıkmıştır. İşte Ekoloji de bu yerleşme yerlerinde görev ve hizmetlere bir yön vermeye çalışır.

Hiçbir zaman sosyal-kültürel sistem durup dururken ortaya çıkmamış veya ortadan kalkmamıştır. Her toplumun bir geçmişi, uzun veya kısa bir tarihi vardır. Bugünkü kurum ve değişkenler belki biraz çok, belki biraz az farklı olarak geçmişte de vardır. Bu kurum ve değişkenlerin de kendine ait bir tarihi vardır. Örneğin: eğitim tarihi, sanat tarihi, tıp tarihi... gibi. Bununla birlikte gelenek ve göreneklerin de bir tarihi vardır. Bu tarihsel bilgiler kültürel kaynaklarımızdır. Edindiğimiz bu kültürel değerlerinse yeni kuşaklara iletilmesi ve aşılması gerekir. Bunu tarihsel bilginin yanında en iyi iletecek olan ailelerdir.

Yukarıda Bozkurt Güvenç'in İnsan ve Kültür adlı kitabında vermiş olduğu kültür haritasını inceledik. Buna göre kültür sisteminin oluşması ve yayılması için gerekli koşullar anlatılmıştır. Kültür sisteminin oluşması için bir doğal çevreye ihtiyaç vardır. Bu doğal çevre içerisinde yaşayan insanlar farklı kurum ve kuruluşlar oluşturmuşlardır. Bunların birbirleri ile olan ilişkileri sonucunda kültür süreklilik kazanmaktadır. Difüzyon yoluyla diğer kültürlerle yayıldığı gibi, diğer kültürlerin özellikleri de difüzyon yoluyla bu sisteme gelmektedir. Burada en büyük etken dildir. Bu inceleme araştırmamız için yararlı olacaktır.

1.2.5. Kültür Felsefesi

Kültür felsefesi, insan ve insan toplumu ile ilgili her şeyi konu edinmektedir. Diğer felsefe konuları olan dil, din, bilim, teknik, sanat, ahlâk, devlet, siyaset, estetik vd. bir çoğunu kültür felsefesi kapsamaktadır. Daha çok da tarih felsefesi ile iç içedir. Bu konuları tarihi gelişimleri ile incelemektedir. Kültür felsefesini Doğan Özlem şöyle anlatmaktadır:

Kültür felsefesi, tüm bu fenomenlerin tarih içerisindeki değişim ve dönüşümlerini ve aralarındaki bağıntıları görmek ve göstermek istemesiyle, özellikle "tarih felsefesi" ile iç içe geçer ki, bu nedenle çoğu filozof onu tarih felsefesiyle hattâ özdeş sayar. (Özlem, 2000:141)

Filozof J.G. Herder ilk kez 'kültür'ü bir felsefe terimi olarak kullanmıştır.

Herder kültürü, toplumların 'doğal durum'dan çıkıp, kendileri için yararlı ve kendilerine göre iyi ve doğru bildikleri amaçlara ulaşma ve bunları gerçekleştirme yolunda gösterdikleri tüm etkinliklerin ve bu etkinlikler sonucu meydana getirdikleri tüm ürün ve yaratımların evrensel adı olarak kullanmıştır. (J.G. Herder'den aktaran Özlem,2000:146)

Yüzyılımızda Cassirer kültür öğelerini belirleme ve açıklama konusunda önde gelir. Cassirer kültürü; toplumsallaşma ile ortaya çıkan ve her zaman diliminde az çok değişimler gösteren işaret ve simgeler topluluğu olarak görür. İnsan birçok şeyi simgeleştirir. Kültür de bir simgeler evrenidir. Bu evreni oluşturan öğeler simgesel olarak düzenlenmiştir. Bunlar mitos, dil, din, sanat, tarih, bilim ve felsefe olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu öğeler insanın

yaratma etkinliğidir. Cassirer'e göre, kültür geliştikçe insanın tavrı değişerek, kültürün içinde oluşup doğaya bakışımızı öne çıkaran bir tavrı oluşturacaktır. O halde insanoğlu doğa karşısındaki etkin rolünü fark ettiği anda doğallık ve kültürel ayırımının da bilincine varmış demektir. "Bu bilinç insanın esas dünyasının kültür dünyası olduğu, doğanın ancak kültürel simgeler altında tanınabildiği bilincidir." (Özlem,2000:161)

Cassirer'e göre kültür yenilik ve tekrar arasındadır. Tekrar tutucu, yenilik ise özgürleştirici güçlerdir. "Sonuç olarak, Cassirer, insan kültürünü, insanın gittikçe gelişen *kendini özgürleştirme* süreci diye betimliyor. Dil, sanat, din, bilim, bu süreçteki çeşitli evrelerdir. İnsan tüm bunlarla kendine özgü bir dünya, 'düşüncel' bir dünya kurar. Felsefe, bu 'düşüncel' dünyada temel birlik bulma çabasıdır." (Özlem,2000:179,180)

Cassirer, büyük kültürel güçler arasındaki ilişkiyi söylence ile çözmeye çalışmıştır. Örnek olarak Babil söylence biliminde yer alan dünyanın yaratılışını vermiştir. Buna göre en büyük tanrı olan Marduk dünyayı yaratmak için önce Taimat adındaki yılanı ve karanlık ülkesinin canavarlarını yenmek zorundadır. Onları yenmiş, Taimat ve diğer canavarlarla dünyayı oluşturup ona biçim ve düzen vermiştir. Daha sonra da insanı yaratmıştır. Bu söylenceye göre evrensel düzeni kurerken daha önceki kargaşadan parçalar kullanmıştır. Söylence bilimseldeki canavarlar evren üzerinde yer almaktadır. Bu canavarlar düşüncel, ahlaksal ve sanatsal güçlerle bastırılmıştır. Fakat bu güçler zayıfladığı an Cassirer'e göre bu canavarlar tekrar canlanarak kültürel ve toplumsal yaşamı yeniden etkilemeye başlayacaktır. Bunu bir de Cassirer'in yorumundan alırsak şöyle demektedir:

Söylence ile öteki büyük kültürel güçler arasındaki ilişkiyi göstermek için belki söylence bilimin kendisinden aldığımız bir benzetmeyi kullanabiliriz. Babil söylence biliminde dünyanın yaratılışını betimleyen bir öyküye rastlıyoruz. Bu öyküde bize en büyük tanrı olan Marduk'un işine başlamadan önce korkunç bir savaşa girmesi gerektiği anlatılıyor. Marduk, Tiamat adındaki yılanı ve karanlık ülkesinin öteki canavarlarını yenip onlara boyun eğdirmek zorundaydı. Tiamat'ı kılıçtan geçirdi: canavarları ise bağladı. Tiamat'ın gövdesinin parçalarından dünyayı oluşturup ona biçim ve düzen verdi. Gökyüzünü ve yeryüzünü, yıldızları ve gezegenleri yaratıp devinimlerini belirledi. Marduk'un son işi insanı yaratmak oldu. Böylece önceki kargaşadan (chaos) evrensel düzen (cosmos) doğdu. Ve bu düzen artık tüm zamanlar boyunca korunacaktı. Nitekim Babil yaratılış destanı, 'Marduk'un sözü öncesiz-sonrasızdır; buyruğu değişmez; onun ağzından çıkanları hiçbir tanrı değiştiremez.' demektedir.

İnsanın kültür dünyası, bu Babil öyküsünün sözcükleriyle betimlenebilir. Bu dünya, söylencenin karanlığı ile savaşılıp o yenilinceye değin doğamadı. Ama, söylencebilimsel canavarlar tümüyle yok edilemediler. Yeni bir evrenin yaratılması için kullanıldılar ve henüz bu evrende yaşamlarını sürdürüyorlar. Söylencelerin güçleri daha üstün güçlerce denetlendi ve onlara boyun eğdirtildi. Düşüncel, ahlaksal ve sanatsal olan bu güçler, kuvvetlerini tümüyle korudukları sürece söylence, zararsız hale getirilmiş ve boyun eğdirtilmiş olarak kalacaktır. Ama bu güçler bir kez kuvvetlerini yitirmeye başarlarsa, kargaşa yeniden doğacak ve o zaman söylencebilimsel düşünce, tekrar canlanmaya insanın kültürel ve toplumsal yaşamının tümüne yayılmaya başlayacaktır. (Cassirer,1984:298,299)

1.2.6. Kültürün Toplum Açısından Önemi

Toplumunu yaşamlarını sürdürebilmek için bir arada yaşayan, birbirine bağlı ve mutlu, geleceğini düşünen bir gurup insan olarak tanımlayabiliriz. Kültür de bu toplumun davranış, duyuş ve bilişlerinin birikimi ile oluşur. Bu durumda toplumsal olgu ile kültürel olguyu birbirinden ayırmak mümkün değildir.

İnsan, içinde yaşadığı toplumun kendi kültürel mirasını öğrenir, onu savunur, onunla birlikte yaşar ve bir sonraki kuşaklara iletir. Bu süreç kültürel varlığın kaçınılmaz bir işlevidir. İnsanın doğduktan sonra yaşamı süresince edindiği alışkanlıklar kültüre girer. Bunlar içgüdüsel veya kalıtımsal değildir.

Kültür, tarihi ve süreklidir. Çünkü bir nesilden diğerine geçerek süreklilik kazanır. Aynı zamanda kültür toplumsaldır. İnsanlarca yaratılır ve onlar tarafından paylaşılır. Grup içinde paylaşılan alışkanlıklar, kabul edilen davranış, tutum ve değerlerdir. Tüm toplumların kültürleri birbirlerine benzer. Hepsinde yaşamlarını sürdürmek için bir çaba vardır. Birliklerini korumak için kurumlar geliştirmişlerdir ve buna kamu yararı adını vermişlerdir. Bunu Bozkurt Güvenç şöyle anlatmaktadır:

Bütün kültürler, kendi yaşamlarını sürdürmeye çalışırlar ve bu çabalarında birbirlerine benzerler. Bu benzerlikler arasında, grup birliğini ve dayanışmasını sağlayan duygular ve hizmetler, sosyal denetim mekanizmaları, düşmanlara karşı savunma kuruluşları ve nüfusun devamını sağlayan çoğalma önlemleri yer alır. Bütün toplumlar 'kamu yararı' adı verilen üstün bir değer kavramı yaratırlar ve ona saygı gösterirler. (Güvenç, 1999:102)

Bozkurt Güvenç'e göre kültürel değerler önce okulların programında, daha sonra yasalarda ve anayasada, en son ise davranışlarda değişmeler olması beklenir. Bu varsayımdan ibarettir.

Geleneksel bir toplumun aydınları ve yöneticileri açısından çağdaşlaşma sonucu, önce toplumsal değer ve amaçların (ideolojinin), en sonra da insanların dünya ve birbirleriyle olan ilişkilerindeki tutumları, en sonra da değişen hedef ve tutumlara bağlı olarak bireysel davranışların değişmesi ya da değiştirilmesi sorunudur.(Güvenç,1999:297)

Kültürel öğeler insanlara hizmet ederek onların duygularına hitap etmektedir. Bir toplumun kültürel seviyesini yükseltmek için kültürel öğeler geniş açılı olmalıdır ki insanlar doyuma ulaşmak için çabalasınlar. Böylece kültürler devamlı olacaklardır. Kültürlerin insanların ihtiyaçlarını karşıladığını daha önce de belirtmiştik. İnsanların ihtiyaçları benzerlik gösterdiğine göre kültürlerde de benzerlikler göstereceklerdir.

Çağdaş toplumun kendi kendine ait bir görünümü ve kültürel seviyesinin ilerlemesi için kitle iletişim araçlarına ihtiyacı vardır. Bu bir gazete, bir dergi, bir radyo, bir televizyon olabilir. Fakat bunlardan alınacak olan bilgi eğer toplumun kültürel seviyesini yükseltmek

için ise önemli ve değerlidir. Teknik yeniliklerle birlikte toplum arasındaki ilişkiyi en iyi yakalayan gazetedir. Üretimin hızlığı, güncel olayların takibi ve düşüncelerin çoğalıp yayılması gazeteyle daha rahat olur. Bu nedenle kamuoyunu oluşturmak basınla gerçekleşir. Kamuoyunun gücü burada önemlidir. Toplumun kendi kendini aşmasında kamuoyunun rolü büyüktür. Özellikle kentte yaşayan insanlar kitle iletişim araçlarının etkisi altındadır. Burada herkes bireysel olarak yer alma taraftarıdır. Toplumunu yeniden düzenlemek için kamuoyunun birliğine ihtiyaç vardır. Değişimler sırasında kültür etkisini kaybedebilir. Kültürü kaybetmemek için eskinin canlılığını tam yitirmeden yeniyi uyarlamak önemlidir.

Ancak aslen toplumsal bir niteliğe sahip olan kentsel uygarlık kitle iletişim araçlarının baskısı altında kendi kendini kolayca yenileyemez. Çünkü kentsel uygarlık bireycilik yolunda ısrarlıdır. Bu yüzden tek çıkış yolu kamuoyunun topluluk yaşamının kaynaklarına dönerek toplumu yeniden düzenlemesidir. Çünkü kültür, bütünüyle toplumsal ve siyasi bir uygarlık haline dönüşmüştür. Bu toplumsal değişim sırasında kültür canlılığını yitirir. Ancak topluluk yaşamının ilkel öğeleri canlıyken toplum kendini yeniden gözden geçirerek bu karanlık ortamında yeni bir kültürün gelişmesini sağlayabilir. (Özkök.1985:57)

Bir toplumun sanatı, edebiyatı ve bilimi en önemli öğeleridir. Bir toplumun geçmişten gelen tüm birikimi gelecekte oluşacak gelişmeler, sanatında, edebiyatında ve toplumsal bilimlerinde görülür. Sanatı, edebiyatı ve bilimi güçlü olan bir toplumun güçlü olduğu bir gerçektir. Tabii ki de sanat ve edebiyat sadece tarihe ve geleceğe beslenen umutlara bağlı değildir. Bir toplumun sanat ve edebiyatına verilen önem toplumun gücünde ve üretim olanaklarında yatar. (Kongar,2002:40)

Toplumların gelişmesi her zaman alt yapıya yani ekonomik gelişmeye bağlı olmuştur. Ekonomik gelişme, toplumsal ilerleme ve değişimi etkilemiştir. Üst yapıyı ise politika, din, sanat, felsefe, hukuk vb. oluşturmaktadır. Bunlarda her zaman altyapıya uygun olarak değişim gösterir. Bu nedenle altyapıya oluşan köklü bir değişim, üstyapıda da yeni sanatta da köklü bir değişim olarak kendini gösterir. Üstyapıdaki bir değişikliği de altyapıya, ekonomik temele inerek araştırılabilir. M. H. Doğan'ın bu konudaki görüşü şöyledir:

Toplumların gelişmesi, başlangıçtan beri ekonomik gelişmeye(altyapıya) dayalı olmuştur, toplumsal ilerleme ve değişimi etkileyen tek etmen, Altyapıdır. Üstyapıyı meydana getiren ideolojiler (politika, din, sanat, felsefe, hukuk vb.) tamamen bu altyapıya uygun olarak değişir. Altyapıda ortaya çıkan bir değişiklik hemen üstyapıda da yansır, kendini gösterir. Bu nedenle altyapıda meydana gelen köklü bir değişiklikten sonra üstyapıda da (bizim konumuz olan sanat alanının da) köklü değişimler beklemek gerekir. Dolayısıyla üstyapıda görülen her değişiklik, ekonomik temele inilerek açıklanabilir. (Doğan, 2001;199)

İki toplumun insanları da birbirlerine benziyorsa kültürlerinde de benzerlik olduğu görülür. Buna göre insan değişiyorsa kültür de değişir, kültür değişiyorsa insan da değişir. Bunun yanında toplumlar gibi insanların da hem benzeyen hem de benzemeyen özellikleri

vardır. Her birey ya da toplum kendine özgü bir eğitim-kültür oluşturur. Bu toplumun veya bireyin tam anlamıyla benzerini veya tamamen farklısını bulmak çok zordur.

İnsan, yaşadığı toplum içindeki değişimlere ayak uydurmak zorundadır. Üretimleri ile de bu çevreyi doğayı değiştiren zaten kendisidir. Emeği her zaman önem kazanmış ve yeni emeklere, üretimlere kapı açmıştır. Yaratıcılığı sayesinde varolduğu sürece içerisinde sürekli değişim olmuştur. Bu sürekli adım adım ilerleyen toplum içerisindeki insan kendini de bu değişime kaptırıp, kendi içinde de farklılıklarla ilerlemektedir. Bu değişimi Mehmet Doğan şöyle dile getirmiştir: “İnsan, emeğiyle yalnızca çevresindeki doğayı değil, aynı zamanda kendi doğasını, kendi yapısını da değiştirir.” (Doğan, 2001:39)

Kültür, insan etkinliğinin bütün alanlarına nüfuz eder. Hepsini bir sistem içerisinde birleştirir. Kültür sınıfsal nitelik taşır, bunu emekçinin kendini ve işgücünü yeniden ürettiği süreçte görebiliriz. İnsan doğayı değiştirirken, kendini de değiştirir. Bilgi ve becerileri ile toplumsal bilinç kazanır. Kültür kavramı hem entelektüel birikim, hem de yaşam biçimleri ile anlam kazanır. (Sarioğlu,2003:28)İnsan tarih boyunca el emeğiyle birçok şey yapmıştır. Bu yaptıkları zaman içinde gelişip daha ileriye, daha güzele ulaşma yolunda ilerlemiştir. Emeği toplumsal değer yargıları ile kendine göre şekil almıştır. Kullanım alanları kimi zaman aynı, kimi zaman farklılaşsa da biçimleri sürekli değişmiştir. Zaman içinde insanın gereksinimleri de artmış, bu artışla emeğin biçimleri de kendine göre şekil değiştirerek ilerlemiştir. Bunu Mehmet H. Doğan şöyle anlatmaktadır:

Tarihsel ve toplumsal, giderek ulusal izlerin ne kadar basit olursa olsun insan elinin yaptığı her şeyde bulunduğu görülebilir. Nesnelere hareketsiz ve değişmez olmadıkları için biçimlerinde, tarih boyunca değişen insani gereksinimleri yansıtırlar. (Doğan, 2001;57)

Bu değişim sürecinde dünden bugüne değişen gelişen insan elbette bundan sonra da farklı olacaktır. Bugünün insanından yarının, insanı farklılıklarla yol alacaktır.

1.2.6.1. Toplumumuzda Kültür

Emre Kongar'ın kültürü iki bölümde incelediğini daha önce belirtmiştik. Buna göre matbaanın bulunmasından önceki dönem sözlü kültür, matbaanın bulunmasından sonraki dönem yazılı kültürdür. Burada Türkiye'de okuma-yazma oranının düşük olması, yazılı kültür birikimini sağlayamamasında bir etkidir. Sözlü kültür dönemini tam anlamıyla yaşayıp olgunlaşmadan sanayi sonrası yazılı kültüre geçilmiştir. Yani televizyon ve radyo ile karşı karşıya kalınmıştır. Yazılı kültür ürünlerinden yararlanmadan geçilmesi bir tehlikedir. Emre Kongar televizyonun kültür açısından etkilerini şöyle dile getirmiştir:

Bilindiği gibi, televizyona kültür açısından yöneltilen en önemli eleştirilerden biri, ekranın, izleyiciye verebileceği bir bütünlüğe sahip olmayışı, adeta ‘mozaik’ biçiminde çeşitli ve birbiri ile ilgisiz görüntüleri ardı ardına sıralamasıdır. Böylece, izleyici genel ve temel bir kültür anlayışından yoksun kaldığı gibi, dış dünyayı algılamakta da büyük bir sıkıntıya düşer. Birbiriyle ilgisiz görüntüler arasında kimliğini de kişiliğini de, beğeni düzeyini de yitirir, bilinçsiz bir kitlenin kimliksiz bir parçası olur. (Kongar, 2002:26-27)

1971 yılında Kültür Bakanlığı'nın kurulmasıyla, devletin kültürünün korunmasına yönelik bir adım atılmıştır. Bakanlık bazında faaliyetlerini yürütmesi öngörülen bu kurum, Türk kültürünün korunması, sürdürülmesi ve geliştirilmesi için bir takım faaliyetlerde bulunma çabasına girmiştir. Fakat iktidara gelen hükümetler bu bakanlığın faaliyetlerini daha çok Turizm ya da Milli Eğitim Bakanlığı ile birlikte sürdürmeye çalışmışlardır. Böyle olunca kültürel çalışmalar tam anlamıyla işlevlik kazanamamıştır. Çoğu zamanda Kültür Bakanlığı koalisyon hükümetlerinin pazarlık konusu olmuş ve uzun vadeli planların uygulanmasına olanak sağlanmamıştır. Hatta bazen diğer ülkelerle kültür ilişkilerinden söz edilmiş fakat bunun nasıl yapılacağı konusunda karar verilememiştir. Böyle çalışmalarla kültür bakanlığı bugünlere gelmiştir. Kültür Bakanlığını öyküsünü Kaya Özsezgin şöyle anlatmaktadır:

Türkiye’de kültür politikası kavramı, 1960’lı yıllardan bu yana konuşuluyor ve tartışılıyor. Kültür Bakanlığı’nın kurulduğu 1971’den bu yana ise, kurumlaşmanın yönü kapsamı ve eğer varsa, böyle bir politikayı uygulamakla görevli olan devlet örgütünün niteliği üzerinde bir takım görüşler ileri sürülüyor. Çok konuşulan ve ileri geri çekilen bir kavram olarak kültür politikası, bugün gerçek içeriğinden neredeyse soyutlanmış ve olduğu neredeyse bilinmez hale gelmiş olan fil hikayesine dönmüştür. Herkes onun bir tarafına dokunmakta ve kendine göre bir yorum yapmaktadır. Bizim, bir kültür politikası isteyip istemediğimiz bile açıklık kazanmış bir konu olmaktan çıkmıştır desek yeri var. Kültür Bakanlığı’nın yeri ve konumu, amaçları ve işlevi, uzun süre kuruluş yasasından yoksun olarak ayakta durmaya çalışması, kimi zaman Milli Eğitim kimi zaman Turizm Bakanlıklarına bağlı olarak görevini yapması, kimi zaman müsteşarlık olarak daha küçültülmüş bir kadroyla çalışmak zorunda kalması, ülkemizdeki kültür sorununun çözümünde bir takım güçlükler yaratmış, siyasal iktidarların değişimiyle bir kadro gidip yerine bir başkası gelmiş, ama ne giden ne de gelen kadrolar köklü ve uzun süre etkili olacak çözüm önerileri getirebilmişlerdir. Uzun süre koalisyonlarla yönetilen Türkiye’de, Kültür Bakanlığı da koalisyonun bir kanadı elinde, çoğu zaman siyasal görüş ve eğilimlerin etkin rol oynadığı bir kurum olma belirsizliğinden kurtulamamıştır. Kimi zaman bir kültür seferberliğinden söz edilmiş, kimi zaman başka ülkelerle kurulacak kültür ilişkilerinin hangi yönde olması gerektiği üzerinde çelişik görüşler öne sürülmüş, kültür politikasının “millî” mi, evrensel mi olacağı, halka dönük mü, yoksa seçkin bir anlayış düzeyinde mi ele alınacağı, her dönemin siyasal tercihleri doğrultusunda ve defalarca gündeme getirilmiştir. (Özsezgin, 1995:49)

Cevat Geray, Halk Eğitimi adlı 1978’de yazdığı kitabında kültürel kalkınmanın ancak insanın ve toplumun fiziksel ve ussal kaynaklarının güdülendirilmesi ile olacağını

savunmuştur. Bu yaşam boyu uygulanacak bir süreçtir. Bunun için de yapılması gerekenleri sıralamıştır. Bunları şu yazısından anlayabiliriz:

Kültürel kalkınma, bireyin ve toplumun gereksinimlerine ilişkin olarak insanın fiziksel ve ussal kaynaklarının güdülenmesi ve yaşam boyu bir süreç olarak tanımlanmışlardır. Yönelimler, ülkeye, çevreye ve bireye ilişkin ölçütlere göre değişmektedir.

Böyle bir gelişmeyi sağlamanın birçok yolu vardır: yeni çalışma alanlarının yaratılması; eski yapıtların korunması ya da yeniden canlandırılması; uygulamısal, bilimsel, sanatsal ve düşünsel tüm ürünlerin kitlesel dağılımı; ve bunların üstünde, yaşamın her kesiminden bireyin yaratıcı eylem ve etkinliklere etkin biçimde katılmalarını sağlamak amacıyla onları uyarmak, güdülendirmek için yine aynı toplum kesiminden, aracılıklarına başvurulması.

Böylece, bireyin beklentileri, gereksinimleri ile birlikte toplumun ekonomik, toplumsal ve kültürel kalkınmasının ivedi gereklerini karşılamaya girişirken, halk eğitimi, güzelduyusal, tinsel, toplumsal açılardan bireyin yurttaş olarak oluşmasına, biçimlenmesine, kısacası eğitilmesine katkıda bulunmak yoluyla yaratıcı bir işlev yerine getirmeli; savaşı, şiddeti, ırkçılığı ya da zorbalığı öven kültürel görüşlere karşı çıkarak, zevkleri, değer yargılarını, eleştiri duygularını geliştirmeli, olumlu davranışları özendirmelidir.

Bu, özellikle kentleşme hızı artan işleyimleşmiş ülkelerde gereklilik durumuna giren yeterli alt yapının(kültürel merkezler, kitaplıklar, müzeler, spor kulüpleri, görsel işitsel izleme merkezleri,vb.) kurulması; önder(Animatör) ve uzmanlaşmış eğitimcilerin yetiştirilmesi; çağdaş kitle iletişim araçlarından yararlanılması; halk eğitim izlencelerinden tam ölçüde yararlanmayı sağlayacak önlemlerin biçimlendirilmesi, yaşlılar, kırsal nüfus gibi daha içe kapanık olarak yaşayan kümelerin boş zamanlarını değerlendirmek için örgütlenmesi gibi çok değişik, çok karmaşık özel sorunlar ortaya çıkarmaktadır. (Geray, 1978;382)

Kültürün temelini oluşturan eğitim konusunda ülkemizde büyük aşamalar kaydedilmesine rağmen hâlâ problemler yaşanmaktadır. Okuma yazma oranını ülke çapında yükseltmesi kültürel faaliyetlere katılım aşamasında istenen düzeyde değildir. Kültür seviyesini yükseltmek tabii ki okuryazar oranını yükseltmekle doğru orantılıdır. Eğer halk; çok okuyan, günceli takip eden, yaşadığı dünyaya ve her alandaki gelişmelere duyarlı olan bir yapıya kavuşursa kültür ve sanat faaliyetleri daha doludizgin gerçekleşecektir.

İKİNCİ BÖLÜM

YEREL YÖNETİM VE SANAT

2.1.Yerel Yönetim

Çağımız kentler çağıdır. Dünyada nüfusun büyük bir çoğunluğu kentlerde yaşamaktadır. Ve kültürün merkezi kentlerdir. Kentlerdeki nüfus artışı kentsel sorunların da artmasına neden olmuştur. Çarpık kentleşme, gecekondular, kirlenen sular, katı atıklar, hava kirliliği ve insan ölümleri ile birlikte sanat ve kültürün zedelenmesi ve önemsenmemesi gibi.

Kent ve kırsal yönetiminin ulaştığı en üst boyut yerel yönetimlerdir. Burada merkezi hükümete bağlı kalmadan yerel kararların geçerliliği ön plandadır.

Kentlerin oluşumunda değiştiğimiz gibi yerel yönetimler feodal düzende kendini göstermeye başlamıştır. Bu dönemde yönetim kent soylularının elindedir. Kentin düzeni, yol ve hanların yapımı gibi konularda çalışma yapmaktadırlar. Aynı zaman da kent içerisinde yeni bir grup da oluşmuştur. Bunlar da burjuvalardır. Zamanla burjuvalar da kent yönetimine katılmıştır. Altyapı, ticari yasalar, hukuk gibi konularda feodal sistemin cevap verememesi burjuvaların kent meclisinde yer almalarına neden olmuştur.

Kapitalizmin gelişmesi ise ekonomik yönetimi ele geçirmesine neden olmuştur. Bu dönemde kent yönetiminin yerelleşmesi isteği yaygınlaşmıştır. Böylece kentleri yönetmek için belediyeçilik kavramı oluşmuştur. Fakat yönetimde merkeze bağlı kalmıştır. Her kent kendine göre yapısını geliştirmiştir. Zamanla merkezi devlet yapısı zayıf olanlar kendine özgü yapısını daha iyi oturtmuştur. Kapitalizm ile ekonomik yönetimi ele geçirdiği gibi yerel yönetimi de ele geçiren burjuvalar kentteki yol, han gibi yerler için vergiler toplamışlardır. Bu günlerde başlayan çalışmalarla yerel yönetimlerin iyi de kötü de zamanlar atlatarak bugünlere kadar gelmişlerdir.

2.2. Sanat ve Yerel Yönetimlerdeki Önemi

Sanat, içinde sakladığı anlamları sembollerle dışa vurarak çevreye yaklaşımlar gösterir. Bu sayede insanları etkiler. Çevresinde oluşan bu çıkışlarla insanlarda estetik açıdan bir kimlik oluşur. Çevresine karşı ilgi duyan birey, kültürü etkiler ve kültürden de etkilenir.

Plehanov sanat için şöyle demektedir: “Sanat, ekonomik koşulların belirlediği toplumsal yaşamın bir görüntüsünü temsil eder.” (Plehanov,1999;54)

İnsanlar, doğal yaşama uyum sağlamak için doğayla mücadele etmişlerdir. Bu mücadele sırasında gereksinimleri için çabaları başlamıştır. Fakat hayatta kalabilmek, doğada kendilerine yer edinmek için harcadıkları çabada doğanın güzelliklerini fark etmişlerdir. Ve duygusal gelişimler göstermişlerdir. Güzeli keşfetmişlerdir, estetik duyguları gelişmiş ve sanat hayatlarında yer almaya başlamıştır. Bu temel ile bugüne kadar birçok gelişimler geçirmişlerdir. Kısaca insanın estetik duyguları doğuştan değil, zaman içerisinde hayatta kalabilmek için ve maddi gereksinimlerini karşılamak için verdikleri çaba sonucunda çıkmıştır. H. Doğan bunu şöyle dile getirmiştir:

Gerek doğasal güzellikle, gerekse insanın estetik duyguları baştan beri insanda bulunan şeyler değil, maddi gereksinimlerin karşılanması, aşılması çabası içinde ortaya çıkmış, kazanılmış şeylerdir. (H. Doğan,2001;57)

Her dönemin her uygarlığın kendine özgü uygarlık düşüncesi oluşmuştur. Her toplum kendi artistik anlatımlarına uygun olan güzel kavramı geliştirmiştir. Böylece sanat toplumların güzel anlayışı ile kendini oluşturmuştur. Hiçbir çağda geçmişte yapılan güzel şeylerle yetinilmemiştir. Çağın insanları kendilerine ulaşan geleneklerden her seferinde yenilerini yaratıp ortaya çıkarmışlardır. Güzellik kavramı zaman içinde kültür ve uygarlık durumlarına göre değişmiştir. Eski görtüsten uzaklaşmamış, fakat onun üzerine yeni yorumlar katılarak geliştirilmiştir. Böylece zaman içerisinde güzellik kavramı estetik bir alan oluşturmuştur. Estetik alandan, güzelin değişik anlamlarından birine yönelme olduğunda, sanat tarihinde her seferinde yeni bir dönem açılmıştır. Bunu Mehmet H. Doğan Estetik adlı kitabında şöyle açıklamaktadır: “Sanatlarda bunalım, geçiş, yeni biçimlerin geliştirilmesi dönemleri, aslında tinsel, ruhbilimsel, toplumsal ya da biyolojik olan değerlerin ortaya çıkardığı güzel kavramının tonalitesindeki değişikliklere göre tayin edilir.”(H. Doğan,2001:30)

Sanat üstün bir yaratıcılıktır. Her kişinin sanattan çıkardığı anlam veya sanat için yapmış olduğu ifade farklı olabilmektedir. Burada önemli olan sanatın; güzellik, estetik ve hazlarla yoğrulmuş olarak ortaya çıkmaktadır. Sanatın bir çok dalı vardır. Bu dallar kendi aralarında birbirine benzerlik gösterebildiği gibi farklılıklar da gösterebilmektedir. Birisinin diğerinden üstün olduğu söylenemez, değerleri eşittir. Resim, heykel, mimari gibi üç boyutlu anlatımı olan plastik sanatlar toplum için önemlidir. Bir toplumun seviyesini yükseltmek için plastik sanat eğitimi mutlaka gereklidir. Bunun için birey ve toplulukların sanatsal ve kültürel açıdan yetiştirilip eğitilmesi gerekmektedir. Böylece kültürel ve sanatsal olarak bilinçlendirme gerçekleşecektir. İyi bir eğitim sisteminde, bilim ve sanat işbirliği içerisinde ilerlemelidir. Duygular eğitilirken, zihinsel yetenekler, düşünce ve zeka da geliştirilmiş olacaktır.

Sanat eğitimi deyince ilk akla gelen plastik sanatlar eğitimidir. Sanat eğitimi genellikle yetişkinlere değil yetişmekte olanların eğitim süreci içinde uygulanmaktadır. Zaman içinde bunun nasıl uygulanacağı konusunda tartışmalara girilmiş olsa da günümüzde birçok sanat dalı eğitimin içinde uygulanmaktadır. Amaç yaratıcı ve girişimci bireyler yetiştirmektir.

Plastik sanatlar eğitimi, yetenek ve yaratıcılığı arttırdığı gibi üretken ve uygar bir kişi olarak estetik duyguları geliştirmektedir. Bu gelişen estetik duyguları görsel olarak dile getirmeleri sağlanmaktadır. Duyguları geliştirdiği gibi görsel olarak da gelişme görülmektedir. Birey sanat objesini görerek güzeli ve estetik değerleri daha çabuk algılamaktadır. Bu gelişmeler zamanla bireyin fiziksel dünyasını da etkisi altına almaktadır. Yaratıcı birey çağdaş, uygar toplumun temelinde yer alacaktır. Bunun için birey üretici olarak değil, yaratıcı olarak yetiştirilmelidir. Herbert Read, sanata gelecek için büyük önem verilmesi gerektiğini savunmuştur, fakat sanatın yanında bir toplumun kültür yapısının da korunması gerektiğini belirtmektedir. Sanat ve Toplum adlı kitabında sanatın önemini şöyle vurgulamıştır:

Sanatçıyı desteklemek toplumun görevidir. Sanat, ekmek ve su gibi gereklidir, gerçekten onlar kadar kaçınılmaz bir ihtiyaçtır, bir yaygara konusu haline getirmeden sanatın günlük yaşamımızın ayrılmaz bir parçası olmalıdır. Sanat parasını ödeyen gelip geçici bir konuk değil, aileden biri düşünülmalıdır. (Read, 1981:140-141)

Artık kentler yaşayanlarına sağladığı hizmetlerin ötesinde sanatsal ve kültürel aktivitelerin içeriğine göre şekil almaktadır. Ticaret ve sanayi her kentte kendini göstermektedir. Fakat kültür ve sanat aktiviteleri artık bunların önünde yer almaktadır. Çünkü bir kenti kalıcı kılan kültür ve sanat değerleri olacaktır. Bunu bugün kaç kentimiz sağlamaktadır orası net bilemeyiz. Her şeyin metalaştığı ortamda artık insan ilişkilerine özlem başlamıştır. İnsanlar yaşam mücadelesi içerisinde paranın daha bir esiri olarak yaşamaktadır. Birbirleri ile olan ilişkilerde bile çıkarlar söz konusudur. İnsanca ilişkiler kurmak istemekte ama içindeki şüpheden de kurtulamamaktadır. İnsanca ilişkilerin yaşanabileceği en iyi yerler sanatsal ve kültürel faaliyetlerin olduğu yerlerdir. Çünkü buralarda insanlar duygu birliği yaşayıp, insanca bir araya gelmektedirler. Sanat duyguların dışı vurumu değil midir?

Artık kentlerimizde iş olanağını ve hizmet ihtiyacını gören yer ve kurumlar yeterince vardır. Önceleri kentler bunlara göre şekil bulurken şimdi bunların önemi düşmüştür. Artık kentin ölçütü halka sanatsal ve kültürel olarak hitap eden yerlerin sayısı ile sağlanmaktadır. Bektaş'ın da örnek verdiği gibi kentler tiyatro, dinleti sandalyesi, kitaplık, sanat ve kültür merkezleri ile ölçülendirilmektedir. Çünkü bunlar sayesinde insanlar ihtiyaçları olan insanca

ilişkileri kurabilecek ve böylece sanatın gerekliliğini anlayabileceklerdir. Bu gibi yerlerin kurulması belki özel olarak sağlanabilir. Fakat en iyi sağlayacak olan kurum yerel yönetimlerdir. Hem buralar için gerekli olanaklara sahip hem de halkla daha ilişki içerisinde yerel yönetimler.

Günümüzde 'kent' olmanın ölçütü, bir yerleşmenin oturanlarına sağladığı, kişi başına düşen yeterli yeşil alan, eğitim-sağlık alanları vb. gibi en çok bilinenler dışında gene kişi başına düşen tiyatro, dinleti sandalyesi, kitaplık, sanat-kültür alanlarıdır. Çünkü insanlığı, ancak bu ölçülere uygun bir yerde, karnının doyması için çalışacağı saatlerin toplamını en aza indirerek, daha çok etkinlik içinde, daha çok insanla birlikte olabilir, daha varlıklı bir yaşama düzeyi tutturur, daha insan olabilir. (Bektaş,2003:157)

Yerel yönetimler artık eskiye nazaran daha çok sanata ve kültürel çalışmalara önem vermekteler. Her kent yönetimi kendi kentinin ön plana çıkması için bir rekabet içerisinde. Bu rekabette önde yer alabilmek için en iyi yol sanat ve kültürden geçmektedir ve bunun bilincindedirler. Sanatsal faaliyetlere önem vermekteler. Çeşitli kültür merkezleri ve galeriler açarak sanatsal faaliyetleri halka sunumda yardımcı olmaktadır. Fakat yerel yönetimler sanat alanındaki yaptırımlar açısından bekleneni göstermemektedir. Sanatsal faaliyetler için uygun yerleri açıp gerisini takip etmekte zorluk yaşamaktadırlar. Bunu İzmir özelinde düşünürsek, eskiye nazaran çalışmalar daha iyi ve verimlidir. Ancak sanatla iç içe olan kişilerin görevlendirilmesi bu çalışmaların devam ettirilmesinde en büyük etken olacaktır. Özellikle belediyelerin bu konuya dikkat etmesi gerekmektedir. Bununla beraber yapılan çalışmaların bölge halkına duyurulması ve onların ilgi alanı oluşturması gerekmektedir. Belediyeler bölge yaşayanları ve bölgenin fiziki yapısı ile doğrudan ilişki halindedirler, çalışmalar planlanırken buna dikkat edilmelidir. Bununla beraber sanat alanları etkinliğe son derece açık ve elverişlidirler. Merkezi otoritenin sanatsal yaptırımları ve politikalar bölge insanıyla doğrudan kurulabilecek ilişkileri destekleyebilecektir. Çünkü yerel yönetimler bölge halkı ile direk iletişim içerisinde. Bunu Ülkü Ayvaz şöyle açıklamaktadır:

Bir anlamda yönetsel özerkliği bulunan yerel yönetimler, sanat alanındaki yaptırımlar açısından neden ümit edilenleri yerine getiremedi sorusu-kanımızca cevap bulması gereken bir soru. Çünkü örgütlenme modeli çerçevesinden bakıldığında, yerel yönetimler, bölge yaşayanları ile ve bölgenin fiziki yapısıyla doğrudan ilişkiler zinciri içinde bulunan yapılanmalardır. Dolayısıyla tam da sanat alanında etkinliğe son derece açık ve elverişli yönetimler niteliğini içermektedir. Merkezi otoritenin genel olarak ürettiği sanatsal yaptırımlar ve politikalar, yerel yönetimlerde bölge insanıyla doğrudan kurulabilecek fiziki ilişki zenginliği ile daha doğrudan ve daha hızlı ve etkin biçimde hayata geçirilebilmektedir. (Ayvaz, 1995:56)

Sanata karşı oluşturulan baskılar eskiden beri kendini göstermektedir. Sanatçıları bu konu her zaman derin düşünmeye ve örgütlenmeye itmiştir. Artık bir sanatçı kültürü oluşturulmaktadır. En önemlisi toplumun sanata sahip çıkıp, bir yaşam biçimi olarak benimsenmesi gerekmektedir. Bu alanda hem sanatçıya hem de devlete büyük görevler düşmektedir. Tabii ki de devlete düşen en büyük görev eğitim politikasında yatmaktadır. Devlete düşen görevi Önder Aydın, Sanatçının Özgür Düşünme ve Üretim Etkinliği İçinde Bulunabilme adlı yazısında şöyle vermektedir:

Eskiden beri olagelen, bugünlerde ise dozunu arttıran sanata karşı oluşturulan baskılar, sanatçıları bu konu üzerinde daha derin düşünmeye ve örgütlenmeye itmiştir. Artık bir sanatçı kültürü oluşturulması konusunda sanatçılar hemfikirdir. Önemli olan, toplumun sanatı, bir yaşam biçimi olarak benimsemesidir. Bu alanda sanatçıya düşen görevler olduğu gibi, devlete de düşen görevler vardır.

Bu alanda devletin görevi: Ulusal eğitim politikası içinde, sanata gerekli önemi vermektir. Bunun amacı; öğrencileri bir sanatçı olarak yetiştirmek değil, bireyi biyolojik varlık durumundan, sosyal bir varlık durumuna yükseltmektir. Sanat eğitimi, bireyin yaşama duyarlı olmasını sağlar, sanat yapıtlarına saygıyla bakmasını öğretir.

Sistemli bir sanat eğitimi, tüm eğitim sistemlerinin parçası olmak zorundadır. Bundan başka sanatçının devletten fazla bir talebi yoktur. Yeter ki, devletin sanat ve sanatçı üzerinde ideolojik bir baskısı olmasın. (Aydın, 1995:30)

Burada sanatçıların örgütlenmesi için belediyelerin de destek oluşturması gerekmektedir. Her yerel yönetim eğer kentini geleceğe daha çağdaş bir şekilde ilerletmek istiyorsa bunu önce sanatçısına destekle sağlamalıdır. Örgütlenmelerin yer problemlerinde ve çalışmaların sunumunda yardım yerel yönetimin görevi olmalıdır. Bu konuda destek yok demek de pek yanlış olur. Destek vardır, fakat destekler sürekliliğini yitirip yerine kendilerince daha önemli olduğu düşünülen çalışmalar almaktadır. Örgütlenmeler sanatsal yaratımda artışlara neden olacaktır. Sanata ve sanatçıya destek sanatçının da görevini daha istekle yapmasına yol açacaktır.

Devlete düşen görevlerin yanında sanatçıların da toplum içerisinde bazı görevleri vardır. Burada sanatçının bilinçlenip, sorumluluk yüklenmesi gerekmektedir. Bazı yerlerde örgütlenmeler olsa da genellikle sanatçılar birbirinden habersiz ve örgütsüz olarak çalışmaktadırlar. Yaratıcı gücü desteklemek için sanatta sivil yapılanma gerekmektedir. Bu konu ile ilgili olarak Önder Aydın şunları yazmaktadır:

Sanatta Sivil Yapılanma'nın bir an önce gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bunun için, konfederasyon çatısı altında özerk bir yapı oluşturulmasını doğru buluyoruz. Bilindiği gibi, ülkemizde sanat, büyük kârlar sağlayan bir alan olabilme durumuna henüz gelmediği için, bu özerk yapı para gücüyle değil, yalnızca örgüt içindeki sanatçıların bilinç ve iradesiyle ayakta durabilecektir. Bundan sonraki yıllarda, devletin sanata bakış açısının değişmesi ve toplumun bilinçlenmesiyle, çağdaş bir yapılanma sağlanabilir. Ama günümüzde, özverili, sorumlu bir örgütlenmenin hazırlanması, yaşamsal bir öneme sahiptir. Her kentte,

konfederasyona bağı farklı sanat dallarından oluşacak alt örgütlenmeler meydana getirilecek ve ülke genelinde sanatın özerk yapılanması sağlanabilecektir. Bu örgütlenme; hem sanat kültürünün oluşmasına; hem de sanatçının daha da üretken hale gelmesine yol açacaktır. (Aydın, 1995:31)

Ataol Behramoğlu yazısında aynı toplum içerisinde yaşayan sanatçıların birlikte çaba gösterip yaratım güçlerini arttırmasını Önder Aydın gibi desteklemektedir. Bu birlikteliği sağlayana gerçek yaratıcı olarak adlandırmaktadır. Birliktelikle yaratım süreci oluşacak sanat ve sanatçının toplumdaki etkisi artacaktır. Bunu Ataol Behramoğlu şöyle dile getirmektedir:

Aynı tarihsel yaratma diliminde yaşamak, benzer toplumsal koşullardan etkileniyor olmak, kişisel istençlerimizden bağımsız olarak gerçekleşiyor. İstençlerimizle bir araya gelerek düşüncelerimizi, sorunlarımızı, kaygılarımızı paylaşmak ya da tartışmak ise, hayata bilinçli bir müdahale demektir ve gerçek yaratıcıya yakışanda bu olsa gerektir. Böyle bir çaba, giderek, birlikte yaratma süreçlerini başlatabilir. Birlikte yaratma ve birlikte davranma süreçleri ise, sanatın ve sanatçının toplumdaki etkisini kat kat arttıracaktır...(Behramoğlu, 1995:32)

Kimi zaman yerel yönetimler sanatçı örgütlerini desteklemişlerdir. Bu destekleme kendi propagandaları ve uygar bir görüntü vermek için bile olsa. Fakat bu desteklerde örgütlerin fiziki koşullarına kalıcı bir iyileşme getirememiştir. Bu amaçla hazırlanan projelerin çok azı uygulanabilmiştir. Devletin veya yerel yönetimlerin desteği sanat ve sanatçı örgütleri ile işbirliği yaptığı, onların hizmetini gördüğü zaman olacaktır. İdeolojik baskılarla destek gösterdiği zaman değil. Bunu Özcan Yurdalan şöyle dile getirmektedir:

Yerel yönetimler de özellikle kendi propagandaları için ve uygar bir görüntü vermek amacıyla, sanatçı örgütlerini desteklemişlerdir. Fakat sanatçı örgütlerinin fiziksel koşullarına kalıcı iyileştirmeler getiremedikleri gibi, bu doğrultudaki projelerin de pek azını yaşama geçirmişlerdir.

Bir kurum olarak, devlet ve yerel yönetimler, sanatçı örgütlerinin doğal yandaşı olmayı hak etmemişlerdir. İşte tam burada bir anlayış değişikliği gerekiyor, o da şu: Sanatçı örgütleri, kelimenin tam anlamıyla bağımsız birer varlık olarak örgütlenmeyi hedeflemeli. Toplumun irade sahibi inisiyatif geliştirebilen organları olmalı. Sanatçı örgütleri yerel yönetimle ya da devlet desteğiyle var olacaklarsa, bu işte sanatın ve sivil toplum örgütünün doğasına aykırı bir durum var demektir. Olması gereken tam tersidir. Toplumdaki en büyük örgüt olan devlet ya da yerel bazda belediyeler, ancak sanatçıyla ve sanatçı örgütüyle işbirliği yaptığı, onların hizmetini gördüğü sürece, sanat alanında var olabilmelidir. (Yurdalan,1995;76)

Yukarıda Yurdalan sanatçı örgütlerine desteğin olması görüşünde birliktir. Fakat yeni bir görüş ileri atmakta ve bu görüşte de haklıdır. Sanatçı örgütlerinin yerel yönetimlerin veya devletin desteğinin ötesinde, bunların sanatçıyla veya sanat örgütleriyle işbirliği içinde olması ve hatta onların hizmetini görmeleri gerektiğini savunmuştur. Yerel yönetimler ve devlet sanat alanında varlıklarını sürdürebilmelidir. Bu görüşün benimsenmesi herhalde birçok değişikliğe ve gelişime neden olacaktır.

Artık birçok kentimizde festival ve şenlikler yapılmaktadır. Özellikle belediyelere bu çalışmalarda büyük görev düşmektedir. Sanatsal üretimlerin en iyi şekilde halka sunulabileceği ve kültürel aktivitelerin yapılabileceği ortamlardır. Buralarda özellikle sanatsal üretim için düzenlenen festival ve şenliklerde atölye çalışmalarına önem verilmelidir. Bir çok sanat dalında bu atölye çalışması uygulanabilir. Müzik atölyesi, resim atölyesi, tiyatro atölyesi, şiir atölyesi, sinema atölyesi gibi... Buradaki çalışmalara katılanların profesyonel olmasından çok halktan istekli olanların ve amatörcü ilgilenenlerin olması gerekmektedir. Tabii başta profesyonel bir yönlendiricinin bulunması koşulu ile. Bu faaliyetlerin toplumun sanata olan ilgisini güçlendirecek ve daha önce bu alanda hiç çalışma yapmamış olanları bilgilendirilecektir. Atölyeleri gerçekleştiren eğitmenler mutlak doğrulardan çok, birlikte sorgulayıcı, araştırmacı ve yaratıcı bir süreci hedefleyerek çalışma düzeni oluşturması gerekmektedir. Böylece eğitmenler ve katılımcılar arasındaki karşılıklı etkileşim kanalları açılmış olacaktır. Bu faaliyetlerin festival veya şenlik sürecince devam etmesi halkın ilgisini destekleyecektir.

Sanat ve halk arasındaki etkileşim kanallarından söz açmışken Plehanov bu konuya çok güzel değinmiştir: “Başka türlü olamaz. Sanat, insanları manen birbirine yaklaştıran araçlardan biridir. Ve bir sanat eserinde ifade edilen duygu ne kadar yüksek olursa, o eser insanlar arasındaki manevi ilişkileri o kadar kolaylaştırır.” (Plehanov, 1987:41)

Birçok ülkede kentin estetik görünümü için çalışmalar yapılmaktadır, buna çevre sanatı ile gerçekleştirmektedirler. 1969’larda sosyal yaşamdaki değişimlere bağlı olarak yeni akımlarla sanatçı ile toplum arasında iletişim kurulmuştur. Böylece minimalizmden sosyal ve çevresel konulara duyarlılık gösteren bir sanata geçiş olmuştur. Bu değişim peyzajlara yansımış, bahçelerin yerini kamusal parklar olarak mekan ve sanat toplumsal nitelik kazanmıştır. 1968’de ilk Amerika ve Japonya’da peyzaj ile sanat objelerinin kompozisyonu çevre sanatı olarak kabul edilmiştir. İngiltere’de ise uzun bir geçmişi olan çevre sanatı, kentliye yurttaşlık bilinci kazandırarak, yerel kimlikleri benimseterek önemli adımlar atmıştır. 1970’den sonra yerel yönetimler sanatçıları kamusal mekanlarda görevlendirmiş ve çevre sanatı ile toplumun kimliği çevreye yansımıştır. Böylece çevre sanatına yaşanabilirlik, kamusal mekanları koruma ve toplum ile çevre ilişkisini geliştirme görevleri yüklenmiştir. (Kaplan,2000:189-190) Çevre sanatı kent içindeki peyzajların tasarlanmasında yönlendirici bir rol almaktadır.

Çevre sanatı bu yönlendirmede canlı ve cansız obje ya da dizinleriyle; kent yaşamını iletişimli kılma, kentlerde çevre kalitesi ve yaşanabilirliği sağlama, kente simgesel değerler, anlamlar ve olumlu imajlar kazandırma, kente doğayı ve süreçlerini katma gibi birbirine eklemli uğraşlarda yer alır. Çevre sanatçısı yaşamla ve çalışma ortamıyla kurduğu öznel ilişki sayesinde kendini mekanda ifade edebilir, sanatçı duyarlılığını algısal ve fiziksel boyutları ile içinde yaşadığı

peyzaja taşıyarak tasarım ortamına çeşitlilik ve yeni anlamlar katabilir.
(Kaplan,2000:189)

Çevre sanatçısı dünya görüşü ile yapıtı arasındaki geleneksel ilişkiyi dış mekanla bütünlük kurarak genişletmiş ve çalışmalarına sosyal yaşamın gündemini taşımıştır. Böylece pek çok sanatçı çalışmalarını galeri ve müzelerden daha geniş ölçekteki peyzajlara taşıyarak kentlerin tasarımlarında önemli roller almışlardır.

Buna Dieter Magnus'un Neheim'da yapmış olduğu kent meydanı çalışmasını örnek olarak verebiliriz:

Fotoğraf 1. Kent Meydanı, Neheim – Kaplan (2000: 189-190)'dan alınmıştır.

Daha önceleri kavşak olarak kullanılan bölüm, kent meydanına dönüştürülmüştür. Burada insanlara çeşitli kullanım olanakları sunulmuştur. Araç trafiğinden arındırılmıştır ve yayalara özel hale getirilmiştir. Kentsel yaşam geliştirme çalışması yapılmıştır. Kaya ve su ile oluşturulan konsept çevresel kullanımlarla olan iletişimi anlamlı kılmaya ve kullanım olarak cazip hale getirilmeye çalışılmıştır.

Çevre sanatı ile kent yaşamına sanatsal ve sosyal katılım sağlanmaktadır. Böylece tasarımcılara, plancılara ve yöneticilere yeni ufuklar açabilmektedir. Gelecekte çevre sanatı ile yaşam kalitesinde artış ve kamusal yaşamı insanları duyumsatmada alternatifler görülecektir.

Bu konuda ülkemize baktığımızda çevre sanatına ve kent peyzajları tasarımına, yönelik çalışmaların lüks ve aksesuar düzeyde görülmektedir. Bu konu hala tam olarak oturmuş değildir. Bunlara olan gereksinim ve duyarlılık kent yöneticilerinin, profesyonellerin ve toplumların bilinç ve uygarlık düzeyine bağlı olarak önem kazanacaktır.

Eğer kentlerimizde sanatsal ve kültürel çalışmalara önem veriliyorsa gerçekten insan unsurunu önemsiyor demektir. Kentlerimizdeki yerel yönetimin başında olanlar gerçekten

halkı için çalışıyor demektir. Su, yol, kanalizasyon ya da benzeri işleri yapmak yerel yönetimlerin asli görevleridir. Evren'in de belirttiği gibi kültür ve sanat alanında çalışmalar yapmak ise asil görevleridir.

"Asli" ile "asil" arasında dengeyi kurmayı başaranlar ise; çağdaş, ileriye gören, insan faktörüne değer veren, gününe değil, geleceğe oynayan, geçici değil, kalıcı olmayı bilen bilinçli, aydın ve yalnızca kendi kentinin değil, genelde vatandaşı olduğu bir ülkenin, insan faktörünü ciddiye alan bilinçli insanların işidir. Böylesine yerel yönetimlere sahip olan kentlerin ne denli şanslı olduğunu söylemeye gerek yok sanırım. (Evren, http://www.eupeanfilmfestival.com/sayfa.php?bid=basin&icerik=basin_bucakevren&In=tr)

Görüldüğü gibi sanat etkinlikleri bir yerleşimi, bir kenti her zaman ön plana atacaktır. Halkın kültür ve sanatsal bilinçlenmesinde yerel yönetimlerin katkısı büyüktür. Çünkü belediyeler bölge yaşayanları ve bölgenin fiziki yapısı ile doğrudan ilişki halindedirler. Tüm ihtiyaç gerektiren hizmetleri ayaklarına getirmektedir. Halk da belediyelere güven duymaktadır. Her çalışmada olduğu gibi sanat ve kültür çalışmalarında da güveni vardır. Bu güvenden dolayı çalışmaların en iyi şekilde ve profesyonelce yapılması gerekmektedir. Sanatsal etkinliklerin sayısını artırarak halkın ilgisini ayakta tutmak, sanatçıya yapmak istediği faaliyetlerde destek olmak belediyelere düşmektedir. Bunun yanında son zamanların etkin çalışmalarından olan çevre sanatı bir kent için önemli bir yer tutmaktadır. Bu nedenle her sanatçının kent sanatına mutlaka bir desteği olacaktır. Bu konunun kent plancıları ile birlikte çalışmalara olanak verilerek düzenlenmesi gerekmektedir. Artık birçok kentimizde bunun görüldüğü gibi İzmir kentinde de kentin estetiği ve sanata olan duyarlılık olarak bir çok çalışmalar gerçekleştirilmektedir. Fakat çalışmaların belli bir kesime değil tüm halka hitap etmesi önemlidir.

Hemen hemen her kentimizin zaman içinde kendine ait belli bir tarihi ve kültürü bulunmaktadır. Bu tarihin ve kültürün korunup geleceğe taşınması gerekmektedir. Bunu da en iyi yapacak olan belediyedir. Belediye mümkün oldukça çok toplantı salonları, tiyatro, sinema vb. eğlence yerleri, müzeler, kütüphaneler, kültür merkezleri kurmalıdır. Aynı zamanda bu alanlarda grupların düşük ücretlerle çalışabilme olanağı tanınmalıdır. Heykel, duvar resimleri ve kentsel süslemelerle kent daha yaşanılır hale getirilmelidir.

Kültür ve sanata karşılıksız destek veren kentlerimiz ve yerel yönetimleri bir bakıma diğer kentlere de öncülük etmektedirler. Bu çağdaş tutumları mutlaka ileride örnek olmalarına neden olacaktır. Acaba yaptığı yol, kanalizasyon ve benzer hizmetlerle yerel yönetimler anılacak mı? Yoksa kültür ve sanata yapılan yatırımlarla mı anılacaklar? Tabii ki de kültür ve sanata yapılan yatırımlarla anılacaklar ve anılmaktadırlar. Diğer hizmetler yerine

getirildikten sonra önemlerini yitireceklerdir, artık anılmaya gerek yoktur. Fakat kültür ve sanat etkinlikleri kalıcı ve anılmaya ve hatta tekrar edilmeye ihtiyaç duyulan bir gereksinimdir. Bir kent için su, kanalizasyon, yol kadar sanat ve kültürün gerekliliğinin bilincine varmak önemlidir.

2.3.Sanat ve Sanatçının Yerel Yönetimdeki Yeri

Sanat yapıtı ortaya çıkarken, sanatçının içinde bulunduğu toplumun etkisi kendini gösterir. Sanatçının yeteneğinin, yaratma gücünün yanında, içinde bulunduğu toplumun düzeyi ve ekonomik yapısı da çok önemlidir.

Sanatçı eserinde, içinde bulunduğu topluma karşı yaşadığı duygu ve hislerini anlatır. Bu anlatımda sadece kendine duygulanışları değil, toplum içinde yaşayan bir birey olarak dile getirmek istedikleri de vardır. Diğer insanların farkında olmadan baktığı açığı açığa sermekte ve insanların aynı görüşte birleşmelerine yön vermektedir. Çernişevski sanatçının yapıtı için: “İnsanlar arasındaki ilişkilerin düzeltilmesine, iyileştirilmesine yardım ettiği sürece değer kazanacaktır.” demiştir. (Çernişevski'den aktaran Doğan,2001:128) Sanatçı insanlara duygu yoğunluğu yaşatırken anlatmak istediklerini diğer insanlarla aynı çabada buluşma isteğindedir. Bunu Mehmet H. Doğan şu şekilde vermektedir:

Duyguların ötesinde insanlara vermek istediği, duyurmak istediği bir şey de vardır sanat yapıtında sanatçının: dünyayı daha değişik bir açıdan özümletip, ortak bir çabaya çağıran bir şey. (Doğan, 2001:53)

Yerel yönetimlerin her zaman sanat ve sanatçıya destek olması beklenir. Bu konuda da yerel yönetimler sanatsal ve kültürel çalışmalarla daha iç içe olacağını, seviyeyi yukarı çekeceğinin farkındadır. Bu nedenle 1580 sayılı Belediye Yasasını incelediğimizde iki maddeyle karşılaşmaktadır. Sanatsal ve kültürel çalışmalar üzerine fazla bir yorum yapılmadan üstün körü geçilmiştir. 15. maddenin 33. bendinde şöyle denmektedir:

Halk için kütüphane ve okuma salonları açmak, belediye bahçeleri, fidanlıkları, çocuk bahçeleri, oyun ve spor yerleri yapmak, belediye koruları yetiştirmek bunları korumak ve işletmek (bu işler için kafi mütehassis bulunmayan Belediyelere alakadar mahalli daireleri yardım eder.) (<http://www.kentli.org/yasa/1580.htm>)

Burada görüldüğü gibi kütüphane ve okuma salonları ile kültürel faaliyetler ele alınmıştır. Diğer biri ise yine 15. maddenin 59. bendinde şöyle denmektedir: “Belediye tiyatrosu, sineması, belediye oteli ve gazinosu, halk müzeleri ve hayvanat ve nebatat bahçeleri yapmak ve idame etmek ve yaptırıp işletmek.” (<http://kentli.org/yasa/1580.htm>) Burada da belediye tiyatrosu ve sineması, halk müzesi yaptırıp işletilmesi ile ilgili bir madde. Artık bu maddeler zamanımıza uymamaktadır. Diğer çalışmalarla kültürel ve sanatsal

çalışmalar bir tutulmaktadır. Kültürel ve sanatsal faaliyetlerle ilgili ayrı bir maddede toplanması gerekmektedir. Sanatsal faaliyetler için sadece tiyatro ve sinema üzerinde durulmuştur. Fakat kent merkezlerindeki galeri, heykel, duvar resimleri ve seramikler üzerinde de durulması ve korunması üzerine değinilmesi gerekmez miydi diye insanı düşündürmektedir.

3030 sayılı Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanununun 6. maddesinin A) bendinin f-) fıkrasında şöyle denmektedir: “Yeşil sahalara, parklar ve bahçeler yapmak, sosyal ve kültürel hizmetleri yerine getirmek, spor ve dinlenme, eğlence ve benzeri yerleri yapmak, yaptırmak, işletmek ve işlettirmek.” (<http://kentli.org/yasa/3030.htm>) Büyükşehir belediyelerinin kanunlarında da bu kadar değinilmektedir. Bu kanunun birçok maddesi de 1580 sayılı kanuna dayanmaktadır. Burada sanat konusunda yetersiz olduğu kanaati gelişmektedir. Kültür ve sanatın halk tarafından tanınması, korunması ve sürdürülmesi üzerine durularak bu maddelerin geliştirilmesi ile en uygun şeklini alacaktır.

Sanat özgürdür ve toplumla iç içedir. Tabii ki de yerel yönetimlerden destek beklemektedir. Bunun ötesinde halkla birlikte yürüme çabasıdır. Fakat sanat ile halk arasında bir açıklık bulunmaktadır ve bu açıklığın nasıl çalışmalarla kapanabileceği de bir araştırma sorunudur. Sanat bir lüks olarak görülmekte, eserlerin fiyatları da yüksek tutulmaktadır. Burada sanatçı kendi emeği ve çabasında haklı olabilir. Fakat her bireyin ekonomik düzeyi eşit olmadığı için sanat belli bir kesime yönelme göstermektedir. Alım olmasa bile, izleyicinin ilgisini geliştirme adına yapılan çalışmaların yetersiz olması ise hep sanat ile halk arasında bir açıklığa yol açmıştır. Bunun yanında sanatçının toplum içindeki yeri, maddi olarak problemleri, bu problemlerden dolayı moral durumu her zaman bu açıklığı genişletme nedenleri arasındadır. (H. Doğan, 2001:117-118)

Doğaya yorum katıp yeniden ortaya koyan sanatçı, yorumladığı sanat eseri, sanat eserinden etkilenen alıcı veya izleyici, sanatçının, sanat eserinin ve izleyicinin içinde bulunduğu toplumun kültürü, gelenekleri, alışkanlıkları hep estetik yaşantının içerisinde. Birbirleri ile daimi bir alış-veriş içerisinde uyum içerisinde. Birbirleri ile olan ilişkileri daima değişim içerisinde.

Sanatçı toplumu uyandırmak istiyorsa izleyiciyle arasında mutlaka estetik etkileşimi sağlaması gerekir. Bu etkileşim gerçekleşebilirse ancak eser alıcısını bulacaktır. Alıcı içinde yaşadığı toplumun kültürü, bilgisi, gelenekleri ve alışkanlıkları ile eserin karşısına geçecektir. Bunları sanat eseri üzerinde ayıracaktır. Sanatçı da içinde yaşadığı toplumun özelliklerini zaten ister istemez eserinde yansıtacaktır. İşte bu iki taraf arasında kesişen bir

nokta olduğu anda sanat eseri alıcısını bulacaktır zaten. Hem de görevini yerine getirip toplumun kültür ve sanata olan ilgisinde bir artı değer kazandırmış olacaktır. Bunu Mehmet H. Doğan şu şekilde anlatmaktadır:

Sanat alıcısı kültürü, bilgisi, gelenekleri, toplumsal alışkanlıklarıyla oluşmuş bir bütün olarak gelir sanat yapıtının karşısına. Sanat yapıtından etkilenme derecesi, kendisini oluşturan bilgi, gelenek, coşku, duygu türünden bu öğelerin sanat yapıtıyla başarılı bir kesişme sağlayıp sağlamadığına bağlıdır. Bu kesişme sağlanmadığı durumlarda sanat yapıtı ne derece büyük olursa olsun, alıcının sanat yapıtına yaklaşısı ne derece çıkar gözetmez olursa olsun estetik etkilenme olanaklı değildir. (H. Doğan, 2001;54)

Biraz önce de üzerinde durduğumuz gibi toplumumuzda sanatçı ve izleyici arasındaki uçurum büyüktür. Yaratma yeteneğinin her insanda bulunmaması diğer insanlarla arasında farklılıklara neden olmaktadır. Tabii ki de eğitim bu açıdan çok önemlidir. İnsanlar sanatçı düzeyine yaklaşamadıkları ve bunun için de çaba göstermedikleri için sanatçılara ulaşamaz, yücelerde bir yerde görmektedirler. Bu nedenle de başta olanlar toplumumuzda yaratıcı güçlerin önlerini açmaktan çok daha kapatmaktadırlar. Toplum içerisinde de sanatçı ve izleyici aynı adımlarla ilerleyememektedir. (H. Doğan, 2001:213)

Bu konuda yerel yönetimlerin sanatçıya destek olması beklenirken, halka da destek olması gerekmektedir. Bu destek sadece kültür ve sanata ilgisi olanlara karşı değil, sanata ilgiyi arttırmak için tüm kesime hitap etmelidir. Öyle çalışmalar düzenlenmelidir ki ilgisi olmayan en gencinden en yaşlısına faaliyetler halkı çekebilmelidir. Böylece halkta sanata karşı bir uyanış ister istemez gerçekleşecektir. Gönüllü ve istekli katılımcı ile sanat kalıcılığını ve gelişimciliğini daha iyi gösterecektir. Sanatçı ve halk arasındaki açıklığın kapatılmasına da etki yüksek olacaktır. Her çalışmanın ücrete tabi tutulması halkı sanattan uzaklaştırmaktadır. Ekonomik dengesizlikler bu alanlarda da ister istemez kendisini göstermektedir. Böylece yaşam mücadelesindeki halk sanatı bir lüks olarak görmeye devam edecektir. Burada yerel yönetimlerin sadece sanatçıya değil halka da sanata karşı ilgide destek olacak çalışmaları düzenlemesi gerekmektedir.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi sanat gönüllü ve bilinçli katılımcı ile kendini gösterecektir. Bu halka zorlamakla ve direktmekle verilemez, daha uzaklaştırmaya neden olunacaktır. Sanatsal ve kültürel çalışmaların halkın ihtiyacına göre düzenlenip ilgi odağı haline getirilerek verilmesi gerekmektedir. Yani istekli ve gönüllü katılımı sağlamakla olacaktır. Bunu Burçak Evren şöyle dile getirmektedir:

Eğer bu iki temel öge bir araya gelemiyor, ya da getirilemiyorsa, o zaman ya; kentin kültür-sanatı algılamasında ve yönetim kademesindeki insan kaynaklarında bir sorun vardır, ya da; bu kenti kültür-sanat ile buluşturmak isteyenlerin kenti ve o kentte yaşayan insanları tanımamasında bir eksiklik vardır demektir. Önemli olan kentle kültür-sanatı zorunlu, tepeden inme, buyurarak

buluşturmak değil, aksine o kentin, kültür-sanata duyduğu gereksinimlerini gerek yerel yönetimler ve gerekse bu sanatı o kente taşımaya amaçlayan insanların çok iyi bilimleri gerekir. Bu ortak paydada buluşulduğu zaman, bundan ne o kent, ne de sanatı ve kültürü o kente taşıyanlar zarar eder. Kazanan yalnızca onlar değil, onların da ötesinde o kentin insanları olur. (Evren, [http://www.europeanfilmfestival.com/sayfa.php?bid=basin &icerik=basin_burcakevren&In=tr](http://www.europeanfilmfestival.com/sayfa.php?bid=basin&icerik=basin_burcakevren&In=tr))

Bir sanat eserinin anlaşılabilirliği için öncelikle ait olduğu toplumsal psikolojinin bilinmesi gerekir. Sanat eserleri toplumsal ilişkilerin bir ürünüdür. Sanat toplumun ekonomik yapısına ve sınıf mücadelesine de bağlıdır. Bir toplumun karakteri o toplumda yaşayan insanların karşılıklı ilişkileri ile belirlenir. Bu ilişkiler üretim kuvvetlerinin gelişimine bağlıdır. Bu değişimler de ister istemez sanata, edebiyata ve felsefeye yansımaktır. Bunu Plehanov şöyle dile getirmektedir:

Üretim kuvvetlerinin gelişiminde görülen her ilerleme, toplumsal ilişkilerde ve onun sonucu olarak toplumsal psikolojide bir değişime doğurur. Toplumsal psikolojide meydana gelen değişimler ister istemez -az ya da çok kuvvetle- edebiyatta, felsefede, sanatta yansır. (Plehanov, 1999;47)

Sanat, toplumsal yaşamdan ayrılmaz, ayrılamaz, onun bir parçasıdır. Toplumun ilerlemesi hangi düzeye erişirse erişsin sanat ortadan silinmeyecektir. Üretim içinde bulunan insan kimi zaman üretim tarzlarını, kimi zaman üretim araçlarını geride bırakıp tarihe gömebilir. Fakat sanat üretimle veya üretici çalışmayla ilişkisini yitirmesine rağmen daima yaşamasını sürdürmüştür, devam ettirmiştir. Mehmet H. Doğan bunu şöyle açıklamıştır:

Sanatın, toplumsal yaşamın ayrılmaz bir parçası olduğunun, toplumsal ilerleme hangi düzeye erişirse erişsin sanatın ortadan silinmeyeceğinin bir kanıtıdır bizce bu. Üretim güçleri, belli gelişme düzeylerine eriştiklerinde bazı üretim tarzlarını ve onlarla birlikte bazı üretim araçlarını geride bırakır, bir daha ortaya çıkmamak üzere tarihe gömer. Makineleşme döneminde el tezgahlarının, ya da makineleşmiş tarımda kasabanın işlevlerini tamamen yitirisi gibi. Oysa sanat için aynı şey olmamıştır. Üretimle, üretici çalışmayla doğrudan ilişkisini yitirdiği halde yaşamasını sürdürmüştür sanat. (H. Doğan, 2001;151)

Sanat her zaman bulunduğu ortamın artılarını veya eksilerini işleyip ortaya koymuştur. Her kentin kendine göre tarihi bir geçmişi, bir kültürü vardır. Sanatçı bunu eserinde en iyi yansıtan kişidir. Toplumsal yapıda değişiklikler olsa veya yerel yönetimleri ele aldığımızı göre; yerel yönetimdeki politika her seçimde değişse bile sanatçı daima gerçeği yansıtmaktadır. Bunu Fischer şu sözleri ile dile getirmektedir:“Toplumsal durumlar değişse bile, sanatın hiç değişmeyen, bir gerçeği yansıtmaya niteliği de vardır.” (Fischer, 2003:13)

Sanat toplum içindeki değişimlerin en iyi yansımasıdır demistik daha önce. Sanat toplum içindeki değişimleri yansıtırken sadece olumlu değil olumsuz yönlerini de yansıtmaktadır. Toplumda çürüyen bazı gelişmeler oluyorsa bunu da yansıtmaktadır. Bu çürümeleri yansıtarak toplumsal görevini yerine getirmektedir. Bu çürümenin yok

edilebileceğini, yeni yollarla bunu göstererek değişimlere yardım etmektedir. Bunu Fischer şu şekilde anlatmaktadır: “Çürüyen bir toplumda, sanat doğru sözlüyse, çürümeyi de yansıtmak zorundadır. Ve toplumsal görevinden kaçmadığı sürece, sanat dünyanın değişebileceğini göstermeli, değişmesine yardım etmelidir.” (Fischer, 2003:48)

Yeni ve değerli yaşantı ve eylem olanaklarını eserlerinde yaratmaktadır sanatçı. Anlatım simgesel de olsa yaşadığı toplumun etik eserleri ile sorumluluğunu göstermektedir. Kuçuradi sanatçı yaratmayı insanların kendi dünyasından, içinde buldukları toplumsal koşullardan arayarak sanatçının eserlerinde bunu yansıttığını anlatmaktadır. Bu yaratım ile çoğun sorunlarını dile getirdiği gibi çözüm olanaklarına da yol göstermektedir. İnsanın gerçeğini insanların gerçeği içinde anlatmaktadır. Ve şöyle demektedir:

Sanatçının kendi insan imgesini kendi çağının gerçekleri içine yerleştirmesi, kendi insanını- veya insanlarını – çağının sorunlarından seçtiği ilişkiler içine sokmasıdır. Böylece yeni yaşantı ve eylem olanakları belirir, bunları yaratan da sanatçıdır. (Kuçuradi, 1997:12)

Daha öncede belirttiğimiz gibi sanat toplumsal değişimlerle birlikte kendini değiştirip yenilenip, hatta bir adım önde gitmiştir. Toplumsal gerçekleri yansıtan sanat olmuştur. Fischer’in de belirttiği gibi sanat parçalanmışlıktan bütüne dönüştürebilir. Gerçekleri insana yansıttığı gibi daha insanca ve insanlığa daha layık kılma kararlılığındadır. Hatta Fischer sanatçıyı üstün büyücü olarak nitelendirmiştir. Bu büyücü toplum için gereklidir. Toplumsal görevini unutmaması için uyarmak da toplumun görevidir. Sanatçı çağının düşüncelerini ve yaşantılarını gerçekliği ile dile getirir ve biçim verir. Buna en güzel örneği Fischer Michelangelo’nun Musa’sı ile vermiştir. Bu konu ile ilgili düşünceleri şöyledir:

Sanat insanı parçalanmış bir durumdan birleşmiş bir bütüne dönüştürebilir. İnsanın gerçekleri anlamasını sağlar, onları dayanılır bir biçime sokmasında insana yardımcı olmakla kalmaz, gerçekleri daha insanca, insanlığa daha layık kılma kararlılığını da artırır. *Sanatın kendisi bir toplumsal gerçekliktir.* Sanatçı denen o üstün büyücü gereklidir topluma. Toplumsal görevini unutmaması için sanatçıyı uyarmak da toplumun hakkıdır. Gelişen bir toplum da, çürüyen bir toplumun tersine, bu uyarma hakkından kimsenin kuşkusu olmamıştır. Çağının düşünceleri ve yaşantılarıyla dolu olan bir sanatçı gerçekliği dile getirmekle yetinmez, ona biçim verme amacını da güder. Michelangelo’nun Musa’sı Rönesans insanının yalnız sanatsal bir imgesi, yeni, bilinçli bir kişiliğin tahta somutlaşması değil, aynı zamanda Michelangelo’nun çağdaşlarına ve efendilerine taşın diliyle verdiği bir buyruktu: “İşte siz de böyle olmak zorundasınız. İçinde yaşadığımız çağ bunu bekliyor. Doğuşuna tanıklık ettiğimiz dünya bunu gerektiriyor.” (Fischer, 2003:47)

Fotoğraf 2. Musa Michalengelo - Rome and Vatican (1972: 58)'den alınmıştır.

Sanatçıların toplumdan etkilenip eserlerini ortaya koyduklarını söylemiştik. Bu etkilenmede ortaya çıkan eserler hem olumlu hem de olumsuz yönleri ortaya çıkarmaktadır. Bunu plastik sanatçıları açısından baktığımızda çıkan eserler kent içerisinde zaman zaman kendisini göstermeye başlamıştır artık. Bunlar galerilerdeki sergilerle, kent meydanlarındaki anıt ve heykellerle veya duvar resimleri ile kent sahnesinde kendini göstermektedir. Fakat

kent içinde yer almış olan plastik değerlerin kentliler tarafından algılanmamaları, ilgisizlikleri bir sorundur. Bu olumsuzluğu aşmak için öncelikle kentlilik bilincinin oluşturulması gerekmektedir. Böylece bireylerin çevrelere karşı duyarlı olmaları sağlanacak, kentsel tasarım çalışmalarına gerekli özeni göstereceklerdir. Çağdaş bir kent oluşturma yolunda en önemli görev kuşkusuz yerel yönetimlere düşmektedir. Bu yönde kent kültürü, kent sanatı ve kent plastiklerine gerekli önemin verilmesi çıkış noktasından biri olmalıdır. Yukarıda da belirttiğimiz gibi halkla iç içe ve iletişim halinde çalışmaların sürdürülmesi gerekmektedir.

Sanatsal üretimler insanların ve toplumların kültürleri ile yoğrularak ortaya çıkmıştır. Bazen sanatsal ürünler kentte izler bırakırken bazen de kent, sanatsal ürünlere yansımıştır. Bu ürünlere bir köprüde, meydandaki bir çeşmede, anıtta, heykelde, duvar resminde, seramiklerde, rölyeflerde rastlayabiliriz. Örneğin bunu İzmir özelinde incelediğimizde; Konak Meydanındaki Saat Kulesi ve İlk Kurşun Anıtı, Şadırvan Camiinin şadırvanı, Karşıyaka'daki Olof Palme Anıtı, Kordon'daki Atatürk Heykeli, İzmir'in kültürel değerleri arasında yer alır.

Kent yaşamı zenginliği ve farklılığıyla, maddi ve manevi fırsatlarıyla, kozmopolit yapısı ile her zaman siyasal ve sanatsal imgelemin besleyicisidir. Kent yaşamı, daima toplumsal hayatın canlılığı ve durgunluğunu, hızlılığı ve donmuşluğunu, zenginliği ve yoksulluğunu, neşesi ve kaderini yansıttığı yer olmuştur. Tarihsel ve doğal zenginlikleri ile insanları kendine hayran eder, ama karışık yapısı ile korku da verir. Baudelaire'in tanımıyla "masum canavarlarla dolup taşar". Her zaman hüznün içinde olan Baudelaire şiirinde kenti şöyle anlatmıştır:

İÇE KAPANIŞ

Derdim, yeter, sakin ol, dinlen biraz artık;
Akşam olsa diyordun, işte oldu akşam,
Siyah örtülere sardı şehri karanlık;
Kimine huzur iner gökten, kimine gam.

Bırak, şehrin iğrenç kalabalığı gitsin,
Yesin kamçısını hazzın sefil cümbüşte
Toplasın acı meyvesini nedametin
Sen gel, derdim, ver elini bana, gel şöyle.

Bak göğün balkonlarından geçmiş seneler
Eski zaman esvaplarıyla eğilmişler;
Hüznün yükseliyor, güler yüzle, sular dan.

Seyret bir kemerde yorgun ölen güneşi
Ve uzun bir kefen gibi doğuyu saran
Geceyi dinle, yürüyen tatlı geceyi.

Çev: Sabahattin Eyüpoğlu (Baudelaire'den aktaran Naz, 1997: 574)

Bir mimar olarak Nazan Kırıcı; mimarlık sanatının kültürün içindeki yerini şöyle tanımlamaktadır:

Çeşitli sanat dalları arasında mimarlık, yararlı ve güzelin birlikte gerçekleştirildiği kültürel yaratım olarak, çok özgün bir konuma sahiptir. Bu anlamda mimarlık, günlük yaşamın doğrudan tasarımı olduğu kadar, ona ilişkin imgelemin de yaşama geçirildiği; gerçekliğin bir bütün olarak kavranıp biçim verildiği, kültürel oluşumun en üst biçimidir. (Kırıcı,2003:50)

Cengiz Bektaş zamanımızda kent olmanın ölçütlerini çok güzel vurgulamıştır. Burada insana verilen önem daha ön plandadır. Tabii ki bu sanatsal faaliyetlerle sağlanacaktır. Bunu Yaşama Kültürü adlı kitabında şöyle dile getirmektedir:

Günümüzde "kent" olmanın ölçütü, bir yerleşmenin oturanlarına sağladığı, kişi başına düşen yeterli yeşil alan, eğitim-sağlık alanları vb. gibi en çok bilinenler dışında gene kişi başına düşen tiyatro, dinlet sandalyesi, kitaplık, sanat-kültür alanlarıdır. Çünkü insanoglu, ancak bu ölçülere uygun bir yerde, karnının doyması için çalışacağı saatlerin toplamını en aza indirerek, daha çok etkinlik içinde, daha çok insanla birlikte olabilir, daha varıl bir yaşama düzeyi tutturur, daha insan olabilir. (Bektaş:2003:157)

Kültür, insanın doğaya eklediği maddi ve manevi varlıkların hepsidir. Bu durumda insanın ürettiği her şey kültür ögesidir. Fiziksel nitelik taşıyanlar maddi kültür, zihinsel ve ruhsal nitelik taşıyanlar manevi kültürdür. Manevi kültür sanat alanlarını da içine alır. Kültürün ve sanatın gelişmesine Emre Kongar'ın da belirttiği gibi yarışma, ödül ve şenlikler destek olacaktır. Artık günümüzde bu çalışmalar yoğunlaşmıştır. Çalışmaların azaltılmadan hatta daha çoğaltılarak devam ettirilmesi benimsenmelidir. Burada bu çalışmalarını kentsel açıdan baktığımızda kent sanatının geliştirilmesi, kent kültürünün benimsenmesi için ve kentlilik bilincinin sağlanması için yerel yönetimler bunların üstüne eğilerek gerçekleştirmeleri gerekmektedir. Kent için yarışmalar, ödüller konması ve şenliklerin düzenlenmesi kentlilik bilincini arttıracaktır. Emre Kongar bunu şöyle yorumlamaktadır:

Yarışma, ödül ve şenliklerin kültür ve sanatın her dalında gerek resmi gerekse özel kuruluşlar arasında gittikçe 'kurumlaşması' Türk kültürü adına sevinilecek bir gelişmedir. Üretim artışını destekleyen bu olgu, jürilerin ciddiyetine bağlı olarak 'düzey yükselmesi'ne de yol açabilir. (Kongar, 2002:83)

Zamanımızda artık modernizm ile kentler yozlaşmaya başlamıştır. Kentler, tüketim kentlerine dönüşmüştür. Bu tüketim mal ve hizmetten öteye giderek kentsel mekanların ve değerlerin tüketimini de beraberine almıştır. Burada kente olan göçlerin etkisi büyüktür. Kentlinin kentine sahip çıkması, benim değil bizim görüşünü benimsemesi beklenirken, yeni göç edenlerle bu daha da karmaşık bir hal almıştır. Kırsal kültür, kentsel yozlaşmanın burada tek nedeni değildir. Asıl büyük neden kentte yaşayanlar arasındaki ekonomik seviyenin farklı

olmasıdır. Artık parası olan kentte istediğini yapabilmektedir. Böylece insani değerler ve kentsel mekanlar bozuk para gibi harcanmaktadır. Kentte yaşayanlar ve kenti yönetenler para hırsı uğruna kenti bir çırpıda silerek kendi benliklerine de zarar vermektedirler.

Hem kentli hem de kırdan kente göç edenler birbirini zıt kutuplarda görmektedir. Burada toplumun sınıflaşma yaratmasından öte üretim süreci içerisinde yaşam birliği oluşturması önemlidir. Kenti kent olarak algılamak ve onunla bütünleşmekle kent kültürü kendini göstermektedir. Burada gerçek olan insana verilen değerdir. Cengiz Bektaş'ın kitabından antik dönemde yaşamış olan Milet'li Hippodamus'un, ilk düzenli kent tasarımını yapmış olduğunu öğreniyoruz. Hippodamus, insanların eş büyüklükte parselde sahip olması, güneşten, ışıktan eşit olarak yararlanmalarına dikkat etmiştir kent planını yaparken.

Kitaplık, dinleti oylumu, kent kurulu (senato), tiyatro, alışveriş yerleri, tapınak, çeşme, havuz, hamam, stadyumlar, spor alanları, gölgelikli oturma, gezinme, söyleşi alanları, çeşit çeşit okullar yapmış kente insan için, insan... (Bektaş,2003:156)

Kent kültürü ve kentlilik bilincine kırdan kente göç edenlerin etkilediğini belirten Barış Kara, Alpay Tırıl ve Erhan Vecdi Küçükkerbaş, İzmir Kent Kültürü Dergisi'nde şöyle deyinmişlerdir:

Kentsel mekanlar, oluştukları dönemdeki değerlerin ürünüdür. Bu değerlerdeki değişim mekanların anlamlarını yitirmesine sebep olmuş, yeni değer yargılarına göre yeni mekanlar oluşmuştur. İnsani değerlerdeki çöküş mekansal değerleri de çökertmiş, egosentrik (ben merkezli) düşünce kentsel mekanların oluşumunda hakim olmuştur. Kentsel mekanları sahiplenmemenin temellerinden birisi, kent sakinlerinin kent kültürü ve kentlilik bilincinden yoksun olmalarıdır. Bu olgunun temelinde, göçle birlikte kente sızan ve zamanla hakim olan kırsal kültürün kent kültürüyle örtüşmemesi yatmaktadır. Göçün yoğunluğu ve devamlılığı, kırsal kültürü kente hakim kılmıştır. Kırsal insanlarla birlikte kırsal değer yargıları ve yaşam biçimi de kente göçmüştür. Kentsel yaşam ortamları kırsal yaşam alışkanlıkları ile şekillenerek arabesk bir yapı kazanmıştır. (Kara, Tırıl, Küçükkerbaş: 2000:159)

Zamanımızda artık devletin çağdaş anlamda kendini göstermesi beklenmektedir. Yorumlar yapılırken de çağdaş devlet konumunda kıyaslamalar yapılacaktır. Burada üzerinde durulması gereken olay tabii ki de sanattır. 1961 Anayasası ile gelen devlet, sanatı özerk kılma girişiminde bulunmuştur ve özerk üniversite anlayışını geliştirmiştir. Tabii ki çağdaş seviyeye ulaşma sanatla olabileceği artık anlaşılmıştır. Fakat bu bilinçlenmenin üzerine 12 Eylül 1980 ile üniversitelere kısıtlamalar getirilmiş ve Yüksek Öğretim Kurumu ile anti-demokratik bir anlayışla YÖK yasası çıkartılmıştır. Böylece 1961 Anayasası ile gelen özerk üniversite anlayışına son verilmiştir. Askeri yönetim kendini göstermiştir. Özellikle Devlet Tiyatroları, Şehir Tiyatroları siyasal denetimin sansürcü anlayışına bırakılmıştır. Devlet-Yerel Yönetimlerde Sanatta Özerk Yapılanma adlı yazısına Hayati Aslyazıcı'nın verdiği örneğe göre İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı olan

tiyatrolardan ve belediyeden 1402 sayılı yasa gereği sanatçılar ve çalışanlar çıkartılmıştır. Halkın seçimi önemini yitirmiştir. Bu olay üniversite ve kamu kuruluşlarına da yansımıştır. 1982 Anayasası uygulanmaya başlamıştır. Bugün de sürmekte olan “düşünce özgürlüğü” problemi 1982 Anayasasına dayanmaktadır. Ardından Devlet Güvenlik Mahkemeleri ile kısıtlamalar getirilmiştir. Önce yapıtlar toplatılmakta, yayımcı para cezasına çarptırılmakta, yazar ceza evine gönderilmektedir. Böylece demokrasiyle bağdaşmayan insanoğlunun ilerici, özgürlükçü doğası ve yaratma özgürlüğü hiçe sayılmıştır. Demokrasinin işleyişine engel olmakta ve sınıfsal çatışmalar meydana gelmektedir. Devlet-yerel yönetimlerde, halkın katılımı kesintiye uğratılmaktadır. Müdahaleci bir yaklaşımla demokratik işleyişe engel oluşturulmaktadır. Denetleme yönetimi geliştirileceği yerde devlet, yerel yönetimlerde engelleyici olabilmektedir. Özerklik anlayışı görece bir kavram olarak yerini almış olmaktadır. 27 Mart 1994 Yerel Yönetim seçimlerinden sonra devletin yasal engellemeleri, kentin özerk yapısından soyutlanması ve çağdışı uygulamalar görülmüştür. Hayati Asilyazıcı burada çok güzel bir örnek vermiştir. Bu Ankara’da kentin estetiğini oluşturan heykellerin sökülmesi olayıdır. Sanat etkinliklerine çağdışı bir yaklaşım olmuştur. (Asilyazıcı, 1995:27-28)

Yukarıda Hayati Asilyazıcı’nın 1995 Sanatçılar Kurultayı’nda sunmuş olduğu yazıdan özet alınmıştır. Burada devlet-yerel yönetimlerin sanata verdiği önem tarihi bir gelişim içerisinde sunulmuştur. 1994 yerel seçimlerinden sonra gerçekleşen olaylardır. Sanatın ve sanatçıların bir kenara atılması görülmektedir.

Güzel sanatlar, estetik ve felsefenin yanında bilim ve teknoloji içerisinde yörgularak kendini kentin içinde gösterir. Kentlerdeki bu üretimler uygarlaşmayı ve hep yeniden şekillenmeyi beraberinde getirir. İ. Mert Başat , Bir Kente Sanat Edebiyat Kapısından Girmek adlı yazısında şöyle dile getirmektedir: “Bir sanatçı için de, kentin ana kapısı, kültür ve sanat kapısıdır; bir ana kapı.” (Başat,2000:155) Kentin şekillenmesinde, diğer kentler arasında ses getirmesinde gizli görev sanatçılara düşmektedir. Sanatçılar kenti kültür ve sanatı ile yaşayıp biçimlendirirler. Sanatçılar bunu kendileri için değil, daha insancıl bir kent yaşamı için, daha güzel bir dünya için, insanlık için yapmaktadırlar. Bu görevleri hiçbir zorlamaya maruz kalmadan kendi kendilerine kabul ederken sanatçılar, yerel yönetimlerden sanata ve sanatçıya ilgi beklemekte haklı değil midir?

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KENT KÜLTÜRÜ VE İZMİR

3.1.İzmir Kentine Tarihsel Bakış

İzmir, Antik Çağdan itibaren bir çok uygarlığın esintileri ile her zaman yaşanması bir kent olmuştur. Her gelen uygarlık bir motif bırakarak muhteşem bir kilimin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Sadece Smyrna değil Ege bölgesi M.Ö. 1000 yılından itibaren dünyanın ilklerine sahip olmuştur. En bilinen eski adı ile Smyrna, adı İzmir olana kadar küçük farklarla isim değiştirerek bugünlere gelmiştir.

İzmir adının kökeni araştırıldığında Eski İyon dilinde **Smurne**, Attika (Atina çevresi) dilinde **Smyrna** olarak geçen ad, M.Ö. 3000’li yıllarda **Smurne** olarak kullanılmaktaydı. Zamanla, **Smirni** yada **Zmirni** olarak geçen adın başına “I” takısı alarak “İzmiri” ve giderek de “İzmir’e dönüştüğü sanılmaktadır. (İzmir Valiliği İzmir İl Yılı 94).

Fotoğraf 3. Kordon Boyu - Başgelen (1998: 7)’den alınmıştır.

Kent ve kent yaşamına ilişkin, hem sözel hem de görsel bilgilere ve belgelere 17.yy başlarından itibaren rastlanmaktadır. Bu dönemden sonra bilgi kaynakları; çoğunlukla yabancı gezgin ve yazarların gezi notları , kroki, harita ile gravür gibi görsel malzemelerdir. Daha sonra bunlara gazete haberleri ve makaleler eklenmiştir.

Kentin kuruluşu hakkında çeşitli görüşler vardır. Ancak, M.Ö. 3000 yılları civarında, Bayraklı yakınlarında kurulduğu ileri sürülen bir yerleşmenin varlığı kesinlikle bilinmektedir. Bu kanıya arkeolojik kazılar sonucunda varılmıştır. Öğrendiğimiz bilgilere göre o zamanlar burası sahil ve hatta körfeze çıkıntılı bir yarımada şeklindedir. Zamanla burası çeşitli istilalara uğramış, çeşitli kavimlerin ve uygarlıkların egemenliği altına girmiştir. Ege'nin en erken ızgara planlı, yani sokakların birbirine dik kestiği, düzgün geometrik planlı kentlerden birisi olarak tanınmıştır. M.Ö 344 yılında Büyük İskender tarafından ele geçirildikten sonra kent bugün Kadifekale'nin üzerinde bulunduğu Pagus Dağı eteklerinde kurulmuştur. (Beyru, 2000:1)

İzmir çeşitli uygarlıklara tanıklık etmiştir. Roma dünyasının seçkin kentlerinden birisi olarak anılmıştır. Bizans İmparatorluğu'nun dinsel merkezlerinden birisi ve onun başkenti seviyesinde kabul edilen ayrıcalıklarla donatılmıştır. Türk Beylikleri döneminden sonra dönemin dünya devleti Osmanlı İmparatorluğu'nun bir kıyı kenti haline gelmiştir. Küçük bir kasaba iken dönemin koşulları ve bulunduğu yerin sağladığı olanaklar sonucu, Akdeniz dünyasının en önemli liman kentleri arasında katılmıştır. XVII. yüzyıl başlarından itibaren Osmanlı İmparatorluğu'nun dünyaya açılan kapısı olma özelliğini kazanmıştır.

İzmir 17. yy'da seyahatnamelerden öğrendiğimize göre tam bir liman şehridir. Limanı uzaktan ilk görenlerin bir İtalyan şehrine benzettikleri söylenir. Osmanlılar İzmir'in ekonomik-ticari potansiyelini 17. yy'ın ikinci yarısında ancak anlayabilmişlerdir. Daha sonraları bu liman şehrindeki ticareti kontrol etmek için gümrük binaları yaptırmışlardır. Limana paralel olan Frenk Caddesinde tüccarların ve konsolosların evleri yer almaktadır. (Ülker, 1994:7-8)

1650'li yıllarda şehirde bulunan önemli binaları ve iş alanlarını Prof. Dr. Necmi Ülker şöyle anlatmıştır:

Evliya Çelebiye göre kentte büyüklü küçüklü on iki cami, kırk medrese vardı. Ayrıca onbir hamam, büyük ticari niteliğinde seksen iki han, şehir halkının su gereksiniminin tam olarak karşılayan yetmiş çeşme, onyediy sebilhane ve Muhtesib'e (Muhtesip: İslam şehirlerinde çarşı ve Pazar esnafını din kurallarına göre denetleyen görevli, belediye memuru.) vergi ödeyen 3060 adet dükkan bulunmaktaydı. Şehirde ayrıca ticari malların konulabileceği üç yüz büyük tüccar deposu vardı. Kırk kahvehane, yirmi bozahane, ikiyüz eğlence yeri ve meyhaneler de vardı. Aynı zamanda bir endüstri şehri olan İzmir, yetmiş sabun imalathanesi, yirmi deri fabrikasına ve boyanmış kumaş üreten bazı fabrikalara da sahipti. Evliya Celebi, İzmir şehrinin beş büyük mahallesinden özellikle söz eder. Böylece, İzmir'in çeşitli din ve kültürdeki insanların yaşadığı büyük bir ticaret ve kültür merkezi olduğu kolayca anlaşılabilir. (Evliya Çelebi'den aktaran Ülker, 1994: 10,11)

Ticari faaliyetlerin artmasıyla İzmir'de çeşitli milletler sürekli olarak koloniler kurmuşlardır. Daha sonraları kendi içlerinde ve yerli Rumlarla olan evlilikler sonucu bölgeye

özgü Laventen veya Frenk adı ile bir toplum oluşmuştur. Bu yabancı nüfusun artışı ile de “Gavur İzmir” deyimini ortaya çıkarmıştır. Zamanla da bu azınlıklar kendi lehine birtakım hak ve iddiaların savunulmasına girişmişlerdir. 19. yy’da Rum nüfusu arttığı gibi bölgeden de içerilere doğru yayılmalar olmuştur. (Beyru, 2000:7)

Rauf Beyru İzmir’deki çeşitli toplumların oluşumunu şöyle dile getirmektedir:

İzmir kentinin, özellikle 11.yy’dan Osmanlılarca alınışına, yani 15. yy başlarına kadar geçen yaklaşık dört yüzyıllık dönemde, Türkler ve Bizanslılar arasında devamlı olarak el değiştirdiği bilinmektedir. Bu tür değişimler sırasında, kentin önceki halkının kısmen ayrılması, yok olması, buna karşılık yeni yeni grupların kente katılması daima beklenebilir. Ama, zaman içinde nüfus yapısını etkileyen olaylar sadece savaşlardan ibaret de değildir. (Beyru, 2000:8)

Kent veba, kolera vb. salgınların, deprem ve yangın gibi afetlerin yanında birçok değişimlere uğramış, çeşitli kademeler halinde değişmiş ve birbirine karışmış bir kitlenin oluşumudur. Bu birbiri ile karışmış, birbirine geçmiş ve kabullenmiş farklı grupların İzmir’i kendine göre bir kültürü yaratmış ve o esinti ile bugünlere kadar gelmiştir.

3.2. Kültür ve Sanat Açısından Yerel Yönetimde İzmir

İzmir ve çevresi tarihsel yapısı içinde hep ilklere şahit olmuştur. Uygarlıkların geliştiği yerlerden biridir. Bu gelişmeler hep kültür tarihinde önemini arttırmıştır. Sadece Smyrna değil Ege bölgesi M.Ö. 1000 yılından itibaren dünyanın ilklere sahip olmuştur. İzmir aşığı olan Yaşar Aksoy Ege bölgesindeki ilkleri şu yazısıyla çok güzel bize vermiştir:

Örneğin, ilk şair Homeros, İzmir’de doğdu...
Yine, imzasını kullanan ilk ressam Apelles İzmir’li idi.
Tarihin babası Herodotos, Bodrum’luydu...
Coğrafya’nın kurucusu Hekatos, Milet’te ortaya çıktı...
İlk geometriçi Pisagor, Sisam’da yaşıyordu...
İlk doktor Hipokrat, İstanköy’lü idi.
Felsefenin yaratıcısı Heraklitos, Efes’liydi... (Aksoy, 1999:205)

Bu kadar ilkerin yaşandığı İzmir ve Ege bölgesinde kültürel ve sanatsal faaliyetlerin de çok yapılabileceği aklı geliyor. Çünkü bu dönemlerdeki uygarlıklar insana önem veriyorlar ve daha çok sanatsal çalışmalarla insanca ilişkiler içerisinde bulunuyorlardı. Özellikle tiyatroya verilen önemi Antik dönemlerden kalan tarihi eserlerden anlayabiliyoruz. Fakat bu zamanlardan sonra sanat önemini yitirmeye başlamış, düzenli bir tiyatro bile kurulamamıştır. Zaman içerisinde Osmanlıların eline geçmesi ile sanat biraz daha zayıflamıştır. Çünkü sanata bakış dini çerçeveler içerisinde sınırlandırılmıştır. O günlerden zamanımıza daha yakın olan 18. yüzyıl sonlarına geldiğimizde alınan bilgilere göre İzmir’de

düzenli gösterilerin yapıldığı ilk tiyatrunun 1775 yılında kurulduğu anlaşılmaktadır. İzmir'in tiyatroyla tanışması diğer Osmanlı kentleriyle kıyaslandığında epeyce gerilere gitmektedir. 18. yüzyılda İzmir, kozmopolitliliği, özellikle yabancı kökenli ailelerin çokluğu, Orta Doğunun giriş limanlarından birisi olması ile bir çok yazara ve hatta İzmir'i hiç görmemiş yazarlara dahi konu olmuştur. (Beyru, 2000:229-230)

Fotoğraf 4. Konaq Meydanı - Başgelen (1998: Kapak)'den alınmıştır.

19 yüzyılda İzmir'de birçok klüp ve gazino bulunmaktadır. Bu gazinolardan olan Frenk gazinosunu, özellikle yabancı konsoloslar toplantılarını yapmak için kullanmışlardır. Türk resmi makamlarıyla kurulması gereken temas ve görüşmeler burada yapılmıştır. Bunların dışında, çeşitli sosyal ve kültürel faaliyetler de kendini göstermiştir. Aynı zamanda burada sıkça konserler de düzenlenmiştir. Salonu diğerlerine göre büyüktür. Ayrıca amatör grupların tiyatro gösterileri burada sergilenmiştir. Fakat buraya özellikle Frenkler alınmakta, herkes kabul edilmemektedir. Frenk Gazinosunun diğer bir adı ise İzmir Gazinosudur. Bu gazinoda bir kütüphane ve okuma salonu da bulunmaktadır.

1775'de Amatör Tiyatrolar Topluluğu tarafından açılan tiyatrunun, nerede olduğu tam olarak bilinmemesine rağmen, Frenk mahallesi içinde yer aldığı sanılmaktadır. Kesin olarak bilinense 1797'de yandıdır. Fakat 1824'de bu grup yeniden bir araya gelmiştir. 1824 yılında yeni bir tiyatro salonu açılmıştır. Bu zamana kadar geçen sürede Frenk gazinosunda

çalışmalar yapılmıştır. Yeni açılan bu tiyatronun adı Amatör Tiyatrolar Topluluğu ya da Amatörler Tiyatrosudur. Alınan bilgilere göre yeni tiyatro perdesinin üzerinde yangın külleri arasından yeniden hayat bulan Anka Kuşunu simgeleyen amblem bulunmaktadır. (Beyru, 2000:31-36)

19. yüzyıl başlarından beri İzmir’de, Batı ülkelerinden gelip yerleşen Levantenler ve çeşitli amaçlarla gelip bir süre kalan Avrupalılardan oluşan büyük bir grup yaşamaktadır. Böylece Batı kültürü kendini çokça göstermiştir. Zamanla azınlıkta bulunan Rum ve Ermeniler de bu özellikleri göstermişlerdir. (Beyru, 2000:284)

Eğlence ve moda gibi değerleri çabuk benimseyen İzmirililer sanat ve kültür akımlarına yeterince açılmamışlardır. 19. yüzyılda halk tamamen ticaretle yaşamını sürdürdüğü için davranış ve düşüncüler de sadece ticari amaçlar çevresinde yoğunlaşmıştır. Fakat yine de az olmakla beraber arada sırada kültürel girişimlerde de bulunulmuştur. Örneğin 1821 yılında Levantenler tarafından bir edebiyat salonu açılmıştır. Ayrıca özel kulüp niteliğinde olan kütüphane-okuma odası da oluşturulmuştur. 1826 yılında ise Fransız konsolosunun girişimi ile bilim ve sanat alanında faaliyet gösteren bir akademi kurulmuştur. Aynı zamanda bir çok kıraathaneler okuma salonu olarak açılmıştır. Bunlara da “Edebi Kıraathane” adı verilmiştir. (Beyru, 2000:84-87)

İzmir’de tiyatro etkinliklerinin daha çok kış aylarında yoğunlaştığı görülmektedir. Yaz aylarında ise, iklim gereği yabancıların ve varlıklı azınlık mensuplarının çevre köylere gittikleri bilinmektedir. Ama bu durumda ve 19. yüzyılın ilk yarısı içinde bile, İzmir çevresindeki yazlık alanlarda da tüm eğlencenin, yemek ve karşılıklı ziyaretlerden ibaret kaldığı sanılmamalıdır. Zaman zaman yaz aylarında buralarda birtakım kültürel ve sanatsal etkinliklerin de sürdürülmekte olduğu anlaşılmaktadır. Bununla ilgili olarak aşağıda aktardığımız, 1829 yılına ait, Beyru’nun kitabından öğrendiğimiz gazete haberi, bizi aydınlatmaktadır. Bu haberlere göre o yaz;

Buca Amatörler Topluluğu Tiyatrosu-Théâtre des Amateurs de Boudja’ orada, başarılı temsiller sergilemiştir. Haberde ayrıca aşağıdaki ayrıntılara da yer verilmiştir. Buna göre, 27 Haziran 1829 Cumartesi günü, küçük Buca kasabası, seçkin ve kalabalık bir sosyetenin, genç amatörlerin rol aldığı bir tiyatro oyununu seyretmek üzere toplandığına tanık olmuştur. Anlatıma göre bu temsil, yazlık kırsal yaşamın zevklerine ilginç bir yenilik ve değişiklik getirmiştir. Açık havada düzenlendiği anlaşılan tiyatro gösterisi, kısa sürede büyük bir zevkle ve beceriyle oluşturulmuş perdelerle çevrelenen geniş bir alanda yapılmıştır. Oyun sadeliğiyle hem eşsiz Doğu gökyüzünün hem de sahnede sergilenen güzelliklerin temaşa edildiği antik Yunan tiyatrolarını anımsatan böyle bir mekânda gerçekleştirilmiştir. (Beyru, 2000:233-234)

1841 yılında, Théâtre Euterpe-Öterp Tiyatrosu diye bilinen bir tiyatro binası hizmete girmiştir. Bu tiyatronun bugünkü Gül Sokak üzerinde yer aldığı bilinmektedir. Bu tiyatronun

Avrupa'daki emsallerinden aşağı kalmadığı o zamanki gazetelerde belirtilmiştir. Burasının tiyatro dışında kültürel ve sanatsal etkinliklere de zaman ayırdığı belirtilmektedir. (Beyru, 2000:237)

Ayrıca Gül sokakta Öterp Tiyatrosuna yakın bir de İzmir Tiyatrosu 1860'lı yıllarda açılmıştır. Fakat 1884 yılında meydana gelen yangında kül olmuştur. Tiyatronun yanmasına rağmen tiyatro çalışmaları durmamış küçük sahnesi olmasına karşın Apollon Tiyatrosunda çalışmalar devam etmiştir. İzmir'de bu büyük tiyatroların dışında da küçük sahnelerin olduğu ve sürekli buralarda da temsiller olduğu belirtilmektedir. Apollon tiyatrosu gibi Elhamra Tiyatrosu da çalışmalarını sürdürmüştür. Tek problem bu tiyatrolar yazlıktır. 1887'de Kordon üzerinde Osmanlı Tiyatrosu da çalışmalarına başlamıştır. (Beyru,2000:245-247) Apollon salonunda 1896 yılında ilk sinema gösterimleri olmuştur. Bu tarih Osmanlı İmparatorluğunda da ilk sinema gösterimidir.(Beyru, 2000:257)

1888 yılında Alsancak burnunda Eden Bahçesi (Yeryüzü Cenneti) adı ile büyük bir bahçe ve içinde gazino açılmıştır. Bazı gösteriler, çeşitli oyunlar ve salonda at yarışları oynatılmaya başlanmıştır. Ancak daha sonra bu oyunlar kumara girdiği için kaldırılmıştır. 1891 yılında ise İkinci Kordon'daki bir otelde klasik müzik konseri düzenlenmiştir. Bunu kentte müzik öğretmenliği yapan Tevfik Bey adlı bir Türk genci organize etmiştir. 1894 yılında ise Birinci Kordon'da Sporting Clup inşa edilmiştir. "Kulüp içindeki bu tiyatro salonunun tamamlanmasından sonra, İzmir'de çeşitli tiyatro, konser, müsamere ve benzeri etkinliklerin büyük bir kısmının artık burada yapılmaya başlandığını görüyoruz." (Beyru, 2000:250)

Birinci Meşrutiyet ve İkinci Meşrutiyet İzmir'in kültürel ve sosyal açıdan uyanma ve gelişme dönemi olmuştur. Fakat bu çalışmalar yabancı etnik grupların elindedir. Azınlıklar tarafından her dilde gazeteler ve dergiler çıkarılmıştır. Bu basın hareketi ile Türk toplumu da uyanmıştır. 1869'da Vilayet Matbaası kurularak Vilayet gazetesi çıkarılmıştır. Gazetede eğitim, ekonomi, dil ve benzeri konulardaki sorunlar gündeme getirilerek kamuoyu oluşturulmuştur. Gazetelerin yanında dergiler de yayınlanmış ve kitap basımı da artmıştır. Basınla birlikte ardi ardına açılan özel okul ve dernekler halkın eğitiminde ve bilinçlenmesinde önemli roller oynamıştır.

19. yüzyıl içerisinde bir çok tanınmış kişiler İzmir'e gelmiştir. Bunlardan kaligrafi profesörü Mösşö M. J. Sacehetti'nin İzmir'e geldiği ve ders verdiğini, M. Winkells adlı kişinin 1842'de İngilizce, Fransızca, İtalyanca ve Hollanda dillerinde, kitap bakımı, kaligrafi, aritmetik alanlarında ders verdiği, ressam M. Compas'ın Paris'ten geldiği, İtalyan ressam

Ferdinand Perri'nin Lazaristler'in kilisesi için yedi tablo yaptığı Beyru'nun kitabından öğrenilmektedir. (Beyru, 2000:288)

Kentin Türk nüfusuna ait kültür ve sanat etkinlikleri ancak 19. yüzyılın sonlarında ve 20. yüzyılın başlarında kendini gösterebilmiştir.

Gerçekten de binsekizyüztalınlarında ve sonrasında önce demiryollarının , daha sonra da körfez vapur işletmelerinin devreye girmesi, bir yandan da İzmir rihtiminin yapımı, tramvay hatları, yeni açılan yollar ve yeni önemli yapılar, kentin görünümünü büyük ölçüde değiştirmiş ve bu değişim yalnız kenti değil, kentin yakın çevresini ve doğal olarak yaşam biçimini de etkilemiştir. Bir başka değişle, 1860'ların sonlarında İzmir kenti, fiziksel yapı bakımından daha önceki yılların İzmir'inden bir hayli farklılaşmıştır. Bunun yanı sıra yine 1860'larda, ülkede mülkiyet düzenine getirilen değişiklikler, yabancı Batılı nüfus oranının ve bunların soyundan gelen yerleşik Levantenlerin ve yine onları izleme iddiasındaki yerli azınlık gruplarının görece çok yüksek düzeyde bulunduğu İzmir kentinin ekonomik ve sosyal yaşamını da doğrudan ve dolaylı olarak çok önemli ölçülerde etkilemiştir.(Beyru, 2000:361)

1900 yılında İzmir'de on altı tane kitapçı olduğu bilinmektedir. Ayrıca birçok matbaa olduğu ve birçok da gazete yayımlandığı kaynaklardan öğrenilmiştir. Ayrıca 20. yüzyıl başlarında mimar, ressam ve heykeltıraş gibi güzel sanatlar mensuplarından on beş kişi toplanarak kentte "Sanayi Nefise Kulübü-Güzel Sanatlar Kulübü" kurma girişiminde bulunmuştur. Her yıl sergiler düzenlemişlerdir. (Beyru, 2000:290)

1908 ile 1918 yılları arasında ise İzmir büyük bir değişim göstermiştir. Kültürel kimliği, ekonomik yapısı ve fiziksel görünümü farklılaşmıştır. Kurtuluş Savaşından sonra ise İzmir'e Anadolu'dan yoğun bir göç başlamıştır. Bu göçlerle Türkler, Rumlar ve Levantenlerden oluşan kozmopolit yapı parçalanarak şehirde Türklük kimliği kendini göstermiştir. Bu göçler İzmir'e olumsuz olarak etkilemiştir. Göçten dolayı oluşan yığılma günlük hayat koşullarında negatif etki yaratmıştır. Bu dönemden itibaren sürekli değişimlerden dolayı ortaya çıkan olumsuz tablo düzeltilmeye çalışılmıştır. Fakat her zaman kültürel ve sanatsal yön geride bırakılmıştır. (İzmir Yıllığı 94:105)

İzmir'in kültür tarihinin dönüm noktasından birisi de 1912'de Milli Kütüphanenin açılmasıyla olmuştur. Milli Kütüphane birçok alanda kaynak oluşturarak kent kültürüne katkılarda bulunmuştur.

1922 yılında geçirmiş olduğu yangın ise kentin kültürel değerlerine zarar vermiştir. Bunun yanında ekonomik olarak da zararlar büyük olmuştur. Levantenlerin büyük bir kısmı bu yangın ile kenti terk etmişlerdir. Terk ederken kente de böyle bir zarar vermişlerdir. Kentteki sosyal ve kültürel hareketlenmenin kaynakları bu azınlık olduğu için, daha sonraları bu hareketlenmeler birden kesintiye uğramıştır.

İzmir kenti, sosyo-kültürel alandaki en büyük atılımını Cumhuriyet döneminde 1931-1941 yılları arasında yapmıştır. Belediye Başkanı Dr. Behçet Uz döneminde birçok alanda yararlı çalışmalar yapılmıştır. Bunların içerisinde en önemlisi Kültürpark'ın inşa edilmesi ve İzmir Fuarı'nın düzenlenmeye başlanmasıdır.

İzmir tarihi ve coğrafi konumu ile Batılı bir kent görünümündedir. Fakat Batılı kentlerin görünümünde olmasına rağmen kültür ve sanat yaşamı konusunda gecikmiştir. Bu gecikmenin nedenlerini Sağlam şöyle vermiştir:

İşgal döneminin ardından İzmir'in yaşadıkları;1922 yangını ve yaşanan talan-yağma süreci, tahlile değer tespitleri bize sunacaktır. Bu paralelde, yerel halk mozağindeki değişimler, bozulan insan ilişkileri, levanten, Rum ve Ermeni halkın kenti terk etmesi ve ardından yaşanan göç olgusu'nun İzmir'in yüzyıl başından itibaren sosyal ve kültürel dinamiklerini harekete geçirmekte yaşadığı zorlukların açıklayıcısı olacaktır. Bu kapsamda sanat ortamının yönlendiricisi olan sanat eğitimi veren kurumların, müze ve galerilerin hizmete çok geç açılması İzmir'de sözü edilen gecikmiş yaşantıların başlıca nedenlerinden biridir. (Sağlam, 2001:4)

Sağlam bu konuda haklıdır. Yaşamış olduğu bu problemler sosyal ve kültürel açıdan negatif etkilenmeye neden olmuştur. Böylece sanat ortamlarının kent yaşamına katılımları gecikmiştir. Ancak, 1970'lerden sonra kentte sanatsal içerikler oluşmaya başlamıştır. Buna en büyük etken üniversitelerdir. Bunun yanında plastik sanatlar adına talep de olmamıştır. İzmir'de bulunan üst düzeydeki sanayi ile uğraşan kesim de ilgilenmemiştir. Sanatsal eylem ve sanatçıya destek görülmemiştir. Ancak fuar anlayışı ile halk içinde hareketlenme olmuştur. (Sağlam, 2001:4)

1932 yılında yurt genelinde Halkevlerinin açılması ile sanat ve halk ilişkisini geliştirme görevini üstlenmiştir. 1950 yılına kadar "halkın kültürel gelişimi ve sanat eğitimine ortam hazırlayarak" görevini yerine getirmiştir. Fakat çalışmalar 1950 yılında dönemin iktidarı tarafından kapatılmıştır. Böylece kültür ve sanat alanındaki aydınlanma projesi kesintiye uğramıştır. (Sağlam, 2001:14) İzmir'de de Halkevi 1932 yılında kurulmuştur. İlgisi olanlara sanat kursları düzenlenmiş ve sergi yerleri hazırlamıştır. Bunun yanında 1927 yılında yayınlanmaya başlayan Fikirler Dergisi edebiyat ve sanat alanında çalışmalarını sürdürmüştür. Fikirler kısa zamanda halka kendini benimsetmiştir. 1937 yılında ise ilk karma resim sergisi açılmıştır. Fakat Sağlam'ın kitabından öğrendiğimize göre resim sergileri düzenli olarak açılmamış, resim ortamı beklenen yoğunlukta kendini gösterememiştir;

Fikirler Dergisi ile yerel gazetelerde yer alan sergi haber ve yorumlarından; 1940'lı yıllarda İzmir'de sanat çalışmalarını sürdüren sanatçı sayısının çok sınırlı olduğu, bu isimlerin de birbirinden farklı anlayış ve

eğilimlere sahip olduğu, düzenli sergilerin açılmadığı, yoğun ve nitelikli bir sanat-resim ortamının yaratılmadığı anlaşılmaktadır. (Sağlam, 2001:15)

1938 yılında o dönemdeki iktidarlar ve halkevleri üst yönetimi tarafından yurt gezilerine karar verilmiştir. Bu gezilerin amacı yurdun güzelliklerini tespit etmek ve sanatçıların yurt ile ilgili çalışmalar yapmalarıdır. Böylece sanatçılar yurt içinde görevlendirilerek yurdun çeşitli yerlerine gönderilmişlerdir. Bu görevlendirmelerde İzmir'e Sami Yetik gelmiştir. Burada birçok İzmir resimleri yaparak hem kültür ve sanata katkıda bulunmuş, hem de tarihi bir kanıt olan resimleri yapmıştır. (Sağlam, 2001:16-17)

1950'den sonra bireysel ve devlet destekli çabalar devam etmiştir. Aynı zamanda yabancı ülkelerin açmış olduğu kültür merkezleri de kültür ve sanata katkıda bulunmuştur. Plastik sanatlara ait gelişimi Sağlam şöyle dile getirmektedir:

Özellikle de yabancı ülkelere ait kültür merkezleri ve galerilerin açılması, özel galericilik anlayışının yaygınlaşması, sanat eğitimi veren kurumlar arasında çeşitliliğin artması ve rekabetin doğması gibi gelişmeler sonucu, plastik sanatlarla ilişkin çabaların, tavrı ve yaklaşımların da değişime uğradığı, nitelik ve nicelik açısından çeşitlenerek çoğaldığı bir süreci karşımıza çıkarmıştır. (Sağlam, 2001:15)

Yukarıda belirttiğimiz gibi Sami Yetiğin dışında İzmir'in sanat yaşamında önemli adımların atılması adına katkıda bulunanlar arasında Fuad Mensi Dileksiz, Nazmi Çekli, Ayetullah Sumer, Celal Uzel, Kadri Atamel, Ali Rıza Hiti, Abidin Elderoğlu bulunmaktadır. (Sağlam, 2001:16-23)

Üniversitelerin açılması ise İzmir'in sanat ve kültür alanında gelişmesini hızlandırmıştır. 1959 yılında Buca Eğitim Enstitüsü kurulmuştur. Burada ortaöğretimde sanat eğitimi verecek öğretmenlerin yetiştirilmesi amaçlanmıştır. 1980'de ise İzmir Yüksek Öğretmen okulu adını almıştır. 1982 yılında ise Dokuz Eylül Üniversitesi bünyesine dahil edilmesi ile Buca Eğitim Fakültesi adını almıştır. (Sağlam, 2001:24-25)

Diğer bir sanat eğitimi veren kurum ise Güzel Sanatlar Fakültesidir. 1975 yılında yurt sınırları içerisinde güzel sanatlar adı altında üniversite bünyesinde kurulan ilk fakültedir. 1982'de Dokuz Eylül Üniversitesine bağlanmıştır. (Sağlam, 2001:27) İki fakülte de hala günümüzde sanat alanında eğitim çalışmalarını geliştirerek sürdürmektedir. Ayrıca kent içinde plastik sanatlar adına yapılan çalışmalar ile sürekli ses getirmektedir.

Toplumumuzda sanata olan desteğin göstergesi olan Devlet Resim ve Heykel Müzesi İzmir'de 1973 yılında kurulmuştur. Müze koleksiyonunda üç yüze aşkın eser bulunmaktadır. Ayrıca düzenlenen etkinlikler, konferans ve slayt gösterileri ile resim ve seramik kursları ile sanat mekanı olma özelliğini doksanlı yıllara kadar sürdürmüştür. Fakat bu tarihten sonra

bazı problemler nedeni ile etkinliklerinde düşüş olmasına rağmen hala fuar alanı içerisinde çalışmalarını sürdürmektedir. (Sağlam, 2001:25-26)

Her kentin kendine göre kentin çeşitli yerlerinde plastik değerleri vardır. Bunlar tarihsel süreçte veya kenti güzelleştirme çabaları sonucunda ortaya çıkmıştır. İzmir kentinin plastik değerlerine şöyle bir baktığımızda ilk akla gelen Saat Kulesidir. 1901 yılında II. Abdülhamit'in tahta çıkışının 25. yıl dönümü nedeni ile Sadrazam Küçük Said Paşa tarafından yaptırılmıştır. Bunun yanında Asansör de İzmir'in simgelerinden birisi olmuştur.

Kamusal alanlardaki ilk heykel olan Cumhuriyet Meydanındaki Atatürk Anıtı 1932 yılında yapılmıştır. İzmir'in işgal dönemini sona erdiren Ata'ya şükranlarını sunmak için İzmir Belediyesi ve Özel İdare tarafından heykeltıraş Cononica'ya yaptırılmıştır. Gazeteciler Cemiyeti tarafından Turgut Pura'ya yaptırılan İlk Kurşun Anıtı, Yaşar Sami Gökgez ve Atanur Doğan tarafından yapılan Zübeyde Hanım Anıtı da kent estetiğine katkıda bulunanlar arasındadır. Ulusal mücadelede yer alan birçok şehidimizin de kentin belirli yerlerinde anıları yaşatılmaktadır. Ayrıca kent için emeği geçenlerin de heykel ve büstleri kentsel mekanlarda kentlilerle iç içedir. Fakat bunların korunması ve bakımı yeterli değildir. Bunun ötesinde artık bu kent plastiklerine çağrı yakalamak adına soyut sanatsal içeriği fazla olan çalışmaların da eklenmesi gerekmektedir. Böylece tarih ve sanat iç içe kendini kent plastikleri ile gösterecektir.

Fotoğraf 5. Barış Heykeli ve kaidesinde bulunan tanıtıcı yazı – Bostanlı

İzmir'de son yıllarda kent plastiklerinden olan heykeller çeşitli alanlarda yerini alarak sergilenmektedir. Son yıllarda kent meydanlarındaki heykel sayısı oldukça artmıştır. Bunlar arasında Buca Belediyesi'nin diktiği bir Mevlana Heykeli (Fotoğraf 6), Karşıyaka Belediyesi sınırları içerisinde bulunan ve henüz açılışı yapılmamış olan, Bostanlı

Rotary Kulübü tarafından yaptırılmış Barış Heykeli (Fotoğraf 5), Kordon'da bulunan ağaç ve atlı Heykel bunların arasındadır. Heykel sayısının artması çağdaşlığın simgesi olacaktır. Fakat yapılan bazı eserler önem bakımından yerini tam olarak dolduramamaktadır.

Fotoğraf 6. Mevlana Heykeli - Buca

Sanatı kente görebilmek için öncelikle etkinliklerin sunulabileceği yerlerin bulunması gerekmektedir. İzmir'in de sanat etkinliklerinin sunulduğu yerler olan kültür ve sanat merkezleri bulunmaktadır. Daha fazla sandalye sayısına sahip olan büyük sanat merkezlerine ihtiyaç vardır. Bununla ilgili olarak Büyükşehir Belediyesi'nin önümüzdeki yıllarda yapılması beklenen Ahmet Adnan Saygun Sanat Merkezi projesi bulunmaktadır. Bu proje mimari olarak yapılan bir yarışma ile oluşturulmuştur. İhtiyacı karşılayacak büyüklükte bir kültür ve sanat merkezi olacaktır.

İleri bölümlerde İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin ve buna bağlı diğer belediyelerin yapmış oldukları etkinlikler ayrıntıları ile verilmektedir. Genellikle yapılan çalışmalar içerisinde verilen kurslar başta gelmektedir. Bu kurslar da emeklilere, ev hanımlarına ve yetişmekte olan gençlere yöneliktir. Bu kurslar artık günümüzde yerel yönetimlerin halk için yapması gereken rutin hizmetler arasındadır. Elbette bu kurslar sayesinde halkın eğitim düzeyine katkıda bulunulmakta, sanata ve kültüre olan ilgi artırılmaktadır. Bunlarla birlikte kente sanatçı elinden çıkmış çağdaş ve özgün çalışmalarla artı değerler daha fazla eklenmesi gerekmektedir.

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin örnek çalışmalarından birisi de tarihin korunması adına yapılan çalışmalardır. Mimarlar Odası ve fakültelerin Mimarlık Bölümleri ile yapılan işbirliği sonucu tarihi değerler yeniden düzenlenmektedir. Bu proje içerisinde eski evlerin

restorasyonu yanında Kemeraltı'nın eski değeri canlandırılarak düzenlenmesi de bulunmaktadır.

Zamanımızda kentler artık insanlar için yeniden düzenlenip yaratılma çabası içerisindedir. Bozuk kent yapısı geç de olsa fark edilmiştir. Bu nedenle bozulmuş bu kent yapısının üzerine bir sünger çekilmektedir. Betonlar, çirkin görüntüler güzellikle kaplanmaktadır. Daima ihtiyaç olan yeşil alanlar için kör duvarlar orman haline resimlerle getirilmektedir. Bununla ilgili olarak İzmir Life Dergisi'nin Haziran 2004 sayısında yer alan duvar resimleri festivali adı altında Avrupa'da uygulanan bir sanatsal etkinliğe yer verilmiştir.(Fotoğraf 7) Burada sanatçılara kent içinde etkin kuruluşların, yöneticilerin ve bürokratların desteği vardır.

Fotoğraf 7. Avrupa'da yapılan duvar resimleri festivalinden örnekler-İzmir Life Dergisi (2004:80-81) 'nden alınmıştır.

Bu resimleri inceledikten sonra İzmir içerisinde yapılan duvar resimlerine şöyle bir bakmak gerekmektedir. İzmir'de de silolar boyanmış, trafolar ve ara sokaklar resimlenmiştir.

Bu resimler kenti renklendirmek adına yapılan güzel bir çalışmadır.(Fotoğraf 8) Fakat insanlarımızı gerçek sanatla buluşturmak gerekmektedir. Duvar Resimleri Festivali'nin örnekleri ile İzmir içinde yer alan duvar resimlerinden örnekler burada yer almaktadır. Aralarındaki fark görülebilmektedir. Sanatsal değere sahip çalışmaların duvarlarda yer alması gerekmektedir.

Fotoğraf 8. İzmir'den duvar resimleri örnekleri

Duvar Festivaline benzer bir çalışma İstanbul Nişantaşı'nda uygulanmıştır. Bu açık hava sergisi olan Yaya Sergileri'dir.(Fotoğraf 9) Bu etkinlikte çalışmalar, sanat için ayrılmış mekanların dışına taşmıştır. Sokaklara ve kamusal alanlara uygulanarak yaşanan yere farklı bir bakış açısı kazandırılmıştır. Böylece kent içerisinde halka sosyal, kültürel ve sanatsal açıdan bütünleşen bir etkinlik oluşturulmuştur. (Güney,2002:25-27) Bu sergilere sanatçı, mimar ve tasarımcılar katılmıştır. Bu etkinlikte sokaklar, bina cepheleri, billboardlar, cafeler, dükkan vitrinleri ve kamusal alanlar kullanılmıştır.

Fotoğraf 9. İstanbul Nişantaşı'nda düzenlenen yaya sergisinden örnekler-Güney (2002:25-27)'den alınmıştır.

Festivalleri İzmir özelinde incelediğimizde İzmir'de de birçok festival yapıldığı görülmektedir. Bazıları yıllardır yol alırken, bazıları ise maddi olanaksızlıklar nedeni ile zaman içerisinde unutulmaya mahkum olmuştur. Blues, Avrupa Caz, Kısa Film, Avrupa Filmleri, Tiyatro Günleri ve Uluslararası İzmir Festivali ile çeşitli zamanlarda kent merkezinde hareketlilikler görülmektedir. Bu yıl 18. kez kutlanan İzmir Festivali düzenlenenlerin en ünlüsü ve eskisidir. Bu festivale İzmir Kültür Sanat ve Eğitim Vakfı'nın (İKSEV) katkıları büyüktür. Son yıllarda sanatsal ve kültürel etkinliklerin sayısının oldukça fazla olduğu düşünülürse duvar resimleri, heykel, rock, gençlik, kukla veya yaya sergileri adı altında birçok temada festivaller de düzenlenebilir. Çok fazla kişi tarafından bilinmemesine

rağmen bir suluboya festivali, dans festivali, Fransızca öğrenenler arasında tiyatro festivali de düzenlenmektedir.

Türkiye'nin üçüncü büyük şehri olan İzmir'de kültür ve sanat olaylarına şöyle bir baktığımızda üç-dört sene öncesine oranla daha bir hareketlenme vardır. Tabii ki bu çalışmalar belediyeler ve belediyelerin kültür merkezleri, galeriler, konser salonları, tiyatro salonları sayesinde hayat bulmaktadır. Bu bağlamda İzmir'deki belediyelerin kültür ve sanat alanında yapmış oldukları çalışmalarını incelendiğinde aşağıdaki neticeler ortaya çıkmıştır.

3.2.1. İzmir Büyükşehir Belediyesi

İzmir Büyükşehir Belediyesi kültür ve sanat olayını diğer belediyelerle birlikte 2000 yılından beri büyük bir önem vermektedir. Kentin tarihsel, kültürel ve sanatsal yönünün geçmişte önemsenmemesinin farkına varıp, bu yönde çalışmalarına ağırlık vermiştir. Aşağıda yapılan araştırmanın sonucunda Büyükşehir Belediyesinin yapmış olduğu etkinlikler yer almaktadır.

Büyükşehir Belediyesi'nin yapmış olduğu en önemli çalışmalardan birisi kente kazandırmış olduğu İzmir Kent Müzesi ve Arşivi'dir (İKEMA). 5000 yıllık tarihi geçmiş ile farklı uygarlıklara ev sahipliği yapmış olan İzmir'in geçmişine ışık tutacak olan bir arşivdir. Çankaya'da bulunan İzmir'in Cumhuriyet dönemi binaları arasında ayrıcalıklı bir konuma sahip olan eski itfaiye binasında yer almaktadır.

İzmir Kent Arşivi'nde, İzmir kentinin geçmişten getirdiği birikimi yansıtan her türlü materyal (belge, fotoğraf, çeşitli obje) derlenmiş olarak bulunmaktadır. Yüksek teknik altyapı ile donatılmıştır. Arşivde derlenen malzemenin tamamı mikrofilm ve dijital kayıtlama yoluyla saklanmaktadır. Arşiv, yalnızca bir belge deposu olmayacak, toplanan malzeme, bilimsel yöntemlere göre tasnif edilecek ve bilgi teknolojisinin olanakları kullanılarak araştırmaya açık hale gelecektir. Böylelikle arşiv, sağlıklı bir araştırma ortamı sunmaktadır. Arşivde yabancı ülkelerin arşivlerinde bulunan belgeler, takas yoluyla kazandırılmıştır.

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin yapmış olduğu etkinliklerden birisi de "Kentın Belleğine Yolculuk" adlı, İzmir'in uzak ve yakın geçmişini belge ve araştırmalara dayanarak günümüze taşımayı amaçlayan bir yayın çalışmasıdır. İzmir Kent Kitaplığı adı verilen bu etkinlik kapsamında bugüne dek, İzmir'in gündelik hayat tarihinden mutfak kültürüne, iktisadi koşullardan entelektüel gelişimine kadar çeşitli pencerelerden kent tarihini yansıtan bir yayın çalışmasıdır. Bunun içerisinde 48 kitap ve İzmir üzerine yazılardan oluşan Kent Kültürü Dergisi yer almaktadır. İzmir Kent Kitaplığı her yıl düzenlenen TÜYAP Kitap Fuarı'na da katılmaktadır (EK 1).

Etkinliklerden bir diğeri ise “Kent Kültürü Sergileri” başlığı altındaki sergilerdir. İlk Bostanlı Rekreasyon Alanı’nda “Resimli Karşıyaka Tarihi” başlıklı bir sergi düzenlenmiştir. Bu sergi çok ilgi gördüğü için Karşıyaka Çarşı girişinde de sürdürülmüştür. Kordonboyu’nda da giyim-kuşam, spor, edebiyat, ulaşım, sağlık, sosyal yaşam, ilçe tarihleri gibi konuların işlendiği “Resimli İzmir Tarihi Sergisi” yapılmıştır. Kordonboyu’nda ayrıca Seyhun Binzet’in koleksiyonundan 2002 yılı içerisinde derlenen yaklaşık 350 İzmir kartpostali ve panoramik görüntüsü “İzmir Kartpostalları 1900” adı altında sergilenmiştir. Bu sergiler halen kentin belli yerlerinde ve tarihi önem taşıyan mekanlarında yer yer sürdürülmektedir.

İzmir Büyükşehir Belediyesi İzmir’in kültür birikimini sahip çıkmak ve bu mirasın değerini vurgulamak için 2000 yılını sembolik olarak “İzmir’in 5000. Kuruluş Yılı” ilan etmiştir. 5000. yıl etkinlikleri adı altında bir dizi kültür-sanat organizasyonları düzenlenmiştir. Bu etkinlikler içerisinde Tepekule’de konser verilmiştir. Ayrıca Büyükşehir Belediyesi’nin isteği üzerine Muammer Sun tarafından senfonik İzmir Rapsodisi bestelenmiştir. Bunun yanında kentin kültür ve uygarlık birikimine katkıda bulunan ve artık hayatta olmayan İzmirli ve İzmir dostlarını kentin belleğine sunmak için yaşama geçirilen “Vefa Borcu Projesi” ile bu değerli insanların yaşadıkları mekanlara “Vefa Borcu Plaketleri” asılmıştır.

İzmir Büyükşehir Belediyesinin yaptığı çalışmalar içerisinde İzmir Liseleri Kent Tarihi Konferansı 2002 yılında gerçekleştirilmiştir. Ayrıca lise öğrencilerine “Tarih Bilinci, Gelecek Bilincidir” adlı tarih yarışması düzenlenmiştir.

Kültürel forumlar içerisinde; Saat Kulesi’nin Aynasında İzmir’in Son Yüzyılı Sempozyumu, Fransız Seyahatnameleri ve Tarihin Aynasında İzmir Kolokyumu, Ulusal Tarih Sempozyumu, Ulusal Müzik ve Sahne Sanatları Kongresi yapılmıştır. Kültürel teşvik olarak; Kentsel Tasarım Yarışması, Barış Selçuk Gazetecilik Ödülü Yarışması, Çocuk Şarkıları Beste Yarışması yapılmıştır. Büyükşehir Belediyesine bağlı Kent Orkestrası ise kentlileri her zaman müziği kentin çeşitli yerlerinde sumaktadır.

Kent Plastiklerine katkı olarak yapılan çalışmalarda İzmir Körfezi’nin doğal canlılığına yeniden kavuşmasını simgeleyen Ferit Özgen’in “Yalı Çapkını” Meles Deltası’nda yerini almıştır. Yine Ferit Özgen’in tarihte Meles’in oğlu anlamında “Melesinenes” olarak da bilinen, İlyada ve Odyssea destanlarının ozanı Homeros anıtı dikilmiştir. İktisat Kongresi Anıtı ve Mehmetçik anıtları son dönemde kente kazandırılan kent plastikleri içerisinde yer almaktadır.

İzmir Tarih ve Sanat Müzesi çalışmaları Kültürpark içerisinde sürmektedir. Müze için Kültürpark’ta 3 bin 820 metrekare kapalı, 9 bin 500 metrekare açık olmak üzere toplam 13 bin 320 metrekare alan ayrılmıştır. Müzede; taş eser, seramik eser ve değerli eşya binaları,

açık sergi alanları ile idari bölüm yer alacaktır. Çeşitli uygarlık dönemlerinin kültür ve sanat eserleri ile tanışma olanağı sunan İzmir Tarih ve Sanat Müzesi, aynı zamanda çağdaş sanat dallarında düzenleyeceği etkinliklerle, kültür ve sanat çalışmalarına daha fazla katılım sağlayacaktır. İzmir Resim ve Heykel Müzesi de Kültürpark'ı düzenleme projesi ile buraya alınmıştır.

Karataş'taki eski Savaş Atölyesi Nevvar Salih İşgören sahne ve Gösteri Sanatları Merkezi olarak düzenlenmiştir.

İzmir Enternasyonal Fuarı süresince, Kültürpark Lozan Kapısı'ndan girildiğinde sağda İZFAŞ Sanat Galerisi yanındaki havuzlu alan, Kitap ve Nota Sokağı olarak düzenlenmiştir. Kitap ve çeşitli sivil toplum örgütlerine ait standların yer aldığı sokakta sanatçılarla söyleşiler ve imza günleri yapılmaktadır. 2001'de başlayan bu uygulama geleneksel olarak her yıl yapılacaktır.

Büyükşehir Belediyesi kültürel ve sanatsal etkinliklerin mekanı olarak İzmir Sanat Merkezini oluşturmuştur. Fakat burası yeterli olmamaktadır. Büyükşehir Belediyesi de bunun farkındadır ve yeni sanat merkezleri için çalışmalarının olduğu araştırma sonucu bilinmektedir.

Fotoğraf 10. İzmir Büyükşehir Belediyesi İzmir Sanat Merkezi

İzmir Sanat 2000 yılında hizmete başlayarak, Büyükşehir Belediyesi'nin düzenlemesi gereken sanat etkinliklerini üzerine almıştır.(Fotoğraf 10) Etkinliklerini İsmet İnönü Sanat Merkezi, İnciraltı İzmir Sanat, Kültürpark Atatürk Açık hava Tiyatrosu gibi mekanlarda ve

kentin çeşitli alanlarında yürütmektedir. Dört yıldır çalışmalarına devam eden İzmir Sanat'ın amacı "İzmir hayatında her yıl artan etkinliklerin hem niceliksel, hem de daha da önemlisi niteliksel bakımdan yükseltilmesidir." (Ek 2)

İzmir Sanat İzmir hayatına getirmeyi amaçladığı yenilik ve renkleri dört yıldır sürdürmektedir. Amaçlarını bazı ilkeler doğrultusunda gerçekleştirmektedir. Bu ilkeleri 2003-2004 Yıllık Programında şöyle vermiştir:

Birincisi, nitelik kaygısı öncelikli bir ölçüt kabul edildi. Hangi sanat dalı olursa olsun, nitelikli ürünlerin sunulması esastır.

İkincisi, sanatçı ve sanat kurumları ile yapıcı ilişki ve işbirliği yöntem olarak benimsenmiştir.

Üçüncüsü, programlı ve sistemli çalışma,

Dördüncüsü, salonların mümkün olduğu kadar verimli ve yoğun kullanılmasıdır. Bu hedefe erişmek için programların çeşitlenmesi, periyodik sanat filmi gösterileri ile sinema sanatının belli başlı eserlerinin seyirciye sürekli ulaştırılması, sanat ve kültür konularına ilişkin konferans dizileri, sanat akımları hakkında tematik haftalar, belli sanat üsluplarının değişik sanat dallarındaki verimlerinin sergilerle, toplantı ve uzmanların konuşmalarıyla, temsil ve konserlerle özgün programlar halinde gerçekleştirilmesi...

Beşincisi, solist sanatçıların katılımıyla, periyodik oda müziği konserlerinin İzmirlilere sunulmasıdır. Bu da, orkestra konserleri dışında dinleme alışkanlığı yaygın olmayan önemli bir müzik sanatı türünün bilinçli şekilde meraklılara ulaştırılması anlayışından kaynaklanıyor. Böylece İzmir çok sayıda nitelikli oda müziği resital ve konserlerine tanık oluyor, ünlü solistleri dinliyor. Şehrin müzik hayatında yeni bir kategori sistematik olarak yer almaya başlıyor.

Altıncı ve bir başka ilke; sinema sanatının örneklerini düzenli programlarla meraklılara izlettirmek.

Yedincisi, dramatik sanat alanında, gençliğe yönelme ve sanat tiyatrolarına salon tahsisidir. Sanat değeri taşıyan özel tiyatrolara İzmir Büyükşehir Belediyesi sanat politikaları uyarınca destek veriliyor, salon olanakları tanınıyor. Çocuk tiyatrosu çalışmaları destekleniyor.

Sekizinci, güzel sanat galerileri düzenlemek. İtiraf edilmelidir ki sürekli ve nitelikli sergiler sağlanamıyor. Bununla birlikte "İzmir Sanat" fuayesinde sürekli olmasa bile bir çok ilgi çekici ve sanat değeri taşıyan sergi gerçekleştirilebilmiştir. İzmirlilerin, güzel sanat sergileri açısından karşılaşılan zorlukları, işin galeriler Güzel Sanatlar piyasası ve ticari yanı dolayısıyla getirdiği engelleri takdir edeceklerini ve eksiklikleri anlayışla karşılayacaklarını umuyoruz.

Dokuzuncu ve esasen her kamu kuruluşunun bağlı olması gereken bir ilke de, özellikle bir sanat kurumuna yakışan sıcak ve güler yüzlü ortamın sağlanmasıdır. İzmirli, İzmir Sanat Faaliyetleri Merkezi organizasyonlarında kendilerini evlerinde gibi rahat hissetmelidirler. Bu ilkenin ne kadar gerçekleştirildiğine elbet İzmir Sanat izleyicileri karar verecektir.

Bu yıl **Onuncu bir ilke daha olacak: İzmir'de ikinci bir senfoni orkestrası daha doğuyor**; Dokuz Eylül Üniversitesi Senfoni Orkestrası. Devlet konservatuarlarından kaynaklanan bu yeni oluşumu desteklemek, şehrin yerel yönetimi için zevkli bir sorumluluktur. Bir senfoni orkestrasının ne büyük emeklerle kurulabildiğinin bilincinde olanlar, bu sorumluluğu takdir edeceklerdir. İzmir'in ikinci bir senfoni orkestrasına kavuşması demek, müzik ortamının zamanla katlanarak zenginleşmesi, renklenmesi, derinlik kazanmasıdır. Bütün İzmirli sanat severlerin bu yeni oluşumu destekleyeceklerine kuşku yoktur. (2003-2004 Yıllık Program:5-6)

Sergiler, film gösterimleri, konserler, konferanslar ile çalışmalarına devam etmektedir. Bunun yanında çeşitli festivallere de ev sahipliği yapmaktadır. Sanat merkezinde yapılan çalışmalar halka duyurmak için elinden geldiğince çaba göstermektedir. İzmir Sanat Merkezi, hazırladığı afişleri şehir otobüslerine, vapur iskelelerine, ilân panolarına asarak kent halkına duyurmaktadır. Ayrıca İzmir Sanat'a adresini bildiren sanatseverlere aylık etkinlikler, broşür olarak gönderilmektedir. İzmir Sanat'ın yapmış olduğu 2003-2004 yılı etkinlikleri EK'ler bölümünde verilmiştir. (Ek 3) Ayrıca her aya ait çıkartılan etkinlik programlarından örnek de ekler bölümün yer almaktadır. (Ek 4)

Yukarıda belirtilen etkinliklerin dışında İzmir Sanat, İzmir Tiyatro Günleri'ni de ev sahipliği yapmaktadır. Bu sene yirmi ikincisinin gerçekleştiği İzmir Tiyatro Günleri ilk, yirmi iki yıl önce Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sahne Sanatları Bölümü'nde üniversite çerçevesinde tiyatro günleri düzenlemeye başlamıştır. Bu, yıllar içerisinde gelenekselleşmiştir ve 2003 yılında İzmir Büyükşehir Belediyesi de bu organizasyona katkıda bulunmaya başlamıştır. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin yanında; İzmir Devlet Tiyatrosu, İzmir Devlet Opera ve Balesi, Ege Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi de bu organizasyona katkıda bulunmaktadır. Bu işbirliği ile şehirdeki sanat topluluklarının yanı sıra Ankara ve İstanbul'dan da çeşitli tiyatrolar yer almaktadır. Bu yıl 27 Mart-11 Nisan 2004 tarihinde gerçekleşen İzmir Tiyatro Günleri iki hafta boyunca İzmir halkına tiyatroyu daha bir sevdirerek kültür ve sanat kapısını halka açık tutmuştur. Bu çalışmada dikkat edilen bir husus da gösterilen İzmir'in çeşitli sahnelerinde ve semtlerinde yapılmış olmasıdır. (Ek 5)

Fotoğraf 11. İzmir Sanat Gösteri Salonu

İzmir Sanat İzmir için etkinlik yapmak isteyen her sanatçı veya kuruluşa yer sağlayarak ev sahipliği yapmaktadır. Etkinlik programlarını hazırlarken başvuruları değerlendirerek, onay alanları çalışma programına dahil etmektedir.

İzmir Sanat Çocuk Tiyatrosu'na ayrı bir önem vermektedir. Çeşitli tiyatro topluluklarının hazırlamış olduğu çocuk oyunlarını değerlendirerek, onay alanları programa dahil etmektedir.

İzmir Büyükşehir Belediyesi Kültürel ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı'na bağlı Kent Orkestrası ve Çocuk Korosu da yer almaktadır.

Büyükşehir Belediyesine bağlı Gezici Sanat Otobüsü 26 Şubat 2004 tarihinden itibaren çalışmalarını başlatmıştır. Gezici Sanat Otobüsü konser ve etkinlikler için salonu olmayan okullarda ve halkın yoğun bulunduğu mekanlarda ücretsiz hizmet vermektedir.

Etkinliklerde Devlet Sanatçısı Rengin Gökmen'in yanı sıra Devlet Sanatçısı (keman virtüozu) Suna Kan, İzmir Devlet Senfoni Orkestrası sanatçıları, İzmir Devlet Opera ve Balesi solist sanatçıları ve bale sanatçıları, çoksesli oda koroları, çocuk tiyatrosu sanatçıları, oda müziği gurupları, ressamlar ve şairler etkinlikler gerçekleştirmektedir ve bugünden görülen Gezici Sanat Otobüsü kurumsal kimliğiyle de işlevselliğini bütünleştirerek ülkemizin kültür ve sanat hayatında çok önemli bir yer edinecektir.

Gezici Sanat Otobüsü Sanat Yönetmeni Asuman Gökkaya Gezici Sanat Otobüsü için böyle demektedir. Haziran 2004'de sezonun son etkinliğini gerçekleştiren Gezici Sanat Otobüsü Eylül ayında yeni sezona başlayarak çalışmalarını devam ettirecektir.

Bunun yanında İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin çalışmaları arasında kentte büyük bir kültür ve sanat merkezi kurma çabalarının olduğu bilinmektedir. Güzelyalı'da bulunan ESHOT garajı olarak kullanılan alan 1996 yılında plan değişikliği ile kentsel aktivite merkezi olarak kullanıma ayrılmıştır. Burası ile ilgili projeler geliştirilmesi için İzmir Belediyesi yerel bir yarışma düzenlemiştir. Mimari alandaki bu yarışmada kazanan proje uygulamaya geçirilecektir. Hatta burasının adı Ahmet Adnan Saygun Sanat Merkezi olarak belirlenmiştir. Fakat bazı nedenlerden dolayı temel atılması gecikmiştir. Temel atılma kararı verilen gün Büyükşehir Belediye Başkanı Sayın Ahmet Priştina'nın vefat etmesi nedeni ile temel atılma töreni ertelenmiştir. Fakat en kısa zamanda burasının yapılıp açılması için tüm İzmir sanat severleri beklemektedir.

3.2.2. Konak Belediyesi

Konak Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü M. Salim Çetin yönetiminde İzmir'in beş bin yıllık tarihsel geçmişine yakışır bir şekilde, Atatürkçü bir anlayışı temel alarak çalışmalarını sürdürmektedir. Konak Belediyesi Kültür Merkezi Alsancak'taki

Kıbrısşehitleri caddesinde yer alan mekanı ile halka ve sanat severlere çalışmalarını sunmaktadır.

Kültür Merkezi içerisinde bulunan sanat galerisinde (Fotoğraf 12) sanat kurulu tarafından belirlenen sanatçılar, yıl içerisinde ikişer haftalık periyotlarla sergiler açmaktadır. Böylece halk ve sanat severler sergilerde kültür ve sanata olan ilgileri ile ağırlanmaktadır (Ek 6)

Fotoğraf 12. Konak Belediyesi Kültür Sanat Merkezi Sergi Salonu

Alsancak Kültür Merkezi binasında bulunan değişik salonlarda dernek, vakıf, oda, dergi ve değişik kişilerle ortaklaşa paneller ve söyleşiler yapılmaktadır. Hergün 18.00'de başlayıp 21.00'e kadar süren söyleşi, panel, saydam gösterisi periyodik olarak sürdürülmektedir. Burada amaç, her kesimin düşünsel olarak bu platformda yerini alması ve böylelikle sivil toplumu oluşturan derneklerin, vakıfların, sanatçı örgütlerinin kendi kişiliklerini bulmasının yolunu açmaktır. Ayrıca düzenlemiş olduğu programları aylık broşür haline getirip halka dağıtarak duyurmaktadır.

Kültür Merkezi, 1990'dan beri kurs çalışmalarını sürdürmektedir. Kurslar; Tiyatro (çocuk, genç, yetişkin), Yazarlık, Türk Sanat Müziği Korosu, Türk Halk Müziği Korosu, Çok Sesli Batı Müziği Korosu, Bağlama, Gitar, Piyano, Solfej, Satranç, Resim, Tezhip, El Sanatları, Ahşap Boyama vb...bulunmaktadır.

Kültür Merkezine bağlı olarak çalışan korolar; Yılmaz Yüksel Türk Sanat Müziği Korosu, Servet Önder Türk Sanat Müziği Korosu, K. Kudret Güner Çağdaş Emekliler Türk

Sanat Müziği Korosu, Muazzez Özacar Halk Müziği Korosu, Ahmet Kahyaoğlu Çok Sesli Batı Müziği Korosu bulunmaktadır.

Konak Belediyesi Kültür Merkezine bağlı ayrıca kütüphaneler de bulunmaktadır. Bunlar; Dr. Behçet Uz Kütüphanesi, Toros Çocuk Kütüphanesi'dir. Bunlar aynı zamanda okuma salonu, ödünç kitap servisi ile hizmet vermektedir. Günlük gazeteler, haftalık ve aylık dergiler de okuyuculara sunulmaktadır.

Konak Belediyesi Alsancak Kültür ve Sanat Merkezi'ne bağlı Gültepe Semt Kültür Merkezi, Esentepe Semt Kültür Merkezi ve Eşrefpaşa Dr. Selahattin Akçiçek Kültür Merkezi de bulunmaktadır. Bu merkezlerde kurslar, tiyatro çalışmaları ve gösterilerle çalışmalarını sürdürmektedir.

Konak Belediyesi Kültür ve Sanat Merkezi'nin yapmış olduğu etkinliklerden Uluslararası İzmir Kısa Film Festivali Kasım ayı içerisinde bu yıl dördüncüsünü gerçekleştirmiştir. 150 film on gün boyunca sanatseverlere sunulmuştur. Bir grup üniversiteli öğrenci etkin olarak çalışarak yardım etmişlerdir. İstanbul, Mimar Sinan, Erciyes, ODTÜ, Ege, Maltepe, Kocaeli, Marmara Üniversitelerinin sinema bölümlerinden birçok öğrenci ve öğretim üyesi etkinliğe katılmıştır. Ayrıca Almanya'dan, Kanada'dan, İran'dan sinemacılar da katılmıştır.

Bu yıl üçüncüsü yapılan "İzmir Öykü Günleri" düzenlenmiştir. Kentle edebiyatı buluşturmak, edebiyat sevgisini yaygınlaştırmak için çalışmalarını düzenlemişlerdir. Bu etkinliğe; öykü yazarı, eleştirmen, romancı, şair olmak üzere değişik illerden 53 konuk çağırılmıştır (Ek 7).

Bu etkinlik içerisinde; Ustalara Saygı, Öykülerden Dünya Öykü Gününe, Öykülerde Çocuk Edebiyatı, Aşk Öyküleri, Doğunun Anlatıları, Öyküden Senaryoya, Oktay Akbal Öykücülüğü, Kadın ve Öykü gibi panel ve söyleşiler düzenlenmiştir.

İzmir Öykü Günleri'nde olduğu gibi İzmir Şiir Festivali de şiirin ve şairlerin sıcaklığını, coşkusunu kentle buluşturmak için düzenlenmiştir. Bu yıl Şiir Festivali'nin ikincisi düzenlenmiştir. Ekim ayı içerisinde düzenlenen festivale Kültür Bakanlığı, Edebiyatçılar Derneği, Ege Kültür Vakfı katkı da bulunmuştur. Bu festival büyük ilgi toplamış ve İzmir halkı şiire doymuştur. Bu etkinlikler içerisinde Şiir ve Şiir Dili, Gençler Ne Diyor?, Gençler Ustalardan Şiir Okuyor, Türkiye Dışındaki Çağdaş Türk Şiirine Bakış, Günümüz Şiiri Nereye Gidiyor? Başlıklı söyleşi ve paneller verilmiştir.

Bu yıl ikincisi düzenlenen Alsancak Şenliği de etkinlikler arasındadır. Alsancak'ın kültürel gelişimini ve tarihsel süreç içindeki rolünün gündeme getirilmesi, bu semtte yaşayan insanların semt bilincini ve dayanışmasını üst düzeye çıkarmak amacı ile tasarlanmıştır. Bu

etkinlik içinde Kordon'da açık alanda Günbatımı sohbetleri adı altında söyleşiler yapılmıştır. Kordon'da İzmir Kent Orkestrası, Muammer Ketençoğlu ve Göntül Yazar konser vermiştir. Bunun yanında Saint Joseph ve Tevfik Fikret liselerinin öğrencilerinin hazırlamış olduğu gösteriler Alsancak sokaklarında serpiştirilerek sunulmuştur. Alsancak'ta Yaşam konulu fotoğraf sergisi de Vakko Sanat Galerisi'nde sanat severlere sunulmuştur (Ek 8).

Konak Belediyesi Kültür ve Sanat Merkezi'nin yapmış olduğu bu faaliyetleri toplanıp sunulmasında Konak Belediyesi 2003 Yılı Faaliyet Raporu'nun katkıları ile gerçekleşmiştir.

3.2.3. Karşıyaka Belediyesi

Karşıyaka Belediyesi Kültür ve Sosyal Hizmetler Müdürlüğü yirmi altı kişilik bir kadro ile çalışmalarını sürdürmektedir. Kültür Müdürlüğü ve Sosyal Hizmetler Müdürlüğü birbirinden ayrı olarak görev paylaşımı ile çalışmalarını sürdürmektedir.

Kültür Müdürlüğü 1999 yılında ayrı bir müdürlük olarak çalışmalarını sürdürmeye başlamıştır. Kuruluş amaçlarını; kent içinde bulunan sanat merkezleri, sivil toplum örgütleri, üniversiteler, öğrenciler ve aydınlarla işbirliği yaparak kent halkının kültür ve sanat yaşamına katkı sağlamak olarak belirlemişlerdir.

Kültür Müdürlüğüne ait Atatürk Açık Hava Tiyatrosu (Onur Mahallesinde), Ziya Gökalp Kültür ve Sanat Merkezi, Bostanlı Suat Taşer Açık Hava Tiyatrosu, Güzel Sanatlar Açık Hava Müzesi, gecekodu bölgesinde bulunan yedi semt kütüphanesi bulunmaktadır. Güzel Sanatlar Açık Hava Müzesi Karşıyaka'nın ilk belediye başkanı olan Nevzat Çobanoğlu tarafından belediyeye kazandırılmıştır. Açılan kütüphaneler genelgelerin koşullarına rağmen başlıanan kitaplarla oluşturulmuştur. Kütüphanelerin açılması ile kitaplar çocuklara sunulmuş daha sonra da kitapların yazarları ile çocuklar buluşturulmuştur. Ayrıca öğrencilerin yazarlık yeteneğini ortaya çıkarmaya yönelik olan yazarlık kursları açılmıştır. Yapılan sanatsal ve kültürel faaliyetler konunun uzmanı olan kişilerden fikir alınarak oluşturulmaktadır. Karşıyaka Belediyesi Kültür Müdürü olan sayın Şebnem Güncü ile yapılan görüşmeler sonucunda bu bilgiler elde edilmiştir.

Belediyenin Kültür Müdürlüğü ayrıca "Yarının Büyüğü" adlı bir dergi çıkarmaktadır. Dergi dramaturg Deniz Üstünel Süel başkanlığında ve tamamen gönüllülerden oluşan bir ekiple çalışmaktadır. Bunun yanında Belediye Kültür Müdürlüğüne bağlı bir dernek bulunurken gelen genelgeler gereği kapatılmıştır.

Lise çağı öğrencilerine ve yetişkinlere felsefe ve şiir atölyesi kurulmuştur ve buralarda söyleşiler düzenlenmektedir. Şiir Atölyesi Veysel Çolak yönetiminde çalışmalarını devam ettirmektedir. Öğrencilerin burada çıkardığı ürünler belediyenin dergilerinde yayınlanmaktadır.

Bunun yanında Karşıyaka Belediyesi Şiir Atölyesi Veysel Çolak yönetiminde “Şiirin Dışında Üşürsünüz” adlı bir kitap çıkarmıştır. Bu kitap Kültür Bakanlığına bağlı olan Kitaplıklar Müdürlüğüne gönderilerek Türkiye çapında tüm kütüphanelerde olması sağlanmıştır. Ayrıca geleneksel hale gelmiş olan Homeros Şiir Akşamları düzenlenmektedir. Bu faaliyetlerin içerisinde Dünya Şiir Kutlamaları, Liseler Arası Şiir Okuma Yarışması ve Şiir Yarışması yer almaktadır.

Karşıyaka Belediyesi ayrıca on iki yıldır Uluslararası Karşıyaka Çocuk Şenliği düzenlemektedir. Musa Turhan yönetiminde gerçekleşen şenlikte değişik ülkelerin çocukları dansları ile ülkelerini temsil etmektedirler. Bu çalışmada İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü ile işbirliği yapılmaktadır. 2004 yılı içerisinde gerçekleştirilen şenliğe otuz üç ülke katılmıştır.

Karşıyaka Belediye Tiyatrosu, Zekeriya Hocalar yönetiminde çalışmalarını sekiz yıldır amatör tiyatro topluluğu olarak sürdürmektedir. Belediye Tiyatrosu Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Tiyatro Bölümü öğretim görevlileri ile işbirliği yaparak, İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne de katkıları ile öğretmenlere kaliteyi arttırmak amacı ile yönetmenlik kursu vermiştir. Sekiz yıldır çocuklara ve yetişkinlere yönelik kurs ve gösteriler düzenlenmektedir. Ayrıca liseler arası tiyatro şenliği düzenlenmiştir. Türk tiyatrosuna gereken hizmeti vererek kaliteyi arttırmak amacı ile yapılan şenliğe okullardan büyük ilgi olmuştur. Karşıyaka Belediye Tiyatrosu uluslararası festivallere, üniversite şenliklerine de katılarak aktif olarak çalışmalarını sergilemektedir. Zekeriya Hocaların önerisi ile 2006 yılı için Belediye Tiyatroları Buluşması projesi ve yarışması hazırlanmaktadır.

Kültür Müdürlüğüne gelecek yıl için hazırlanmış olduğu projeler içerisinde Heykel Festivali de yer almaktadır. Çeşitli sanatçılar bir araya gelerek, belli bir sürede eserlerini gerçekleştirecekler ve bu eserler kentin belli başlı yerlerinde sergilenerek halkla buluşturulacaktır.

Fotoğraf 13. Karşıyaka Belediyesi Celal Yetkin Resim Atölyesi

Karşıyaka Belediyesi'nin Sosyal Hizmetler Müdürlüğü'nden öğrendiğimize göre çalışmalarında çeşitli kurslar bulunmaktadır. Bu kurslar arasında makine nakış ve sim sırma, dikiş, kumaş boyama, ebru, mum batık, cam ve ahşap boyama, takı, seramik, modern ve klasik resim, parça kumaş, İngilizce, org, satranç, gitar, halk oyunları yer almaktadır. Açılan bu kurslar; beceri kazandırmaya ve var olan yetenekleri geliştirmeye yardımcı olmaya çalışmakla beraber kültür düzeyini de arttırmaya yöneliktir. Kursiyerlerin, yıl içerisinde çeşitli etkinlik ve sergilere katılarak, sergiler düzenleyerek eserlerini beğeniye sunmalarına ve yaptıkları satışlarla da aile bütçelerine katkıda bulunmalarına imkan tanımaktadır.

Bostanlı Güzel Sanatlar Parkı içerisinde bulunan Celal Yetkin Resim Atölyesi'ndeki (Fotoğraf 13) kurslarda soyut ve klasik resim olmak üzere iki grup halinde çalışmalar sanatçı Mehmet Boztaş tarafından yürütülmektedir. Resmi sevdirmek, büyük-küçük herkese ulaşarak resim ruhunu ve kültürünü aşlamak prensibi ile çalışmalarını sürdürülmektedir. Bostanlı Suat Taşer Açık hava Tiyatrosu binasında bulunan atölyede seramik ve heykel kursları verilmektedir. Noyan iş merkezinde bulunan atölyede ise makine nakış ve sim sırma, dikiş, kumaş boyama, ebru, mum batık, cam ve ahşap boyama, takı, parça kumaş, İngilizce, org, satranç ve gitar kursları verilmektedir.

Fotoğraf 14. Karşıyaka Belediyesi Celal Yetkin Resim Atölyesinden Görünüm

Karşıyaka Belediyesi, halkın kültür ve sanat seviyesini yükseltmek için, yukarıda saydığımız kurslara önem vererek çalışmalarını sürdürmektedir. Sene sonlarında veya sene içerisinde bu çalışmalarını Ziya Gökalp Kültür ve Sanat Merkezinde, Kipa ve Carrefour gibi

halkın uğrak yeri olan alışveriş merkezlerinde sergiler açarak sunmaktadır. (Ek 9) Sergi afişlerini panolara asarak, okul, dernek ve muhtarlıklara gönderip, görünebilecek yerlere astırarak yapmaktadır.

3.2.4. Buca Belediyesi

Buca Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü Füsun Sağbaş yönetiminde çalışmalarını sürdürmektedir. Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü 2002 yılında açtığı Kültür Sanat Merkezi ile çalışmalarını daha da hızlandırmıştır. Burada çeşitli kurslar açılmaktadır. Kültür Sanat Merkezinde verilen kurslar özelliğine uygun odalarda yapılmaktadır. Buca'da bir sergi salonu bulunmamasından dolayı çıkan boşluğu Buca Kültür Merkezindeki sanat galerisi doldurmaktadır. Zaman içerisinde çeşitli sergiler açılarak sanatçıları ve sanatla ilgisi olan halkı buraya çekmektedir.

Buca Belediyesi'nin projeleri içerisinde bulunan Kültür Sarayı'nın temeli 2003 yılı içerisinde atılmıştır. Büyükşehir Belediyesi tarafından ESHOT garajı olarak kullanılan 15 bin metrekarelik alanda proje uygulanmaktadır. Burası Buca için yeterli büyüklükteki tiyatro, sinema ve sergi salonu ihtiyacını karşılayacaktır. Ayrıca burası ile birlikte Tenis Kulübü Sosyal Tesisi de inşa edilmektedir. Projenin 2004 yılı içerisinde tamamlanması beklenmektedir (Ek 10).

Ayrıca 2003 yılı içerisinde Eray Okkan'a Mevlana Heykeli yaptırılıp, Tınırtepe'ye dikilmiştir. Heykel dünyanın üçüncü büyük heykeli olma özelliğine sahiptir. (Ek 11) Heykel dünyaca tanınmış birisi olan Mevlana ile Buca'da turizmi geliştirmek için yapıldığı belirtilmiştir.

Buca Belediyesi Halk Kütüphanesini açarak Buca halkına, üniversite ve diğer seviyedeki öğrencilere kültürel yönden yardımcı olmaktadır. Kütüphane içerisinde bulunan bütün kitap ve dökümanlar bilgisayar ortamına aktarılarak daha hızlı ve daha verimli çalışmalar sağlanmıştır.

Buca Belediyesi'nin katkıları ile çeşitli paneller sene içerisinde düzenlenmiştir. 2003 yılı içerisinde 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı etkinlikleri çerçevesinde Çocuk Resim Yarışması düzenlenerek, kazanan öğrenciler ödüllendirilmiştir. Resimler Buca Kültür Sanat Merkezinde sergilenmiştir.

Buca Belediyesi 2003 yılı içerisinde ayrıca 4. Dans Yarışması, 6. Pop Müzik Ses Yarışması, Fotoğraf Yarışması (Ek), Ali Rıza Ertan Şiir Yarışması, Cumhuriyet Vitrinleri Yarışması düzenlenmiştir.

Buca Belediyesi ulusal ve geleneksel kutlamaların yanında; Dünya Şiir Günü, Dünya Tiyatrolar Günü kutlamaları da düzenlemektedir.

3.2.5. Bornova Belediyesi

Bornova Belediyesi'nin kültür ve sanat adına yapmış olduğu bilgileri, Uğur Mumcu Kültür Merkezi'nde (Fotoğraf 15) bulunan Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü Tesisler Koordinatörü İlkin Beytiye Kılıç vermiştir. Buradan alınan bilgilere göre yıllık program düzenlemesi yapılmamakta, fakat programlar aylık olarak düzenlenmektedir. Burada yapılabilecek her türlü istekler değerlendirilmekte ve başkanlıkça uygun görülenler programa dahil edilmektedir.

Belediyeye bağlı olarak çalışan bir Şehir Tiyatrosu bulunmaktadır. Şehir Tiyatrosu düzenli olarak halka gösterimlerde bulunmaktadır. Cuma ve cumartesi akşamları yetişkinlere, cumartesi ve pazar gündüz çocuklara gösterimler düzenlenmektedir.

Salon için Milli Eğitim ve İzmir'de bulunan özel tiyatro toplulukları için ücret alınmamakta, İzmir dışından gelen özel tiyatrolardan cüzi bir miktar alınmaktadır. Salon 200 kişiliktir ve yeterli olmamaktadır. Ayrıca Bornova Belediyesi'ne bağlı Ayfer Feray Açık hava Tiyatrosu'nda profesyonel tiyatro grupları gösterimlerde bulunmaktadır.

Fotoğraf 15. Bornova Belediyesi Uğur Mumcu Kültür ve Sanat Merkezi

Uğur Mumcu Kültür Merkezi içerisinde bir galeri bulunmaktadır. Bu galeri profesyonel çalışmalarda bulunan sanatçılara ayrılırken, Bornova Belediyesi yanında bulunan Belediye Sergi Salonu küçükler ve okullar için kullanılmaktadır.

Bonova Belediyesi olarak halka çeşitli kurslar düzenlenmektedir. Bu kurslar Halk Eğitim Merkezi ile protokol yapılarak düzenlenmektedir. Kurslar meslek edindirme amaçlıdır ve sertifika verilmektedir.

Altındağ ve Çamdibi'ndeki şubelerinde de meslek edindirme kursları düzenlenmekte ve Kadın Danışma Merkezleri bulunmaktadır. Burada bir psikolog görev almakta ve kadın sığınma evlerine ihtiyacı olanlara yardımcı bulunmaktadır. Işıkkent ve Pınarbaşı da şubeleri arasındadır. Evka-3, Çamkırın ve merkezde Kadın Dünyası Salonları adı altında çalışmalar kadınlara yönelik olarak gerçekleştirilmektedir.

3.2.6. Narlıdere Belediyesi

Narlıdere Belediyesi'nde Kültür Müdürlüğünden sorumlu şu anda bulunmadığından dolayı, Basın ve Halkla İlişkiler Danışmanı Nizamettin Bedir ilgilenmektedir. 2003-2004 sezonunda yapılan etkinlikler hakkında şu bilgileri vermiştir.

Narlıdere Belediyesi dört yıl önce açmış olduğu Narlıdere Atatürk Kültür Merkezinde (Fotoğraf 16) sosyal ve kültürel faaliyetlerini sürdürmektedir. 600 kişilik salona sahip olan Atatürk Kültür Merkezi amatör tiyatro topluluklarına sahne sağlamaktadır. Devlet Tiyatrosu burada haftada iki gün gösterimde bulunmaktadır. Ayrıca özel tiyatrolar da sene içerisinde gösterilerini halka sunmaktadırlar.

Fotoğraf 16. Narlıdere Belediyesi Atatürk Kültür Merkezi'nde Bir Sanatsal Etkinlik

Atatürk Kültür Merkezi içerisinde sergi salonu da bulunmaktadır. Burada sene içerisinde çeşitli sanatçıların eserleri sergilenmektedir. Narlidere Belediyesi'nin vermiş olduğu kurslar içerisinde bulunan resim kursu Belediye binasının altında yer alan atölyede devam etmektedir. Atölye sorumluluğunu Mustafa Hazar'ın üstlendiği kurs beş yıldır çalışmalarına devam etmektedir. Burada hoby niteliğinde verilen kursların yanında üniversiteye hazırlık amaçlı kurslar da verilmektedir. Bu atölyede yapılan çalışmalar sene içerisinde ve özellikle sene sonunda Atatürk Kültür Merkezinde sergilenerek halka sunulmaktadır.

Narlidere Belediyesi sene içerisinde halkın ilgisine göre çeşitli kurslar vermektedir. Bu kurslara emekliler, ev hanımları ve çocuklar belli yaş gruplarına göre katılmaktadır. Kurslar; modern dans, gitar, saz, tiyatro, halk oyunları, yogo ve el sanatları vb... alandır. Bunlar afiş ve bez panolar halinde halkın yoğun bulunduğu yerlere asılarak duyurulduğu gibi internet adresinden de duyurulmaktadır.

Verilen bu kurslar arasında bulunan Türk Sanat Müziği kursu ücretsizdir. Buna emeklilerin ve ev hanımlarının ilgisi büyüktür. Kursa katılanlardan 100 kişi civarındaki koro sene içerisinde ve sonunda halka konserler vererek Türk sanat müziğine özlemi gidermektedir.

Narlidere içerisinde bir sinema salonu bulunmadığı için bu etkinliği gidermek amacı ile Atatürk Kültür Merkezi'nde yer yer sinema gösterimleri de yapılmaktadır.

Narlidere Belediyesi sene içerisinde çeşitli kutlama ve anma törenleri ile söyleşiler, şiir dinletileri de yaparak halkı bir araya getirmektedir. Türkiye için önemli şahısların ölüm yıl dönümlerinde anma törenleri düzenleyerek, söyleşi ve konserlerle hatırlanmalarını sağlamaktadır. (Ek 12)

Yapılan etkinlikler arasında bu yıl üçüncüsü düzenlenen "Gençlik ve Çiçek Festivali" bulunmaktadır. Bu festival içerisinde konserler, yarışmalar ve söyleşiler yer almaktadır. Bu festival halk tarafından benimsenmiş ve katılım çok olmuştur (Ek 13).

Narlidere Belediyesi'nin 2005 yılı içerisinde gerçekleştirmeyi planladığı "Güzel Sanatlar ve Konservatuar Atölyesi" projesi bulunmaktadır. Proje hazır durumdadır ve 2005 yılında gerçekleştirilmeyi beklemektedir. Burada çalışmalar 5-12 yaş grubuna hitap etmektedir. Bale, tiyatro, piyano, çinçilik, heykel vb... kurslar projesi içerisinde gerçekleştirilecektir. Hüseyin Çebi yönetimindeki projedeki kurslar; düşük ücretli olup, gönüllü eğitimciler görev alacaktır.

Önemli bir çalışma da Atatürk Kültür Merkezi içerisinde bir kütüphane oluşturulmasıdır. Kütüphane’de 8000’nin üzerinde kitap bulunmaktadır. Bu kitapların içerisinde 5000’i günceldir ve sürekli yenilenmektedir. Halk ve özellikle öğrenciler kütüphaneden yararlanmaktadır.

3.2.7. Balçova Belediyesi

Balçova Belediyesine ait olan Balçova Kültürevi’nden bilgiler alınmıştır. Kültürevi’nin çalışma amacı yazılı olarak verilip çalışmalarını bu doğrultuda sürdürdüklerini belirtmişlerdir. Burada sergilerin yanında çeşitli kurslar verilerek halk buraya çekilmektedir (Ek 14). Böylece çevre halkı buraya uğramadan geçmemektedir. Ekler bölümünde yıllık çalışma programlarından bölümler yer almaktadır (Ek 15). Bize verilen yazılı bilgi şöyledir:

1580 sayılı yasa gereği, “Halkın sosyal, kültürel spor alanındaki gereksinimlerinin karşılanması” çerçevesi içinde yarışma, şenlik ve festivaller düzenlemek yerel yönetimimizin asli görevlerinden biridir. Bu bağlamda, halkımızın kültürel yapısının, duygu ve bilinç düzeyinin gelişmesi, sosyal etkinliklerimizin bir çatı altında toplanması, en önemlisi kent kültürü bilincinin oluşması amaçlanmıştır.

AMAÇ

Kültür bakanlığının katkılarıyla bize kazandırılan Kültür Evi’nin temel amacı; gerçekleştirilecek kültürel aktiviteler ile halkımızın kültürel yapısının, duygu ve bilinç düzeyinin gelişmesini sağlamaktır. Yeni binyılda yerel bilinçlenmenin önemi göz önünde tutularak kent kültürü oluşturma çabası kültür evi aracılığıyla sağlanmaya çalışılacaktır. (Balçova Kültür Evi)

Yukarıda İzmir sınırları içerisinde belli başlı bazı belediyelerden kültür ve sanatsal olarak yapılan etkinlikler alınmıştır. Burada her belediye kendi olanakları ölçüsünde halkı için elektrik, su, kanalizasyon dışında farklı hizmetlerin de olduğu bilinci ile çalışmalarını sürdürmektedir. Tabii ki de bu çalışmalar halkın kentlilik bilincini yükseltmek için, kültüre ve sanata olan duyumu artırmak için yapılmaktadır. Fakat görülmektedir ki bu çalışmalar yetersiz kalmaktadır. Çünkü sanata ve kültüre ilgi hala belli kesimin elindedir. Bu nedenle çalışmaların aynı veya daha artırılarak sürdürülmesi gerekmektedir.

3.3.Farklı Ülkelerden Örnekler

Yukarıda belediyelerimizin yapmış olduğu çalışmalara bir de Avrupa’dan örnek eklediğimizde yapılan çalışmaların ne kadar az ve farklı olduğu görülmektedir. Herkesin kabul ettiği gibi Türkiye ilerleme mücadelesi içerisinde ne kadar olursa olsun Avrupa’dan geride olduğu bir gerçektir. Şu anda yapılan çalışmaları Avrupa belli bir dönem önce

gerçekleştirdiği için sanat ve kültür olayını daha kolay bir şekilde halka sunmaktadır. Mücadelesinde halkı zamanında bilinçlenerek bugünlere gelebilmiştir.

Günümüzde internet sayesinde birçok şeyden haberdar olunabilmektedir. Hatta mail sayesinde haberleşme bile gerçekleşebilmektedir. Araştırmamızda bundan yaralanılmış ve çeşitli ülkelerin yerel yönetimlerine mail gönderilmiştir. Bunların arasında Eindhoven, Paris, Roma, Londra ve New York yer almaktadır. Fakat maillere bu güne kadar bir cevap alınamamıştır. Yalnızca Eindhoven belediyesi ile orada yaşayan Türk aileler sayesinde biraz bilgi elde edilmiştir. Belediye kültür ve sanat faaliyetlerinin yürütülmesi ile ilgili hazırlanmış olduğu broşürü göndermiştir. Burada sanatçıların çalışma yapabilmek için gerekli şartları, belediyenin bunları düzenlerkenki aşamaları yer almaktadır. Bu broşürü ekler bölümünde orijinali ile vermekteyiz. Bu yardımcı olan aile ile Türkçe'ye çevrilmiştir. Bilgiler aşağıdaki gibidir (Ek 16).

Kültüre Maddi Destek başlıklı broşürde Eindhoven Belediyesinin Danışma Merkezi Hakkında alt başlığında şunlar yer almaktadır:

Eindhoven Belediyesi çalışmalarını altı farklı grup üzerinde gerçekleştirmektedir. Bunlar: halkın genel kültürünü arttırmak için yapılan çalışmalar, ressamlara kişisel destek, heykeltıraşlara kişisel destek, şehrin estetik görünümü ile ilgili çalışmalar ve bunun tüm bölgelerde uygulanması, yeni başlayan amatör sanatçılara destek ve kültür komisyonunun çalışmalarına destek vermektir.

Sanat ve Kültür çalışmalarına şunlar girmektedir: Sanatın içine giren, sanatsal özellikler taşıyan her türlü çalışmayı desteklemektedir. Örgün ve yaygın eğitimde sanat derslerine önem verilmektedir. Amatör sanatçılara çalışmalarında destek verilmektedir. Kütüphanelerde sanatçıların yararlanabileceği geniş bir bölüm bulunmaktadır. Burada tarihsel bilgiler büyük bir yer kaplamakta ve bir arşiv oluşturulmuştur. Folklorik açıdan kültürel çalışmalara değer verilmektedir. Sanatsal ve kültürel çalışmaların halka ulaşması için medyadan özellikle yararlanılmaktadır. Yabancı asıllı halka da kültürel değerlere doğru ilgilerini çekmek, sanatsal ve kültürel açıdan bilinçlendirmek için çalışmalar yapılmaktadır.

Yukarıdaki bu bilgiler verildikten sonra belediyeye başvuruda bulunmak isteyen sanatçılara önerilerde bulunmaktadır. Bu öneriler aşağıdaki gibidir.

Sanatçıların projeleri için bir defaltına önerileri kabul edilmektedir. Fakat farklı faaliyetlerde tekrar başvuru şansı vardır. Proje süreleri ve içeriği farklı olmalıdır. başvuruları komisyon değerlendirmekte ve gerekirse araştırma yapıp, referanslar almaktadır. Yabancı uyrukluların da referansı gerekmektedir.

Daha sonra komisyon hakkında bilgi verilmektedir. Görevli olan komisyon dört senede bir değişmektedir. Toplantılarını sene içerisinde dört veya beş kez yapmaktadır. Toplantılar gazetelerde ilan edilip halka açık olarak gerçekleştirilmektedir. Toplantıya girip dinlemek serbesttir.

Sanatla ilgili olan başvurular ön başvuru ile kabul edilmektedir. Belediyenin 1994'deki yeni stratejisi ile ön başvurunun on iki hafta öncesinden yapılması gerekmektedir. Bu başvurular komisyonda görüşülecektir. Küçük yerleşimlerdeki belediyelere yapılan başvuruların da merkez belediyeden geçmesi gerekmektedir.

Yapılacak başvurularda bilgi alabilmek için adres ve telefon numaraları verilmiştir. Burada proje ile ilgili bilgilerin tam olması gerekmektedir. İlk önce yapılacak çalışmaların en başta verdiği belediyenin kent için yapılacak altı çalışmadan birine uygun olması gerekmektedir. Amacı ve kimlere hitap edeceği önemlidir. Maddi olarak gereken miktar gibi koşullara bakmaktadırlar. Yapılacak çalışma profesyonelce hazırlanmalıdır. Organizasyon düzenli olmalıdır. Ayrıca herkese hitap edecek karakterde olmalıdır. Sonuç negatif olursa altı hafta içerisinde yeniden düzenlenmiş olarak başvuru yapılabilir. Eğer başvuru kabul edilirse bir defaya mahsus belediye en yüksek 1.375 Euro'ya kadar maddi destekte bulunmaktadır.

Bunun yanında özel kültür merkezlerine devam edenlerin, buralarda çalışanların ve vakıflardan yardım alanların başvuruları kabul edilmemektedir.

Yukarıda Eindhoven Belediyesinin kültürel ve sanatsal çalışmaların yürütülmesi ile ilgili bilgiler verilmektedir. Ayrıca bu bilgileri belediye broşür haline getirerek halka da sunmaktadır. Bu broşür doğrultusunda bu kadar bilgi edinilebildiğine göre belediye içerisinde bu çalışmalarla ilgili daha birçok aktivite vardır diye düşünüyor ister istemez. Araştırmalar devam etmektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM SONUÇ VE ÖNERİLER

Zamanımızda ekonomik ve teknolojik yapıdaki değişiklik, birey üzerindeki yoğun baskı ve kaybolan değerlere sahip çıkma isteği, sanata olan ilgiyi daha da arttırmıştır. Toplumun gelecek kuşaklara sahip olduğu değerleri aktarması ancak sanat yoluyla gerçekleşecektir. Sanat ve kültürün gelişimi, toplum içindeki yaratıcı bireylerle sağlanmaktadır. Gelenek ancak kendini yeniden yaratma bilincine sahip bireyle devam ettirilebilir. Eski değerler bugün kendini gösteriyorsa bunu bugüne aktaran güçlü yaratıcı bireyler sayesinde sağlamıştır. Fakat bu değerler o zamanki çağların aynısını devam ettirme ruhu değildir.

Bir kentin kültürünü yansıtabileceği en iyi yol sanattan geçmektedir. Sanatı da kentte görebilmek ancak bu etkinliklerin sunulabileceği yerlerin bulunması ile olacaktır. Bu da kültür merkezleri demektir. Derin bir tarihsel geçmişe sahip olan İzmir'in sanatsal ve kültürel etkinliklerini gösterebilmesi için yeterli düzeyde kültür mekanlarına ihtiyacı vardır. Burada büyük görev belediyelere düşmektedir. Bu görevi kendi ellerinde bulunan arsaları kültür, sanat mekanları olarak değerlendirmeleri ile gerçekleştireceklerdir.

18. yüzyıla gelene kadar İzmir, gerek sosyo-kültürel, gerekse ticari hayatta sessiz kalmıştır. Ancak 18. yüzyıldan sonra ve özellikle 20. yüzyıl başında Sanayi Devrimi ile İzmir'in portresi değişmiştir. Sosyo-kültürel ve ticari hayat canlanarak değişim göstermiştir. Ticari hayatın gelişmesinde ham maddelerin ulaşım yolu üzerinde olması ve İzmir'in liman şehri olması etkili olmuştur. Bu özelliklerinden dolayı İzmir, bir ticaret şehri olarak kendini göstermiş ve sivrilmiştir. Fakat ticaret şehri olmasına rağmen İzmir kültürel ve sanatsal açıdan zaman içerisinde geri kalmıştır. Günümüzde kültürel ve sanatsal etkinlikler her ne kadar çoğaltılıp geliştirilmeye çalışılsa da yapılan etkinliklerle İstanbul'un ya da Ankara'nın seviyesine ulaşamamıştır. Bu konudaki düşüncelerini Gürhan Tümer, İzmir'in Kimliği Üzerine adlı yazısında şöyle ifade etmiştir:

Kentin kültürel, sanatsal, entelektüel kimliğinin, bu özelliğini, günümüzde de sürdürdüğünü söylemek yanlış olmaz. Gerçekten de, bugün İzmir'de, bir senfoni orkestrası, bir opera, bir bale, bir tiyatro, çok sayıda resim galerisi, kitapçı, sinema, kimileri uluslar arası olmak üzere çeşitli sanatsal gösteriler, festivaller düzenleyen vakıflar vardır ama yine de, Türkiye'nin üçüncü büyük kenti olmasına karşın, kentimizde, bu konularda birşeylerin eksik olduğu; İstanbul'la, Ankara'yla kıyaslandığında bu eksikliklerin daha bir belirginleştiği; örneğin, kentte, bırakın dünyayı, ülke çapında bile ses getiren bir yayınevinin, bir

bienalin yer almadığı; nüfusla orantılı olarak, yeterli koltuğa sahip kongre merkezlerinin, kültür merkezlerinin bulunmadığı; İzmirli'nin, yalnızca Devlet Tiyatrosu'nun sahneleriyle yetinmekten çok fazla kaygı duymadığı; İzmirli iş adamlarının, kültüre, sanata İstanbullu iş adamları kadar ilgi göstermedikleri; özetle İzmir'in 2000'li yıllarda bile birinci sınıf bir kültür-sanat merkezi kimliği taşımadığı, birçok ortamda kulak arkası edilemeyecek bir sıklıkla ve vurguyla dile getirilmektedir."(Tümer, 2001:50,51)

Buradan anlaşılacağı gibi İzmir'de gerçekleştirilen birçok etkinliğe rağmen hâlâ eksik kalan bir şeyler olmaktadır. Burada Tümer ülke çapında kitap çıkaran bir yayınevinin olmaması, bir bienalin yer almasından şikayet etmektedir. Bu görüşlerinde de haklıdır. Bu gibi çalışmalar hem İzmir'in kendi içerisinde canlanmasına hem de diğer kentlerle arasında sanatsal açıdan ses getiren özelliğe sahip olmasına destek verecektir.

Bir önceki bölümde kültüre ve sanata sahip çıkılması ile ilgili bazı görüşlerde bulunulmuştu. Bunların en başında halkın kültür ve sanat konusunda bilinçlendirilmesi gerektiği üzerinde durulmuştur. Halkı bilinçlendirmek için yapılan çalışmalarda gönüllü ve istekli katılımcıların sağlanması gerekmektedir. Tabii ki de halkı bilinçlendirme konusunda en aktif rolü yerel yönetimler sağlayacaktır. Çünkü daima halkla içi içe olan onlardır. Böylece kentlilik bilinci gelişecek, sanat ve kültüre olan gerekli ilgi ile sanat ürünleri korunup gözetilecektir.

Kente yaşıyor olmak bireye farklılık kazandırmaktadır. Bu farklılık da kültür ve sanatta saklıdır. Kente yaşayıp da kültür ve sanat faaliyetlerinden yararlanmamak yadırganacak bir durumdur. Fakat bu konuda olan birçok kişi vardır. Bu konudaki tutarsızlığı hem kişide hem de kültür ve sanat etkinliklerini düzenleyen kurumlarda aramalıyız. Kişi eğitim yetersizliği ve ekonomik problemler nedeniyle kültür ve sanat etkinliklerinden kendisini soyutlayabilmektedir. Kültür ve sanat etkinliklerini düzenleyen kurumlar ise faaliyetlerini halka duyurmakta, faaliyetlerin reklamını yapmakta yetersiz kalmaktadır. Ayrıca düzenlenen etkinliklerin belirgin bir kesime mi hitap ettiği önemlidir. Yoksa halkın çoğunluğuna mı yönelik olmaktadır. İşte bu aşamada dengeyi kurmak gereklidir. Bu faaliyetler eğer halkın kültür seviyesini yukarı çekecekse çoğunluğa hitap etmesine dikkat etmelidir. Sanatçı ile izleyici veya sanat ile halk arasındaki bu açıklığın bulunup ayrıntılı olarak incelenmesi ve ne gibi yöntemlerle bu açıklığın kapanabileceği bir araştırma sorunu olarak ele alınabilir.

Bunun yanında kent merkezlerinde artık sanatsal ve kültürel faaliyetlere katılanların sayısı oldukça yoğunlaşmaktadır. Bu bağlamda kişi başına düşen tiyatro, dinleti sandalyesi, kitaplık ve sanat-kültür alanları artık yeterli düzeyde değildir. İzmir gibi büyük bir kentte bu ihtiyacı karşılayacak düzeyde sanat ve kültür merkezlerine gereksinme vardır. Bu görev ise

yerel yönetimlere düşmektedir. Bunun için yapılabilecek en iyi çalışma yerel yönetimlere ait boş alanların kültürel ve sanatsal faaliyetlerin yapılabileceği mekanlar olarak değerlendirilmesidir. İzmir kenti metropol sınırları içerisinde bulunan farklı belediyelerle görüşmelerde kimileri boş alanları bu şekilde değerlendirme çabası gösterirken, kimileri ise bunu göze almadıkları anlaşılmıştır.

Yerel yönetimler halka sanat ve kültür açısından verdikleri hizmeti öncelikle kurslar ile sağladıkları görüşündedirler. Önceki bölümde yerel yönetimlerin yapmış olduğu kültürel ve sanatsal faaliyetler olarak verilen programlarda görüldüğü gibi, kurslar ön plandadır. Zamanımızda bu kurslar yerel yönetimlerin rutin yapması gereken hizmetler içerisinde. Bu kurslar yetişmekte olanlara, ev hanımlarına ve emeklilere hitap etmektedir. Burada amaç sanata olan ilgiyi arttırmaktır. Bunlarla birlikte artık kentin sanatçı elinden çıkmış özel ve özgün eserlere ihtiyacı vardır. Böylece kent amatörlerle birlikte sanatı sanatçısıyla birlikte yaşayacaktır.

Sağlam'ın İzmir kentine ait sanatsal üretimdeki gelişimin yavaş ilerlemesine dair çözüm önerileri vardır. Tabii ki de bu çözümler yerel yönetimin desteği ile gerçekleşecektir. Bu önerileri şöyle dile getirmektedir:

İzmir'de; büyük kentlerin sanat ve kültür kimliğiyle bağdaşan, nitelikli izleyicinin beklentilerine yanıt veren bir plastik sanatlar ortamını hâlâ düşlemek durumundayız. Oysa, kişi ve kurum bazındaki desteklerle, son yirmi yılın gelişme dinamiği üzerine çok şey yapılabilir. Özellikle, sanatçıların dış-dünya ile bağlantıları geliştirilerek, İzmir'e özgü tarihi, coğrafi ve kentsel koşullar plastik sanatlar adına zorlanabilir. Tıpkı bazı Avrupa kentlerinde görüldüğü gibi, kente özdeşleşen, tematik bağlamda plastik açılımını belirleyen bir takım etkinliklerin, gündelik hayat içerisinde değişim ve katılımı da öngören çabalarla, bir fuar kenti olan İzmir'de "sanatsal iletişim ve birikim" adına büyük bir kazanca dönüştüreceği kesindir... (Sağlam, 2001:30)

Çağdaş bir kent oluşturma yolunda en önemli görev kuşkusuz yerel yönetimlere düşmektedir. Bu yönde kent kültürü, kent sanatı ve kent plastiklerine gerekli önemin verilmesi çıkış noktasından biri olmalıdır. Kent estetiği adına düzenlenen yarışmalarla, ödüller konulmasıyla ve şenliklerin düzenlenmesiyle kentlilik bilinci artırılacaktır. Kent sanatının geliştirilmesi, kent kültürünün benimsenmesi ve kentlilik bilincinin sağlamaştırılması için yerel yönetimler çalışmalarını yoğunlaştırmalıdır.

Yerel yönetimlerle yapılan görüşmeler sırasında, burada çalışanlar, toplumların seviyelerini yükseltmek için kültürel öğelere ihtiyaç olduğu görüşünü desteklemiştir. Sanatı, edebiyatı ve bilimi güçlü olan toplumların, güçlü bir toplum olacağı görüşünde hepsi hemfikir. Bilgi ve kültürün kentlerde üretildiği görüşüne ise katılım çok fazla değildir. Oysa bilgi ve kültür kentlerde üretilir.

Uygar insanlar kentlerini planlamaya, geçmişten getirdiği mirası korumaya ve yeni ihtiyaçların giderilmesi sürecinde, kentlerin geçmişle uyumlu bir şekilde dönüşmesine çalışmaktadırlar. Ülkemizin kendine özgü koşulları nedeniyle, Türkiye'deki kentler de hızlı bir değişim yaşamaktadır. Bu değişimin binlerce yıllık geçmişe saygılı bir içeriğe sahip olabilmesi için, yeni nesillerin yaşadıkları kentin geçmişini bilmeleri yarar sağlayabilecektir. Üstelik kent bilincine sahip olan, yaşadıkları kente güçlü bir aidiyet duygusuyla bağlı kentliler, o kentin geleceği için teminat demektir. (Yetkin, Yılmaz, <http://www.izmir-bld.gov.tr/StandartPages.asp?menuID=824>)

Kent içerisinde yapılan kültürel ve sanatsal faaliyetler eşit ağırlıklı olarak yapılmamaktadır. Burada en büyük etken eğitim seviyesinin aynı düzeyde olmamasıdır. Bu nedenle sanatsal ve kültürel faaliyetler kent merkezlerinde ağırlıklı olarak sürdürülmektedir. Bu zamana kadar kentin çeperlerindeki sanatsal ve kültürel çalışmalar ihmal edilmiştir. Fakat son zamanlarda buralarda kültür merkezleri açılarak hareketlenmeler başlamıştır. Bu gibi faaliyetlerin artık seviye farkı gözetmeksizin halka hitap edecek şekilde hazırlanması amaçlanmalıdır. Kentlilik bilincini geliştirmek için yapılan çalışmalara ağırlık verilmelidir.

Yerel yönetimlerin çalışmalarını eşit ağırlıklı düzeyde yapmasının yanında halkın eğitim seviyesinden dolayı eksiklikler olduğu da belirtilmişti. Sanatsal ve kültürel faaliyetler yaygın olarak ve seviye farkı gözetmeksizin yapılmasına rağmen hâlâ kentte yaşayıp da kültürel ve sanatsal faaliyetlerden yararlanmayan birçok kişi bulunmaktadır. İşte bu kişileri uyandırabilmek için kent çeperlerinde faaliyetlerin daha sıklıkla artırılarak yapılması gerekmektedir. Böylece eğitim için de artı bir değer katılmış olacaktır.

Yerel yönetimlerde sanat ve kültüre verilen önem zamana göre değişmektedir. Zamana göre değişmektedir; çünkü burada en önemli etmen seçimlerdir. Bilindiği gibi seçim ile her dört senede bir başkan ve ona bağlı olan çalışan kadro değişmektedir. Bu da her partinin tüzüğündeki “sanat anlayışı” farklılığını getirmektedir. Politik görüş farklılığı kentin sanatsal faaliyetlerine de yansımaktadır. Bazı yönetimler sanata ve kültüre önem verirken, bazıları ise bunlara sırtını dönmekte veya önem veriyormuş gibi görünmektedir. O halde sanat anlayışı politik iktidara göre değişmektedir. Oysa bir kenti yöneten yerel yönetimlerin sanatsal ve kültürel çalışmalar ile kendilerini göstermeleri her zaman çağdaşlığın bir kanıtı olacaktır. “Sanata ve kültüre önem veren yerel yönetimler çalışmalarını tam anlamıyla yürütebiliyor mu?” Bu da çözülmesi gereken bir sorundur.

“Kent plastiklerine yeterince önem veriliyor mu?” sorusuna yerel yönetimlerde bulunan görevliler “Evet” olarak cevap vermişlerdir. Kent plastikleri içine giren anıt, heykel ve büstlerin temizliklerinin ve çevre düzenlemelerinin zaman içerisinde yapıldığını belirtmişlerdir. Fakat yine de kent plastiklerinin birçoğu zarar görmüş ve bakımsız haldedir. Bakım işlemlerinin sürekli yapılması gerekmektedir. İzmir içerisinde oldukça fazla kent plastiği bulunmaktadır. Bunlar anıtlar, büstler, heykeller ve duvar resimleridir. Bu kent

plastiklerinin korunması, tanınması ve algılanması için bir çalışma yapılmamaktadır. Hiç kimse önünden geçtiği heykelin farkında değildir. Demek ki yapılan bu gibi çalışmaların halkın merakını uyandıracak konumda sergilenmemektedir. Bugün kentliye sorduğumuzda Cumhuriyet Meydanı'ndaki Atatürk Heykeli, Konak'ta bulunan İlk Kurşun Anıtı ve Saat Kulesi'nden başka çok fazla kent plastikleri bilinmemekte ya da tanınmamaktadır. 1999 yılında Burhan Özfatura'nın başkanlığı döneminde Büyükşehir Belediyesi'nin İzmir Anıtları adı altında çıkardığı bir kitap bulunmaktadır. Kitapta anıtlar, heykeller ve büstler genellikle sanatçıları ile birlikte tanıtılmıştır. Yapılan bu çalışma İzmir'de bulunan kent plastiklerine değer kazandıracak bir çalışmadır. Fakat bugün bu kitabın nerelerde bulunduğu merak konusudur. Bu kitap belediyelerin kütüphanesi dışında okul kütüphanelerinde de bulunması gereken bir kitaptır. Hatta öğretmenlerin elinde de olması gerekir. Artık zamanımızda bu kitabın daha düzenli bir şekilde yeniden güncelleştirilmesi, okullara ve öğretmenlere gönderilmesi, hatta diğer kurum ve kuruluşlara da iletilmesi gerekmektedir. Bunun yanında duvar resimlerimiz ise çok özel çalışmalarla gerçekleştirilmediği gibi, bir süre sonra üzeri boya ile kapatılmaktadır. Heykel, ant ve büstlere verilen önemin belki bir miktarı gösterilmektedir.

Zamanımızda kentler artık insanların mutluluğu için yeniden yaratılma çabasındadır. Bozuk kent yapısının yani eskinin üstüne bir sünger çekilmektedir. Betonlar, çirkin görüntüler güzelliklerle kaplanmaktadır. Bazı kentler parkların yanında kör duvarları orman alanına çevirmenin yollarını bulmuştur. Burada görünen o ki sanatçılara fırsat tanınmış ve sanatçılar kaldırımlara veya kör duvarlara üç boyutlu görsel güzellikleri kentlere kazandırmışlardır. Konuyla ilgili olarak diğer ülkelerden örnek olarak alınan resimler (Fotoğraf 7) daha önce verilmiştir. Resimlerle ilgili olarak verilen bilgiye göre bazılarının yapılmasında kentle bütünleşen kuruluşların da katkısı vardır. Kent yöneticilerimizin ve bürokratlarımızın bu görüntülere dikkatle bakması gerekmektedir. Buradaki örnekleri kentimiz İzmir ile karşılaştırdığımızda aradaki fark çok rahat anlaşılabilir. (Fotoğraf 8) Yapılan siloların renklendirilmesi, trafoların resimlenerek gizlenmesi, ara sokakların resimlenmesinden öte göze batan bir çalışma olmaktadır. Aralarındaki fark görülüp İzmir halkının gerçek sanatla buluşturulması gerekmektedir.

Yerel yönetimlerin katkısı ile yapılabilecek diğer bir çalışma ise daha önce İstanbul-Nişantaşı'nda uygulanmış bir açık hava sergisi olan yaya sergileridir. (Fotoğraf 9) Bu sergiler sanat için ayrılmış mekanların dışına taşarak sokakları ve kamusal alanları içine almıştır. Bu sayede yaşanan yere başka bir bakış açısı kazandırılmıştır. Yapılan çalışma ile kentle sosyal ve kültürel açıdan bütünleşen bir etkinlik oluşturulmaktadır.

İstanbul'da yapılan yaya sergilerine sanatçı, mimar ve tasarımcılar katılmıştır. Bu etkinlikte sokaklar, bina cepheleri, billboardlar, cafeler, dükkan vitrinleri ve kamusal alanlar kullanılmıştır. Böylece insanlar düşündürülmüş, şaşırtılmış ve kentte yapılabileceklerle ilgili hayal kurmaya teşvik ettirilmiştir. Bu sergilerin en önemli sonucu kısıtlı alanlarda saklı kalan kültürel faaliyetlerin daha geniş bir izleyici kitlesiyle buluşturulmasıdır. (Fotoğraf 9)

Bu gibi çalışmaların yapılması isteniyorsa öncelikle sanatçılarla ve sanat eğitimi veren kurumlarla işbirliğine gidilip, sanat içerikli ürünlerin yapılması gerekmektedir. Hoby olarak resme başlamış ve bunu öyle sürdüren kişilere gidilmemelidir. İzmir'in ölü duvarlarını nefes alır hale getirmek için belediyeler yeterli maddi olanağı sağlayamıyorsa özel kuruluşların sponsorluğundan yararlanmalıdır. İzmir'de kentle bütünleştiği söylemini dile getiren kuruluşların sayısı az değildir. Belediye ile birlikte bu kuruluşların kente karşı sosyal sorumluluklarını yerine getirirken ortak çalışarak projeler planlamaları kentimize artı değer kazandıracaktır.

Meydanlarımıza dikilen anıt ve heykellerimizi şöyle bir incelediğimizde değerli heykeltıraşlarımıza yaptırıldıklarını görmekteyiz. Fakat bunlar değer açısından birbirlerini dengelememektedirler. Yorum, form ve önem açısından bakıldığında belli bir değer sırasını almaktadırlar. 1932 yılında Cononica tarafından yapılan Atatürk Anıtının, Turgut Pura tarafından yapılan İlk Kurşun Anıtının, 1972 yılında Tamer Başoğlu tarafından yapılan Karşıyaka'daki Atatürk, Annesi ve Kadın Hakları Anıtının değeri büyüktür. Kent içerisinde daha birçok heykeltıraşın eserleri yer almaktadır. Ulusal mücadelede yer alan birçok şehidimizin de kentin belirli yerlerinde anıları yaşatılmaktadır. Ayrıca kent için emeği geçenlerin de heykel ve büstleri kentsel mekanlarda kentlilerle iç içedir. Ayrıca korunması ve bakımı da yeterli değildir. Bunun ötesinde artık bu kent plastiklerine çağrı yakalamak adına sanatsal içeriği fazla olan çağdaş çalışmaların da eklenmesi gerekmektedir. Böylece tarih ve sanat iç içe kendini kent plastikleri ile gösterecektir. Fakat bu heykel ve anıtların ne zaman, kim tarafından, ne amaçla yapıldığını açıklayan yazıları ya eksik bilgilerle yazılmış, ya çok küçük olarak bir kenarına iliştilmiş, ya da hiçbir tanıtıcı yazı bulunmamaktadır. Kentliler tarafından tanınması ve algılanması için bunların incelenerek bir an önce düzenlenmesi gerekmektedir.

Her kentin çeşitli yerlerinde plastik değerleri vardır. Bunlar tarihsel süreçte veya kenti güzelleştirme çabaları sonucunda ortaya çıkmıştır. İzmir kentinin plastik değerlerine şöyle bir baktığımızda ilk akla gelen Saat Kulesidir. 1901 yılında II. Abdülhamit'in tahta çıkışının 25. yıl dönümü nedeni ile Sadrazam Küçük Sait Paşa tarafından yaptırılmıştır. Bunun yanında Asansör de İzmir'in simgelerinden birisi olmuştur.

Çağdaş bir seviyeyi yakalamaya çalışan İzmir'in kent plastiklerine önem vererek kentteki sayısını artırması gerekmektedir. Kentin belli başlı yerlerinde kent plastikleri kendini göstermektedir. Fakat bunların sayıları sanat için yeterli değildir. Mevcut olan bu çalışmaların içerisinde soyut çalışmaların sayıları oldukça azdır. Soyut çalışmaların da hazırlanarak kentin belirli yerlerinde sergilenmesi gerekmektedir.

Algılanmama, kentlilerin ilgisizlikleri ve çevrelerine duyarsızlıkları yanı sıra, mekansal bütünlüğün olmayışından da kaynaklanmaktadır. Bu olumsuzluğun aşılmasında bir yandan kentlilik bilincinin oluşturularak bireylerin çevrelerine karşı duyarlı olmalarının sağlanması, diğer yandan da tasarım çalışmalarına gerekli özenin gösterilerek kentsel tasarım disiplinine hak ettiği yerin verilmesi gereklidir. Çağdaş bir kent oluşturma yolunda en önemli görev kuşkusuz yerel yönetimlere düşmektedir. Bu yönde kent kültür, kent sanatı ve kent plastiklerine gerekli önemin verilmesi çıkış noktalarından biri olmalıdır. (Kara, Tırıl, Küçükbaş, 2000:165)

Her gün önünden geçilen heykel ve anıtlar kente bir anlam kazandırabilmeli ki geçeni düşündürebilsin. Tabii ki diğer sanatsal ve kültürel aktiviteler gibi heykel ve anıtlar da yerel yönetimlerin sanat anlayışına bağlıdır. Her yönetim kendi görüşlerine uygun olanı onaylayacaktır. Fakat bunu yaparken eğer sanatla ilgili bilgileri yoksa sanatçılardan veya sanat eğitimi veren kurumlardan yardım alması gerekmektedir. Örneğin Buca Belediyesi meydanlara dikmiş olduğu heykel ve anıtlar için sınırları içerisinde bulunan Eğitim Fakültesinin Heykel Bölümünden yararlanabilecektir. Böylece bundan sonra dikilecek heykeller daha çağdaş, sanatsal formlara uygun ve genç sanatçılara olanak sağlayacak şekilde olabilecektir. Buca Belediyesine Mevlana Heykeli'nin (Fotoğraf 6) dikilme nedeni sorulduğunda Buca'da turizmi geliştirmek adına dünyaca tanınmış bir insanımızın heykelini dikerek bunu sağlayabilme amacı ile yapıldığı açıklaması verilmiştir. Mevlana Heykeli'nin Konya'ya daha çok yakışacağı düşüncesi birçok kişinin aklından geçtiği de öğrenilmiştir.

Karşıyaka Belediyesi sınırları içerisinde bulunan Mavişehir'de, Bostanlı Rotary Kulübü tarafından, park içerisinde çok yakın bir zamanda dikilmiş olan heykel, sanat camiasını oldukça düşündürecektir. (Fotoğraf 5) Heykelin açılışı henüz yapılmamıştır. Taş bulunduğu yerden direk getirilip oraya dikildiği imajı vermektedir. Ayrıca kaidesinde "Bostanlı Rotary Kulübü tarafından yaptırılmıştır" yazısından başka bir sanatçı adı bile yer almamaktadır. Bu heykelin bir sanatçı eli deymiş olması umudu taşınmaktadır. Fakat Bostanlı Rotary Kulübü başkanı ile görüşme yapıldığında sanatsal bir değeri olmadığı ve mimarlar tarafından tasarlandığı belirtilmiştir. Dünyada barışı simgelemesi adına yapılan, sanatsal içeriği olmayan heykel, şimdiden kentliye sunulan bir sanat eseri konumunu almıştır.

Kent meydanlarına dikilen heykel ve anıtlar için eklenmesi gereken bir diğer konu ise, yerel yönetimlerin hep aynı kişilerle çalışıyor olmasıdır. Yapılan heykel ve anıtlarda farklı heykeltıraşlara olanak verilmelidir. Sanat eğitimi veren kurumlardan her yıl birçok heykeltıraş mezun olmaktadır. Eğer bunlar arasında karar alınamıyorsa bir heykel veya anıtın temasına göre yarışma düzenlenerek sonuca ulaşılabilir.

Dünyada kültürleri buluşturan, birbirine tanıtan, dünyanın bir ucundan diğer bir ucuna taşıyan ortak nokta, sanattır. Her kentin sınırları içerisinde yaşayan yurttaşlarını bir araya getiren, iletişimi sağlayan veya eğitim seviyesini dengelemede araç olan da sanattır.

Bir kentte sanata olan ilgiyi arttırmanın, sanatı odak noktası yapmanın yolları mutlaka vardır. Bir müzik etkinliğini, sahne sanatları gösterisini, film gösterimini, resim ve heykeli, bir tema çevresinde, birçok etkinlikle birlikte aynı zaman diliminde toplamak mümkündür. Buna tam bir isim vermek gerekirse “festival organizasyonları” denebilir. Festivallerdeki buluşma ile birçok sanatsal etkinlik kendini göstererek kentin odak noktası haline gelebilmektedir. Zaman içerisinde festivaller artık yöresellikten çıkmış uluslararası bir düzeye de ulaşmıştır.

Festivallerin sık bir şekilde kent içerisinde kendini göstermesi, kentli ile sanatı buluşturma için en iyi çabalardan biridir. Böylece kentlilik bilinci ile yoğrulan halk, farkında olmadan sanatsal aktivitelerde kendini göstermeye başlayacaktır. Bunun ötesinde uluslararası olan festivaller halk ile kaynaşmanın ötesinde farklı ülkelerden sanatçıların kendi sanatçılarımız ile kaynaşmasını da sağlayacaktır. Böylece iki kültür arasında ister istemez kültür alışverişi de gerçekleşmiş olacaktır. Festivallerle ilgili olarak İzmir Kültür ve Eğitim Vakfı (İKSEV) Başkanı Filiz Eczacıbaşı Sarper şu sözlerle İzmir Festivalinin önemini vurgulamaktadır: “Avrupa Festivaller Birliği’ne üye olan festival, ülkemizi ve kentimizi en iyi şekilde tanıtıyor. Hem kent kültürüne ve sanatçılarına katkı sağlıyor, hem eğitim işlevi görüyor. İnsanlar arasındaki en sağlam köprü sanat yoluyla kurulduğundan çeşitli uluslardan gelenler burada sanat yoluyla bütünleşiyorlar. Dostluk ve barış sağlanıyor.” (İzmir Life, 2004:64)

Festivalleri İzmir özelinde incelediğimizde İzmir’de de birçok festival yapıldığı görülmektedir. Bazıları yıllardır yol alırken, bazıları ise maddi olanaksızlıklar nedeni ile zaman içerisinde unutulmaya mahkum olmuştur. Bunun yanında yenilerine ise kapı açılmamaktadır. Buna en büyük neden olan maddi yetersizlik problemidir. Tabii ki güç birliği oluşturulması gerekmektedir. Yerel yöneticilerden devlet kurumlarına, özel şirketlerden sanat kuruluşlarına dek geniş bir kesimin birlikteliği ile daha nice festivaller kent çapını aşip yurt geneline, yurt genelinden dünyaya duyurulacaktır.

İzmir’de birçok festival yapılmaktadır. Blues, Avrupa Caz, Kısa Film, Avrupa Filmleri, Tiyatro Günleri ve Uluslararası İzmir Festivali ile çeşitli zamanlarda kent merkezinde hareketlilikler görülmektedir. Bu yıl 18. kez kutlanan İzmir Festivali düzenlenenlerin en ünlüsü ve eskisidir. Bu festivale İzmir Kültür Sanat ve Eğitim Vakfı’nın (İKSEV) katkıları büyüktür. Son yıllarda sanatsal ve kültürel etkinliklerin sayısının oldukça fazla olduğu düşünülürse duvar resimleri, heykel, rock, gençlik, kukla veya yaya sergileri adı altında birçok temada festivaller de düzenlenebilir. Çok fazla kişi tarafından bilinmemesine rağmen bir suluboya festivali, dans festivali, Fransızca öğrenenler arasında tiyatro festivali de düzenlenmektedir. Fakat duyurular olumlu netice vermemektedir. Çünkü belli bir kesim festivallere iştirak ederken belli bir kesimin haberi bile olmamaktadır.

İzmir Festivali daha önce de belirtildiği gibi 18 yıldır düzenlenmektedir. Fakat İzmir festivali olarak yapılan genellemenin altında sürekli aynı sanat dallarının aktif olarak yer alması biraz düşündürücüdür. Bu festival esnasında konserlerin, bale ve dans gösterilerinin yanında diğer sanat dallarına yer verilerek festivalin içeriği genişletilebilir.

Ne kadar çok festival olursa o kadar çok kent kendini tanıyacaktır. Halkını bu festivallerle uyandıracaktır. Yapılan festivaller bir iki sene öncesine kadar kent merkezlerinde sunulurken artık genişleyerek varoşlarda yer alan kültür merkezlerinde de halkla buluşmaktadır. Bu da İzmir’in artık sanatsal ve kültürel olarak bir atılımında bulunduğu bir kanıtı olacaktır.

İzmir içerisinde bulunan yerel yönetimlerde görev alanlara “Kültürel ve sanatsal faaliyetlere karşılıksız olarak tam bir destek veriliyor mu?” diye sorulduğunda cevap “evet” olmuştur. Kültür ve sanat merkezlerine başvuru yapan herkesin herhangi bir etkinlik hakkındaki istekleri değerlendirilerek, aralarında seçim yöntemine gidilmektedir. Fazla olan başvurular böylece elenmektedir. Değerlendirme sonucunda ancak olur alabilenler eserlerini sunuma hazırlayabilmektedir. Bu eleme işleminde özellikle tanıdık ilişkilerine öncelik verilmemesine önem verilmesi gerekmektedir. Kültür ve sanat merkezlerinde değerlendirmeleri yapacak kuruldaki jüri üyelerinin sanat ile ilgili kişiler olması gerekmektedir. Genellikle bu kurullarda yer alan jüri sanatın herhangi bir dalıyla uğraşan ve sanatla iç içe olan kişilerden oluşturulmalıdır.

Yerel yönetimlerde sanatçı kadrosu sayısı ise çok düşüktür. Yapılan görüşmeler esnasında öğrenildiğine göre kadrolu olarak bir veya iki sanatçı bulunmaktadır. Fakat anlaşılabilir olarak birçok sanatçı çalışmaktadır. Özellikle Karşıyaka ve Konak Belediyesi çalışmalarını bu şekilde yürütmektedir.

Yerel yönetimler sanatçılara olabildikçe destek sağlamakta olduklarını belirtmektedirler. Tiyatro, konser ve sergilerin halkla buluşması için mekanlar sağlanmaktadır. Tiyatro ve müzik sanatçılarına çalışabilecekleri yerler sağlanırken plastik sanatlar alanında çalışma yapan sanatçılara çalışma ortamı sağlanamamaktadır. Sergi salonları ile yapılan eserlerin halkla buluşması sağlanabilmektedir. Fakat bugün sanatçı kendi olanakları ile çalışma mekanı kurma çabasıdır. Bunu da her sanatçı sağlayamamaktadır. Bunun için yerel yönetimler atölye niteliğinde kullanılacak alanlar sağlayabilmelidir. Kullanım dışı olan binalarla veya boş alanlarda (büyük parklar içerisi gibi) yapılan küçük atölyeler halinde mekanlar oluşturularak bu sağlanabilecektir. Buna Avrupa ülkelerinden örnekler verilebilir. Hollanda'da kullanılan konteynırlarla sanat sokağı oluşturularak sanatçılara mekan hazırlanmıştır. Böylece özgün çalışmaların çıkmasına ve sanatçının halkla buluşmasına olanak sağlanmıştır.

İzmir'de kent için yapılan çalışmalarda eğitim kurumlarından yararlanılmadığı görülmektedir. Oysa İzmir, Eğitim Fakültesine ait bir Resim Bölümüne ve Güzel Sanatlar Fakültesine sahiptir. Yerel yönetimlere ait kültür merkezlerinde çalışan sanatçı eğitimciler ve ihtiyaç olduğunda çağrılan sanatçılar da bulunmaktadır. Fakat sanat eğitimi veren yüksek okullarla işbirliği yapılmamaktadır. Oysa kentsel estetik çalışmalarında sanat eğitimi veren kurumlarla ilişkilerini daimi tutarak yeni ve özgün estetik değerlere olanak sağlanabilecektir. İzmir bu açıdan şanslı olmasına rağmen, etkinlikler belli kişiler ile sürdürülmektedir. Üniversitelerde ise çalışmak için can atan gençler bulunmaktadır. Edinilen bilgilere göre İzmir Büyükşehir Belediyesi üniversite öğrencilerine burs vermektedir. Bu burs karşılıksızdır. Burada belediyelere bir öneri olarak; sanat eğitimi veren bölümlerde eğitim alan öğrencilerden burslarına karşılık kent estetiğine katkıda bulunacak bir çalışma istenebilir. Bu çalışma bir tiyatro, bir konser, bir sergi, bir heykel, kentin gözde olan yerlerinde bir duvar resmi olarak değerlendirilebilir. Böylece hem karşılıksız olarak verilen burslar bir karşılık bulmuş, hem genç sanatçıların kendilerini göstermelerine olanak sağlanmış, hem de kent estetiğine ve kültürüne katkıda bulunmuş olunacaktır.

Yerel yönetimlerle görüşmelerden öğrendiğimize göre yarışmalar düzenlenmektedir. Fakat bu yarışmalar genellikle mimari açıdan olan yarışmalardır. Yapılan yarışma sonucunda ödül alan projelerin bazıları uygulanmış, bazıları ise maddi yetersizliklerden dolayı uygulanmayı beklemektedir. İzmir sınırları içerisindeki farklı yerel yönetimler zaman zaman ilköğretim ve ortaöğretim öğrencileri arasında resim ve şiir yarışmaları da düzenlemektedir. Bu gibi yarışmaların yetişkinler arasında da yapılması gerekmektedir. Böylece sanatçılara olanak sağlanmış olacaktır. Hatta bu gibi yarışmaların geleneksel hale getirilerek devamı

sağlanmalıdır. Sadece sanatçılar veya öğrenciler arasında değil, halkın bilgi ve becerisine göre de farklı temalarda yarışmalar düzenlenebilmelidir. Yarışmalar konusuna güzel bir örnek Karşıyaka Belediyesi'nin yapmış olduğu Homeros Ödülleridir. Geleneksel hale gelmiş olan Homeros ödülleri ile ünlü şair Homeros tanıtılmış, hem şiir yazarlara, hem de okuyanlara hak ettikleri ilgi gösterilmiştir. Homeros Ödülleri geleneksel hale gelerek festival özelliğini de kazanmıştır. Bu gibi çalışmaların her yerel yönetim içinde yapılması gerekmektedir. Böylece yerel yönetimlerin sadece yol, su ve elektrik hizmetleri vermediği anlaşılabacaktır.

Bir önceki bölümde belediyelerin kültürel ve sanatsal alandaki etkinlikleri incelendiğinde hâlâ yeterli sayıda koltuğa sahip olan salonların bulunmadığı görülmektedir. Bununla ilgili çalışmalar yapılmaktadır, fakat geç kalınmaması gerekmektedir. Diğer büyük şehirlere baktığımızda tiyatro açısından sadece Devlet Tiyatrosu ile yetinilmemektedir. Şehir tiyatrolarının yanında özel tiyatrolara da destek sağlanmalıdır. İzmir'de tiyatro faaliyetleri çok göze çarpar durumda değildir. En iyi şekilde çalışmalarını yürüten Devlet Tiyatrosudur. Yerel ve özel tiyatrolar ise kendi çabaları ile çalışmalarını yürütmeye çalışmaktadır. Yerel yönetimlerin desteğine ihtiyaç bulunmaktadır. Yerel yönetimlerde ise özel tiyatrolara desteğin olmamasının ötesinde yerel yönetimlere bağlı bulunan belediye tiyatrolarının sayısı bile çok azdır. İzmir'de belediyeye ait tiyatro öğrenildiğine göre Konak, Bornova ve Karşıyaka Belediyelerinde bulunmaktadır. Bu diğer belediyelerde de oluşturularak halkın tiyatroya ilgisinin artırılması gerekmektedir.

Yerel yönetimlerden sanatçıların yanında sanat örgütlerine de destek vermesi beklenmektedir. İzmir'de bulunan İKSEV en bilinmiş sanat örgütlerinden biridir. İKSEV festivallerde yerel yönetimlerle birlikte sürdürdüğü halde desteğin yeterli olmadığı görülmektedir. Festival gibi çalışmalarda maddi destek çok gerekmektedir. Fakat maddi yönden destek her zaman yerel yönetimler tarafından yapılamadığından, sponsorler yardımı ile çalışmalar sürdürülmektedir. Sponsorler her zaman festivaller için değil, diğer sanatsal aktiviteler için de gereklidir. Çünkü maddi olarak destek yerel yönetimler tarafından daima sağlanamamaktadır. Bunun yanında yerel yönetimlerde yeni çıkacak olan yasal koşullar içerisinde sanat ve kültüre ödenek ayrılacağı edinilen bilgiler arasındadır. Ayrılacak olan ödeneğin en iyi şekilde değerlendirilmesi temenni edilmektedir.

Devletin ve yerel yönetimlerin desteği sanatsal faaliyetler için kalıcı olmalıdır. Kalıcı olmalı ki bir sonraki yıl için daha çağdaş, daha gelişmiş aktiviteler ile sürdürülebilsin. Bunun yanında sponsor olan kurumlar yapmış oldukları katkı ile hem sanata, hem kente, hem de kendi isimleri için reklamlarına artı bir değer katmış olacaklardır. Çalışmalarını

sürdürdükleri kente ve topluma bir şeyler vermiş olacaklardır. Artık yerel yönetimlerin bütçesinde altyapıyla ilgili giderler nasıl yer alıyorsa, kültür ve sanat bütçesi de yer almalıdır. Daha önce de değindiğimiz gibi burada önemli olan seçimle gelen yöneticinin sanatsal ve kültürel olaylara bakış açısidir. Bunun her yönetim değişikliğinde farklılık göstermemesi için yasal olarak bütçede sanat ve kültüre yer ayrılmalıdır.

Yukarıda yerel yönetimler zamanımız koşullarına göre incelenip eleştirilmektedir. Yerel yönetimler ile yapılan görüşmeler sonucunda sürekli olarak, gelen genelgelere göre hareket edildiği belirtilmiştir. Bu nedenle en son gelen genelgenin tasarruf tedbirleri ile ilgili olduğu öğrenilmiştir. Bu genelgeye göre hareket edildiği için sürekli kısıtlamaya gidildiği öğrenilmiştir. Bunun üzerine internet üzerinde yapılan araştırma sonucu Başbakanlık Personel ve Prensipler Genel Müdürlüğü'nün Tasarruf Tedbirleri konulu 26 Haziran 2003 tarihli genelgesi bulunmuştur. Bu genelgenin birinci, dördüncü ve dokuzuncu maddeleri incelendiğinde yerel yönetimlerin kültür ve sanat adına yapabilecekleri maddeler gereği kısıtlanarak engellenmektedir. Bu genelge yenisi gelene kadar geçerliliğini korumaktadır. Şu ana kadar da yenisi gelmediği için yerel yönetimler buna uymak zorundadır. Bu genelge ekler bölümünde verilmektedir. Buradan da sonuç olarak hükümetin görüş açısı anlaşılmaktadır.(EK 17)

Son olarak yerel yönetimlere "İstanbul'daki gibi İzmir'de de uluslararası bir bienalin yapılabilme olanağı var mıdır?" diye sorulduğunda hepsi olumlu cevap vermiştir. Buradan bienal gibi bir organizasyona İzmir'in hazır olduğu sonucu çıkmaktadır. Ancak, İzmir bunun için gerekli olan çağdaş ve atılcı bir başkan ve sanatçılardan oluşan bir kadroya ihtiyacı vardır. Böyle kapsamlı bir organizasyonu gerçekleştirecek olan takım ruhuna sahip, sanat bilinci olan ve kültürel birikimlerini kaybetmeyen İzmirililere de ihtiyaç vardır. Sayın Piriştina'yı aratmayacak başkanlarla yönetilme dileğiyle İzmir Bienali'nin gerçekleşmesini bekleyeceğiz.

KAYNAKÇA

- AKPINAR, Nazan (1995). “Sanatta Sivil Yapılanma” **Sanatçılar Kurultayı**, İstanbul: T.C. Kültür Bakanlığı
- AKSOY, Yaşar (1999). **Ege Kültürü**, İstanbul: İnkılap Kitabevi
- ARMAĞAN, İbrahim (1983). **Yöntem Bilim-1, Bilimsel Yöntem**, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları
- ASILYAZICI, Hayati (1995). “Devlet-Yerel Yönetimlerde Sanatta Özerk Yapılanma” **Sanatçılar Kurultayı**, İstanbul: T.C. Kültür Bakanlığı
- AYDIN, Önder (1995). “Sanatçının Özgür Düşünme ve Üretim Etkinliği İçinde Bulunabilmesi” **Sanatçılar Kurultayı**, İstanbul: T.C. Kültür Bakanlığı
- AYVAZ, Ülkü (1995). “Yerel Yönetimler ve Tiyatro” **Sanatçılar Kurultayı**, İstanbul: T.C. Kültür Bakanlığı
- BAŞAT, İ. Mert (2000). “Bir Kente Sanat Edebiyat Kapısından Girmek” **İzmir Kent Kültürü Dergisi**, Sayı:2, İstanbul: İzmir Büyükşehir Belediyesi Yayıncılık ve Tanıtım Hizmetleri A. Ş.
- BAŞGELEN, Nezih (1998). **Bir Zamanlar İzmir**, İstanbul:Arkeoloji ve Sanat Yayınları
- BEHRAMOĞLU, Ataol (1995). “Sanatsal Yaratma Özgürlüğü” **Sanatçılar Kurultayı**, İstanbul: T.C. Kültür Bakanlığı
- BEKTAŞ, Cengiz (2003). **Yaşama Kültürü**, İstanbul: Literatür Yayınları
- BEYRU, Rauf (2000). **19.Yüzyılda İzmir’de Yaşam**, 1.basım, İstanbul, Literatür:Yayıncılık
- Buca Belediyesi 2003 Yılı Çalışma Raporu, (2003)**
- BOOKCHIN, Murray (1999). **Kentsiz Kentleşme**, Çev. Burak Özyalçın, İstanbul: Ayrıntı Yayınları
- CASSİRER, Ernst (1984). **Devlet Efsanesi**, İstanbul: Remzi Kitabevi
- DEWEY, John (1962). **Özgürlük ve Kültür**, Çev. Vedat Günyol, İstanbul: Çan Yayınları
- DOĞAN, Mehmet H. (2001). **Estetik**, 2.Basım, İzmir: Dokuz Eylül Yayınları
- ERTEN, Metin (1999). **Nasıl Bir Yerel Yönetim**, İstanbul: Anahtar Kitaplar
- ERZEN, Jale Nejdet (1995). “Yaratma Özgürlüğü ve Toplumsal Değerler” **Sanatçılar Kurultayı**, İstanbul: T.C. Kültür Bakanlığı
- FAROQHI, Suraiya (1994). **Osmanlı’da Kentler ve Kentliler**, Çev:Neyyir Kalaycıoğlu, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları

- FISCHER, Ernst (2003). **Sanatın Gerekliliği**, 9.Basım, Çev. Cevat Çapan, İstanbul: Payel Yayınevi
- GERAY, Cevat (1978). **Halk Eğitimi**, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları
- GOMBRICH, E. H. (1992). **Sanatın Öyküsü**, 4. Basım, Çev. Bedrettin Cömert, İstanbul: Remzi Kitabevi
- GÜNEY, Revna (2002). “Kente Yeniden Baktık!” , **Maison Française Dergisi**, İstanbul
- GÜVENÇ, Bozkurt (1999). **İnsan ve Kültür**, İstanbul: Remzi Kitabevi
- “Bu Duvarlar ve Kaldırımlar İzmir’de Değil” (2004), **İzmir Life Dergisi**, İzmir
- İktisadi Rapor** (1979),Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği, Ayıldız Matbaası A.Ş., Ankara
- İzmir Valiliği İzmir İl Yıllığı 94** (1994). Ankara: Türk Hava Kurumu Basımevi
- KAPLAN, Adnan (2000). “Kent Peyzajlarında Çevre Sanatı ve Dieter Magnus”, **İzmir Kent Kültürü Dergisi**, Sayı:2, İstanbul: İzmir Büyük Şehir Belediyesi Yayıncılık ve Tanıtım Hizmetleri A. Ş.
- KARA, Barış; TIRIL, Alpay; KÜÇÜKERBAŞ,Erhan Vecdi (2000). “Kent Kültürü, Kent Sanatı, Kent Plastikleri” **İzmir Kent Kültürü Dergisi**, Sayı:3, İstanbul: İzmir Büyükşehir Belediyesi Yayıncılık ve Tanıtım Hizmetleri A.Ş. [159-165]
- KARAMAN, Zerrin Toprak (1998). **Kent Yönetimi ve Politikası**, İzmir: Anadolu Matbaacılık
- KELEŞ, Ruşen (2002). **Kentleşme Politikası**, Ankara: İmge Kitabevi
- KIRCI, Nazan (2003). “Kırcı, Kültür Ürünü ve Tüketicisi Mimarlık” **Adam Sanat Dergisi**, Sayı:209, İstanbul: Adam Yayınları [49-58]
- Konak Belediyesi 2003 Yılı Faaliyet Raporu** (2003). İzmir:Ecem Ofset
- KONGAR, Emre (1999). **Kültür Üzerine**, İstanbul: Remzi Kitabevi
- KONGAR, Emre (2000). **21. Yüzyılda Türkiye**, İstanbul: Remzi Kitabevi
- KONGAR, Emre (2002). **Demokrasi ve Kültür**, İstanbul: Remzi Kitabevi
- KUÇURADI, İoanna (1997). **Çağın Olayları Arasında**, Ankara: Atraç Yayınevi
- KUŞDİL, Mustafa (1993). **Kentleşen Dünyada Kentler ve Belediyeler**, Bursa: Ezgi Kitabevi

- MORE, Thomas (2000). **Utopia(Mina Urgan'ın İncelemesiyle)**, Çev. Vedat Günyol, Sabahattin Eyüboğlu, Mina Urgan, İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları
- NAZ, Nemci (1997). **Baudelaire Efsanesi**, İstanbul: X Yayınları
- OKTAY, Ahmet (2002). **Metropol ve İmgelem**, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
- ÖZKÖK, Ertuğrul (1985). **Kitlelerin Çözülüşü**, Ankara: Tan Yayınları
- ÖZLEM, Doğan (2000). **Kültür Bilimleri ve Kültür Felsefesi**, İstanbul: İnkılâp Kitabevi
- ÖZSEZGİN, Kaya (1995). "Özerk Kültür ve Sanat Kurumu" **Sanatçılar Kurultayı**, İstanbul: T.C. Kültür Bakanlığı
- PLATON, (2002). **Devlet**, 4.basım, Çev. Sabahattin Eyüboğlu, M. Ali Cimcoz, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
- PLEHANOV, (1987). **Sanat ve Toplumsal Hayat**, Çev. Selim Mimoğlu, İstanbul: Sosyal Yayınlar
- PLEHANOV, Georgi V. (1999). **Sosyalist Açıdan Toplum, Sanat, Eleştiri**, Çev. Asım Bezirci, İstanbul: Evrensel Basım Yayın
- READ, Herbert (1981). **Sanat ve Toplum**, Çev. Selçuk Mülayim, Ankara: Umran Yayınları
- Rome and Vatican in colour** (1972). Terni:Edizioni Fotorapidacolor
- SAĞLAM, Mümtaz (2001). **İzmirli Ressamlar Ansiklopedisi**, İzmir: İzmir Yayıncılık
- SARIOĞLU, Sezai, (2003)."Sanatın ve Sanatçının Festival Halleri", **Sanat ve Hayat Dergisi**, Sayı 7, İstanbul: Kolektif Yapım Yayın, [28]
- TANİLLİ, Selver (2002). **Uygarlık Tarihi**, İstanbul: Adam Yayınları
- TEZCAN, Mahmut (1985). **Eğitim Sosyolojisi**, Ankara: Ü.E.B.F. Yayınları
- TÜMER, Gürhan (2001). "İzmir'in Kimliği Üzerine", **İzmir Kent Kültürü Dergisi**, Sayı:3, İstanbul: İzmir Büyük Şehir Belediyesi Yayıncılık ve Tanıtım Hizmetleri A. Ş. [47-52]
- TÜRKSOY, H. Cengiz (2000), "Kentlileşmek ve Kentlilik Bilinci" **İzmir Kent Kültürü Dergisi**, Sayı:2, İstanbul: İzmir Büyük Şehir Belediyesi Yayıncılık ve Tanıtım Hizmetleri A. Ş. [142-150]
- UYGUR, Nermi (1984). **Kültür Kuramı**, İstanbul: Remzi Kitabevi
- ÜLKER, Necmi (1994).**17. ve 18. Yüzyıllarda İzmir Şehri Tarihi I**, İzmir: Akademi Kitabevi
- YURDALAN, Özcan (1995). "Demokrasi, Sanat ve Fotoğraf Örgütleri" **Sanatçılar Kurultayı**, İstanbul: T.C. Kültür Bakanlığı

İNTERNET KAYNAKÇASI

“1580 Belediye Yasası” < <http://www.kentli.org/yasa/1580.htm> >

“3030 Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun” < <http://www.kentli.org/yasa/3030.htm> >

CULHAOĞLU, Metin “Büyük Kentler ve Sınıf Kısa Bir Durum Tespiti” < <http://evrenselbasim.com/ek/yazi.asp?id=1542> > , (son ulaşım: 20.06.2004)

DAVULCU, Mahmut “Halk Mimarisi” < <http://www.ahsapev.com.tr/halkmimarisi.htm>> , (son ulaşım:20.06.2004)

EVREN, Burçak “Film Festivalleri ve Yerel Yönetimler” < http://www.europeanfilmfestival.com/sayfa.php?bid=basin&icerik=basin_burcakeveren&In=tr > (son ulaşım: 20.07.2004)

ŞENGÜL, Tarık “Kapitalist Kentleşme Dinamikleri ve Türkiye Kentleri” < <http://www.evrenselbasim.com/ek/yazi.asp?id=1516>> , (son ulaşım:20.06.2004)

TÜFEKÇİ, Y. “Yerel Yönetimler ve Günümüz” < <http://www.barikat-lar.de/barikat/20/yerel20.htm> > , (son ulaşım:20.06.2004)

“Türkiye’de Kentleşme” < http://www.tureb.org.tr/makale_detay.asp?id=114 > , (son ulaşım:20.06.2004)

UYAR, Necati “Küreselleşme ve Kent” <<http://www.evrenselbasim.com/ek/yazi.asp?id=1515> > , (son Ulaşım:20.06.2004)

YETKİN, Sabri; YILMAZ, Fikret “İzmir’in Tarihi” < <http://www.izmir-bld.gov.tr/StandartPages.asp?menuID=824> > , (son ulaşım: 21.11.2004)

YILDIRIM, Halit “Uygarlık, Kültür ve İnsanlık” <<http://www.historicalsense.com/Archive/fener64.htm> > (son ulaşım:20.10.2004)

FOTOĞRAF LİSTESİ

- Fotoğraf 1. Kent meydanı, Neheim-Kaplan (2000:189-190)'dan alınmıştır.
- Fotoğraf 2. Musa, Michalengelo-Rome and Vatican (1972:58)'den alınmıştır.
- Fotoğraf 3. Kordon boyu- Başgelen (1998:7)'den alınmıştır.
- Fotoğraf 4. Konak Meydanı- Başgelen (1998:Kapak)'den alınmıştır
- Fotoğraf 5. Barış Heykeli ve kaidesinde bulunan tanıtıcı yazı.
- Fotoğraf 6. Mevlana Heykeli, Buca
- Fotoğraf 7. Avrupa'da yapılan duvar resimleri festivalinden örnekler-İzmir Life (2004:80-81) 'den alınmıştır.
- Fotoğraf 8. İzmir'de duvar resimleri örnekleri
- Fotoğraf 9. İstanbul Nişantaşı'nda düzenlenen yaya sergisinden örnekler -Güney (2002:25-27)'den alınmıştır.
- Fotoğraf 10. İzmir Büyükşehir Belediyesi İzmir Sanat Merkezi
- Fotoğraf 11. İzmir Sanat Merkezi gösteri salonu
- Fotoğraf 12. Konak Belediyesi Kültür sanat Merkezi sergi salonu
- Fotoğraf 13. Karşıyaka Belediyesi Celal Yetkin resim atölyesi
- Fotoğraf 14. Karşıyaka Belediyesi Celal Yetkin resim atölyesinden görünüm
- Fotoğraf 15. Bornova Belediyesi Uğur Mumcu Kültür ve Sanat Merkezi
- Fotoğraf 16. Narlıdere Belediyesi Atatürk Kültür Merkezi'nde bir sanatsal etkinlik

EKLER

EK 1**İzmir Büyükşehir Belediyesinin Kent Kitaplığında Yayımlanan Kitap Listesi**

- 1- İzmir Tarihinden Kesitler, Prof. Dr. Mübahat S. Kütükoğlu, Ağustos 2000
- 2- XV. ve XVI. Asırlarda İzmir Kazısının Sosyal ve İktisadi Yapısı, Prof. Dr. Mübahat S. Kütükoğlu, Ağustos 2000
- 3- Ege Batı Uygarlığının Doğduğu Yer, Ord. Prof. Dr. Ekrem Akurgal, Ekim 2000
- 4- İzmir Oteller Tarihi, Y. Doç. Dr. Emel Kayın, Ekim 2000
- 5- İzmir 1905 Nevsal-i İktisat, Cevat Sami ve Hüseyin Hüsnü Beyler, Sadeleştiren: Dr. Erkan Serçe, Ekim 2000
- 6- XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Fransız Gezginlerin Anlatımlarında İzmir, Olaf Yaranga, Çeviri: Prof. Dr. Gürhan Tümer, Ekim 2000
- 7- The Aegean Birthplace of Western Civilization, Ord. Prof. Dr. Ekrem Akurgal, Ekim 2000
- 8-
- 9- İzmir 1921 Amerikan Koleji Araştırma Komitesi, Çeviri: Aykan Candemir, Aralık 2000
- 10- İzmir, Sesler, Yüzler ve Sokaklar, M. Şakir Örs, Şubat 2001
- 11- 1927-1928 İzmir Fotoğraf Albümü-Gelişen İzmir, Metinler: A. Nedim Atilla, Şubat 2001
- 12- Hacılar, Seyyahlar, Misyonerler ve İzmir (Yabancıların Gözüyle Osmanlı Döneminde İzmir 1608-1918), İlhan Pınar, Mart 2001
- 13- Tarihten Günümüze İzmir Mutfağı, A. Nedim Atilla, Nisan 2001
- 14- İzmirli Ressamlar Ansiklopedisi, Doç. Dr. Mümtaz Sağlam, Nisan 2001
- 15- İzmir 1873, Karl von Scherzer, Çeviri: İlhan Pınar, Nisan 2001
- 16- İzmir İktisat Kongresi (17 Şubat-4 Mart 1923), Haziran 2001
- 17- İzmir Basınından Seçmeler (1872-1922), Prof. Dr. Zeki Arıkan, Haziran 2001
- 18- Yakın Çağların Fikir ve Edebiyat Tarihinde İzmir, Ziya Somer, Ağustos 2001
- 19- 1923 Senesi İzmir Vilayeti İstatistiği (2cilt), Yayına Hazırlayan: Erkan Serçe, Ağustos 2001
- 20- İzmir Posta Tarihi (1841-2001), A. Nedim Atilla, Ağustos 2001
- 21- Tanzimat Öncesi İzmir Sanatında Yeni Yönelimler, Prof. Dr. Ayda Arel, Aralık 2001
- 22- Bir Şehrin ve Bir Adamın Tarihi: Tefrik Nevzat, Ziya Somer, Ekim 2001
- 23- İzmir'in Tarihi/Raif Nezih, Açıklamalarla Tamamlayan: Erol Üyepazarcı, Kasım 2001
- 24- Smyrna-İzmir (Efsaneden Gerçeğe), Yaşar Aksoy, Aralık 2001

- 25- XXI. Yüzyıl Eşiğinde İzmir Sempozyumu (İBB Uluslararası Tarih Sempoyumu),Kasım 2001
- 26- Bir İzmir Kabusu (Mütareke ve İşgal Dönemi Üzerine Yazılar), Engin Berber, Mart 2002
- 27- Fransız Seyahatnameleri ve Tarihin Aynasında İzmir Kolokiyumu, Nisan 2002
- 28- İzmir Gazi Heykeli, Mevlüt Çelebi, Temmuz 2002
- 29- Ticari ve İktisadi İzmir Rehberi, Sabri Yetkin, Ağustos 2002
- 30- İzmir’de Kitapçılık 1839-1928, Erkan Serçe, Ağustos 2002
- 31- Günler Boyunca-Hatıralar, Naci Gündem, Eylül 2002
- 32- Efsanelerdeki İzmir (19. Yüzyılda Eski İzmir İncelemeleri), İlhan Pınar, Eylül 2002
- 33- Eski İzmir’den Anılar, A. Şabahattin Ege, Ekim 2002
- 34- Bir Roman Gibi, Bezmi Nusret Kaygusuz, Ekim 2002
- 35- Rumeli’den İzmir’e Yitik Yaşamların İzinde, Engin Berber, Ekim 2002
- 36- Mütarekede İzmir-Önceleri ve Sonraları-, Nail Moralı, Aralık 2002
- 37- İzmir Demiryolları, A. Nedim Atilla, Ekim 2002
- 38- İzmir Basınından Seçmeler 1923-1938 (II Cilt), Zeki Arıkan, Şubat 2003
- 39- İzmir Müzik ve Sahne Sanatları Kongresi, Nisan 2003
- 40- 1929 Dünya Ekonomik Buhran Yıllarında İzmir ve Suç Coğrafyası, Emel Göksu, Mayıs 2003
- 41- İzmir Kartpostalları 1900, Hazırlayanlar: Fikret Yılmaz-Sabri Yetkin, Koleksiyon: Seyhun Binzet, Haziran 2003
- 42- İzmir Liselerarası Tarih Yarışması, Haziran 2003
- 43- İzmir Yazıları Camiler, Hanlar, Medreseler, Sebiller..., Münir Aktepe, Hazırlayan: Fikret Yılmaz, Ekim 2003
- 44- İzmir Gezisi Antoine Galland’ın Bir Elyazması (1678), Çeviren:Erol Üyepazarcı, Ekim 2003
- 45- “Kapanan Kapılar” İzmir Hanları, Çınar Atay, Ekim 2003
- 46- Küllerinden Doğan Şehir, Metinler: Erkan Serçe-Fikret Yılmaz-Sabri Yetkin, Çeviri: Zafer Yörük, Ekim 2003
- 47- İzmir’de Edebiyat ve Fikir Hareketleri Üzerine Araştırmalar, Ö. Faruk Huyugüzel, Şubat 2004
- 48- İzmir Devlet Tiyatrosu (1944-2003), Fikret Tartan, Mart 2004
- 49- İzmir Gazinoları 1800’lerden 1970’lere, Lütfü dağtaş, Nisan 2004

EK 2

İZMİR SANAT 2003-2004 SEZONU YILLIK PROGRAMI

29.09.2003, Pazartesi	Açılış Konseri: Beethoven Triple Şef: Reşin Gökmen, Piyano: Muhiiddin Demiriz, Keman: Kartal Akıncı, Viyolonsel: Ümit İğçörür	DEÜ Sabancı Kültür Merk, 20.30
01.10.2003, Çarşamba	Brahms Trio	İzmir Sanat Büyük Salon, 20.30
02.10.2003, Perşembe	Videoclub-U Tuna Yön: Oliver Stone	İzmir Sanat Oditoryum, 18.30
14.10.2003-05.11.2003	Cevdet Batır Resim Sergisi	İzmir Sanat Fuaye
16.10.2003, Perşembe	Videoclub-Donnie Darko Yön: Richard Kelly	İzmir Sanat Oditoryum, 18.30
22.10.2003, Çarşamba	Caz Özel: Koram Gürsev (piyano) & Erol Erdiñş (piyano)	İsmet İnönü Sanat Merkezi, 20.30
23.10. 2003, Perşembe	Videoclub-Angel Heart Yön: Alan Parker	İzmir Sanat Oditoryum, 18.30
27.10.2003, Pazartesi	Cemhuriyet Konseri: Mesut İktü (bariton), S. Gavrilov (piyano)	İzmir Sanat Büyük Salon, 20.30
30.10.2003, Perşembe	Videoclub-Amores Perros Yön: Alejandro Gonzales	İzmir Sanat Oditoryum, 18.30
03.11.2003, Pazartesi	Caz Özel: Focan Hammond Quartet Önder Focan (gitar), Yavuz Darridere (org), Ayhan Öztöplü (davul), Meriç Demirkol (alto saksofon)	İzmir Sanat Büyük Salon, 20.30
05.11.2003, Çarşamba	Barok Eser. Koa.: E. Bilgen (trompet) ve DESO Oda Orkestrası	İzmir Sanat Büyük Salon, 20.30
06.11.2003, Perşembe	Videoclub-Batı Beyrut Yön: Ziad Doueiri	İzmir Sanat Oditoryum, 18.30
12.11.2003, Çarşamba	Mersin Üniversitesi Oda Orkestrası	İzmir Sanat Büyük Salon, 20.30
13.11.2003, Perşembe	Videoclub-Zelig Yön: Woody Allen	İzmir Sanat Oditoryum, 18.30
17.11.2003, Pazartesi	Efe Baltacıoğlu (viyolonsel), Sarra Tavşanlı (piyano)	İzmir Sanat Büyük Salon, 20.30
20.11.2003, Perşembe	DESO Oda Müziği Konseri	İzmir Sanat Büyük Salon, 20.30
20.11.2003, Perşembe	Videoclub-The Piano Teacher Yön: Michael Haneke	İzmir Sanat Oditoryum, 18.30
01.12.2003, Pazartesi	Caz Özel: Alaş Tazer (davul), İmer Demirer (trompet), Kürşat And (kontrbas), Uğur Güneş (piyano)	İzmir Sanat Büyük Salon, 20.30
06.12.2003, Pazartesi	İçli Ritel Piyano Resitali	İsmet İnönü Sanat Merkezi, 20.30
08.12.2003-21.12.2003	M.S.Ö. Heykel Bölümü Öğrenci Sergisi	İzmir Sanat Fuaye
10.12.2003, Çarşamba	Aydın Yavaş (yan rit), Mihail Chumburidze (piyano)	İzmir Sanat Büyük Salon, 20.30
11.12.2003, Perşembe	Videoclub-Yasemin	İzmir Sanat Oditoryum, 18.30
13.12.2003, Cumartesi	Zehra Yıldız Anma Konseri G. Değüstün (bariton), G. Say (viyolonsel), S. T. Tirpan (piyano)	İzmir Sanat Büyük Salon, 20.30
18.12.2003, Perşembe	Şirin Paşaroğlu (arp), Tatjana Masurenko (viyola)	İzmir Sanat Büyük Salon, 20.30
18.12.2003, Perşembe	Videoclub-Mulholland Drive Yön: David Lynch	İzmir Sanat Oditoryum, 18.30
22.12.2003-11.01.2004	Renan Ertoşun Resim Sergisi	İzmir Sanat Fuaye
24.12.2003, Çarşamba	Amelst Klarinet Beşlisi	İzmir Sanat Büyük Salon, 20.30
25.12.2003, Perşembe	DESO Oda Müziği Konseri	İzmir Sanat Büyük Salon, 20.30

İZMİR SANAT 2003-2004 SEZONU YILLIK PROGRAMI

25.12.2003, Perşembe	Videoclub-The Kid Yön: Jon Turteltaub	İzmir Sanat Oditoryum, 18.30
27.12.2003, Cumartesi	Emre Şen Pişano Resitali	İzmir Sanat Büyük Salon, 20.30
05.01.2004, Pazartesi	Caz Özel: Aydın Esen (pişano)	İzmir Sanat Büyük Salon, 20.30
07.01.2004, Çarşamba	Klasik Ensemble	İsmet İnönü Sanat Merkezi, 20.30
08.01.2004, Perşembe	Videoclub-October Yön: Eisenstein	İzmir Sanat Oditoryum, 18.30
12.01.2004, Pazartesi	İS & DESO Özel Konser Şef: İbrahim Yazıcı Solistler: Emre Tamer (kemane), Rıya Tamer (pişano)	DEÜ Sabancı Kültür Merk, 20.30
14.01.2004, Çarşamba	"Bir Baiken Yolculuğu" Muammer Ketencioğlu	İzmir Sanat Büyük Salon, 20.30
15.01.2004, Perşembe	Videoclub- The Others Yön: Alejandro Amenabar	İzmir Sanat Oditoryum, 18.30
21.01.2004, Çarşamba	Cemal Reşit Rey'İ Anma Konser-Ece Demirci (pişano)	İzmir Sanat Büyük Salon, 20.30
22.01.2004, Perşembe	Videoclub-Frida Yön: Paul Leduc	İzmir Sanat Oditoryum, 18.30
28.01.2004, Çarşamba	Gökhan Aybulus Pişano Resitali	İzmir Sanat Büyük Salon, 20.30
29.01.2004, Perşembe	Videoclub-Ghost in the Shell Yön: Mamoru Oshii	İzmir Sanat Oditoryum, 18.30
29.01.2004, Perşembe	DESO Oda Müziği Konseri	İzmir Sanat Büyük Salon, 20.30
05.02.2004, Perşembe	Videoclub-Üçüncü Sayfa Yön: Zeki Demirkubuz	İzmir Sanat Oditoryum, 18.30
06.02.2004-19.02.2004	Tekin Fırat Resim Sergisi	İzmir Sanat Fuayesi
09.02.2004, Pazartesi	Caz Özel: "Klasikten Caz'a" Burçin Büke (pişano), Kürşat Anđ (kontrabas), Ayhan Özpölu (davul)	İzmir Sanat Büyük Salon, 20.30
11.02.2004, Çarşamba	İstanbul Quartet Yaylı Çalgılar	İzmir Sanat Oditoryum, 18.30
12.02.2004, Perşembe	Videoclub-Eyes Wide Shut Yön: Stanley Kubrick	İzmir Sanat Büyük Salon, 20.30
14.02.2004, Cumartesi	Cemal Reşit Rey Dans Tiyatrosu	İzmir Sanat Büyük Salon, 20.30
16.02.2004, Pazartesi	Bekir Küçükay Gitar Resitali	İzmir Sanat Büyük Salon, 20.30
18.02.2004, Çarşamba	Gâşgen Tatu (flüt), Andreas Higi (gitar)	İzmir Sanat Oditoryum, 18.30
19.02.2004, Perşembe	Videoclub- Stealing Beauty	İzmir Sanat Fuayesi
20.02.2003-29.02.2003	Melek Altar Resim Sergisi	İzmir Sanat Büyük Salon, 20.30
23.02.2004, Pazartesi	Suna Kanı (kemane), Cana Gürman (pişano)	İzmir Sanat Oditoryum, 18.30
25.02.2004, Çarşamba	Unutulmayan Film Müzikleri Sefist: Altuğ Dılmaç	İzmir Sanat Büyük Salon, 20.30
25.02.2004, Perşembe	Videoclub-Dedekifl Yön: Joseph L. Mankiewicz	İzmir Sanat Oditoryum, 18.30
26.02.2004, Perşembe	DESO Oda Müziği Konseri	İzmir Sanat Büyük Salon, 20.30
28.02.2004, Cumartesi	Esen Kıvrak (kemane), Kamerhan Turan (pişano)	İzmir Sanat Büyük Salon, 20.30
01.03.2004, Pazartesi	Caz Özel: Timuçin Şahin Trio	İzmir Sanat Büyük Salon, 20.30
01.03.2004-20.03.2004	Aygün Arıstan Resim Sergisi	İzmir Sanat Fuayesi
02.03.2004, Salı	İS & DESO Özel Konser Şef: İbrahim Yazıcı, Solistler: Setna Özürten (flüt), Sibel Efendiev (arp)	DEÜ Sabancı Kültür Merk, 20.30
03.03.2004, Çarşamba	GHika Dörtüğü	İzmir Sanat Büyük Salon, 20.30
04.03.2004, Perşembe	Videoclub-The Ring Yön: Gore Verbinski	İzmir Sanat Oditoryum, 18.30

İZMİR SANAT 2003-2004 SEZONU YILLIK PROGRAMI

08.03.2004, Pazartesi	Kadınlar GünÜ Özel Programı: Şef: Ender Sakpınar, Solist: Şefika Kultuer (flüt)	İsmet İnönü Sanat Merkezi, 20.30
10.03.2004, Çarşamba	Çağlayan Ünal Sümer (viyolonse), Tülay Gürerk (piyano)	İzmir Sanat, Büyük Salon, 20.30
11.03.2004, Perşembe	Videoclub-Gipsy Magic Yön: Stole Papov	İzmir Sanat Oditoryum, 18.30
17.03.2004, Çarşamba	Toros Can Piyano Resitali	İzmir Sanat Büyük Salon, 20.30
18.03.2004, Perşembe	Videoclub-X-Men Yön: Bryan Singer	İzmir Sanat Oditoryum, 18.30
24.03.2004, Çarşamba	Meral Güneymen Piyano Resitali	İzmir Sanat Büyük Salon, 20.30
25.03.2004, Perşembe	Videoclub-G.I.Jane Yön: Ridley Scott	İzmir Sanat Oditoryum, 18.30
25.03.2004, Perşembe	DESO Oda Müziği Konseri	İzmir Sanat Büyük Salon, 20.30
01.04.2004, Perşembe	Videoclub-Onüçüncü Gece Yön: Traver Nun	İzmir Sanat Oditoryum, 18.30
08.04.2004, Perşembe	Videoclub-GOYA Yön: Carl. J. Saura	İzmir Sanat Oditoryum, 18.30
12.04.2004, Pazartesi	Caz Özel: Tuna Ötenel (piyano), Sibel Küse (vokal), Kürşat And (kontrbas), Ayhan Öztoplu (davul)	İzmir Sanat Büyük Salon, 20.30
14.04.2004, Çarşamba	"Şarkılar" Yıldız İbrahimova (solist), Kazan Brykkoğlu (piyano)	İsmet İnönü Sanat Merkezi, 20.30
15.04.2004, Perşembe	Videoclub- Filler ve Çimen Yön: Derviş Zaim	İzmir Sanat Oditoryum, 18.30
21.04.2004, Çarşamba	Ayta Erduran (kemane), Ayşegül Sarıca (piyano)	İsmet İnönü Sanat Merkezi, 20.30
22.04.2004, Perşembe	Videoclub-Requiem for a Dream Yön: Darren Aronofsky	İzmir Sanat Oditoryum, 18.30
27.04.2004, Salı	İS & DESO Özel Konser Şef: Hakan Şensoy	DEÜ Sabancı Kültür Merk, 20.30
28.04.2004, Çarşamba	Gülsin Onay (piyano), Erkin Onay (kemane)	İzmir Sanat Büyük Salon, 20.30
29.04.2004, Perşembe	DESO Oda Müziği Konseri	İzmir Sanat Büyük Salon, 20.30
29.04.2004, Perşembe	Videoclub-Eyüli Fırınaşı Yön: Atif Yılmaz	İzmir Sanat Oditoryum, 18.30
01.05.2004-30.05.2004	Güneş Karabuda Fotoğraf Sergisi	İzmir Sanat Fuarı
03.05.2004, Pazartesi	Caz Özel: "Ray Brown Anısına" Kürşat And (kontrbas), Selçuk San (kontrbas), Tuna Ötenel (piyano)	İzmir Sanat Büyük Salon, 20.30
06.05.2004, Perşembe	Videoclub-Abdülhamid Düşerken Yön: Ziya Özian	İzmir Sanat Oditoryum, 18.30
13.05.2004, Perşembe	Videoclub-Enough Yön: Michael Apted	İzmir Sanat Oditoryum, 18.30
17.05.2004, Pazartesi	Hakan Şensoy (kemane), Kartal Akıncı (kemane), Ümit İşgörür (viyolonse), Eldal Altun (viyola)	İzmir Sanat Büyük Salon, 20.30
20.05.2004, Perşembe	Videoclub-Otomatik Portakal Yön: Stanley Kubrick	İzmir Sanat Oditoryum, 18.30
24.05.2004, Pazartesi	Hülya Tarcan Piyano Resitali	İzmir Sanat, Büyük Salon, 20.30
27.05.2004, Perşembe	Kapanış Konseri: "Bach Gececi" Şef: İbrahim Yazıcı, Özyür Aydın (piyano)	İsmet İnönü Sanat Merkezi, 20.30
27.05.2004, Perşembe	Videoclub-Ağır Roman Yön: Mustafa Altınoktur	İzmir Sanat Oditoryum, 18.30
03.06.2004, Perşembe	Videoclub Antonia'nın Yazgısı Yön: Marleen Gorris Mehveç Emeç Piyano Resitali	İzmir Sanat Oditoryum, 18.30 İsmet İnönü Sanat Merkezi, 20.30

EK 3

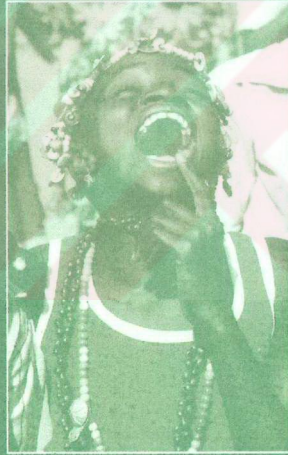
İZMİR sanat

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

MAYIS 2004

programı

Kültürpark
26 Ağustos Kapısı
İzmir / TÜRKİYE
Tel: 0(232) 483 63 34
Fax: 0(232) 483 97 15
www.izmirsanat.org.tr
info@izmirsanat.org.tr

GÜNEŞ'İN DÜNYASI
Güneş Karabuda Fotoğrafları
3 - 30 Mayıs 2004

EK 4

22. İZMİR TİYATRO GÜNLERİ

15.00**	Açılış Töreni Açılış Konuşması Nâzîk Dirîntîsî (İlûlya Savaş "solist" & Cem İdîz "piyano") 2004 Dünya Tiyatro Günü Bildirileri'nin Okunması (Yusuf Köksal) 2003-2004 Suat Taşer Kısa Oyun Yarışması: Ödül Töreni	Izmir Sanat Büyük Salon
15.00	Hosgeldin Amerika (İ.D.T.)	Konak Sahnesi
15.00	Sokrates'in Son Gecesi (İ.D.T.)	Karşıyaka Ragıp Haykır Sahnesi
15.30	Buluşma - 3 Bale (İZDOB)	Elhamra Sahnesi
17.00*	Deve Oyunu (E.Ü. Folk Dansları Topluluğu)	Izmir Sanat Bahçe
18.00*	22. Dekor-Eskiz-Maket Sergisi Açılışı	Izmir Sanat Büyük Salon
20.30*	Lütfen Kazım! Eyleyin Misiniz? (İ.D.T.)	Konak Sahnesi
20.30**	Hosgeldin Amerika (İ.D.T.)	Karşıyaka Ragıp Haykır Sahnesi
20.30**	Sokrates'in Son Gecesi (İ.D.T.)	Suat Taşer Sahnesi
20.30*	Dört Kısa Oyun (D.E.Ü. G.S.F.)	
12.00*	Bir Şeftali Bin Şeftali (İ.D.T.)	Karşıyaka Ragıp Haykır Sahnesi
15.30*	2004 Muhsin Ertuğrul Tiyatro Erkek Ödüllü Töreni	Suat Taşer Sahnesi
15.30	Dört Kısa Oyun (D.E.Ü. G.S.F.)	Suat Taşer Sahnesi
20.00	Delioğlan (İZDOB)	Elhamra Sahnesi
20.30	Newton Bilgisayardan Ne Anlar? (Tiyatroevi İzmir)	Izmir Sanat Büyük Salon
20.30	Bahar Noktası (İzmit Şehir Tiyatrosu)	D.E.Ü. Sabancı Kültür Merkezi
12.00*	Bir Şeftali Bin Şeftali (İ.D.T.)	Karşıyaka Ragıp Haykır Sahnesi
14.00*	Söyleşi: Tiyatroyla Geçen Yıllar Nur Özmen, Necdet Mahfi Ayral	Izmir Sanat Büyük Salon
17.00*	Videoclub: Rosencrantz ve Guildenstern Öldüler	Izmir Sanat Oditoryum
20.30	Sokrates'in Son Gecesi (İ.D.T.)	Konak Sahnesi
20.30	Ayrılık (İ.D.T.)	Karşıyaka Oda Tiyatrosu
20.30	Dört Kısa Oyun (D.E.Ü. G.S.F.)	Suat Taşer Sahnesi
20.30	Bahar Noktası (İzmit Şehir Tiyatrosu)	D.E.Ü. Sabancı Kültür Merkezi
20.30**	Izmir Büyükşehir Belediyesi Kent Orkestrası	İsmet İnönü Sanat Merkezi
12.00*	Bir Şeftali Bin Şeftali (İ.D.T.)	Karşıyaka Ragıp Haykır Sahnesi
15.00*	Panel: Türk Tiyatrosunda Erazyona Uğrayan Değerler Yöneten: Prof. Dr. Murat Tuncay Konuşmacılar: Prof. Dr. Özdemir Nutku, Genco Erkal, Yücel Erten, Nesrin Kazanıkaya	Izmir Sanat Büyük Salon
17.30*	Videoclub: Arzu Tramvayı	Desem Bordo Salon
18.00*	Videoclub: Örümcek Kadının Öpücüğü	E.Ü. Kültür Sanat Evi
18.00*	Görsel Bellek: "Yeşilçam'dan Son Yapraklar" Suman: Ülkü Erakalın	Izmir Sanat Oditoryum
20.30	Sokrates'in Son Gecesi (İ.D.T.)	Konak Sahnesi

Program

- 20.30 Ayrılık (İ.D.T.)
 20.30 Newton Bilgisayardan Ne Anlar? (Tiyatroevi İzmir)
 20.30 Seyir Defteri - Julia (Tiyatro Pera)

Karşıyaka Oda Tiyatrosu
 İzmir Sanat Büyük Salon
 D.E.Ü. Sabancı Kültür Merkezi

1 Nisan 2004, Perşembe

- 15.30 Dört Kısa Oyun (D.E.Ü. G.S.F.)
 17.00* Videoclub: Arzu Tramvayı
 17.30* Videoclub: Hamlet
 18.00* Videoclub: Rosencrantz ve Guildenstern Öldüler
 20.30 Sokrates'in Son Gecesi (İ.D.T.)
 20.30 Hoşgeldin Amerika (İ.D.T.)
 20.30 Gavara (Tiyatro Oyunevi)
 20.30 Fay Hattı (Dostlar Tiyatrosu)

Suat Taşer Sahnesi
 İzmir Sanat Oditoryum
 Desem Bordo Salon
 E.Ü. Kültür Sanat Evi
 Konak Sahnesi
 Karşıyaka Ragıp Haykır Sahnesi
 İzmir Sanat Büyük Salon
 İsmet İnönü Sanat Merkezi

2 Nisan 2004, Cuma

- 15.00 Söyleşi: Günümüzde Türk Oyun Yazarlığı
 Prof. Dr. Hülya Nutku, Doç. Dr. Semih Çelenk
 17.00* Videoclub: Örumcek Kadının Öpücüğü
 17.00* Örumcek Kadının Öpücüğü (Bilkent Ü. Drama Atölyesi)
 17.30* Videoclub: Macbeth
 18.00* Videoclub: Yanya Dayı
 20.30 Sokrates'in Son Gecesi (İ.D.T.)
 20.30 Hoşgeldin Amerika (İ.D.T.)
 20.30 Dört Kısa Oyun (D.E.Ü. G.S.F.)
 20.30 Gavara (Tiyatro Oyunevi)

İzmir Sanat Oditoryum
 İzmir Sanat Oditoryum
 D.E.Ü. Buca İktisat Fak. Konf. Salonu
 Desem Bordo Salon
 E.Ü. Kültür Sanat Evi
 Konak Sahnesi
 Karşıyaka Ragıp Haykır Sahnesi
 Suat Taşer Sahnesi
 İzmir Sanat Büyük Salon

3 Nisan 2004, Cumartesi

- 15.00 Sokrates'in Son Gecesi (İ.D.T.)
 15.00 Hoşgeldin Amerika (İ.D.T.)
 15.30 Dört Kısa Oyun (D.E.Ü. G.S.F.)
 17.00* Videoclub: Duvarların Ötesi
 17.30* Videoclub: Medea
 18.00* Videoclub: Keşanlı Ali Destanı
 18.30 Adamlar (Krek Oyuncuları)
 18.30 İnadına Yaşamak (Altan Erkekli)
 20.30 Sokrates'in Son Gecesi (İ.D.T.)
 20.30 Hoşgeldin Amerika (İ.D.T.)
 20.30* Savaş Baba (E.Ü.T.T.)
 21.00 Adamlar (Krek Oyuncuları)
 21.00 İnadına Yaşamak (Altan Erkekli)

Konak Sahnesi
 Karşıyaka Ragıp Haykır Sahnesi
 Suat Taşer Sahnesi
 İzmir Sanat Oditoryum
 Desem Bordo Salon
 E.Ü. Kültür Sanat Evi
 İzmir Sanat Büyük Salon
 İsmet İnönü Sanat Merkezi
 Konak Sahnesi
 Karşıyaka Ragıp Haykır Sahnesi
 Kültürpark Gençlik Tiyatrosu
 İzmir Sanat Büyük Salon
 İsmet İnönü Sanat Merkezi

4 Nisan 2004, Pazar

- 15.00 Sokrates'in Son Gecesi (İ.D.T.)
 15.00 Hoşgeldin Amerika (İ.D.T.)
 15.30 Dört Kısa Oyun (D.E.Ü. G.S.F.)

Konak Sahnesi
 Karşıyaka Ragıp Haykır Sahnesi
 Suat Taşer Sahnesi

Program

17.00*	Videoclub: Keşanlı Ali Destanı	Izmir Sanat Oditoryum
17.30*	Videoclub: Onikinci Gece	Desem Bordo Salon

5 Nisan 2004, Pazartesi

17.30*	Videoclub: Othello	Desem Bordo Salon
18.00*	Videoclub: Duvarların Ötesi	E.Ü. Kültür Sanat Evi
18.00*	Öğrenci Yazarlarla Söyleşi Yöneten: Yrd. Doç. Dr. Aslıhan Ünlü	Izmir Sanat Büyük Salon
20.30	Beni Ben Mi Delirtim? (Ortaoyuncular)	İsmet İnönü Sanat Merkezi
20.30	Konser: Bir Yaşamdan Bir Sahnedən Hülya Savaş "solist" & Cem İdiz "piyano"	Izmir Sanat Büyük Salon

6 Nisan 2004, Salı

15.00	Bir Şeftali Bin Şeftali (İ.D.T.)	Karşıyaka Ragıp Haykır Sahnesi
16.00*	Söyleşi: Tiyatroyla Geçen Yıllar Mücahit Orluoglu, Yıldız Kenter	Izmir Sanat Büyük Salon
17.30*	Videoclub: Örimcek Kadının Öpücüğü	Desem Bordo Salon
18.00*	Videoclub: Arzu Tramvayı	E.Ü. Kültür Sanat Evi
18.30*	Karagöz Nasıl Şarkıcı Oldu? Sunan: Prof. Erol Şekercamber	Izmir Sanat Oditoryum
20.30	Sokrates'in Son Gecesi (İ.D.T.)	Konak Sahnesi
20.30	Ayrılık (İ.D.T.)	Karşıyaka Oda Tiyatrosu
20.30	Oscar ve Pembeli Meleği (Yıldız Kenter)	İsmet İnönü Sanat Merkezi

7 Nisan 2004, Çarşamba

15.00	Bir Şeftali Bin Şeftali (İ.D.T.)	Karşıyaka Ragıp Haykır Sahnesi
17.30*	Videoclub: Rosencrantz ve Guildenstern Öldüler	Desem Bordo Salon
18.00*	Videoclub: Hamlet	E.Ü. Kültür Sanat Evi
18.00*	Görsel Bellek: Bedia Muvahhit Sunan: Prof. Dr. Özdemir Nutku	Izmir Sanat Oditoryum
18.30	Memleketimden İnsan Manzaraları (A.S.T.)	İsmet İnönü Sanat Merkezi
20.30	Sokrates'in Son Gecesi (İ.D.T.)	Konak Sahnesi
20.30	Ayrılık (İ.D.T.)	Karşıyaka Oda Tiyatrosu
21.00	Memleketimden İnsan Manzaraları (A.S.T.)	İsmet İnönü Sanat Merkezi

8 Nisan 2004, Perşembe

17.00*	Videoclub: Yaban Ördüğü	Izmir Sanat Oditoryum
17.30*	Videoclub: Macbeth	Desem Bordo Salon
18.00*	Videoclub: Vanya Dayı	E.Ü. Kültür Sanat Evi
20.30	Sokrates'in Son Gecesi (İ.D.T.)	Konak Sahnesi
20.30	Hoşgeldin Amerika (İ.D.T.)	Karşıyaka Ragıp Haykır Sahnesi
20.30	Yaşamak Güzel Şey Be Kardeşim (Yeni Tiyatro)	Izmir Sanat Büyük Salon

9 Nisan 2004, Cuma

17.00*	Videoclub: Vanya Dayı	Izmir Sanat Oditoryum
--------	-----------------------	-----------------------

Programı

- 17.30* Videoclub: Yaban Ördeği
 18.00* Videoclub: Medea
 18.30 Yaşamak Güzel Şey Be Kardeşim (Yeni Tiyatro)
 20.30 Sokrates'in Son Gecesi (İ.D.T.)
 20.30 Hoşgeldin Amerika (İ.D.T.)
 20.30 III. Richard (D.E.Ü. G.S.F.)
 21.00 Yaşamak Güzel Şey Be Kardeşim (Yeni Tiyatro)

10 Nisan 2004, Cumartesi

- 15.00 Sokrates'in Son Gecesi (İ.D.T.)
 15.00 Hoşgeldin Amerika (İ.D.T.)
 17.00* Videoclub: Medea
 17.30* Videoclub: Keşanlı Ali Destanı
 18.00* Videoclub: Onikinci Gece
 20.30 Sokrates'in Son Gecesi (İ.D.T.)
 20.30 Hoşgeldin Amerika (İ.D.T.)
 20.30* Göz. Kap. Vaz. Yap. (I. Ekonomi Ü. Tiyatro Kulübü)
 20.30 Ne Kadınlar Sevdim (Tiyatro Çiçenti)

11 Nisan 2004, Pazar

- 15.00 Sokrates'in Son Gecesi (İ.D.T.)
 15.00 Hoşgeldin Amerika (İ.D.T.)
 15.30 Newton Bilgisayardan Ne Anlar? (Tiyatroevi İzmir)
 17.00* Videoclub: Macbeth
 17.30* Videoclub: Duvarların Ötesi
 20.30 Askerin Öyküsü (DESO & İDT)

Desem Bordo Salon
 E.Ü. Kültür Sanat Evi
 İzmir Sanat Büyük Salon
 Konak Sahnesi
 Karşıyaka Ragıp Haykır Sahnesi
 Suat Taşer Sahnesi
 İzmir Sanat Büyük Salon

Konak Sahnesi
 Karşıyaka Ragıp Haykır Sahnesi
 İzmir Sanat Oditoryum
 Desem Bordo Salon
 F.Ü. Kültür Sanat Evi
 Konak Sahnesi
 Karşıyaka Ragıp Haykır Sahnesi
 Kültürpark Gençlik Tiyatrosu
 İsmet İnönü Sanat Merkezi

Konak Sahnesi
 Karşıyaka Ragıp Haykır Sahnesi
 İzmir Sanat Büyük Salon
 İzmir Sanat Oditoryum
 Desem Bordo Salon
 İzmir Sanat Büyük Salon

EK 5

18 Mart 2004 Çiğli Milli Piyango Anadolu Lisesi
Suna Kan ve Ephessus Brass Nefesi Çalgılar Oda Müziği Gurubu

29 Nisan 2004 Güzelbahçe Cengiz Topel Çok Programlı Lisesi
GESO Bale ve Dans Gurubu - Dünya Dans Günü

08 Nisan 2004 D.E.Ü. Rıza Fevzi Edebiyat Fakültesi - GESO Bale Gurubu

EK 6

KONAK BELEDİYESİ

Sanat Galerisi

Türkiye İnsan Hakları Vakfı ile
Dayanışma Amaçlı

Karma Sergi

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER 26 HAZİRAN
İŞKENCE GÖRENLER İLE ULUSLARARASI
DAYANIŞMA GÜNÜ

26 HAZİRAN - 3 TEMMUZ 2004
KONAK BELEDİYESİ KÜLTÜR MÜDÜRLÜĞÜ SERGİ SALONU
Kırs Şehitleri Caddesi No:12 Kat:6
Alsancak-İZMİR

EK 7

3. İZMİR ÖYKÜ GÜNLERİ

13-29 ŞUBAT 2004

BERKANT ÇOLAK "MÜBADELE"

ŞİİRLERLE MÜBADELE
FOTOĞRAF SERGİSİ

Açılış : 13 Şubat Cuma

Saat : 19.15

Teşekkürlerimizle...

Kıbrıs Şehitleri Cad. No:12 K:7 Alsancak/İZMİR
Tel: 422 52 36 - 422 68 07
www.konak-bel.gov.tr

EK 8

"Alsañcak Şeñliđi"

26 - 27 - 28 Mayıs 2004
Çarşamba, Perşembe, Cuma

Şiir
Teatroluk
Konsertler
Sergiler
Tiyatro
Gözetim Şebekeleri

Alsañcak

Konak Belediyesi Kültür Merkezi
Tel. 0 232 422 52 36 - 463 43 46

DEVİANS
İllustrasyon: PARMA

EK 9

KARŞIYAKA BELEDİYESİ
SOSYAL HİZMET ETKİNLİKLERİ

Mehmet BOZTAŞ

Yönetiminde

CELAL YETKİN ATÖLYESİ

RESİM KURSU

SERGİSİ

(24 - 30 Mayıs 2004)

AÇILIŞ TARİHİ : 24 MAYIS 2004 PAZARTESİ

AÇILIŞ SAATİ : 17.00

YER : CARREFOUR SERGİ SALONU

EK 10

KÜLTÜR SARAYI

*Buca
Kültür
sarayı
Projesi*

*Kültür
Sarayı
çalışmaları
devam
ediyor*

*Kültür
Sarayı
yakın
gelecekte
hizmete
girecek*

EK 11**MEVLANA HEYKELİ**

EK 12

**İŞIĞIN
SÖNMEDİĞİ YERDE**

UGUR MUMCU'YU
" Fotoğraf, Şiir, Drama, Müzik "

Anıyoruz

Tüm Halkımız Davetlidir
Tarih : 24 Ocak 2003 Saat : 15:00
Narlıdere Belediyesi Atatürk Kültür Merkezi

**NARLIDERE
BELEDİYESİ**

**ATATÜRKÇÜ
DÜŞÜNCE
DERNEĞİ**

**NARLIDERE
ŞUBESİ**

EK 13

EK 14

MART - 2004

Atölye Çalışmaları

- * İNGİLİZCE
*İlköğretim-4
- * TAKI
- * AHŞAP BOYAMA
- * TEL KIRMA
- * CAM-SERAMİK BOYAMA
- * CİLT BAKIMI
- * TİYATRO
*Yetişkin-Çocuk
- * Göztepe Kız Meslek Lisesi tarafından verilecek olan bu kursların bitiminde katılımcılara Sertifika verilecektir.

Balçova Belediyesi-Kültürevi

278 27 28

Teleferik son durak-Balçova

01-13 Mart 2004

RESİM SERGİSİ

İNÇİ YÖRÜK

15-27 Mart 2004

RESİM SERGİSİ

KADRİYE DİNÇER
Resim Atölyesi

EK 15

BALÇOVA BELEDİYESİ AYLARA GÖRE ETKİNLİK PROGRAMLARI

EKİM PROGRAMI

ŞEMSETTİN SALMANLI-FOTOĞRAF SERGİSİ-
6-18 EKİM TARİHLERİ ARASI GEZİLEBİLİR.

8 EKİM ÇARŞAMBA
FİLM GÖSTERİMİ.....

9 EKİM
YAPILARIN DEPREME KARŞI DAYANIKLILIĞI

10 EKİM CUMA
MÜZİK DİNLETİSİ CELAL VURAL / Bağlama' da Tavrılar Ve Düzenler.....

15 EKİM ÇARŞAMBA
FİLM GÖSTERİMİ.....

16 EKİM PERŞEMBE
SÖYLEŞİ" NAZİM HİKMET'LE BİRLİKTE MUTLULUK ARAYIŞI"
Düzenleyen:Erdal AKAS

17 EKİM CUMA
MÜZİK DİNLETİSİ SOLİST: GÜL EMEKÇİ BATUR
(Sipsi ve Kabak Kemane Tanıtımı)

21 EKİM SALI SAAT.20.00
DİA GÖSTERİSİ "GÜNEYDOĞU ASYA"
TUNCAY ÇETİNSOY

22 EKİM ÇARŞAMBA
FİLM GÖSTERİMİ.....

23 EKİM PERŞEMBE SAAT: 14,30 EĞİTİM SEMİNERİ
"İLK YARDIM EĞİTİMİ"
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM GÖR.V. HÜLYA ÜNALAN GEDİK

24 EKİM CUMA
MÜZİK DİNLETİSİ NEBİ YAŞAR (Sesi ve Sazı İle)

"BALÇOVA'DA YAŞAM" RESİM YARIŞMASI SERGİSİ
20-25 EKİM TARİHLERİ ARASINDA GEZİLEBİLİR. 3. AGAMEMNON FESTİVALİ
KAPSAMINDA DÜZENLENEN YARIŞMADA DERECEYE GİREN ÖĞRENCİ
RESİMLERİ SERGİSİ.

"CUMHURİYET" RESİM YARIŞMASI SERGİSİ

27-31 EKİM TARİHLERİ ARASINDA GEZİLEBİLİR. CUMHURİYETİN 80.YILI DOLAYISIYLA 25 EKİM TARİHİNDE YAPILACAK OLAN YARIŞMA SONUCUNDA DERECEYE GİRECEK RESİMLER SERGİLENECEKTİR.

28 EKİM SALI SAAT:19.00

“CUMHURİYET BAYRAMI GAZİLER GECESİ”

Solist: SEVTAP AKBAŞ, AYŞE DENİZ ÇEBİ (HALK MÜZİĞİ)

KÜLTÜREVİ'NDE DÜZENLENECEK OLAN ATÖLYE ÇALIŞMALARI

PRATİK İNGİLİZCE(LİSE)

İNLİZCE(4. SINIF)

GİTAR

KEMAN

KLASİK MÜZİK ÇOCUK KULÜBÜ

MÜZİKLE DÜNYA YOLCULUĞU

RESİM(YETİŞKİN VE ÇOCUK)

TAKİ

AHŞAP KURSU

TİYATRO

BAĞLAMA

ALTERNATİF MATEMATİK

ŞAN (ÇOCUK,YETİŞKİN)

KÜLTÜREVİ KASIM PROGRAMI

“CUMHURİYET'İN KADIN RESSAMLARI” RESİM SERGİSİ

10-22 KASIM TARİHLERİ ARSINDA GEZİLEBİLİR

5 KASIM ÇARŞAMBA

FİLM GÖSTERİSİ/ ER RYAN'I KURTARMAK/ 19:00

6 KASIM PERŞEMBE

MÜZİKAL GÖLGE OYUNU

PROF.DR. EROL ŞEKERAMBER

10 KASIM

ATATÜRK'Ü SEVDİĞİ ŞARKILARLA ANIYORUZ

TAŞ PLAK DİNLETİSİ

12 KASIM

FİLM GÖSTERİMİ/GRI BÖLGE

13 KASIM

NAZİM HİKMET'LE BİRLİKTE MUTLULUK ARAYIŞI 3

DÜZENLEYEN.ERDAL AKAS-UMUT AKAS

14 KASIM

TASAVVUF MUSİKİSİ VE SEMAZEN GÖSTERİSİ

İZMİR TASAVVUF MUSİKİSİ VE SEMAZEN TOPLULUĞU

18 KASIM

BELGESEL&SÖYLEŞİ/ANADOLU'DAN MISIR'A TAŞINAN MEVLEVİLİK
HAZIRLAYAN: PROF.DR.ORHAN TERZİOĞLU

19 KASIM

FİLM GÖSTERİMİ/TARAFSIZ BÖLGE

21 KASIM

TÜRK HALK MÜZİĞİ DİNLETİSİ/AŞIK RIZA EZGİ
AŞIKLIK GELENEĞİ

NOT. TÜM ETKİNLİKLER AKŞAM.19.00 DA ÜCRETSİZDİR

ARALIK AYI PROGRAMI**AYFER ACAR-RESİM SERGİSİ**

1-20 ARALIK TARİHLERİ ARASINDA GEZİLEBİLİR.

03 ARALIK**FİLM GÖSTERİSİ**

MATRIX-1

5 ARALIK**TÜRK HALK MÜZİĞİ DİNLETİSİ**

BALÇOVA BELEDİYESİ TÜRK HALK MÜZİĞİ KOROSU

09 ARALIK**“KARAGÖZ NASIL ŞARKICI OLDU”**

PROF.DR. EROL ŞEKERAMBER

10 ARALIK**FİLM GÖSTERİSİ**

MATRIX-2

12 ARALIK**MÜZİK DİNLETİSİ**

GRUP NEBULA/POP MÜZİK

17 ARALIK**FİLM GÖSTERİSİ**

YÜZÜKLERİN EFENDİSİ-1

18 ARALIK**NAZİM HİKMET'LE BİRLİKTE MUTLULUK ARAYIŞI 4**

HAZIRLAYAN: UMUT –UFUK AKAS

19 ARALIK**MÜZİK DİNLETİSİ/İKİ SOLİSTTEN ŞARKILAR**

MÜLKİYE TOPER, ÜMİT YAZICI/TÜRK SANAT MÜZİĞİ

BAHAR GÜMÜŞ/RESİM SERGİSİ

22 ARALIK-3 OCAK TARİHLERİ ARASINDA GEZİLEBİLİR.

24 ARALIK**FİLM GÖSTERİMİ**

YÜZÜKLERİN EFENDİSİ-2

25 ARALIK**BELGESEL /SÖYLEŞİ**

TAHTACILAR VE DÜĞÜN GELENEKLERİ
HAZIRLAYAN:PROF.DR. ORHAN TERZİOĞLU

26 ARALIK
MÜZİK DİNLETİSİ/TÜRK HALK MÜZİĞİ
 BALÇOVA BELEDİYESİ TÜRK HALK MÜZİĞİ KOROSU

OCAK PROGRAMI

- XXX 5/17 OCAK KARMA RESİM SERGİSİ
 BAHAR BALKÖSE/HATİCE UĞURCAN
- XXX 6 OCAK SALI/SEMİNER/ SAAT:19:00
 BOŞANMA SÜRECİ VE SONUÇLARI
 EGE BİREYSEL GELİŞİM PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK VE REHBERLİK
 HİZM.
- XXX 7 OCAK ÇARŞAMBA/SAAT:19:00
 KAPLAN VE EJDERHA
- XXX 9 OCAK CUMA /SAAT:19:00
MÜZİK DİNLETİSİ / AŞIK RIZA EZGİ VE AŞIKLIK GELENEĞİ
- XXX 13 OCAK SALI SAAT:11.00
 AİLE İÇİ İLETİŞİM VE ÇATIŞMALARI ÖNLEME
 TOLGA GÜRLEYEN KİŞİSEL GELİŞİM DANIŞMANI
- XXX 14 OCAK ÇARŞAMBA SAAT:14.00
 ÖZEL İLGİ POLİKLİNİĞİ İŞBİRLİĞİ İLE SAĞLIK SEMİNERİ
 MENAPOZ
 DR.AYŞE ERTEM / KADIN HASTALIKLARI VE DOĞUM UZMANI
- XXX 14 OCAK ÇARŞAMBA/ SAAT:19:00
 FİLM GÖSTERİMİ/ANNA VE KRAL
- XXX 15 OCAK PERŞEMBE /SÖYLEŞİ SAAT:19:00
 BİSİKLET ANTREMAN TEKNİKLERİ SUNUMU
 BALÇOVA BELEDİYESİ BİSİKLET KULÜBÜ
 KATILIMCILAR: ENGİN YEŞİL YEMİŞ VE AYBARS SÜRÜCÜ
- XXX 16 OCAK CUMA/ SAAT:19:00
 MÜZİK DİNLETİSİ/ BALÇ.BLD.T.H.M.KOROSU
- XXX 19-31 OCAK RESİM SERGİSİ
 ELİF KILIÇ
- XXX 21 OCAK ÇARŞAMBA/SAAT:19:00
 FİLM GÖSTERİMİ/HERO
- XXX 23 OCAK CUMA/ SAAT:19:00
 MÜZİK DİNLETİSİ/ANADOLU KÜLTÜREVİ TÜRK MÜZİĞİ TOPLULUĞU
- XXX 28 OCAK ÇARŞAMBA SAAT:14.00
 ÖZEL İLGİ POLİKLİNİĞİ İŞBİRLİĞİ İLE SAĞLIK SEMİNERİ

DİABET VE OBEZİTE
DR.NEDİM ARGÜDEN / AİLE HEKİMLİĞİ UZMANI

XXX 28 OCAK ÇARŞAMBA /SAAT:19:00
FİLM GÖSTERİMİ/TİBET'TE YEDİ YIL

XXX 29 OCAK PERŞEMBE/SAAT:19:00
ANNE BABALAR VE ÇOCUKLARIMIZ İÇİN MUTLULUK ARAYIŞI
DÜZENLEME: ERDAL,UMUT,UFUK AKAS

XXX 30 OCAK CUMA/SAAT:19:00
MÜZİK DİNLETİSİ /BALÇ.BLD.T.H.M.KOROSU

ŞUBAT PROGRAMI

9-21 ŞUBAT RESİM SERGİSİ
ZUHAL BÜKÜLMEZ

10 ŞUBAT SALI SAAT:11.00
SEMİNER
NLP İLE GELECEĞİMİZİ YENİDEN YAPILANDIRMAK (ÇOCUKLARIMIZIN
SORUNLARINDA ÇÖZÜME ODAKLI DAVRANIŞ MODELLERİ)

11 ŞUBAT ÇARŞAMBA SAAT:14.00
SAĞLIK SEMİNERİ
ÖZEL İLĞİ TIP MERKEZİ / KEMİK ERİMESİ

11 ŞUBAT ÇARŞAMBA SAAT: 19.00
FİLM GÖSTERİMİ/MAYMUNCUK

13 ŞUBAT CUMA SAAT:19.00
MÜZİK DİNLETİSİ/DEVLET TÜRK DÜNYASI TOPLULUĞU TÜRK HALK MÜZİĞİ
KONSERİ
SOLİSTLER:SEVTAP AKBAŞ,AYŞE DENİZ ÇEBİ

17 ŞUBAT SALI SAAT:19.00
SEMİNER
TAOCU DÜŞÜNCE VE GÜNÜMÜZDEKİ UYGULAMALARI
EGE BİREYSEL GELİŞİM

18 ŞUBAT ÇARŞAMBA SAAT:19.00
FİLM GÖSTERİMİ/ÇILGIN KOVALAMACA

20 ŞUBAT CUMA SAAT:19.00
MÜZİK DİNLETİSİ/BALÇOVA BELEDİYESİ TÜRK H.M.K

23-28 ŞUBAT KAZIMA BATİK SERGİSİ
ORHANGAZI İ.Ö.O. ÖĞRENCİLERİ

25 ŞUBAT ÇARŞAMBA SAAT:14.00
 HİPER AKTİVİTE VE AİLE DİZİMİ TERAPİSİ
 EGE BİREYSEL GELİŞİM

25 ŞUBAT ÇARŞAMBA SAAT:19.00
 FİLM GÖSTERİMİ/DARISI BAŞIMA

27 ŞUBAT CUMA SAAT:19.00
 MÜZİK DİNLETİSİ / NEY DİNLETİSİ – TÜRK MÜZİĞİ'NDE İLAHİ VE KASİDE
 FORMUNDAN ÖRNEKLER
 SAZ: ASLAN EREN SÖZ: SÜLEYMAN ÜNAL

NİSAN PROGRAMI

29 MART/10 NİSAN/RESİM SERGİSİ
 ELVAN ÇELİKTUĞ

2 NİSAN/ 20.00
 MÜZİK DİNLETİSİ
 BALÇOVA BELEDİYESİ TÜRK HALK MÜZİĞİ KOROSU

7 NİSAN/19.00
 FİLM GÖSTERİSİ
 K-19
 HARRISON FORD

9 NİSAN/ 20.00
 MÜZİK DİNLETİSİ
 BALÇOVA BELEDİYESİ TÜRK HALK MÜZİĞİ KOROSU

12/20 NİSAN
 HÜLYA YALÇIN ATÖLYESİ RESİM SERGİSİ

14 NİSAN/ 19.00
 FİLM GÖSTERİMİ
 BELOW(DİPTEKİLER)

16 NİSAN / 20.00
 MÜZİK DİNLETİSİ
 BALÇOVA BELEDİYESİ TÜRK HALK MÜZİĞİ KOROSU

21 NİSAN / 19.00
 FİLM GÖSTERİMİ
 U-571
 BİLL PAXTON

28 NİSAN / 19.00

FİLM GÖSTERİM
1900 EFSANESİ

MAYIS PROGRAMI

3-15 MAYIS SERAMİK SERGİSİ
İDOL SANAT EVİ KARMA SERGİ

5 MAYIS
BALÇOVA BELEDİYESİ KÜLTÜREVİ FİLM GÖSTERİMİ
GEÇMİŞİ OLMAYAN ADAM
MATT DAMON

7 MAYIS
KUTLU DOĞUM HAFTASI DİNLETİSİ
UD VE NEY DİNLETİSİ
SOLİST SÜLEYMAN ÜNAL
UD HAKAN EREĞLİ
NEY ASLAN EREN

11 MAYIS /11:00
NLP SEMİNERİ
NLP MASTER TOLGA GÜRLEYEN

12 MAYIS/19:00
FİLM GÖSTERİMİ
KARANLIKTA DANS

14 MAYIS/20:00
BALÇOVA BELEDİYESİ TÜRK SANAT MÜZİĞİ KOROSU
MÜZİK DİNLETİSİ

15/22 MAYIS RESİM SERGİSİ
BALÇOVA BELEDİYESİ KÜLTÜREVİ
RESİM ATÖLYESİ

21 MAYIS/20:00
BALÇOVA BELEDİYESİ TÜRK HALK MÜZİĞİ KOROSU
MÜZİK DİNLETİSİ

24/29 MAYIS RESİM SERGİSİ
ELİF YEŞİL İNCE

26 MAYIS/19:00
FİLM GÖSTERİMİ

28 MAYIS/20:00
BALÇOVA BELEDİYESİ TÜRK HALK MÜZİĞİ KOROSU
MÜZİK DİNLETİSİ

EK 16

Informatiecentrum gemeente Eindhoven

Postbus 1000
Informatiecentrum
Postbus 1000
5000 AA Eindhoven
Telefoon (040) 471 11 11
Openingsuren
vrijdag 10.00 - 18.00 uur
zaterdag 10.00 - 12.00 uur

De gemeente Eindhoven kent zes culturele fondsen: het Cultuurfonds, het Fonds voor kunstenaars, het Provinciale subsidie convenant beeldende kunstbeleid, het Fonds amateurkunst, het Fonds stadsverfraaiing en het Fonds cultuurspreiding. Verzoeken om in aanmerking te komen voor een van deze Fondsen kunt u indienen bij het hoofd van de gemeentelijke afdeling Kunst en Cultuur. Voordat hij een beslissing op uw verzoek neemt laat hij zich in vrijwel alle gevallen adviseren door een adviescommissie.

Culturele fondsen

Kunst en cultuur in Eindhoven

Het gemeentelijke kunst- en cultuurbeleid richt zich op de kunsten, de kunstzinnige vorming, het kunstondervijs, de amateurkunst, de openbare bibliotheek, de historie, het archief, de folklore, de media, de verschijningsvorm van de stad en culturele uitingen van etnische minderheden. Ook het bevorderen van activiteiten die bijdragen tot een beter cultuurbesef van de inwoners van Eindhoven valt onder dit beleid.

Advies

U kunt een verzoek indienen voor een eenmalige subsidie of, in bijzondere gevallen, voor een meer structurele subsidie. Voordat het hoofd van Kunst en Cultuur een beslissing neemt op uw verzoek laat hij zich eerst adviseren. Dient u een verzoek in voor een subsidie uit het Cultuurfonds dan vraagt hij, als het gaat om een algemeen verzoek, een

advies van de adviescommissie culturele fondsen. Als het gaat om een verzoek voor culturele uitingen etnische minderheden dan vraagt hij een advies aan de adviescommissie culturele uitingen etnische minderheden. Voor verzoeken voor een subsidie uit de Fondsen voor kunstenaars en amateurkunst vraagt hij advies aan de adviescommissie culturele fondsen. Deze adviescommissie wordt, samen met de adviescommissie stadbeeld, ook om advies gevraagd bij het provinciale subsidie convenant beeldende kunstbeleid. De adviescommissie stadbeeld adviseert tevens op verzoeken voor het Fonds stadsverfraaiing. Voor het Fonds cultuurspreiding wordt geen advies ingewonnen. Burgemeester en wethouders benoemen de leden van deze adviescommissies voor een periode van vier jaar. De adviescommissies vergaderen vier à vijf keer per jaar en de vergaderdata worden gepubliceerd in het weekblad Groot Eindhoven.

Begrippen

De bepalingen waaraan u moet voldoen om in aanmerking te komen voor een subsidie vindt u in de omschrijvingen van de culturele fondsen in deze folder. Voordat u daarin begint te lezen volgt hier een uitleg van enkele in de fondsen gehanteerde begrippen. Als er in de tekst gesproken wordt over kunsten dan vallen daaronder de beeldende kunst, bouwkunst en vormgeving, de letteren, de audiovisuele kunsten (film, video en fotografie) en de podiumkunsten (muziek, dans en theater).

Onder etnische minderheid vallen mensen die (oorspronkelijk) niet uit Nederland afkomstig zijn en naar, objectieve maat-

staven gemeten, een lage sociale positie innemen.

Deze minderheid bestaat uit Molukkers, Surinamers, Antillianen en Arubanen, Turken, Marokkanen, personen uit de landen rond de Middellandse Zee, vluchtelingen, personen uit de Aziatische landen (met uitzondering van Chinezen, Indonesiërs en Japanners), Afrikanen, Zuid- en Midden-Amerikanen, zigeuners en woonwagenbewoners.

Voorschriften

U moet bij het indienen van uw verzoek rekening houden met de voorschriften uit twee gemeentelijke verordeningen: de Algemene subsidieverordening gemeente Eindhoven 1994 en de verordening die hoort bij het Fonds waarvoor u een subsidie aanvraagt. In de Algemene subsidieverordening staat onder meer dat u een aanvraag voor een bijdrage aan een activiteit tenminste twaalf weken voordat die activiteit plaatsvindt moet indienen. Dit mede in verband met het voorleggen van uw verzoek aan een van de adviescommissies. Voor een goede behandeling in die commissie moet u uw aanvraag tevens uiterlijk vier weken voor de vergadering van die adviescommissie insturen.

Subsidieverzoeken die na het plaatsvinden van de activiteit worden ingediend worden niet gehonoreerd.

Bij diverse fondsen is het werkingsgebied de regio Eindhoven. Daaronder vallen alle gemeenten van het Samenwerkingsverband Regio Eindhoven - Kempenland.

Hoe indienen?

Uw subsidieverzoek kunt u sturen naar: College van burgemeester en wethouders van de gemeente Eindhoven, p/a Dienst Maatschappelijke en Culturele Zaken afdeling Kunst en Cultuur, Postbus 2358 5600 CJ Eindhoven

Meer informatie

Wilt u nadere informatie over de cultuurfondsen dan kunt u tijdens kantooruren bellen met:

- de secretaris van de adviescommissie

culturele fondsen,
de heer B. Nagelkerke,
telefoon (040) 238 28 93;

- de secretaris van adviescommissie culturele uitingen etnische minderheden, de heer W. Berkvens, telefoon (040) 238 28 95;
- de heer J. van der Aalst over de Fondsen amateurkunst en Cultuurspreiding, telefoon (040) 238 28 58.

Het Cultuurfonds

Doelstelling

Het stimuleren van cultuur in Eindhoven.

Doelgroep

Instellingen of groepen van personen die een bijdrage vragen voor een culturele activiteit die in Eindhoven plaatsvindt of een publicatie die over Eindhoven gaat.

Subsidiemogelijkheden

Voor subsidie komen de volgende culturele activiteiten in aanmerking:

1. incidentele activiteiten, die van belang zijn voor het plaatselijke culturele leven en die plaatsvinden in Eindhoven;
2. nieuwe culturele activiteiten met een mogelijk permanent karakter, waarvan de levensvatbaarheid nog bewezen moet worden en die plaatsvinden in Eindhoven;
3. nieuwe activiteiten in Eindhoven met het karakter van een experiment;
4. (historische) publicaties handelend over Eindhoven;
5. activiteiten gericht op de verbreding van het aanbod en de verbetering van de toegankelijkheid van culturele uitingen van etnische minderheden in Eindhoven.

In de regel is het niet mogelijk om voor langer dan drie achtereenvolgende jaren en/of voor meer dan drie keer voor een en dezelfde activiteit een subsidie te krijgen. Activiteiten die men in aanmerking wenst te laten komen voor een jaarlijks structureel gemeentelijke subsidie dienen het jaar voorafgaande aan het derde jaar

dat uit het fonds een subsidie wordt ontvangen, aangemeld te worden in het kader van een door de gemeente te starten nieuwe wensenprocedure.

Wijze van aanvragen

Verzoeken om subsidie dienen gericht te worden aan het college van burgemeester en wethouders. De verzoeken dienen voorzien te zijn van een inhoudelijke toelichting en een begroting en eventueel documentatiemateriaal. Een verzoek dient tijdig - in elk geval voor het plaatsvinden van de te subsidiëren activiteit - aangevraagd te worden (zie voorschriften).

Wijze van adviseren

Subsidieverzoeken worden ter advisering voorgelegd aan de adviescommissie culturele fondsen.

Subsidieverzoeken die betrekking hebben op culturele uitingen van etnische minderheden worden beoordeeld door de adviescommissie culturele uitingen etnische minderheden.

Beoordelingscriteria

Verzoeken om subsidie worden aan de hand van de volgende criteria beoordeeld:

- inhoudelijke en organisatorische kwaliteit van de activiteit;
- openbaar karakter van de activiteit;
- gericht op de Eindhovense bevolking;
- algemeen nut;
- additionele waarde van de activiteit voor het culturele leven van Eindhoven;
- reële voorstelling van zaken;
- subsidie bestemd/medebedoeld voor realisatie;
- prioriteit van het verzoek gelet op de beschikbare middelen en in relatie tot de andere ingediende verzoeken.

Afhandeling van het subsidieverzoek

De aanvrager wordt door het hoofd van de afdeling Kunst en Cultuur schriftelijk op de hoogte gesteld van het door hem genomen besluit.

Bij een negatieve beslissing wordt in de regel een voorschot van 50% van het toegekende bedrag overgemaakt.

Binnen twee weken na het plaatsvinden van de activiteit dient de aanvrager een financieel en een inhoudelijk verslag in te zenden, vergezeld van deugdelijke betalingsbewijzen.

Na ontvangst van beide verslagen wordt het subsidie definitief vastgesteld.

Aan het toegekende subsidie kunnen voorschriften gesteld worden. Bijvoorbeeld:

- bij een publicatie dient aan de gemeente Eindhoven een van tevoren vastgesteld aantal exemplaren ter beschikking gesteld te worden;
- naamvermelding van de gemeente Eindhoven op bijvoorbeeld het affiche, de folder e.d.

Beroepsmogelijkheden

Tegen een beslissing van het hoofd van de afdeling Kunst en Cultuur kan binnen 6 weken na verzenddatum van de brief waarin zijn beslissing staat, beroep worden aangetekend bij het college van burgemeester en wethouders.

Het Fonds voor kunstenaars

Doelstelling

Het stimuleren van de artistieke ontwikkeling van en de productie door professionele kunstenaars.

Doelgroep

Professionele kunstenaars woonachtig of werkzaam in de regio Eindhoven / Kempenland.

Subsidiemogelijkheden

Uit het fonds kan een beroep op subsidie worden gedaan voor:

- activiteiten van kunstenaars die van belang zijn voor hun artistieke ontwikkeling en/of hun functioneren als kunstenaar: bijvoorbeeld reis- en studiebeurzen, aanschaf van materialen, bijzondere projecten, publiciteit, deelname aan exposities etc.

Ten laste van het fonds kan de gemeente werk aankopen van scheppende kunst-

naars. Tevens kunnen uit het fonds opdrachten aan scheppende kunstenaars worden verstrekt. In bijzondere gevallen, bijvoorbeeld bij publicaties is er de mogelijkheid om uit het fonds een renteloze lening beschikbaar te stellen.

Wijze van aanvragen

Een verzoek om subsidie dient gericht te worden aan het college van burgemeester en wethouders. De verzoeken dienen voorzien te zijn van een inhoudelijke toelichting en een begroting en eventueel documentatiemateriaal.

Een verzoek dient tijdig - in elk geval vóór het plaatsvinden van de te subsidiëren activiteit - aangevraagd te worden (zie voorschriften).

indien besloten wordt tot aankoop van werk van beeldende kunstenaars of verstrekken van een opdracht aan scheppende kunstenaars worden de kunstenaars binnen de regio Eindhoven / Kempenland op de hoogte gesteld middels een advertentie in een regionaal dagblad of een persoonlijk aan hen gericht brief.

Wijze van adviseren

Subsidieverzoeken worden ter advisering voorgelegd aan de adviescommissie culturele fondsen.

Beoordelingscriteria

Verzoeken om subsidie worden aan de hand van de volgende criteria beoordeeld:

- artistieke en organisatorische kwaliteit van de activiteit;
- kwaliteit van het werk van de kunstenaar;
- algemeen nut;
- professionaliteit van de kunstenaar;
- subsidie beslissend/medebepalend voor realisatie;
- reële voorstelling van zaken;
- prioriteit van het verzoek gelet op de beschikbare middelen en in relatie tot de andere ingediende verzoeken.

Afhandeling van het subsidieverzoek

De aanvrager wordt door het hoofd van de afdeling Kunst en Cultuur schriftelijk op de hoogte gesteld van het door hem genomen besluit.

Bij een positieve beslissing wordt in de regel een voorschot van 90% van het toegekende bedrag overgemaakt.

Binnen twee weken na het plaatsvinden van de activiteit dient de aanvrager een financieel en inhoudelijk verslag in te zenden, vergezeld van deugdelijke betalingsbewijzen.

Na ontvangst van beide verslagen wordt het subsidie definitief vastgesteld.

Aan het toegekende subsidie kunnen voorschriften gesteld worden.

Bijvoorbeeld:

- bij een publicatie dient aan de gemeente Eindhoven een van te voren vastgesteld aantal exemplaren ter beschikking gesteld te worden;
- naamvermelding van de gemeente Eindhoven op bijvoorbeeld het affiche, de folder e.d.

Beroepsmogelijkheden

Tegen een beslissing van het hoofd van de afdeling Kunst en Cultuur kan binnen 6 weken na verzenddatum van de brief waarin zijn beslissing staat, beroep worden aangetekend bij het college van burgemeester en wethouders.

Provinciale Subsidie Convenant Beeldende Kunstbeleid

Doelstelling

Het verruimen van de productiemogelijkheden voor beeldende kunstenaars en het verbeteren van hun inkomenspositie.

Doelgroep

Nederlandse beeldende kunstenaars, bij voorkeur kunstenaars die een relatie hebben met de regio Eindhoven / Kempenland, doordat ze er wonen of werken.

Subsidiemogelijkheden

Aan beeldende kunstenaars kan een bijdrage worden verstrekt ter stimulering van hun verdere artistieke ontplooiing: bijvoorbeeld reis- en/of studiebeurzen en aanschaf van materialen, bijzondere projecten, publicaties en dergelijke.

Tevens kan de gemeente werk aankopen van beeldende kunstenaars of opdrachten verstrekken aan beeldende kunstenaars ter verfraaiing van het Eindhovense stadsbeeld.

Ten laste van de provinciale subsidie kan een instelling op tijdelijke basis een bijdrage worden toegerekend indien de bijdrage aangewend wordt voor de vernieuwing van de productiemiddelen voor beeldende kunstenaars.

Wijze van aanvragen

Een verzoek om subsidie dient gericht te worden aan het college van burgemeester en wethouders.

De verzoeken dienen voorzien te zijn van een inhoudelijke toelichting en een begroting en eventueel documentatiemateriaal.

Een verzoek dient tijdig - in elk geval vóór het plaatsvinden van de te subsidiëren activiteit - aangeraagd te worden (zie voorschriften).

Het aankopen van werk of het verstrekken van een opdracht geschiedt ofwel door middel van een open inschrijving via een advertentie in diverse dagbladen ofwel via een persoonlijke benadering.

Wijze van adviseren

De verzoeken worden ter advisering voorgelegd aan de adviescommissie culturele fondsen, met uitzondering van de aankopen en/of de opdrachten in het kader van stadsverfraaiing waarvoor de adviescommissie stadbeeld geraadpleegd wordt.

Beoordelingscriteria

De beoordelingscriteria die gehanteerd worden bij het aankopen van werk en het

verstrekken van een opdracht worden van tevoren kenbaar gemaakt. Bij de beoordeling zal het criterium 'kwaliteit' vanzelfsprekend zwaar wegen.

Verzoeken om subsidie van een instelling of een beeldende kunstenaar worden aan de hand van de volgende criteria beoordeeld:

- verruimen van de productiemogelijkheden;
- verbetering van de inkomenspositie van de kunstenaar;
- professionaliteit van de kunstenaar;
- kwaliteit van het werk van de kunstenaar;
- artistieke en organisatorische kwaliteit van de activiteit;
- subsidie beslissend/medebepalend voor realisatie;
- reële voorstelling van zaken;
- prioriteit van het verzoek gelet op de beschikbare middelen en in relatie tot de andere inlopende verzoeken.

Afhandeling van het subsidieverzoek

De aanvrager wordt door het hoofd van de afdeling Kunst en Cultuur schriftelijk op de hoogte gesteld van het door hem genomen besluit.

Bij een positieve beslissing wordt in de regel een voorschot van 90% van het toegekende bedrag overgemaakt. Binnen twaalf weken na het plaatsvinden van de activiteit dient de aanvrager een financieel en een inhoudelijk verslag in te zenden, vergezeld van deugdelijke betalingsbewijzen. Na ontvangst van beide verslagen wordt het subsidie definitief vastgesteld.

Beroepsmogelijkheden

Tegen een beslissing van het hoofd van de afdeling Kunst en Cultuur kan binnen 6 weken na verzenddatum van de brief waarin zijn beslissing staat, beroep worden aangetekend bij het college van burgemeester en wethouders.

Het Fonds amateurkunst

Doelstelling

Het stimuleren van bijzondere activiteiten op het gebied van de amateurkunst in Eindhoven.

Doelgroep

In de gemeente Eindhoven gevestigde en werkzame verenigingen, die als primaire doelstelling hebben het niet-beroepsmatig oefenen van kunst.

Subsidiemogelijkheden

Voor subsidie komen in aanmerking:

- a. de activiteiten van verenigingen die vallen onder de werking van de
 - Verordening subsidiëring amateurkunst 1993, te weten:
 - activiteiten in het kader van een culturele uitwisseling tussen een in de gemeente Eindhoven en een in het buitenland gevestigde vereniging;
 - bijzondere activiteiten;
 - b. de activiteiten van de overige verenigingen, te weten:
 - activiteiten die van belang zijn voor het bevorderen van nieuwe ontwikkelingen binnen de diverse sectoren van de amateurkunst;
 - nieuwe activiteiten met een beoogd permanent karakter, waarvan de levensvatbaarheid nog moet worden bevestigd.

Wijze van aanvragen

Een verzoek om subsidie dient gericht te worden aan het college van burgemeester en wethouders. De verzoeken dienen voorzien te zijn van een inhoudelijke toelichting, een begroting en eventueel documentatiemateriaal. Een verzoek dient tijdig - in elk geval vóór het plaatsvinden van de te subsidiëren activiteit - ingediend te worden. (zie voorschriften)

Wijze van adviseren

Subsidieverzoeken worden ter advisering voorgelegd aan de adviescommissie culturele fondsen. Indien er voor een

bepaalde sector van amateurkunst een actieve plaatselijke koepelorganisatie aanwezig is, wordt deze gehoord.

Beoordelingscriteria

De Regeling fonds amateurkunst 1993 bevat een aantal specifieke voorschriften die per activiteit verschillen. Beoordeling van subsidieverzoeken vindt verder plaats aan de hand van door de adviescommissie culturele fondsen te hanteren richtlijnen.

Indien u in het bezit wilt komen van de Regeling fonds amateurkunst 1993 en de te hanteren richtlijnen van de adviescommissie dient u zich te wenden tot de secretaris van de adviescommissie culturele fondsen, de heer B. Nagelkerke, telefoonnummer (040) 238 28 93, of de behandelende ambtenaar de heer J. van der Aalst, telefoonnummer (040) 238 28 58.

Afhandeling van het subsidieverzoek

De aanvrager wordt door het hoofd van de afdeling Kunst en Cultuur schriftelijk op de hoogte gesteld van het door hem genomen besluit.

Bij een positieve beslissing kan op verzoek een voorschot van 90% van het toegekende bedrag worden overgemaakt.

Binnen twaalf weken na het plaatsvinden van de activiteit dient de aanvrager een financieel en een inhoudelijk verslag in te zenden, vergezeld van deugdelijke betalingsbewijzen.

Na ontvangst van beide verslagen wordt het subsidie definitief vastgesteld.

Beroepsmogelijkheden

Tegen een beslissing van het hoofd van de afdeling Kunst en Cultuur kan binnen 6 weken na verzenddatum van de brief waarin zijn beslissing staat, beroep worden aangetekend bij het college van burgemeester en wethouders.

Het fonds Stadsverfraaiing

Ten laste van dit fonds worden op advies van de gemeentelijke commissie Stadbeeld uitgaven gedaan in relatie tot kunsttoepassing in de openbare ruimte

(opdrachten, aankopen, beheer/onderhoud en activiteiten).

Initiatieven voor kunsttoepassing in de openbare ruimte komen in hoofdzaak vanuit de commissie Stadbeeld. Wilt u nadere informatie over het Fonds Stadsverfraaiing dan kunt u zich wenden tot de secretaris van de commissie Stadbeeld, de heer W. Berkvens, telefoonnummer (040) 238 28 95.

Het Fonds cultuurspreiding

Doelstelling

De bevolking in de eigen woonwijk kennis laten maken met professionele culturele activiteiten.

Doelgroep

De bewoners van de diverse woonwijken in de gemeente Eindhoven.

Subsidiemogelijkheden

Voor subsidie komen in aanmerking professionele culturele activiteiten - bijvoorbeeld een toneelvoorstelling, een concert, een tentoonstelling - in de Eindhovense woonwijken. Het subsidie dat wordt verstrekt, wordt gebaseerd op het uiteindelijke exploitatietekort en bedraagt maximaal f 1.375,- per activiteit.

Geen subsidie wordt verleend voor activiteiten:

- die georganiseerd worden door de centrale culturele instellingen;
- waarvan de organisatoren en de uitvoerenden dezelfde personen zijn;
- waarvoor de gemeente reeds op andere wijze een subsidie verleent.

Wijze van aanvragen

Een verzoek om subsidie dient aangevraagd te worden op speciaal daarvoor bestemde aanvraagformulieren. Deze formulieren kunnen aangevraagd worden bij de heer J. van der Aalst van de afdeling Kunst en Cultuur, telefoonnummer (040) 238 28 58.

Wijze van adviseren

Subsidiieverzoeken worden beoordeeld

door het hoofd van de afdeling Kunst en Cultuur.

Beoordelingscriteria

Verzoeken om subsidie worden aan de hand van de volgende criteria beoordeeld:

- professionaliteit van de activiteit;
- inhoudelijke en organisatorische kwaliteit van de activiteit;
- openbaar karakter van de activiteit.

Afhandeling van het subsidieverzoek

De aanvrager wordt door het hoofd van de afdeling Kunst en Cultuur schriftelijk op de hoogte gesteld van het door hem genomen besluit.

Binnen twaalf weken na het plaatsvinden van de activiteit dient de aanvrager een financieel en een inhoudelijk verslag in te zenden, op speciaal daarvoor bestemde formulieren. Deze formulieren worden bij een toekenning van het subsidie toegestuurd. Na ontvangst van de ingevulde formulieren wordt het subsidie definitief vastgesteld en uitbetaald.

Beroepsmogelijkheden

Tegen een beslissing van het hoofd van de afdeling Kunst en Cultuur kan binnen 6 weken na verzenddatum van de brief waarin zijn beslissing staat, beroep worden aangetekend bij het college van burgemeester en wethouders.

EK 17

Başbakanlık Genelgesi (2003/39)

T.C.
BAŞBAKANLIK
Personel ve Prensipier Genel Müdürlüğü

Sayı : B.02.0.PPG.0.12-320-9872

26

Haziran 2003

Konu : Tasarruf Tedbirleri

GENELGE
2003/39

Kamu kurum ve kuruluşlarının giderlerinden tasarruf sağlanmasını ve bürokratik işlemlerin azaltılmasını teminen aşağıdaki tedbirlerin uygulanmasına ihtiyaç duyulmuştur.

1. Genel bütçeli daireler, katma bütçeli idareler, kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı ortaklıkları, bütçenin transfer tertibinden yardım alan kuruluşlar, özel bütçeli kuruluşlar, özelleştirme kapsam ve programına alınmış hisselerinin yarısından fazlası kamuya ait olan özel hukuk hükümlerine tabi kuruluşlar, fonlar, döner sermayeler, 4603 sayılı Kanuna tabi olanlar dışındaki kamu bankaları, kanunlarla veya kanunların verdiği yetkiye dayanılarak kurulan kurumlar ile kurul/üst kurullar ve diğer tüm kamu kurum ve kuruluşları (Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği ile Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Sekreterliği hariç) kendi bütçeleri veya tasarruflarındaki diğer kaynaklardan yapacakları yurt içi ve yurt dışı harcamalarında aşağıdaki tedbirlere uyacaklardır.

Belediyeler ile il özel idareleri ve bunların kurdukları birlik, müessese ve işletmeler ise bu genelgenin "temsil, tören ve ağırlama giderleri", "gayrimenkul edinilmesi ve kiralınması" ve "reklam, ilan ve tanıtım giderleri" ile ilgili bölümlerine tabidirler.

Doğal afetler, orman yangınları, ziraat ve hayvancılıkta acil olarak yapılması gereken mücadele ve müdahaleler, iç ve dış güvenlik ile istihbarat hizmetlerinin gerektirdiği zorunlu olan harcamalar, karayolu trafik güvenliği ve sekiz yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretim ile ilgili harcamalar bu genelgenin kapsamı dışındadır.

2. Kamu kurum ve kuruluşları yatırımlarını Yılı Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Bakanlar Kurulu Kararı, Yılı Programı ve Mali Yılı Bütçesi Makro Çerçeve Kararı, Mali Yılı Bütçe Kanunu ve ilgili diğer mevzuatta yatırımlar ile ilgili olarak yer alan tedbir, sınırlama ve düzenlemelere uygun olarak ve azami tasarruf anlayışı içerisinde yürüteceklerdir.

3. Yurt dışı geçici görevlendirmeler zorunlu hallerde yapılacak, görevin süresi ve görevli sayısı en az düzeyde tutulacaktır. Görevlendirmeler, bakanlıklar ile bağlı, ilgili veya ilişkili kurum, kurul/üst kurul ve kuruluşlarda (MIT Müsteşarlığı ile T.C. Merkez Bankası hariç) Bakan, üniversitelerde rektör onayıyla yapılacaktır.

Konsolide bütçeye dahil kurum ve kuruluşlar yurt dışı geçici görev yollukları ile ilgili harcama kalemlerine yapılacak aktarma işlemlerinde yılı bütçe kanununda yer alan hükümlere uyacaklardır. Genelge kapsamındaki diğer kurum ve kuruluşlar ise, ilgili bütçe başlangıç ödeneklerine aktarma yapmayacaklardır.

Lisansüstü eğitim, inceleme ve araştırma yapmak veya bilgi görgü artırma amacıyla gönderilenlerin katıldıkları programlar ile ilgili seyahat sonuç raporları üç ay içerisinde Başbakanlığa gönderilecektir. Bunun dışındaki yurt dışı geçici görevlendirmelere ilişkin yurt dışı seyahat sonuç raporları ilgili kuruma teslim edilecektir.

4. Kamu kurum ve kuruluşları tarafından yurt içinde ve yurt dışında hiçbir surette hizmet binası, lojman, her ne adla olursa olsun memur evi, kamp, kreş, eğitim, dinlenme vb. sosyal tesis (ve bunlarla ilgili arsa ve arazi) satın alınmayacak, kamulaştırılmayacak, kiralanmayacak ve yeni inşaat yapılmayacaktır.

Ancak; sadece kesinleşmiş mahkeme kararı ile gayrimenkulün tahliyesi gibi kanuni zorunluluk halinde, o hizmet için tahsis edilebilecek Hazineye ait gayrimenkulün bulunmadığının tevsik edilmesinden sonra hizmet yeri ihtiyacının karşılanması amacıyla bağlı veya ilgili/ilişkili Bakan onayıyla kiralama yapılabilecektir.

5. Sağlık harcamalarında ilgili mevzuata ve yılı bütçe uygulama talimatlarına uyulacak, sosyal güvenlik kuruluşlarının kendi mevzuatları gereğince yapılan uygulamalar hariç olmak üzere, genelge kapsamındaki kurum ve kuruluşlar tarafından, Devlet Memurlarının Tedavi Yardımı ve Cenaze Giderleri Yönetmeliğinde belirtilen esaslara göre hareket edilecektir.

6. Taahhüt edilmiş ve kullanımında, 2001/23 ve 2001/29 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile konuyla ilgili olarak halen yürürlükte bulunan ve yayımlanacak olan bütçe uygulama talimatlarında belirtilen esaslara uyulmaya devam edilecektir.

Ayrıca, 2003/2 numaralı Yüksek Planlama Kurulu Kararı ile kabul edilen "2003 Yılı Programı ve Mali Yılı Bütçesi Makro Çerçeve Kararı"nın "Acil Eylem Planı Uygulamaları" başlıklı bölümünün 14 numaralı ikinci paragrafında belirtilen özel nitelikli taşıtlar haricindeki araç alımları iki yıl süreyle durdurulmuş olduğundan, il özel idareleri ve belediyeler ile bunların kurdukları birlikler de dahil olmak üzere kurum ve kuruluşlarca söz konusu özel nitelikli taşıtlar haricindeki araçların edinilmesi için Bakanlar Kurulu Kararı alınması konusunda talepte bulunulmayacak, mevcut ve yeni yapılacak talepler işleme konulmayacaktır.

İl özel idareleri ve belediyeler ile bunların kurdukları birlikler, mevcut yerli ve yabancı taşıtlarına ilişkin bilgiler ile birlikte hibe yoluyla temin edilecekler dahil olmak üzere, yukarıda belirtilen çerçevede edinmek istedikleri taşıtların cinsini, hangi hizmetlere tahsis edileceğini, finansman şeklini ve azami satın alma bedelini talep yazılarına ekleyerek İçişleri Bakanlığı vasıtasıyla Maliye Bakanlığına müracaat edeceklerdir. Uygun görülen talepler, 237 sayılı Taahhüt Kanununun 10 uncu maddesi gereğince Bakanlar Kurulu Kararı alınması için Başbakanlığa sunulacaktır.

7. Demirbaş, büro malzemeleri ve makine alımlarında yetki sınırları bağlı veya ilgili/ilişkili Bakan tarafından belirlenecektir.

Öte yandan, her kademedeki eğitim, sağlık ve yataklı kurum hizmetleriyle ilgili araç, gereç ve diğer malzemeler ile kurum ve kuruluşlarca bulundurulması mevzuat bakımından zorunlu olan malzemeler ve yangından korunma malzemeleri alımları bütçe ödenekleri dahilinde ita amirinin onayıyla yapılabilecektir.

Fiziki olarak birbirine yakın makam ve birimlerdeki fotokopi, faks ve benzeri büro malzemelerinin ortaklaşa kullanılması sağlanacaktır.

8. Telefonların 900'lü hatlara kapalı tutulmasına devam edilecek; kurum ve kuruluş santrallerinde konuşma süreleri üç dakika ile sınırlandırılacaktır.

Kurum ve kuruluşların ita amirleri, bütçelerinde haberleşme giderleri için ayrılan ödeneklerin aşılması hususunda parasal tutar veya süre kısıtlamaları da dahil gerekli her türlü tedbiri alacaklardır.

Telefon faturaları her defasında ilgili birim amirince aylar itibarıyla bizzat kontrol edilerek, özel görüşme bedellerinin ilgililerden tahsil edilmesi sağlanacaktır.

Hangi makamlara ait telefonların milletlerarası görüşmelere açık olabileceği EK-1 cetvelde gösterilmiştir. Şehirlerarası görüşmelere açık telefonlar, bağlı veya ilgili Bakan tarafından belirlenecektir.

Zorunlu hallerde söz konusu cetvelde yer almayan telefonların milletlerarası görüşmeye açılması, bağlı veya ilgili Bakan onayı alınmak kaydıyla sağlanacaktır.

Cep telefonları sadece EK-II cetvelin 1'inci sırasında belirtilen makam ve hizmetler ile 2'nci sırasında yer alan makamlar için tahsis edilebilecektir. Bu cetvelde belirtilenler dışındaki tahsisler iptal olunacaktır.

Yıllık cep telefonu görüşme ücreti limitleri, anılan cetvelin 1'inci sırasındaki makamlar için limitsiz; 2'nci sırasındaki makamlar için ise, ilgili makamın, içinde bulunulan yılın Ocak ayında aldığı net maaş tutarı kadar olacaktır.

9. Kamu kurum ve kuruluşlarının temsil, tören, toplantı (ulusal ve uluslararası konferans, seminer vb.) ve ağırlama ile ilgili zorunlu harcamaları bağlı veya ilgili/ilişkili bulunulan Bakanın izni ile yapılacaktır.

Ancak, belediyeler ve il özel idareleri, konuyla ilgili bütçe başlangıç ödeneklerinin yüzde 50'sine kadar olan kısmını tasarruf anlayışı içinde ita amirlerinin onayı ile kullanabileceklerdir.

Uluslararası toplantılar ile milli bayramlar hariç, açılış, konferans, seminer, yıldönümü ve benzeri kutlama ve organizasyonlara ilişkin faaliyetler nedeniyle gezi, kokteyl, yemek vb. davetler düzenlenmeyecek, hediye ve diğer adlar altında ödeme yapılmayacak; uluslararası toplantılar ile milli bayramlar, milli anma ve kurtuluş günleri hariç, kurum ve kuruluşlar tarafından hiçbir toplantıya çiçek gönderilmeyecektir.

Mahalli idarelerce düzenlenen festivallere (Kültür ve Turizm Bakanlığı bütçesinde bu amaçla tefrik edilen ödenekler ile uluslararası festivaller hariç) diğer kamu kurum ve kuruluşları tarafından herhangi bir şekilde nakdi veya aynı katkıda bulunulmayacaktır.

Yılbaşı ve bayram dönemlerinde kamu görevlileri tarafından gönderilecek tebrik, telgraf ve benzeri posta hizmetlerine ilişkin kağıt, baskı, posta vb. giderler hiçbir şekilde kurum ve kuruluş bütçesinden ödenmeyecektir.

Posta yoluyla sağlanması gereken iletişim faaliyetleri sadece PTT Genel Müdürlüğü aracılığıyla yürütülecektir.

10. Bütün kamu kurum ve kuruluşları tanıtım veya diğer maksatlarla planladıkları her türlü reklam ve tanıtım harcamasını (spor faaliyetleri dahil) konu proje safhasında iken proje maliyeti de belirtilmek suretiyle bağlı veya ilgili/ilişkili Bakan izni ile yapacaklardır.

Kamu kurum ve kuruluşlarınca mevzuattan kaynaklanan zorunluluklar gereği verilen ve/veya kurum faaliyetleri ile doğrudan ilgili olan ilanlar ilgili Bakan izni ile yapılabilecektir.

Bunların dışında basın ve yayın organlarına ilan verilmeyecektir.

11. Bakan, müsteşar, müsteşar yardımcısı, yüksek yargı organlarının başkan, başkan vekili ve genel sekreterleri, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, Danıştay Başsavcısı, Askeri Yargıtay Başsavcısı, il valisi, genel müdür, kurum, kurul/üst kurul ve kuruluş başkanları, rektörler, dekanlar ve kaymakamlar dışındaki makamlar için (kamu kurum ve kuruluşlarının basını izleme ile ilgili birimleri ve kütüphane dokümantasyon merkezleri hariç) hiçbir şekilde günlük gazete alımı yapılmayacaktır.

Sadece kuruluşun görev konuları ile ilgili yayınlara abone olunabilecektir. KİT'lerin periyodik faaliyet raporları hariç, bedeli hangi kaynaktan karşılanırsa karşılanırsın, bilimsel niteliği olmayan, daha çok kurum ve personelini tanıtmaya yönelik kitap, dergi, bülten ve benzeri yayınların basım ve yayımı yapılmayacaktır.

12. Bu genelge kapsamına giren kamu kurum ve kuruluşları, Kültür ve Turizm Bakanlığı Teşkilat Kanunu ile 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanununun 26 ncı maddesi gereğince

yapılması öngörülen harcamalar hariç, bünyelerinde teşkil edilmiş olanlar dahil, hiçbir vakıf, demek veya kulübe başı ve yardım yapmayacaklardır.

Mevzuattan kaynaklanan zorunluluklar dışında, mesleki kuruluş veya derneklere üye olunmayacaktır.

Kamu kurum ve kuruluşları kendi kuruluş mevzuatında belirtilen faaliyet alanları ile doğrudan ilgili olmayan herhangi bir harcama veya taahhütte bulunmayacaktır.

Kamu kurum ve kuruluşlarının menkul ve gayrimenkul varlıklarından vakıf, demek ve sandık gibi kuruluşların doğrudan veya dolaylı yoldan faydalanmasına izin verilmeyecek ve buralarda kamu personeli çalıştırılmayacaktır.

Mevzuat gerekleri dışında, kurum ve kuruluşların tasarrufları altında bulunan kaynaklardan plaket, hatıra, hediye, eşantiyon türü işler yapılmayacaktır.

Bu genelgenin uygulanması, kamu kurum ve kuruluşlarının bağlı veya ilgili/ilişkili oldukları Bakanlar tarafından özel olarak takip edilecektir. Kuruluşlar bu genelge doğrultusunda ayrıntılı uygulama talimatları yayımlayarak belirtilen esaslara uyulup uyulmadığını, genelge esaslarının kendi denetim elamanlarının mevcut denetim raporlarına dahil edilmesi suretiyle kontrol edeceklerdir.

Bu genelgede belirtilenler dışında genel istisna ve muafiyet hali söz konusu değildir.

Bu itibarla; kapsam maddesinde sayılan tüm kurum ve kuruluşlarca yürütülen iş ve işlemlerde, bu genelge ile belirlenen usul ve esaslara uygun hareket edilecektir.

Genelgenin yayımından önce yürürlükte bulunan mevzuat çerçevesinde, münferit olarak izin alınmış iş ve işlemler için yeniden izin alınmayacaktır.

Bu genelge ile yürürlüğe konulan esaslar, mali yıl kavramı gözetilmeden ikinci bir talimata kadar uygulanmaya devam olunacaktır.

Bu genelgenin uygulanmasında ortaya çıkabilecek tereddütlerin giderilmesi ve genelgede belirtilen hükümler hıfızına ortaya çıkabilecek zorunlu ihtiyaçların karşılanabilmesi için Başbakanlığa müracaat edilecektir.

04.11.2002 tarihli ve 2002/45 sayılı Genelge yürürlükten kaldırılmıştır.

Bu Genelge yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Recep Tayyip ERDOĞAN
Başbakan

EKLER :

EK-I : (Milletlerarası Görüşmeye Açılabilecek Telefonlar Cetveli)

EK-II : (Cep ve Araç Telefonu Tahsis Cetveli)

(27 Haziran 2003 tarihli ve 25151 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.)

EK-I

MİLLETLERARASI GÖRÜŞMEYE AÇILABİLECEK TELEFONLAR

Güvenlik, istihbarat ve askeri maksatlı telefonlar ile yüksek yargı organları başkanları, başkan vekilleri ve genel sekreterleri, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, Danıştay Başsavcısı, Askeri Yargıtay Başsavcısı, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başsavcısı, müsteşarlar ve müsteşar yardımcıları, YÖK Başkanı, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Başkanı, Diyanet İşleri Başkanı, Avrupa Birliği Genel Sekreteri, valiler, Kurum ve Kurul/Üst Kurul (APK hariç) başkanları, genel müdürler, rektörler, bakan özel kalem müdürleri.

EK-II**CEP VE ARAÇ TELEFONU TAHSİS CETVELİ****-1- CEP VE ARAÇ TELEFONU TAHSİS EDİLEBİLECEK MAKAM VE HİZMETLER**

Başbakan, Genelkurmay Başkanı, Yüksek Yargı Organları Başkanları, Bakanlar, Kara, Deniz, Hava Kuvvetleri Komutanları, Jandarma Genel Komutanı, Başbakanlık Müsteşarı.

-2- CEP TELEFONU TAHSİS EDİLEBİLECEK MAKAMLAR

YÖK Başkanı, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Başkanı, Diyanet İşleri Başkanı, Yüksek Yargı Organları Başkan Vekilleri ile Genel Sekreterleri, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, Danıştay Başsavcısı, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Başkan Vekili, Askeri Yargıtay Başsavcısı, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başsavcısı, Genelkurmay İl. Başkanı ve (J) Başkanları, Kuvvet Komutanlıkları Kurmay Başkanları, Ordu, Kolordu, Tümen, Donanma, Hava Kuvvetleri ve Yurtiçi Bölge Komutanları, General veya Amiral rütbesiyle fiilen bulunulan diğer bütün makamlar, Müsteşarlar ve Müsteşar Yardımcıları, Kurum ve Kurul/Üst Kurul Başkanları, Başbakan Başmüavirleri, Genel Müdürler, İl Valileri, Yurt dışında buldukları sürece Diplomatik ve Konsolosluk Misyon Şefleri, Daimi Askeri Temsilcilik Başkanları, Danıştay Başkanı Sözcüsü, YÖK Başkan Vekili, Rektörler, Kamu kurum ve kuruluşları merkez teşkilatı I.Hukuk Müşaviri ile İMİD Başkanı, Müstakil Başkanlar, Özelleştirme İdaresi Başkan Yardımcıları, Cumhuriyet Başsavcıları, İl Emniyet Müdürleri, İl Jandarma Alay Komutanları, DPT, YÖK, ÖSYM ve MPM Genel Sekreterleri, KİT Genel Müdür Yardımcıları, Genel Bütçeli Daireler, Katma Bütçeli İdareler ile KİT'lerin Başmüdür ve Bölge Müdürleri ile Ankara, İstanbul ve İzmir illerindeki İl Müdürleri, Kaymakamlar, Bakanlık Özel Kalem Müdürleri ve Basın Müşavirleri.

http://www.maliye.gov.tr/kalite/verimlilik/genelge_39.htm
19.11.2004

ÖZET

Tezimizin içeriğini “İzmir Özelinde Kent Kültürü Açısından Yerel Yönetimler ve Sanat” oluşturmaktadır. Bu bağlamda kent kültürü açısından yerel yönetimlerin durumu ve kent kültürünün sanatsal içeriği incelenmiştir. Çalışma İzmir özelinde incelenerek ele alınmıştır. Birinci bölüm “kent ve kültür” hakkındadır. Bu bölümde ilk olarak kentlerin oluşumu ve tarihsel olarak gelişimi üzerinde durulmuştur. Türkiye’de kentleşmenin durumu ve kentleşme ile oluşan problemler ilk bölüm içerisinde ele alınmıştır. Daha sonra “kültür” kavramı ele alınarak, tarihsel bir süreç içerisinde kültür incelenmiştir. Ayrıca kültürün eğitim açısından önemi üzerinde de durulmuştur.

İkinci bölümde ise, yerel yönetimler incelenmiştir. Yerel yönetimlerin sanata ne derecede yer verdikleri üzerinde durulmuştur. Sanat ve sanatçının yerel yönetimlerdeki öneminin pek az azımsanmayacak derecede olduğu vurgulanmıştır.

Üçüncü bölümde ise, “kent kültürü açısından İzmir” ele alınmıştır. Bu bölümde İzmir tarihi olabildikçe özetlenerek verilmiş ve yerel yönetimlerin İzmir içindeki sanatsal açıdan yeri incelenmiştir. Ayrıca bu bölümde büyükşehir belediyesi ve buna bağlı metropol sınırları içerisindeki belediyelerin çalışmaları ele alınmıştır.

Dördüncü bölümde; belediyelerin yapmış olduğu çalışmaların eksiklikleri üzerinde durularak, yapılması gerekenler vurgulanmıştır. Tabii ki her belediye, yapmış olduğu çalışmaları, olanaklarının en iyisi olarak görmektedir. Ancak belediyelerin göremedikleri yönden bakılarak eksiklikler öneri olarak verilmiştir.

Türkiye’nin üçüncü büyük kenti olan İzmir’in geçmişten gelen ticari kimliğinin yanı sıra kültürel ve sanatsal kimliği de kendini göstermeye başlamıştır. Fakat diğer büyük kentlere göre hâlâ yeterli düzeye ulaşamamıştır. Bu da eksik kalan bir şeylerin bulunduğunu göstermektedir. Sanatsal üretimlerin kendini en etkin şekilde göstereceği sahne, tabii ki yerel yönetimler sahnesidir. Çağdaş bir kent için en önemli görev, kuşkusuz yerel yönetimlere düşmektedir. Bu yönde kent kültürü, kent sanatı ve kent plastiklerine verilen önem, kentlilik bilincini oluşturarak, geleceğe daha çağdaş ve estetik bir kent bırakacaktır.

SUMMARY

'Local administrations and art in İzmir and its Towns' have formed the content of our thesis. At this issue, the position of local administrations through the aspect of city culture and the artistic content of city culture have been examined. The work has been dealt with examining İzmir and its towns. The first part is about 'city and culture'. First of all, the formation of cities and the historical development of them have been emphasized in this part. The state of being a city in Turkey and the problems existing with it have been taken into consideration in the first part. Afterwards culture has been examined throughout a historical period by dealing with the concept 'culture'. In addition, the importance of education throughout culture has been emphasized.

In the second part, local administrations have been examined. It has been emphasized in what degree and how much local administrations deal with art. It has also been emphasized that art and artist have a considerable importance on the point of local administrations.

In the third part, İzmir has been dealt with the aspect of city culture. In this part, the history of İzmir has been given by summarizing as much as possible and the place of local administrations' in İzmir has been examined with an artistic point of view. In addition, in this part, large city and its municipalities' in the border of metropolis artistic studies have been dealt with.

In the fourth part, emphasizing the missings of the artistic studies they have done, the things that should be done have been stressed. Of course every municipality sees the studies they have done as the best of their possibilities. But these missings have been given as an advice to the municipalities looking from a different point of view.

By the side of having a commercial identity coming from the past, İzmir, the third largest city in Turkey, has also begun to show cultural and artistic identity. But when other large cities are considered, İzmir hasn't reached the desired level. This also shows that somethings have been neglected. The scene that artistic productions can be easily and effectively shown is of course the scene of local administrations. Local administrations have been doubtlessly charged with the most important mission for being a contemporary city. The importance given to the city culture, city art and city plastics, forming the conciousness of citizenship, is going to leave more contemporary and esthetic city to the future.

ELVAN ÇELİKTUĞ:

1972 yılında Aydın'da doğdu. 1989 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Resim-iş Bölümünü kazandı ve 1993 yılında bu bölümden mezun oldu. Aynı yıl Konya Taşkent Lisesinde resim öğretmeni olarak göreve başladı. 1995 yılında İzmir Dumlupınar İlköğretim Okuluna atandı. 2000 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Anabilim Dalı'nda yüksek lisans programına girdi. 2003 yılında Milli Eğitim Bakanlığı Anadolu Liseleri İngilizce Kitap Yazımı Komisyonu'nda kitap resimlerini hazırlamak üzere görev aldı ve halen bu görevine devam etmektedir. Sanatsal çalışmalarını devam eden Elvan Çeliktüğ kişisel ve karma sergilerde resimlerini sergilemektedir.